

ION BÎRLEA

LITERATURĂ POPULARĂ
DIN MARAMUREȘ

Ediție îngrijită
și studiu introductiv de
IORDAN DATCU
cu un cuvînt înainte de
MIHAI POP

V I

(EDIȚII CRITICE DE FOLCLOR — CULEGĂTORI)

1968

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

CUVÎNT ÎNAINTE

Folclorul Maramureşului n-a intrat de la început în sfera de interes a folcloristicii noastre. Pe cât ne putem da seama astăzi, primele culegeri nu cuprind texte din Maramureş. La 1874, Atanasie Marienescu, care preconiza culegerea susţinută a folclorului din Transilvania, se plînge, pe bună dreptate, într-o scrisoare adresată redactorului revistei *Familia*, de lipsa textelor din nordul ţării. Într-adevăr, deşi apăreau la Oradea, revistele lui Iosif Vulcan abia publică texte maramureşene. Mai mult chiar, într-o publicaţie locală, *Gutimul*, care apare la Baia Mare, textele din Maramureşul istoric sînt încă rare.

Dar în momentul în care culegerea cîntecelor populare capătă noi înţelesuri, creaţia populară fiind menită să dezvăluie caracterele proprii psihologiei poporului român şi să fie documente de străveche cultură românească, folclorul Maramureşului atrage atenţia celor grupaţi în cercul « Orientul », şi M. Eminescu se pregăteşte să ţină în Maramureş conferinţa sa despre culegerea poeziei populare.

Faptul se explică prin situaţia particulară pe care o ocupa Maramureşul în peisajul istoric şi etnic al poporului român. Ţară de baştină cu îndelungate tradiţii voievodale, ţara de unde au pornit spre Moldova descălecătorii, loc al primelor tipărituri în limbă română, ţinut de margine cu obiceiuri strămoşesti nealterate, ţară ce păstrează în biologic şi cultural esenţe ale românităţii noastre, Maramureşul capătă în configuraţia culturală a acelei vremi o semnificaţie aparte, care se soldează, din deceniile următoare pînă astăzi, cu interesul crescînd pentru istoria şi cultura lui populară.

Acest interes găseşte ecou înainte de toate la intelectualitatea locală, care, dînd forme şi rosturi noi unei tradiţii de organizare

social-politică proprie acestui ținut de oameni liberi, neobișnuiți, întemeiază la 1861 « Asociația pentru cultura poporului român din Maramureș », apoi o școală normală românească și mai târziu, cu învățătorii formați la această școală, « Reuniunea învățătorilor români din Maramureș ». Acestor învățători se adresează vicarul Tit Bud, a cărui autoritate în structura socială locală românească continuă pe cea a ctitoriei voievodale de la Peri, cu apelul « Către stimații domni docenți din Vicariatul Maramureșului », prin care le cere să adune și să-i trimită grabnic « tot felul de produse ale poeziei populare în versuri și în proză ». Rodul imediat al acestui apel este fără îndoială colecția *Poezii populare din Maramureș*, publicată de el la 1908.

Culegerea anterioară, cea din 1906, cu același titlu, a lui Al. Țiplea, este și ea un ecou al acestui apel îmbogățit cu metoda filologică de notare a textelor, ce trebuie pusă în legătură cu orientarea pe care o dă culegerilor din Transilvania G. Alexici, care cuprinde în culegerile sale mai multe texte din Maramureș.

Dacă privim prin prisma acestor date regăsim și în culegerile lui Ion Bîrlea — *Balade, colinde și bocete din Maramureș și Cîntece populare din Maramureș*, București, 1924 — același ecou. Rădăcinile culegerii cîntecelor populare trebuie căutate însă în Maramureș, dincolo de aceste culgeri tipărite. Vechimea obiceiului de a nota versurile populare ne este indicată de cele câteva manuscrise păstrate, dintre cele probabil mult mai multe ce s-au pierdut, în care cărturarii ce au premer « docenților » crescuți la școala normală românească din Sighet, modești cîntăreți de biserică, « diecii », au notat cîntecele poporului înainte de N. Pauletti, de Anton Pann și de Vasile Alecsandri. Aș îndrăzni să spun că sub această formă scrisul lor continuă nemijlocit osîrdia călugărilor de la mînăstirea Peri, care au pus piatra de temelie la scrierea în limba română. Nu este întâmplător, în acest context de îndelungată tradiție, faptul că s-a putut identifica pînă acum « cîntecul de dragoste » notat la 1671 în *Codicele de la Petrova*, semnalat de G. Alexici (*Material de limbă în Codicele de la Petrova, Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, 13 (1912) 281, și acel *Vers de Morisan alcătuit în Ungvár*, găsit de Ion Bîrlea la sfîrșitul *Octoihului*, manuscris de la biserică din Cornești și nici faptul că pe o *Carte de versuri alese la prohadă*, găsită la aceeași biserică, este notat textul cîntecului *Bogatul și săracul* (I. Bîrlea, *Însemnări din bisericile Maramureșului*, București, 1909, pp. 75—77). Alte identificări ne vor ajuta poate în viitor să găsim verigile pierdute ale acestui lanț neîntrerupt al tradițiilor noastre cărturărești.

Culegînd texte împreună cu T. Brediceanu și Béla Bartók și, fără să participe direct, fiind alături și de Tache Papahagi, cînd și-a alcătuit *Graiul și folclorul Maramureșului*, Ion Bîrlea a făcut legătura între îndelungata tradiție locală de notare a cîntecelor populare și cei ce, cu alte perspective și cu alte metode, au venit să adune comorile folclorului maramureșean. Situată în acest ansamblu, culegerea nestorului folcloricii românești de astăzi capătă o semnificație aparte prin faptul că este momentul cel mai apropiat de noi a unei tradiții atît de îndelungate, dar și prin faptul că în contemporaneitate se leagă direct sau indirect de unele din cele mai bune culegeri de folclor. Prin semnificația sa și prin valoarea creațiilor pe care le cuprinde, culegerea lui Ion Bîrlea, publicată acum în a doua ediție, este o contribuție de preț la cunoașterea tradiției culturale a locurilor spre care s-au îndreptat la un moment dat gîndurile lui M. Eminescu. Ea este și o încununare a strădaniilor de o viață întreagă a cărturarului care sub această formă locală a dus pînă astăzi firul slovelor românești pe care au început să-l depeze cărturarii de la mînăstirea Peri, la u continuat modeștii dieci și urmașii lor « docenți » de mai târziu și îl continuă, încă poate uneori tot atît de necunoscuți ca și înaintașii lor rămași anonimi, atîția iubitori ai poeziei populare maramureșene.

Publicarea acestei noi ediții este un semn de prețuire a sîrguinței părintelui Bîrlea și se cade să fie un imbold pentru toți cei ce vor ști să se străduiască asemenea lui pentru a pune în valoare tradiția culturală a ținuturilor de străveche cultură populară și de creativitate folclorică mereu vie.

MIHAI POP

Priceperea maramureșencilor dă o notă originală portului: gatiile, gubele, lecricele, straițele, zadiile sînt lucrate cu o străveche artă. Pînă astăzi se poartă cu mîndrie vestmintele străbunilor daci: « ițarii, sumanul și guba de lînă; cămașa deschisă la piept, cureaua peste mijloc, opincile, cojocul, părul lung purtat în bucle și acoperit cu căciulă; catrințele, broderiile de pe cămășile femeilor, salbele de mărgele sau de monede »¹.

Deși existau atestări vechi privitoare la folclorul maramureșean și au fost publicate în reviste un număr important de manifestări poetice populare, colecții de folclor maramureșean au apărut numai în primul deceniu al secolului nostru. Condiții istorice neprielnice au făcut ca o serie de culegeri care se vroiau reprezentative pentru folclorul tuturor românilor, să fie lacunare în ceea ce privește folclorul maramureșean.

La sfîrșitul celui de al treilea sfert al sec. al XIX-lea folcloristul Ath. Marian Marienescu observa cu regret — într-o scrisoare adresată revistei *Familia* — că lipsesc colecțiile de folclor din nordul Transilvaniei².

Începînd să apară mai tîrziu, primele colecții maramureșene pun accentul pe redarea fidelă a textelor populare, care chiar dacă uneori nu sînt transcrise riguros științific, în sensul înregistrării particularităților de pronunție, nu pot fi incluse în niciun caz în categoria acelor care se subintitulau « corese », realizate în alte părți de credincioșii urmași ai metodei lui Alecsandri.

În 1907, cînd întîmpina prima colecție de folclor maramureșean tipărit în volum, Nicolae Iorga făcea un apel vibrant pentru noi acțiuni de scoatere la lumină a valorilor spirituale maramureșene: « Maramureșul începe abia cu darurile sale așa de nouă. Fiii țării să răzbată văile lui pentru a ni aduce și altele din țara voievozilor bătrîni începători de domnie, din țara de stoarcere și păcate de astăzi. » Marele istoric și patriot aducea în sprijinul apelului său o serie de argumente majore: « Doar aici prin vechi timpuri, la începutul veacului al XV-lea, s-au scris pentru întîia oară *Scriptura* pe românește, în același grai nesigur și frămîntat, și astfel leagănul Moldovei a fost și leagănul scrisului românesc. »³

Maramureșul oferă vechi atestări ale folclorului românesc, unele din cele mai vechi pentru întregul nostru folclor. Se

¹ Alexandru Filipașcu, *Istoria Maramureșului*, București, 1940, p. 16.

² I. Breazu, *Folclorul revistelor «Familia» și «Șezătoarea»*, Sibiu, 1945, p. XLIII.

³ N. Iorga, recenzie la Al. Țiplea, *Poezii populare din Maramureș*, în *Floarea darurilor*, 1907, p. 175—183.

știe astfel că una din cele mai vechi manifestări folclorice este melodia despre fata de român care și-a pierdut oile sau caprele și le caută plîngînd prin munți. Despre existența ei încă din secolul al XVII-lea vorbesc mărturiile cronicarilor maghiari Szamosközi și Kemény Iános. Primul notează că melodia amintită a fost executată de lăutarii din armata lui Mihai Viteazul, la intrarea acestuia în Alba Iulia. Al doilea cronicar consemnează că melodia a fost executată și atunci cînd în 1659 oștile lui Constantin Vodă Basarab intrau în Tîrgu Mureș¹. Există, pe lîngă aceste consemnări cronicărești, și mărturia poetului maghiar Balassa Bálint (1551—1594), care într-o însemnare cu nr. XXXV specifică: « După melodia cîntecului românesc *Ciobănița își plîngea oile rătăcite*. Poetul maghiar a cunoscut Transilvania în vremea cînd a fost prizonier de război al lui Ștefan Bátor, prilej de a cunoaște poporul, limba, poezia noastră populară care l-a influențat, așa cum singur avea să rezoască.

Tache Papahagi a cules în Maramureș această melodie, cîntată din caval și însoțită de cîteva versuri. De asemenea, I. Mușlea a cules în Țara Oașului, în anii 1930—1931, 7 variante ale unui cîntec numit « horia fetii » care și-a pierdut oile.

Ca exemple dăm două variante. Prima a fost culeasă în Moieșeni. Ea are și unele detalii explicative:

« O fost o fată de gazdă în deal, cu oile, iera sîngură. Șo mîrs pribegii, tîlhăronii, pă ea, și o legat și o luat oile de la ea. Ea o dzîs șo lase să sufle o dată'n trîmbghită. Șapoi o suflat. Și tată-său și măsă o audzît. Că ea leșo spus din trîmbghită că oile leșo mînat și pă ea o legat. O dzîs din trîmbghită horia:

Tatăle,
Mamăle,
Zină, că mșo legat,
Oile leșo mînat!

Șo sculat lume din sat șo aflat legată. Șo aflat oile și pe ea legată. De mult a fost aceia. »²

A doua variantă, din Călinești, are detalii mai restrînse:

« Pribegii o vrut să ia stîna de la fată. Au legat-o de un lemn cu spatele. Da fata o trîmbghitat:

Tatăle,
Mamăle,

¹ Mihai Pop, *Vechi atestări istorice. Genuri și specii*, în cap. *Folclorul literar românesc din Istoria literaturii române*, Editura Academiei, 1964, p. 13.

² I. Mușlea, *Cercetări folclorice în Țara Oașului*, 1932, p. 47.

Haida!>
Pribegii o vinit
Și pe mine m'o legat,
Cu spatele cătă fag
Și oile le'o m'nat! » ¹

I. Mușlea aducea următoarele precizări: « E vorba de un cîntec răsunînd din depărtări de veacuri, pe care oșenii îl zic din « trîmbghită », știind să dea însă și cîteva versuri. Noi am crezut că e bine să notăm cît mai multe variante ale lui și cu toate amănunțele posibile. Astfel două variante cu versuri mai multe, ne fac să ne întrebăm dacă nu e vorba de o baladă veche, din care n'au rămas decît aceste versuri? Ne gîndim la cîntecul fetei care și-a pierdut caprele în munte, cîntec care constituie, după cum se știe, întîia atestare a poeziei noastre populare. » ²

G. Alexici a semnalat existența unui cîntec de dragoste, notat la 1671 în *Codicele de la Petrova*, de către un nobil român din Maramureș ³. Cîntecul e fragmentar și nu e în întregime popular. « El există într-adevăr — observa I. Mușlea — dar e vorba mai degrabă de un cîntec cult, în manieră populară. Iată versurile acestui madrigal rustic: « Undești cat în față/
Fată dalbeneață! / Inima mă'nvață! / Cum săști fac viață! / *Sarâ dimineăț.* » I. Mușlea a găsit două versuri asemănătoare cu cele subliniate, în colecția Pauleti, « într-o formă apropiată. » ⁴

În secolul al XIX-lea își fac apariția în Maramureș o serie de manuscrise, caiete de cîntece populare, cum este manuscrisul găsit la biserica din Cornești, aparținînd unui anonim, probabil cîntăreșul bisericii. Pe lîngă « versuri », manuscrisul de la 1825 conține — atestat pentru prima dată în folclorul nostru — cîntecul social al disputei dintre bogat și sărac. ⁵

Un manuscris de versuri e și acela semnalat de I. Breazu, dăruit Muzeului limbii române din Cluj de un student care l'a găsit la cîntăreșul de biserică Ioan Petreuş din Șieu. În el se poate citi: « Aceste versuri sînt a lui Dunca Onuț, din Șieu. Scrisam în luna lui Noembrie, 30 zile, anul de la Hs., 1814. » ⁶

¹ Idem.

² I. Mușlea, *Cercetări folclorice în Țara Oașului*, extras din A.A.F., I 1932, p. 20.

³ G. Alexici, *Material de limbă în Codicele de la Petrova*, *Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, 13 (1912), p. 281.

⁴ I. Mușlea, *Studiu introductiv la Cîntări și strigături românești de cari cîntă fetele și feciorii jucînd, scrise de Nicolae Pauleti*, ediție critică, Editura Acad. R.P.R., 1962, p. 11.

⁵ Ion Birlea, *Însemnări din bisericile Maramureșului*, București, 1909, p. 76.

⁶ I. Breazu, *Versuri populare în manuscrise ardelenne vechi*, A.A.F., 5 (1939).

Manuscrise n-au rămas și de la un versificator popular din Chiuzbaia: «Versurile lui erau cunoscute în toate satele regiunii: Surdești, Șișești, Ungureni etc. N-au rămas două volume manuscrise ale lui, ambele din 1830: unul intitulat *Verșul lui Adam*, iar celălalt *Verșul lui Iosif*. Deci prelucra motive apropiate de subiectele pieselor religioase ale minerilor (*Adam și Eva și Vifleimul*).» Despre ambele — ne informează I. Mușlea — a scris în 1946 o teză de licență folcloristul Ion Desmireanu.

Unele atestări ale folclorului maramureșean se datoresc dieșilor, cantorilor. Ei au avut un rol însemnat în culegerea cîntecelor populare, fiind cunoscute în acest sens preocupările dieșilor de la mînăstirea Strîmbu. Diecii de aici învățau un repertoriu larg de producții populare: cîntece de spus la morți, la cununii, la oșpețe. În satul Strîmbu, Ion Pop Reteganul a cules de la un dascăl bătrîn cîntece religioase «scrise cu chirilice prin anii 1840 și 1846, de asemenea balade despre Constantin Viteazul și Pinteș¹. Nu numai diecii și cantorii, chiar și Mitropolitul Miron Cristea a notat într-un carnet cîntece populare maramureșene pe care le-a publicat în *Șezătoarea* nesemnate. Erau prea de lume².

Am amintit pînă acum atestări care privesc mai ales cîntecul liric și epic. Nu mai puțin prețioase sînt atestările referitoare la teatrul popular, religios și laic. Minerii maramureșeni de la Căvnic și Băiuș au jucat mai mult de un secol, un teatru primitiv, cuprinzînd în repertoriu piese cu subiecte religioase și biblice: *Adam și Eva*, *Irozii*, *Suzana*, dar și subiecte laice: *Cîntare și verș la Constantin*. Piesa aceasta evocă sfîrșitul tragic al domnitorului Constantin Brîncoveanu și a fost jucată încă din 1867, existînd și un manuscris din 1880. Un cercetător maramureșean credea că piesa ar fi tradusă după o dramă școlastică maramureșeană. I. Mușlea a dovedit însă că «verșul» este fidel în multe puncte cu cronică rimată despre Brîncoveanu — existentă într-o variantă din 1814 chiar în Șieul Maramureșului — precum și cu cronică lui Gh. Șincai.

Caracterul popular al «verșului» a fost conferit nu de concepția și forma artistică, ci mai ales de faptul că s-a jucat din casă în casă, reprezentarea fiind animată de un real simțămînt patriotic.

¹ I. Mușlea, *Cîntare și verș la Constantin*, în *Studii de istorie literară și folclor*, volum editat de Acad. R.P.R., Filiala Cluj, 1964.

² Informația am extras-o dintr-o scrisoare a lui G. T. Kirileanu către A. Gorovei, datată 2 ianuarie 1923, București.

Cântare și vers la Constantin e — afirmă I. Mușlea — a doua piesă laică originală jucată în Transilvania, prima fiind *Occisio Gregorii in Moldovia Vodae*¹.

Avem și unele atestări privind circulația cărților populare. Astfel, la Hărniciești, pe o evanghelie se află rezumatul *Alexandriei*².

În a doua jumătate și spre sfârșitul secolului al XIX-lea apar în reviste cîntece populare din Maramureș.³ Tot acum apar primele poezii din Maramureș într-o culegere tipărită în volum. Este vorba de colecția lui G. Alexici, *Texte din literatura populară română*, tomul I, *Poesia tradițională*, Budapesta, 1899, în care au fost incluse 3 texte lungi din Botiza, specificându-se chiar numele informatorului. G. Alexici a inclus 5 poezii populare din Maramureș și în volumul al doilea al colecției sale, apărut abia în 1966.

În același an, 1889, apare și primul ziar maramureșean, *Gutîmul*, « care e cel dintîi organ de presă românească din acest colț de țară românească și exprimă năzuința intelectualității locale către o viață națională și culturală asemănătoare cu a românilor din celelalte regiuni ardelenene, mai înaintate din punctul acesta de vedere. »⁴

Cu o apariție doar de un an, ziarul a alăturat preocupării pentru problemele culturale și literare și pe aceea pentru folclorul maramureșean, publicînd în acest sens apeluri și chestionare. Ziarul obține colaborarea a doi folcloriști, Ion Pop Rețeganul și P. Dulfu. Deși a promis colaborarea Gr. Silași n-a reușit s-o facă. Din ziar reiese că aveau colecții mai mari următorii culegători: Antonin Băliban, Petru Mihuțiu, Vlad Grigoriu.

Aceste publicații, precum și altele, îndreaptă atenția spre Maramureș și a scriitorilor mari. M. Eminescu, poetul național cu interes larg pentru creația spirituală a românilor de pe înțregul cuprins al țării, proiectase o serie de conferințe pentru Maramureș, în două dintre ele urmînd să trateze despre poporul român și despre poezia populară.⁵

Marele poet aprecia în mod deosebit vigoarea, „energia cu totul elementară a aceluiași popor” din Maramureș, probată în

¹ I. Mușlea, articolul citat.

² I. Bîrlea, *Însemnări din bisericile Maramureșului*, 1909, p. 133.

³ Ioniță Scipione Bădescu, *Poezii populare din patria lui Dragoș, Convorbiri literare*, IV (1870), pp. 29—32, 267—268.

⁴ D. Pop, *Început de activitate folcloristică în nordul Transilvaniei: ziarul «Gutîmul» de la Baia-Mare, Revista de folclor*, III, 1958, nr. 3.

⁵ Mihai Pop, *Eminescu și folclorul*, în vol. *Studii eminesciene*, E.P.L., 1965.

lupte pentru independența națională și în zidiri de cetăți. Aici în acele „clasice locuri” se vorbește și o limbă curată: „Încă în suta a șaptesprezecea Miron Costin scrie regelui Poloniei că cel mai frumos și mai corect dialect românesc, cel mai apropiat de graiul italic se vorbește în Satmar, unde, cu toată emigrarea lui Dragoș, românii rămași acolo sub fratele lui, voievodul Balc, sînt atît de numeroși ca și cînd n-ar fi ieșit nimenea din țară.»¹

Alt poet de seamă, Al. Macedonski, în conferința *Mișcarea literară în cei din urmă zece ani*, ținută în 1878 la Ateneul român, s-a oprit asupra colecțiilor de poezii populare din Maramureș publicate de poetul bihorean Scipione Bădescu în revistele *Convorbiri literare*, *Trompeta* și *Globul*: « Nu mă pot opri să vă împărtășesc — spunea Macedonski — cîteva versuri din prețioasele mărgăritare cu a căror dare la lumină, acest meritos june înăvurește literatura noastră populară. Iată anume cum româncea din Maramureș își exprimă amorul ei:

Astăzi noapte am visat
Că badea mea sărutat.
M-am sculat și-am pipăit,
Dar nemica n-am găsit.
Numai dorul inimei
Scris pe fața perinei
Cu cerneala ochilor,
Ochilor fîrtaților
Și cu firul genelor,
Genelor surorilor. »²

După acest cîntec, existent și în colecția I. Bîrlea, precum și în Moldova³, Macedonski citează în întregime un cîntec de dor, unul satiric și unul vitejesc.

Mai tîrziu, în secolul nostru, Lucian Blaga amintea de revelația pe care au trăit-o cititorii elvețieni cînd au cunoscut în traducere poezii românești, printre care și doine din Maramureș.⁴

În 1932, Mihail Sadoveanu își însemna puternicele impresii procurate de lectura cercetărilor din Oaș ale lui I. Mușlea. Scriitorul observa marcanta originalitate a tipurilor oșenești, creații ale unor vrednici descendenți din daci: « Am

¹ M. Eminescu, *Autonomia Ardealului*, *Timpul*, 4.XI.1882, în *Opera politică*, vol. II, ediție îngrijită de I. Crețu, 1941, p. 503—506.

² Al. Macedonski, *Opere*, IV, ediție critică de Tudor Vianu, Fundația pentru literatură și artă, 1946.

³ M. Canianu, *Poezii populare. Doine*, Iași, 1888, p. 136—137.

⁴ L. Blaga, *Trilogia culturii*, Fundația pentru literatură și artă, 1944, p. 196.

presupunerea, rezultată din multe elemente obscure, pe care nu le pot lămuri, că acolo avem de-a face poate cu un fragment al celor mai vechi pămînteni ai țării care pe urmă s-a numit Dacia»¹

Începutul secolului nostru marchează un interes mai larg pentru poeziile populare din Maramureș; se continuă publicarea în reviste, dar acum apar primele colecții în volume. În 1906 apare colecția lui Al. Țiplea, *Poezii populare din Maramureș*, remarcabilă nu numai ca deschizătoare de drum, dar mai ales prin grija de a reda cât mai fidel limba cîntecelor.

Spre deosebire de Ion Bianu, care credea că Al. Țiplea a avut ca model, în alcătuirea colecției, lucrările lui Weigand, Ov. Bîrlea e de părere că folcloristul maramureșean și-ar fi luat ca îndreptar colecția lui G. Alexici, pe care l-ar fi și audiat la Budapesta — părere care e mai îndreptățită. Țiplea a început să-și realizeze culegerea de prin 1902. Așa reiese din datarea unor poezii. Culegerea s-a bucurat de atenția prestigioasă a publicației *Graul nostru* condusă de I. A. Candrea, Ov. Densusianu și Th. D. Speranția. Publicația a reprodus în vol. II, 1908, balade din colecția lui Țiplea și câteva cîntece lirice populare culese de Elena Fabian din Bîrsana.

Numai la doi ani după aceea, apare în 1908 culegerea lui T. Bud, *Poezii populare din Maramureș*.

T. Bud a început să-și realizeze colecția încă din secolul trecut. *Familia* îi publica, astfel, în 1872, p. 425, *Doine și hore populare din Maramureș*. Colecția reprezintă — cum aprecia Ovidiu Bîrlea — «un vădit regres, sub toate aspectele, pînă la colecția postbelică a lui Tache Papahagi»². Era firesc să se spună pînă la colecția lui I. Bîrlea, însă autorul articolului se exprima precis, el apreciind totul din unghiul a ceea ce a apărut sub îngrijirea Academiei Române. Colecția lui I. Bîrlea a apărut la *Casa Școalelor*. O descoperire recentă este de natură să sporească valoarea colecției lui Tit Bud. Este vorba de 40 de poezii populare inedite, găsite în arhiva Astrei.

În 1910 se realizează, cu sprijinul Academiei Române, o colecție de cîntece al cărei interes nu va mai fi în primul rînd literar, ci muzical, culegerea fiind opera compozitorului Tiberiu Brediceanu. El și-a propus să realizeze o «orientare generală asupra stării folclorului nostru muzical din acest ținut» și, deopotrivă, să găsească «teme muzicale utilizabile în compoziție», latură pe care compozitorul avea să o urmărească și în

alte ținuturi ale țării. Brediceanu a cules: doine, cîntece, colinde, cîntece de nuntă, bocete, o singură baladă și dansuri.

Și într-adevăr, T. Brediceanu a folosit în lucrările sale, cum și-a propus — un bogat și divers folclor. În acest sens se impun următoarele: *La șezătoare*, *Seara mare*, *La seceriș*, *Înviere* (pe un libret de Lucian Blaga). În 1905 a compus poemul muzicaletnografic *Banatul, Ardealul, Crișana și Maramureșul*, reluat și îmbogățit în *România în port, joc și cîntec*, 1929.

Colecția a adus, o dată cu materialul muzical și poetic, o serie de clarificări în definirea doinei, problemă larg dezbătută pînă atunci, cu argumente istorice, filologice, literare, mai puțin cu argumente din realitatea muzicală a speciei, singura fiind aptă să clarifice esența doinei. Colecția a dovedit, ca și culegerile lui B. Bartók, că doina e necunoscută sub acest termen în Maramureș, ci cu acela de *hore*.

În capitolul doinelor, care sînt «melodii cu o mișcare nereglată, în așa-numitul *tempo rubato*», Brediceanu distinge două tipuri: *hore lungi sau doine și hore*. *Hora lungă maramureșeană* se numește așa «după forma prelungită a melodiilor și a textelor prin cuvinte ca: *Dui, dui, dui și iară dui, Dui și-a codrului, măi, măi sau zîi măi, zîi măi* . . . care de obicei sînt însoțite de anumite sunete guturale sau sughițate, așa-zise «loviri de gloat»¹.

Aceste hore lungi sînt — în ceea ce privește textul literar — rezultatul juxtapunerii unor serii de imagini, legate între ele de un anumit sentiment. Spre deosebire de ele, horele (doinel propriu-zise) «nu au nici forma extinsă, nici modul de execuție . . . și sînt identice cu felul melodiilor noastre de doină din alte ținuturi.»

Restul melodiilor, numite tot hore — termen generic care denumește deci horele lungi, horele (doinel) și restul cîntecelor — au «un ritm regulat, zis de obicei ritm în *tempo giusto*. Sînt cele mai numeroase ale ținutului.»² Ritmul acesta îl au — notează compozitorul — și melodii ale colindelor, cîntecele de nuntă, bocetelor, precum și singura baladă culeasă, *Vălean*.

În împărțirea melodiilor de joc compozitorul a optat pentru denumirile populare: *jocuri de învîrțit, de bătut din palmi, feciorești, bătrînești*. A respectat și denumirile speciale: *A moșului, A babelor, A nepoatelor, A ursului și Ardelenescu*.

¹ M. Sadoveanu, *Opere*, vol. 19, E.P.L., 1964, p. 404—410.

² Ovidiu Bîrlea, *Academia Română și cultura populară, Revista de etnografie și folclor*, nr. 5—6, 1966, p. 428.

¹ T. Brediceanu, *170 melodii populare românești din Maramureș*, E.S.P.L.A., 1957, p. 5.

² T. Brediceanu, *op. cit.*

Culegerea lui T. Brediceanu a apărut aproape la 50 de ani după realizarea ei. Am amintit-o acum ținând seama de momentul realizării.

Înainte de a apărea colecția lui Țiplea și înainte de a-l ajuta pe T. Brediceanu să-și realizeze colecția, culegându-i textele — I. Bîrlea avea aproape încheiată bogata sa colecție. Apariția colecțiilor lui Țiplea și apoi a aceleia a lui T. Bud, a surprins pe I. Bîrlea care ar fi dorit să apară primul; totodată însă l-a determinat să-și mai consolideze colecția cu noi piese și să-o degajeze de acelea care fuseseră tipărite de primii colecționari, care au avut norocul să-și publice repede culegerile. E de menționat că folcloristul n-a mers pînă la capăt cu eliminarea variantelor, în colecție fiind vizibile multe repetiții.

I. Bîrlea nu va reuși să-și publice colecția din cauza unor împrejurări neprielnice — asupra cărora vom stărui — decît în anul 1924.

În anul următor apare erudita lucrare *Graiul și folclorul Maramureșului* a lui Tache Papahagi, care venea să adauge scrupulului muzical al lui Brediceanu, scrupulul filologului înarmat cu o metodă riguros științifică de înregistrare a graiului maramureșean, așa cum făcuse pentru Oaș I. A. Candrea¹. Lucrarea este rodul unor vaste preocupări etno-lingvistice, dialectologice, în spiritul îndrumărilor lui Ov. Densusianu.

Lucrarea lui Tache Papahagi este însoțită de un lung și pătrunzător studiu introductiv în care prezintă satele maramureșene, starea lor economică și socială, situația politică și etnografică, biserica; ocupațiunea țăranului și averea Maramureșului, portul și tipul, viața și caracterul, folclorul, balada, descîntecele, credințe, tradiții și datini, păstoritul, creațiunea populară, graiul. Lucrarea conține apoi texte, muzică populară, toponimie, onomastică, glosar, hartă, 22 de planșe.

Apreciind apariția lucrării de doctorat a lui Tache Papahagi, Ovid Densusianu scria: «prin monografia publicată de Tache Papahagi putem ști mai bine acum ce este și ținutul maramureșean. Cum arată titlul ei, nu e numai o monografie lingvistică, ci și folclorică, iar în introducere se descrie viața maramureșenilor, se dau prețioase amănunte etnografice.» Ov. Densusianu apreciază apoi înaltul grad științific probat de lucrare în direcția sublinierii particularităților dialectale: «Textele, foarte îngrijit transcrise, ne înlesnesc să urmărim și mai bine particularitățile dialectale; cite sînt înșirate, peste cinci sute, nu sînt de loc de prisos, deoarece studiile dialectale cred

¹ I. A. Candrea, *Graiul din Țara Oașului*, 1906.

că trebuie să ne aducă material de felul acesta cît mai bogat.»¹

Asemenea lucrări, dar nu de aceeași amploare, au realizat mai tîrziu I. Mușlea² și V. Scurtu³, pentru ținuturile vecine Maramureșului, Oaș și Ugocea.

★

Ion Bîrlea s-a născut la 11 ianuarie 1883 în comuna Berbești, lângă Sighet, județul Maramureș, în familia protopopului Petru Bîrlea, fiu de țărani maramureșeni. Petru Bîrlea a locuit o vreme, pe cînd era elev al liceului reformatilor din Sighet, la Ion Mihali⁴, cel care avea să publice importante documente istorice despre Maramureș.

Ion Bîrlea a urmat școala primară în Berbești, apoi la Sighet, unde frecventează gimnaziul și liceul confesional al calvinilor luîndu-și bacalaureatul. Între 1901—1905 frecventează Academia teologică din Gherla, după a cărei absolvire nu se prezintă 4 ani la hirotonire, timp în care se ocupă de cercetări folclorice și istorice. Primul rod al acestor cercetări nu e o culegere de folclor, ci o contribuție în domeniul istoriei, *Însemnări din bisericile Maramureșului*, publicată în 1909 cu sprijinul lui Nicolae Iorga. În carte au fost incluse însemnări de pe cărțile rituale bisericesti, de pe icoane, iconostase și clopote. Lucrarea amintită e și o contribuție importantă în domeniul folcloristicii, pe unele cărți fiind notate poezii populare, «versuri», rețete de medicină populară, anecdote, despre care N. Iorga spune că ar trebui incluse într-o crestomație populară.

Tot acum I. Bîrlea aduce o completare a bibliografiei române vechi prin descoperirea a 50 de cărți liturgice neconsemnate în lucrări de specialitate.

În cuvîntul înainte la cartea amintită N. Iorga aprecia astfel rezultatul investigațiilor lui I. Bîrlea: «Meritul de a fi adunat, fără vreun sprijin și îndemn aceste însemnări e al teologului maramureșean Ion Bîrlea, comuna Berbești. Dăsa a cetit cum a putut; pe alocuri cetirea sa e discutabilă, ba chiar evident greșită. Așa cum sînt, aceste mărturii istorice și documente de

¹ O[vid] D[ensusianu], *Tache Papahagi, Graiul și folclorul Maramureșului*, în *Grai și suflet*, vol. II, fasc. II, pp. 403—405.

² I. Mușlea, *Cercetări folclorice în Țara Oașului*, extras din A.A.F., I, 1932.

³ Vasile Scurtu, *Cercetări folclorice în Ugocea românească*, A.A.F., VI, 1942, pp. 123—300.

⁴ I. Mihali, *Diplome maramureșene din secolul al XIV-lea și al XV-lea*, 1900.

limbă vor aduce un mare folos.» În ampla recenzie pe care i-a făcut-o în revista *Neamul românesc literar* (numerele pe februarie-martie, 1909), Iorga spunea, de asemenea: «Puțini tineri, câtă Românie este, ar fi în stare să aducă această jertfă, și astăzi, când volumul de însemnări maramureșene e gata, toată lumea care se interesează de limbă ca și de trecutul nostru trebuie să-i mulțamească».

După ce s-a căsătorit, în 1909, cu Elena Vlad, fiica preotului din Botiza, a fost numit preot adjunct în Ieud, unde a funcționat pînă în 1913. Aici, a primit vizita lui G. T. Kirileanu și a lui G. Vlăsan, plecați de la Piatra-Neamț într-o călătorie de studii.

La Ieud trăise P. Bilțiu-Dăncuș (1863—1907), inimos învățător și animator cultural, culegător de folclor, pasiune ce va fi continuată și de un fiu al său, în vreme ce altul va deveni cunoscutul pictor Traian Bilțiu-Dăncuș.

P. Bilțiu-Dăncuș a răspuns amplu, ca și Tit Bud, în 1886, la un chestionar de folclor trimis de Nicolae Densusianu. Din colecția sa de folclor a produs Tache Papahagi *Viseleumul în Graiul și folclorul Maramureșului*.

În Ieud a desfășurat Ion Bîrlea o intensă activitate culturală în rîndul țărănimii. S-a adresat lui N. Iorga și obștei românești pentru a i se acorda sprijin în acțiunea de a înjgheba o mare bibliotecă. Sprijinul n-a întîrziat să se arate sosindu-i un mare număr de cărți, între care cele mai multe și mai necesare despre istoria românilor, purtînd coperta falsă *Desale noastre*.

Referindu-se la anii petrecuți la Ieud, Ion Bîrlea ne-a mărturisit: «Au fost anii cei mai curajoși ai vieții mele. Sentimentul național și dragostea față de țărănie s-au manifestat în mod natural în gradul cel mai desăvîrșit. Luptele ce am purtat cu stăpînirea maghiară cît și cu unele elemente maghiarizate nu le voi uita niciodată. Populația română, țărănimia m-a ajutat și mi-a dat tot sprijinul ca să înving persecuțiile și piedicile.» În cei 5 ani petrecuți în Ieud a trimis mulți copii de țărani la diferite meserii în centrele românești.

Între 1913—1920 funcționează la Călinești, pe valea Cosăului. Actul istoric al unirii Transilvaniei cu Țara Românească, din 1918, a adus și școli românești. I. Bîrlea funcționează din 1920 la Sighet, peste un an obținînd diploma de profesor, iar mai apoi și definitivatul. Peste tot unde a funcționat ca profesor, I. Bîrlea s-a remarcat printr-o adîncă seriozitate și conștiințiozitate.

Nicolae Iorga îl numește președinte al *Ligii culturale* din Sighet, în cadrul căreia s-a remarcat și ca un bun conferențiar.

Conduce apoi între anii 1922—1932 *Gazeta maramureșana*, în coloanele căreia a dus o îndelungată activitate de ridicare culturală a Maramureșului, de neabătută afirmare a intereselor naționale.¹ E, totodată, corespondent al secțiilor de istorie și folclor ale *Astrei* din Sibiu.

Nevoia de a-și da copiii la studii l-a îndemnat pe I. Bîrlea să se mute în 1938 la Cluj, unde a locuit pînă în 1940. În anii 1940—1946 a fost profesor la colegiul Sf. Sava din București.

În 1947 pleacă în Banat, unde a locuit în comunele Orțișoara și Vinga. Din 1958 revine în București și se stabilește într-o casuță liniștită de lîngă Otopeni, cu alee de brazi, cu grădina mare, loc potrivit pentru pomicultură și albinărit, în vecinătatea pădurii.

★

Evocăm în paginile ce urmează, înainte de a trece la analiza propriu-zisă a colecției lui I. Bîrlea — legăturile acestuia cu cei doi mari compozitori Tiberiu Brediceanu și Béla Bartók, peregrinările împreună — cu fiecare, pe rînd — prin satele maramureșene în vederea realizării culegerilor celor doi compozitori, care trebuiau publicate la o altă de către Academia Română, proiect care n-avea să se înfăptuiască.

După ce s-a încheiat colecția de folclor, I. Bîrlea avea să mai străbată bună parte din Maramureș în tovărășia mai întîi a lui T. Brediceanu și apoi a lui Béla Bartók.

Pe Brediceanu l-a însoțit, la cererea acestuia, între 13.XI — 25.XI.1910, prin 18 comune de pe văile Mara, Iza, Vișeu, Coseu și Tisa. Brediceanu s-a folosit — pentru crearea unei atmosfere «de cordialitate și deplină încredere atît de necesară unei destăinuii muzicale sincere» — de un harmoniu pozitiv. Lui I. Bîrlea îi revenea sarcina de a nota în întregime textele cîntecelor. După Isidor Man, compozitorul maramureșean care a trăit între anii 1857—1878, T. Brediceanu este compozitorul român care acordă o atenție majoră melodiilor din Maramureș; cu ocazia aceasta el face o serie de prețioase constatări asupra originalității folclorului maramureșean, diferite într-o măsură de acelea la care avea să ajungă B. Bartók.

Peste trei ani, I. Bîrlea avea să noteze textele și pentru colecția compozitorului maghiar. Rugămînți și îndemnuri de a da sprijinul convenit lui B. Bartók, îi sînt adresate de I. Bianu

¹ Vezi și Ion Bîrlea, *Contribuții la istoria Maramureșului — după manuscrisul fostului arhivar Gheorghe Petrovai*, Sighet, 1929.

și T. Brediceanu. Primul i-a scris lui Bîrlea — pe atunci ca pelan la leud — rugîndu-l să-l însoțească pe Bartók. Compozitorul maghiar scrisese lui T. Brediceanu la 16.XII. 1912: «Insistent vă rog ca să-i scrieți d-lui Bîrlea în interesul meu. Mă ar fi de un mare folos.» Fiind sigur că va primi sprijinul solicitat, Bartók a sosit în Sighetul Marmației, la 14.III.1913, hotărît să realizeze, după ce în anii 1909—1910 cercetase Bîrhorul, o nouă și importantă colecție de folclor românesc.

I. Bîrlea a evocat relațiile sale cu compozitorul maghiar, care aveau să se manifeste și după ce Bartók și-a încheiat culegerea. Iată mai întîi portretul lui Bartók: «În fața locuinței mele coboară din birjă un om slab, mijlociu de statură, cu ochelari, păr lung dat înapoi, de culoare castanie, mereu gînditor, puțin la vorbă, și, cînd vorbea, numai de lucruri ce-l priveau, pentru a termina cu bine colecția de melodii populare. Frunte bombată, lată, ochi pătrunzători. Bolnav de stomac, ruga pe soția mea să nu folosească ardei iute la gătitul mîncărilor. Mereu obosit, era cu toate acestea rezistent la lucru.

Ridicîndu-se bagajele, între ele este aparatul fonograf, de care se folosea pentru imprimarea cîntecului: cîteva cutii pline cu suluri cilindrice pe care se imprima automat vocea cîntărețului. Abia se odihnește puțin după o călătorie de 4—5 ore pe un drum neîngrijit, se și prinde de lucru.»¹

Culegerea se desfășoară în bune condiții și se extinde din leud în comunele Dragomirești, Cuhea, Nănești, Oncești, Bociocoel, Vișeu-de-Jos, Petrova, Poieni, Glod, Văleni.

După ce și-a încheiat culegerea, Bartók îi propunea următoarele lui T. Brediceanu, într-o scrisoare din 8 aprilie 1913: «Am fost în Maramureș, am studiat și colecția d-voastră de mare valoare (e în prezent la mine), conform unei aprecieri fugitive aproximativ 60 de melodii le-am cules împreună. La mine mai sînt încă vreo 150 melodii noi. Permiteți-mi ca în chestiunea editării să vă fac o propunere: deoarece editarea se pregătește în primul rînd în interesul științei, trebuie să o întocmim în așa fel ca în ea cercetarea științifică să se poată orienta cît mai ușor. Orișice alt punct de vedere trebuie pus la o parte... adică așa cred, că nu ar trebui despărțite culegerile noastre, ci să le cuprindem pe amîndouă într-una singură și să le aranjăm pe baza afinității melodiilor. Întrucît vom ajunge de acord, aranjarea vă rog să mi-o încredințați mie.»

¹ I. Bîrlea, *Béla Bartók și legăturile sale cu Maramureșul*, în *Buletinul Studii muzicologice*, 1957, p. 59—80; Vezi și *Documenta Bartókiana*, Heft 3, Akadémiai Kiado, Budapest, Verlag der ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1968, p. 81.

Compozitorul român n-a fost de acord cu propunerea. «La această scrisoare — notează T. Brediceanu — iam răspuns că mi mulțumesc pentru propunerea făcută, dar avînd în vedere că concluziunile noastre pe temeiul melodiilor adunate ar putea să fie eventual deosebite, cred că va fi mai bine dacă fiecare colecție se va publica separat»¹.

Cele două colecții, împreună cu aceea a lui I. Bîrlea, urmau să facă obiectul unei ample lucrări, a cărei editare și-o asumase Academia Română. Lucrarea a și fost predată forului amintit și trebuia să aibă titlul:

CÎNTECELE POPORULUI ROMÂN DIN MARAMUREȘ

Partea I POEZII POPULARE, ADUNATE de I. BÎRLEA

Partea II-a ARII POPULARE, ADUNATE ȘI NOTATE
de Dr. T. BREDICEANU

Partea III-a ARII POPULARE, ADUNATE ȘI NOTATE de B. BARTÓK,
profesor la Academia de muzică din Budapesta

S-a mers chiar pînă la fixarea minuțioasă a structurii cărții. Astfel organizată, lucrarea se afla în 1914 în posesia Academiei. I. Bianu îi scria lui Bîrlea: «Culegerea d-tale de poezie populară se va începe numai după vacanța, în septembrie viitor. D-lor Bartók și Brediceanu li s-au trimis foile de note ca să se îngrijească să fie tipărite unde vor crede mai potrivit căci aici nu avem rosturi bune pentru asemenea fel de lucru.» De la început se ivește o piedică serioasă în fața editării colecțiilor: notele muzicale trebuiau tipărite în străinătate. Această piedică n-avea însă să fie singura. În august 1914 izbucnește primul război mondial. Evenimentele fac ca, peste 5 ani, în 1919, manuscrisul să se afle tot la Academie, cum confirmă I. Bianu în scrisoarea din 3/16 martie 1919 către I. Bîrlea: «Despre manuscriptul cu poeziile populare din Maramureș, împreună cu notele Brediceanu și Bartók, vă pot da știrea bună că este întreg și sănătos în dulapul în care a fost așezat dinainte de război, și împreună cu toată corespondența relativă la el. Bartók stăruia mult să-i trimit notele să le trimită la Lipsca, spre a fi tipărite bine acolo; dar eu văzînd că vine furtuna — nu le-am dat și acum sînt toate aici. Eu nu m-am mișcat din Academie și am avut norocul să trec prin toate, cu toate ale Academiei aproape neatînse.»

Scrisoarea conține și examinarea precarelor condiții de tipărire, care prefigurau de fapt imposibilitatea de a fi editată

¹ T. Brediceanu, *op. cit.*

lucrarea în discuție: «Cînd se va putea tipări nu se poate prevedea. Nu avem hîrtie; cea care se fabrică în țară este de foarte rea calitate și înfiorător de scumpă (cam înzecit decît în timpurile normale din 1915—1916) și este așa de puțină încît deabia poate ajunge pentru ziare și pentru tipăriturile oficiale, apoi tipografiile din întreaga țară au suferit foarte mult; multe mașini au fost stricate, mult material s-a prăpădit, mulți lucrători au murit în război și de boală. Din toate aceste cauze prețul tipăririi este aproape înzecit și încă pe o hîrtie așa de rea încît în cîțiva ani se va desface singură, oricît de bine ar fi ținute cărțile tipărite pe ea.» Scrisoarea se încheie totuși cu îndemnuri la răbdare.

Neajunsurile enumerate de I. Bianu n-au putut fi remediate și ca un reflex al lor, cartea n-a apărut, așa cum n-au apărut atunci și alte cărți proiectate de Academie, în colecția *Din viața poporului român*.

Aceste întîrzieri fac pe T. Brediceanu să-și contureze și mai ferm dorința de a-și publica separat lucrarea. În acest sens îi scria lui I. Bîrlea în 17.XII.1920: «Mie mi-ar conveni mai mult să scot colecția mea independentă, adică: muzica adunată de mine și textele sfinte de tine, dînd un cuvînt înainte! Aceasta fiindcă voi publica succesiv colecții și din alte părți ale României, și aș dori să am cărți separate, începînd cu Maramureșul, care ar da un volum considerabil». T. Brediceanu avea să-și reafirme dorința și în altă scrisoare adresată lui I. Bîrlea la 8 august 1923.

Bartók și-a retras lucrarea și a trimis-o la München în 1921. Acolo avea să se și editeze în 1923, cu titlul: *Volskmusik der Rumänen von Maramureș*. ed. Drei Masken Verlag. Lucrarea este însoțită de un pătrunzător studiu. Bartók își face o datorie de cinste, consemnînd aportul folcloristului I. Bîrlea: «Toate aceste localități le-am străbătut în tovărășia dlui Ion Bîrlea, pe atunci preot greco-catolic în leud. Dînsul a luat parte cu cea mai mare bunătate la oboselile culegerii, pentru ducerea la bun sfîrșit a acestei lucrări.»

Apariția lucrării lui B. Bartók îi prilejuiește profesorului Tache Papahagi o elogioasă recenzie din care reținem următoarele: «În comparație cu ce s-a dat chiar în țările cu o cultură veche și superioară, cercetările folclorice românești s-au făcut și se fac pe o scară întinsă, ocupînd un loc de frunte în literatura folclorică comparată a popoarelor romanice. Dacă însă aceste culegeri sînt numeroase și variate, studiile științifice sînt deabia la începutul lor, și aceasta mai ales privitor la folclorul muzical care așteaptă cercetători autorizați atît la noi cît și în celelalte

Contribuții la istoria Maramureșului

după manuscrisul fostului arhivar

GHEORGHE PETROVAY

de

Pr. ION BÎRLEA

TIPOGRAFIA „GUTENBERG”
Sighet-Maramureș
1925.

Ńri romanice. Firește, culegerile muzicale românești de pînă acum își au și ele valoarea lor, dar nu toate au fost făcute de folcloriști bine pregătiți și cu atît mai puțin nu s-au urmărit originea, evoluția și influențele muzicii noastre populare. Iată însă că, din acest punct de vedere, un strein, care a studiat și alte regiuni românești sub raportul muzicii, scoate la lumină o nouă culegere. Pregătit cum nu se poate mai bine, profesorul ungar Béla Bartók deschide cu acest nou volum o cărare științifică în urmărirea folclorului muzical. Foarte bine înarmat, Béla Bartók reușește să ne înfățișeze în cele mai mici detalii și cu precizie extrem de viguroasă muzica maramureșană sub diferitele ei aspecte: hora lungă, colinda, bocetul, hora dans, cîntecul instrumental etc.»¹

La sfîrșitul anului 1921 I. Bîrlea și-a retras lucrarea de la Academie, în vederea editării în altă parte. Decizia sa i-o comunica lui T. Brediceanu într-o scrisoare din 10.I.1922: « Ce privește colecția de poezii populare maramureșene mi se pare că țiam scris că le-am ridicat de la Academia Română și le-am dat lui G.T.K. (G. T. Kirileanu, n.n.) ca să-mi găsească un editor, căci Academia Română în lipsă de parale, nu le poate publica. »

G. T. Kirileanu a primit colecția, a studiat-o, i-a făcut clasificarea pe care i-o cunoaștem și a urmărit lucrarea pînă la apariție, revenindu-i chiar și menirea de a face corecturile. Într-o scrisoare către A. Gorovei, din 23 ian. 1922, comunica directorului *Șezătorii* din Fălticeni: « Eu voi trimite (pt. nr. festiv din martie, care trebuia să publice folclor din toate regiunile țării, n.n.) cîteva bucăți din colecția inedită de folclor maramureșean a părintelui Ion Bîrlea, care se află la mine pînă la găsirea unui editor. »²

La apariția celor două volume, G. T. Kirileanu îi scria iarăși lui A. Gorovei, în 29 ian. 1925: « Îți trimit și cele 2 volume de folclor ale părintelui I. Bîrlea din Maramureș. Ai să găsești și material nou pentru farmece și descîntece. Te-aș ruga să fii bun și să faci o dare de seamă. »³ A. Gorovei a scris darea de seamă. Prețuirea de care s-a bucurat I. Bîrlea din partea lui G. T. Kirileanu, a revistei *Șezătoarea*⁴ și a lui A. Gorovei reiese și din memoriile lui A. Gorovei. Consemnînd în ele reapariția revistei în 1922, după 6 ani de mari greutăți, Gorovei

¹ T. Papahagi, în *Grai și suflet*, vol. I, fascicola I, 1923, pp. 155—156.

² Scrisoare din vol. inedit *Documente din arhiva folcloristului A. Gorovei*

³ *Idem.*

⁴ *Șezătoarea* i-a publicat poezii populare în nr.-ele: 3—4—5, XXX (1922); nr. 3, XXXI (1923).

scrie: « Kirileanu a făcut minuni. El a fost în stare să adune fonduri, pentru a se putea tipări un volum așa de mare (primul număr din anul XXX, volumul XVIII, însumând 304 p., n. n.), și tot el a strâns în jurul *Șezătorii*, colaboratori care i-au făcut cinste: Ion Bîrlea, C. Bobulescu, G. Murgoci sînt nume cunoscut în lumea cărturărească. »¹

Apariția colecției, cea mai interesantă lucrare de folclor a anului 1924, a avut un ecou deosebit. Lucrarea este recenzată de Ov. Densusianu², N. Iorga³, V. Bogrea⁴, A. Gorovei⁵, Traian Gherman⁶, Gh. Tulbure⁷, precum și într-o notă nesemnată⁸.

Ov. Densusianu deplînge aspectul tipografic « rebarbativ » nemeritat: « Și, păcat, pentru că arată multă muncă în adunarea de texte, ne înlesnește cunoașterea producțiilor populare dintr-un ținut prea puțin cercetat ».

Densusianu observă însă că lucrarea conține « explicații de prisos și repetări ». Obiecția se referă la glosar, alcătuit într-un mod defectuos: un oarecare cuvînt, spre exemplu, e glosat în subsol de cîte ori e întîlnit; se adaugă aci și glosarea inutilă a unor cuvinte îndeobște cunoscute. Alte obiecții țin de gradul de selecție și precizie a transcrierii. Concluziile pozitive se desprind însă cu vigoare. Densusianu subliniază că: « Diferitele genuri de literatură poetică populară din Maramureș sînt însă bine reprezentate și unele răsar limpede cu valoarea lor estetică ».

Deși colecționarul n-a folosit un sistem de transcriere mai adecvat, Densusianu relevă precizia culegerii textelor, valoarea lor pentru cercetători: « Și pentru dialectologie textele pot fi urmărite cu folos; apar forme caracteristice ... ». « La sfîrșitul fiecărui volum — scrie în încheiere Ov. Densusianu — se dau

¹ A. Gorovei: *Șezătorea, Povestea unei reviste de folclor*, A.A.F., I, 1932, p. 35.

² O[vid] Densusianu, *I. Bîrlea, Balade, colinde și bocete din Maramureș; Cîntece populare din Maramureș*, 1924, în *Grai și suflet*, vol. II, fasc. 1, pp. 185—186, București, 1925.

³ Nicolae I[orga], *O culegere de cîntece din Maramureș*, în *Ramuri, Drum drept*, XIX, nr. 1—2, 1 febr., pp. 91—93, 1925.

⁴ V. Bogrea, *Păr. I. Bîrlea, Cîntece populare din Maramureș: I. Balade, colinde și bocete; II. Descîntece, vrăji, farmece și desfaceri*, 1924, în *Daco-romania*, IV (1924—1926), p. 1038—1042.

⁵ A[rtur] G[orovei], *Cronica*, în *Șezătorea*, anul XXXIII, nr. 3—4, vol. XXI, 1925.

⁶ T[raian] G[herman], *I. Bîrlea, Cîntece populare din Maramureș*, în *Comoara satelor*, Blaj, nr. 7—8, 1925.

⁷ Gh. Tulbure, *Cîntece populare din Maramureș*, în *Cele trei Crișuri*, Oradea, 5 mai 1925.

⁸ *Adevărul literar și artistic*, VI (1925) 11 ianuarie, p. 7.

lămuriri fie pentru unele cuvinte, fie cu privire la viața, obiceiurile maramureșenilor, așa că trebuie să recunoaștem folosul pe care-l poate avea pentru folcloriști și filologi această publicatie ».

Recenzia lui V. Bogrea s-a oprit în cîteva pagini asupra unor observații suscitade de notele de subsol ale volumelor, note care « sînt în fond mici repertorii de etnografie și folclor maramureșean ».

N. Iorga, care întîmpinase elogios colecțiile precedente ale lui Al. Țiplea și T. Bud, stăruie și asupra unor aspecte ale colecției lui I. Bîrlea. E preocupat de elementele istorice comune care de cîntecele din colecție, de anume aspecte particulare ale limbii, cum ar fi abuzul de diminutive. Iorga citează multe poezii remarcabile precum și balade ca *Ileana Frîncului*, *Sfîrșitul drăguței și-a drăguțului înșelător*, *Nora și soacra*.

Iorga apreciază ca foarte folositor studiul de la sfîrșitul vol. I despre viața păstorească.

Artur Gorovei încadrează colecția lui I. Bîrlea în noua mișcare folclorică deschisă de studiile lui Ov. Densusianu. Cele două volume ale lui I. Bîrlea sînt apreciate ca fiind « de mult preț ». « Chipul cum este cules acest material, fără îndreptări sau adaosuri, precum au făcut unii culegători, indicațiunile și explicările unor cuvinte necunoscute chiar de cărturari din vechiul regat, dau acestei lucrări caracterul unei opere științifice ». Gorovei obiectează însă colecției modul impropriu cum au fost făcute unele clasificări, citînd unele piese lirice trecute la balade. După ce observă că în volumul al doilea s-a avut în vedere clasificarea lui S. Fl. Marian — în descîntece, vrăji și desfaceri, cu care se declară în dezacord, A. Gorovei conchide: « Volumele părintelui Bîrlea îmbogățesc folclorul nostru cu un material foarte important, pentru care trebuie să-i fim recunoscători ».

Gh. Tulbure spune despre culegere că e cea mai bogată publicațiune de acest fel în părțile noastre de graniță. Totodată, el consemnează premiarea colecției cu 500 lei de către revista *Cele trei Crișuri*.

După ce în 1925 Tache Papahagi a publicat *Graiul și folclorul Maramureșului*, lucrare fundamentală, au mai apărut o serie de culegeri mai restrînse: V. Pop, *Din Țara Oașului*, 1937, P. Lenghelăzanu: *Poezii populare din Maramureș*, Teodor Ioan Cioara, *Folclor din Țara Oașului, Maramureș și Chioar*, Deva, 1940, C. Brăiloiu, *Bocete din Oaș*, București, 1938, Isidor Rîpă, *Cîntece din Țara Oașului*, Baia Mare, 1960. În colecția *Folclor din Transilvania*, vol. I, E.P.L., 1962, au fost publicate culegerile:

Dumitru Pop, *Poezii populare din Lăpuș*; Gh. Vornicu, *Cîntece și strigături din Bihor (Crișana) și Oaș*; N. I. Dumitrașcu, *Cîntece și strigături din Maramureș*; Petre Lenghel-Izanu, *Folclor din Maramureș*; Vasile T. Doniga, *Poezii populare din Oaș, Maramureș și Năsăud*.

Una din cele mai importante contribuții recente la cunoașterea folclorului maramureșean, într-un gen mai puțin cercetat, e aceea a lui Ovidiu Birlea care a publicat în *Antologia de proză populară epică*, E.P.L., 1966, și povestiri din Maramureș. Dintre culegerile inedite semnalăm: A. Filimon, *Obiceiuri, credință deșartă, descîntece și farmece*; *Balade, povești în versuri și povești în proză*, existente în Arhiva de folclor din Cluj.

În Arhiva Institutului de etnografie și folclor din București existau pînă în mai 1967, 2385 piese folclorice din Maramureș. Cităm loturile mai importante: colinde, 164; cîntece de nuntă, 45; jocuri de nuntă, 38; bocete, 75; verșuri, 32; repertoriu păstoresc; 48; balade, 36; doine, 142; cîntece, 700; strigături 59; melodii de joc, 293; proză populară (povestiri, basme, snoave), 569; legende, 26.

★

Poezia maramureșeană își trage seva din realitățile vieții celor care au creat-o. Înainte de a sublinia o serie de aspecte specifice ale vieții Maramureșului, fixate în poezia populară, înainte de a circumscrie problematica umană care o străbate, să observăm că anonimii cîntăreți au înscris în cîntecele lor spațiul geografic al Maramureșului; peste tot dai de munții, de apele și frumoasele locuri ale nordului românesc.

Într-o strigătură sînt numite două comune vestite și un rîu:

Pentru mîndra din leud,
Trec prin apă, nu mă ud.
Pentru mîndra din Botiza,
De trei ori am trecut Iza.

(Birlea, II, 324)

Un flăcău mai petrecăreț spune unde și-a băut tașca și guba:

Nici am tașcă nice gubă,
Le-am băut cu mîndra'n Cuhe.

(Birlea, II, 325)

O nefericit-măritată își amintește de starea de fetie, de grădina de flori:

Din ce vîrf de Gutii,
Mîndră grădină-ngrădii.

(Birlea, II, 55)

O nevastă se lamentează că, deși e în apropierea pădurii, bărbatul băutor nu-i aduce « lemne de tăietor »:

Da sînt doar sub Piatra Tisei,
În pădurea a Săpinței.

(Birlea, II, 222)

O strigătură laudă mîndrele din două sate:

Prin Berbești și prin Giulești
Cu mîndrele să trăiești.

(Birlea, II, 265)

Într-un cîntec e localizat dorul:

Pe dealul Săcelului
Vine-mi dorul mîndrului.

(T. Bud, p. 37)

Și acum alt deal:

Pe deluț la Călinești
Răsărit-au florile domnești.

(T. Bud, p. 44)

O mîndră nu-și poate uita iubitul de pe Mara:

Mîndruluț di pă Mara,
Ce ni-ai dat cu mîna ta
Di nu te mai poci uita?

(Papahagi, p. 4)

Deși crescută în acea citadelă naturală care e Maramureșul, poezia aceasta e legată organic de întreaga ființă a patriei, în problematică și tematică, în cadru, în unele imagini și metafore.

Multe poezii amintesc de cadrul general al patriei. Acțiunea unui cîntec păstoresc e plasată

Sus la Țara Românească,
La băcia ciobănească.

(Al. Țiplea, p. 445)

Apele țării, chiar depărtate de Maramureș, se încadrează firesc în imaginile poeziei:

Dunărice, apă lată,
Ce zii așa tîlburată?

(Papahagi, p. 6)

Sau:

Decît mîndru să-șinece,
Mai bine Murășu săce.

(Al. Tiplea, p. 478)

Într-un cîntec mîndra își blestemă pe iubitul necredincios:

Du-te, bade, cît e codrul
Și să stai unde stă Oltul.

(Bîrlea, II, 128)

Tache Papahagi semnala că pînă și în descîntece apare Marea Neagră (Papahagi, p. XLIII).

Și, în sfîrșit, numele Maramureșului revine frecvent, cu nescut fiind începutul multor cîntece:

Cît îi Maramureșul . . . etc.

Aceste exemple de jalonări geografice ar putea ocupa încă multe pagini, ne oprim însă aici considerînd că am putut oferi mostre concludente.

Rămîne însă folclorul Maramureșului doar la această fixare onomastică a locurilor în care s-au născut și trăiesc creatorii lui anonimi? Nu a înregistrat pregnant și mai în esență evenimentele importante, anume momente din viața împilată din trecut și din lupta împotriva învadaților, din lupta pentru dreptate socială?

După cum reiese din colecțiile Tache Papahagi și I. Mușlea, locuitorii bătrîni ai acestor locuri sînt conturați, în cele mai vechi tradiții, în dimensiuni de uriași. E foarte semnificativă această tradiție, citată de Alex. Filipașcu:

«După o tradiție din Rozavlea, Maramureșul a fost locuit la început de uriași, din cari cu timpul n-a mai rămas decît un singur uriaș bătrîn, care avea o fiică cu numele Rozalina. Plimbîndu-se o dată pe țărmul Izei, fiica uriașului a văzut o mulțime de oameni minusculi, din care luînd în poala hainei sale, îi duse să-i arate tatălui ei. Uriașul văzîndu-i îi spuse fiicei sale că piticii aceștia sînt oameni din neamul romanilor, care vor stăpîni în viitor Maramureșul. Rozalina rugă pe Dumnezeu ca pe unul dintre voinicii romani să-l facă ceva mai mare, iar pe ea ceva ceva mai mică. Dumnezeu ascultîndu-i rugămintea, fata de uriaș se căsătorii cu alesul inimii sale, căsătorie din care s-au născut românii din Maramureș.»¹

¹ Alexandru Filipașcu, *Istoria Maramureșului*, București, 1940, p. 15.

Vechimea și statornicia din totdeauna a românilor pe aceste meleaguri sînt însă atestate încă din trecutul cel mai îndepărtat de documente istorice și arheologice.

Dintre vechii conducători ai Maramureșului se pomenește în unele legende despre Romoniță Robonban¹. Despre acest robonban (duce) s-a spus că ar fi același cu Ramunc König der Walachen, amintit în *Cîntecul Nibelungilor*. Cităm: «Venea pe cai sălbatici, cu șapte sute ostași/Însuși Ramuno cneazul, ce avea al său sălaş/În țara Valahiei. Zburau sirepii lui.» (*Cîntecul Nibelungilor*, E.P.L.U., 1964, p. 300).

În balada *Voinicii codrului*, din colecția I. Bîrlea se vorbește despre «târnițe tătărești», specificare de loc întîmplătoare. Tradițiile legate de luptele împotriva tătarilor sînt bogate în Maramureș și Oaș. Iată una culeasă de I. Mușlea din Racșa, Oaș: «Tătarele o fost tare nășalnici oameni, o fost ducînd oameni legați de cal. Bătrînii o spus că la Borșa o luat cununa de împărat, de la ala a tătarelor, murășenii i-o luat-o. Aceia o tăiat pădurea, o slăbghit și dincolo și dincolo, apoi o și îndemnat pădurea pă iei și i-o omorît. Și d'aceia sămînța de oameni sînt d'aceia la noi bojenii, aceia o căpătat nemășeg, nu le-o poruncit nimă.»²

E un fapt istoric că tătarii au fost înfrinți la Borșa în 1717. Despre acest eveniment vorbea și N. Iorga spunînd că la Său pînța se mai afla încă la începutul secolului nostru, șeaua unei căpetenii a tătarilor³.

Amintirea lui Dragoș Vodă e perpetuată mai cu seamă în legenda descălecatului⁴ și toponimie, aceea a lui Pîntea Viteazul e prezentată în tradiții, balade, și în elemente mai concrete, cum este cămașa sa de zale, păstrată la Budești.

Mai înainte, cînd am făcut un scurt istoric al folclorului din Maramureș, am amintit de piesa de teatru *Cîntare și verș la Constantin*, dramatizare după cronici rimate și după cronica lui Gh. Șincai. Existența acestei piese, fără subiect strict maramureșean, atestă existența acelei organice comuniuni cu întreașa spiritualitate românească.

Balada despre Pîntea Viteazul face parte din rîndul acestor creații cu valoare istorică, ea fiind o «narațiune lipsită de fa-

¹ Fragmente dintr-o legendă despre el în *Voința Transilvaniei*, 10 martie 1945.

² I. Mușlea, *Cercetări folclorice în Țara Oașului*.

³ N. Iorga, *Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească*, 1906.

⁴ Romul Vuia, *Legenda lui Dragoș*, în *Anuarul Inst. de istorie națională*, Cluj, I (1921—1922), pp. 300—309.

bulos, « expunere realistă »¹ a luptei împotriva jugului feudal și a asupririi austro-ungare.

Un cântec liric amintește de Avram Iancu. Un altul relevă suferințele îndurate de cei care se ridicau împotriva opresiunii naționale exercitate de imperiul austro-ungar:

Cîntă mn' rla în păduri,
Robu*i* Luca*e*² la unguri
Păntru sfînta libertat'e
D'i care noi n'avem part'e.

(T. Papahagi, p. 6)

Acest cântec de jale, în care sînt amintite poate carele ce se scurgeau cu bogății către împărat, nu e un document?

Jelcu*i*m*a*ș și n*a*m cui,
Jelcu*i*m*a*ș drumului.
Și drumuțu*i* supărat,
De multe cară călcat,
Și de drept și de furat,
Și cu gol și de n*a*rcăcat
De*a*ci pîn' la împărat.

(Bîrlea, II, 77)

Un trecut de opresiune e fixat și în acest cântec. Ce să fi conținut cântecul (horicea) pentru care haiducul — după cum reiese din context — a făcut temniță?

Pentru horie ce*a*m horit,
Șasă ani că mi*a*m robit.
Pentru biată horice
Șezut*a*m în temniță.

(Bîrlea, II, 80)

De bună seamă, va fi fost vorba de un cântec cu ascuțiș social, de o țipăritură demascatoare în care s-a dat glas unei aspre revolte împotriva asupririi.

Lirica nu dă nici măcar o vagă impresie de gratuit, de act nesupus unor determinări riguroase: sociale, istorice, psihologice. Cîntăreții anonimi maramureșeni au o foarte pronunțată conștiință a necesității stringente a cântecului, în care se vede îndeobște o alinare a suferințelor provocate de oprimarea națională și socială. Horea — doina — se afirmă că a fost « scorănită » (creată) de omul « scîrbit », de cel cu inima « arsă ». În ochii maramureșeanului prețuiește foarte mult, e acoperit

¹ G. Vrabie, *Balada populară română*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966.

² Vasile Lucaciu (1852 — 1922), „leul de la Șișești”, cum îl numea Octavian Goga, demn patriot și militant pentru unirea Transilvaniei cu România.

cu laude cel care a creat doina — ea fiind stîmpărare. Doina are funcția catarsisului grecesc, de stîmpărare a « amarului mult ».

Cine*o* făcut horile
Avea ochi ca murile
Și fața ca razele.
Ca razele de dimineață,
Fie*i* drag a lui viață;
Că este omuț năcăjit,
Cu hore s*o*ndestulit.
Că și eu m*a*m supărat,
Cu hore m*a*m stîmpărat.
Cu cît șuier și horesc
Cu*a*tita m*a*ndestulesc.
Numai eu de n*a*ș hori,
De*a*ș muri, or aș nebuni.

(T. Brediceanu, p. 19)

Cîntecul se află într-o variantă apropiată și în colecția T. Papagahi, p. 42. Ideea izvorîrii cântecului din durere apare și mai pregnant într-alt cântec, din colecția T. Brediceanu:

Cine nu*i* mîncat de rele,
N*a*re ce cînta de jale;
Să mă lase să cînt eu
Că m*o* mîncat bughet rău.
Care omuț horește mult
Zic oamenii că*i* bolund;
Dară el nu e bolund,
Da*i* mîncat de amar mult.

(T. Brediceanu, p. 47)

În Oaș întîlnim aceeași concepție asupra cântecului ca expresie a suferinței:

Daina, mîndră, și daina
Și iară daina daina,
Cine*o* dzis daina daina
Arsă i*o* fost inima,
Ca și mie acuma.¹

(I. Mușlea, p. 20)

¹ Variantă: S. Mîndrescu, *Literatură și obiceiuri populare*, București, 1892, p. 13.

Nu se bucură de apreciere cel care nu prețuiește horile:

Cui nu-i plac horile,
Bată-i supărările;
Că pe mine nu m'or bate
C'oi hori pînă la moarte.

(Birlea, I, 265—266)

Dintre « cîntecele despre cîntec » reținem și pe acesta, care iar fi plăcut lui D. Caracostea în demonstrația sa despre doina cîntec de leagăn:

Daina de cine-o rămas?
De on pruncuț mititel,
Ce-o fugit măsa de el.
L-o lăsat măsa durmind,
L-o găsit daina zîcind.
Cu daina nu mă sfădesc,
Cu duinu bine trăiesc.¹

(Birlea, I, 190—191)

E de reținut, de asemenea, și dubla denumire din ultimele două versuri.

Funcția cîntecului de reflectare a realităților, a bogăției de gânduri, se desprinde și din mărturisirile directe ale unor cîntăreți din Maramureș, așa cum sînt acelea ale Ioanei Dăncuș din Ieud: « Eu tăt așa mă gîndesc că tâte cîntările și tâte poveștirile sînt driepțe. Zice cîte unu căs minciuni, dar ieu știu căs adevărate, că acel ce păștește multe, acela face cîntarea. »² Observație pertinentă care pune cîntecul în legătură strînsă cu viața, cu experiența celui care creează sau îl execută.

De aici și pînă la recunoașterea paternității asupra unor cîntece nu e decît un pas. Anume cîntăreți simt nevoia să marcheze cîntecele cu numele lor:

Hei, tu, mică poezie,
De vrea cineva să știe
Cine te-au căput a scrie.
Frunză verde de cireș,
Din comitat Maramureș
Și numele satului
Ieud i numele lui.

¹ Variantă pentru primele 5 versuri în *Comoara satelor*.

² Z. Sulișteanu, *Viața cîntecului popular în comuna Ieud, Muzica*, II (1952), nr. 78—79, p. 45.

Măieran verge cu frunză,
Numele mi-i Pleș Anuță.
Mă tiamă Anuță Pleș,
Eu am scris acesta vers
În anul una mie nouă sute șaptesprezece¹.

Descîntecele și practicile magice au o mare vechime. Ele au avut o viață lungă, multe prelungindu-și și în secolul nostru. Au fost semnalate și colecționate de cei mai importanți folcloriști. În prima monografie etnografică românească, *Disertatio de funeribus Daco-Romanorum* (1817), teză de doctorat în medicină, V. Popp (1789—1842) a folosit și informații date de canonicul Simeon Bran din Chiuar.

Reflexe ale înapoierii culturale, descîntecele și vrăjile au făcut obiectul unor procese încă din secolul al XVIII-lea, cînd au fost duse în instanță femei acuzate de vrăjitorie, unele fiind chiar arse pe rug. Tache Papahagi constata ce putere mare avea vrăjitoarea în sat, ființă foarte vindictivă, răzbunătoare: « Pînă în secolul al XX-lea, sufletul maramureșan va fi fost stăpînit cu atîta putere tiranică de credința lui în efectele magiei încît orice desconsiderare a acestei înrădăcinate credințe atrăgea după sine multiplele și chinuitoarele urmări din partea vrăjitoarei » (p. XXXIX).

Aceeași răspîndire a unor asemenea manifestări a fost constatată și în Oaș, în 1930—1931: « În Țara Oașului practicile magice trăiesc încă neatînse. Fetele mari își caută (. . .) norocul la dans, jucînd goale în jurul mătăgunii coase din pămînt după rituri datînd din epoci imemorabile. Ciobanii obișnuiesc încă, în aproape toate satele ținutului, să aprindă « focul viu » prin frecarea a două bețe de lemn. Fata pădurii e gata și astăzi să momească în brațele ei de dihanie păroasă pe feciorii care rătăcesc prin codrii și răspund chemării ei. » În Ugocea, în imediata vecinătate a Oașului, V. Scurtu constată prezența descîntecelor, a practicilor magice, a credinței în demoni și în ființe fantastice: « Credința în duhurile rele este foarte răspîndită în Ugocea. Ele urmăresc pe oameni în viață și le provoacă multe neajunsuri, neplăceri sau chiar moartea și se numesc de obicei « borsocăi », mai rar « mnilostive » sau « mnilostivniță ». Dacă acestea n'ar tulbura viața oamenilor ei ar trăi mult mai fericiți » (p. 30). Asemenea personaje fantastice erau Fata pădurii, Marțșara sau Marțtolea, Omul noptii, Omul apei.

¹ T. Papahagi, *Creația poetică populară*, București, 1926, p. 71.

I. Bîrlea a reușit un bine reprezentat capitol de descîntece, vrăji, farmece. Textele sînt însoțite de detalii asupra practicilor, elemente care ajută la cunoașterea mai bună a textelor.

Valoarea artistică a unor texte din acest capitol a fost confirmată de Ov. Densușianu care în binecunoscutul studiu, *Limba descîntecelor*, a citat des din colecția I. Bîrlea.

Următorul descîntec oferă într-o alternanță meșteșugită dintre afirmație și negație, o serie de originale metafore:

Ard munții Galareului,
Ba nu ard munții Galareului,
Ci arde turnul bisericii,
Ba nu arde turnu bisericii,
Ci arde clopu:n cap la ursitu mieu,
Ba nu clopu:n cap,
Ci capu:n clop,
Nu clopu:n cap,
Ci cămașa pe spate,
Ba nu cămașa pe spate,
Ci spatele în cămașă,
Ba nu spatele în cămașă
Ci opincile în picioare,
Ba nu opincile în picioare,
Ci picioarele în opinci.
Să aibă foc în clop,
Șoareci în cioareci,
Furnici în opinci.
Să'l ardă, să'l muște,
Să'l piște,
Să n'aibă stare nici alinare
Pînă la mine n'a plecare.
Cu mine dintr'un pahar să beie,
Dintr'un blid să mănînce,
Într'un pat să se culce.
Să vie, să vie, să vie:
Fuga ca vîntu,
Repede ca gîndu.
La noapte în vis să'l visez,
Pe mîne dimineată
Anume să'l văd
Și să'l cunosc.

(Bîrlea, II, 347)

È un descîntec de chemat pe cel ursit, pe iubit. Bogăția tonalităților, ritmul deosebit, alternanțele opoziționale de un acut

simț lexical fac din acest descîntec o veritabilă piesă a genului. V. Bogrea nu se sfia să afirme că e o capodoperă.

Un alt descîntec, « de legat junghiurile », vădește pe lîngă ancorarea în rustic, aici cultura și prelucrarea cînepei, un sistem original de dispunere a metaforei:

S'o tăiat ogor.
Nu tai ogor,
Fără leg junghiurile.
Samîn cînepa,
Nu samîn cînepa,
Ci leg junghiurile lui N.
Culeg cînepa,
Da nu culeg cînepa,
Ci leg junghiurile lui N.
Topesc cînepa,
Da nu'o topesc,
Ci leg junghiurile lui N.
Meliț cînepă,
Da nu'o meliț,
Ci leg junghiurile lui N.

(Bîrlea, II, 374)

Se desfășoară în continuare tot procesul prelucrării cînepii, la fiecare operațiune enumerată descîntecul amintind că de fapt leagă cu un nod nou junghiurile.

Colindele au, cele mai multe, tematică religioasă. Se crede că ele ar fi opera cantorilor. È de consemnat și prezența unor colinde pastorale ca acelea ale celor trei păcurări. Cu caracter preponderent laic mai sînt: *Colindul cerbului minunat*, *Bogatu și săracu*, *Colindul animalelor bune*, *Colindul voinicului*, *Colindul fetei de măritat*. Amintirea titlurilor sugerează tematica lor pastorală, vîntorească. Apreciat din punctul de vedere al metaforei colidul maramureșean pare mai puțin realizat artistic decît colindele din restul Transilvaniei: « Procentul redus al metaforei la colinda maramureșeană ca și sărăcia generală a tropilor, fapt neobișnuit la colindele din restul țării, surprinde. Materialul, în majoritate arid și pe teme religioase, justifică ipoteza unei influențe diecești, exercitate la un moment dat asupra colindelor din Maramureș. »¹

În Maramureș baladele sînt cunoscute tot sub numele de *hore*, ca și doinele și cîntecele propriuzise.

¹ M. Brătulescu, *Contribuții la cercetarea metaforei în folclorul din Maramureș*, *Revista de folclor*, anul VIII (1963), nr. 1-4, p. 94-116.

Colecția I. Birlea conține 51 piese la acest capitol, cifră care impresionează. În realitate însă numai jumătate din piesele grupate la acest capitol răspund noțiunii care ne-am format-o despre baladă, noțiune ilustrată mai ales de eposul versificat munteano-oltenesc. În capitolul baladelor, poate mai mult decât în restul clasificării, s-a făcut o grupare aproximativă, chiar improprie, dându-se drept de a figura printre balade unor prea evidente cîntece lirice, unor cîntece satirice, unor hore cu un număr mare de versuri conținînd fie blesteme adresate necredincioșilor, fie cîntece cătănești, fie cîntece de pahar.

Balada despre Pinteia e cea mai specifică pentru eposul eroic maramureșean. Ea conține nucleul cunoscut al neliniștii lui Pinteia, provocată de faptul că n-are cine să se ducă la Baia-Mare după merinde și praf de pușcă pentru a pedepsi pe cei care i-au acuzat că sînt hoți. Totodată, Pinteia mărturisește că s-a visat într-un instrument de tortură. Numai unul din ceata sa se hotărăște să meargă, dar se lasă amăgit de un « cîne de boier mare ». Pinteia moare într-o luptă la Baia-Mare neuitînd în ultima clipă să-și predea sabia unui tovarăș care să-i păstreze amintirea și să-i perpetueze mesajul de luptă.

Balada mai conține o vehementă acuzare a trădării, Pinteia murind cu regretul adînc că și-a divulgat secretul morții. Pinteia apare de asemenea o victimă a lealității. El moare luptînd să-și apere tovarășii.¹

Amintim aici și de altă baladă, *Ana Diacului*, care e mai puțin cunoscută și conține dialogul dintre eroină și Pinteia. Acesta, în postură de îndrăgostit care ține calea fetelor în codru, vrea să necinstească pe fata plecată la tîrg. Fata răspunde cu demnitate impresionantă spunînd că preferă moartea, necinstei. Am amintit-o aici, dar face parte din ciclul baladelor familiale, subdiviziunea « îndrăgostiții ». E un exemplu cum un personaj ca Pinteia e angajat în tot felul de fabulații, existînd o bogată literatură orală a lui Pinteia.

Baladele anti-otomane sînt reprezentate de Gruia lui Novac, fiind mai frecvent cîntat episodul Țarigradului. Balada a mai fost culeasă de Tache Papahagi, precum și în Oaș. Circulă și astăzi. La Berbești, un informator deținea un bogat repertoriu despre Gruia și despre Pinteia. Nu numai el. Din același ciclu a fost culeasă de mai mulți culegători balada *Irinca (Ilincuța Șandrului)*. Tematica birului greu e ilustrată de balada *Nevasta vîndută la un fecior comișăresc*.

¹ Ovidiu Papadima, *O viziune românească a lumii*, București, 1941, p. 166—167.

Două variante, *Petrea, viteazul mare și Novac*, cu multe versuri asemănătoare, sînt axate pe motivul voinicului surprins la plug de năvala turcilor, pe care-i extermină. Într-o variantă, e ucisă și sora sa, Vidra.

Eposul mitic pastoral e reprezentat de o singură baladă despre cei *Trei veri păcurărei*, Miorița maramureșeană. Motivul e prezentat și în rîndul colindelor¹. Aceeași dublă existență de colind și baladă, o are și acum. La Berbești ne-a recitat-o Dumitru Codrea iar familia Vasile Codrea ne-a cîntat colindul.

Două balade, le-am numi mai precis scrisori în versuri sau jurnale-orale, se însoțesc prin modalitatea expunerii. Prima, *Bătălia de la Solferin* — pronunție populară pentru Solferino² — conține juxtapuse o suită de cîntece de cătănie și război, multe detectabile aidoma în poezia populară din Transilvania.

Balada e presărată cu o mulțime de termeni străini în pronunție alterată, cei mai mulți numind obiecte militare: borneu, șalboc, prućuc, gledă, rosturgat, vîrtăhaz, strampohaz. Balada mai are o variantă în colecția T. Papahagi, însă de peste 40 de ani știm că nu s-a mai cules o nouă variantă, ceea ce ne face să credem că a dispărut din repertoriul deținătorilor de balade.

Multe balade sînt familiale, nuvelistice și dau o notă caracteristică eposului versificat maramureșean.

Din tipul nefericit-măritatelor face parte balada *Fata de domnar, celuită de un corturar*. E drama credulității. În baladă apare motivul turturelei mesagere a unei profunde nefericiri. Mai apare și în balada *Drăguțul necredincios*.

Pedicile părinților în calea hotărîrii iubitelor, cu consecințele lor tragice, alimentează multe cîntece epice. Așa în *Nora și soacra*. Soacra e spiritul rău care urmărește și reușește, în lipsa fiului ei plecat la armată, să scape de noră. Apare aici și lanțul de metafore din balada *Cucul și turturica*. În *Inelul și sirinca* și în *Feciorul de găzdac și fata de om sărac* — axate tot pe discordia ireconciliabilă dintre soacră și noră — apare motivul « pomilor înfrățiți ».

O cercetare a stabilit că « legenda arborilor îmbrățișați » are o foarte întinsă circulație universală: în literatura chineză, în Afghanistan, în romanul francez *Tristan și Izolda*, în poemele germane și în legendele islandeze, în Grecia. De asemenea, circulă în foarte multe literaturi populare moderne: suedeză,

¹ D. Pop, *Pe marginea Mioriței*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, Series Philologia, Fasciculus 1, 1965, pp. 132—137 (conține 16 variante colind ale Mioriței din Maramureș).

² Mario Ruffini, *La battaglia di Solferino e Custozza 1866 nei canti popolari romeni*, Milano [1933] tip. Combi, 28 p.

sîrbească, maghiară, bulgară, albaneză, normandă, norvegiană, daneză, germană, portugheză, greacă, bretonă, rusă, turcă.¹ La noi se crede că prima atestare e în colecția Alecsandri: *Inelul și năframa*; în variantă la I. Bîrlea cu titlul *Inelul și sirinca*.

Robul și mîndrăsa e axată pe proba iubirii, iar balada *Drăguța nebună* se încadrează în rîndul baladelor despre proba iubirii prin otrăvire.

Sfîrșitul drăguței și a drăguțului înșelător e cîntecul remușcării tîrzii pentru părăsirea iubitei dintîi. Remușcarea nu absolvă de vină pe tînar, el moare pe mormîntul iubitei. Asemenea rezolvări facile sînt numeroase. În balada amintită substanța epică e aproape inexistentă, tonul moralizator fiind însă vi-guros subliniat.

Vileanu e drăguțul aventuros disputat de mai multe iubite și otrăvit de una geloasă. În *Cizmaș* infidelitatea femeii e aprig pedepsită prin ardere.

Îndrăgostita sau boala fetei surprinde cu ajutorul dialogului primele semne ale crizei erotice la o fată. În *Leacul drăguței* iubitul e cerut metaforic. Ea cere sloi de gheață în miez de vară — gura iubitului, și mure negre — ochii lui. Metaforele există și în creații moldovenești (vezi M. Friedwagner, *op. cit.*, p. 532—533).

În rest, excelente cîntece lirice, trecute aici poate după criteriul numărului mare de versuri: *Fata înstrăinată*, *Fata măritată în străini*, *Drăguțul întemnițat*, *Blăstămul drăguței*, *Blăstămul mamei*, *Urîtul*, *Muerea năravoasă*, *Nevasta și tiara*, *Mîndrul în cătunie*, *Drăguțul se duce în cătunie*, *Moartea cătanei*, *Voinicul morbos în țară străină*, *Jurămîntul cătanei*, *Orfana*, *Horea miresei*, *Horea uiegiu*, *Drăguțul întemnițat*, *Întemnițatul*.

Iluța, *Ulicior*, *Lorinte*, *Moartea lui Dumitru* sînt jurnale orale. În numărul redus de balade descoperi în plus că nici acestea nu sînt diferite structural unele de altele. Apar pasaje fluctuante, călătoare în balade spuse de informatori diferiți. În *Petrea*, viteazul mare și *Pribeगी la Podul Veneției*, apare pasajul în care eroul simulează că vrea să scrie scrisoare, în fond scoțînd sabia. Același pasaj și în *Ana Diacului*, numai că Ana vrea să scrie chiar scrisoare mamei în care s-o anunțe că a murit pentru că nu s-a lăsat sedusă de Pîntea.

În *Fată de domnar*, *celuță don corturar* și în *Drăguțul întemnițat* apare acel motiv al hainelor arse — simbol al unei adînci nefericiri și tristeți, existent și în lirică.

¹ A. Gorovei, *Legenda arborilor îmbrățișați*, în *Analele Academiei Române*, seria III, tom. XI, 1942.

În cele mai multe balade întîlnești înserate cîntece lirice. Pe lîngă tipurile amintite, T. Papahagi a înregistrat balada despre *Vodița*, iar mai tîrziu I. Taloș avea să publice două variante din Maramureș despre mitul jertfei construcției, cunoscute sub numele de *Meșterul Siminoc*¹.

În Oaș — scria I. Mușlea — balada e un gen aproape inexistent. El pune inexistența baladei în seama spiritului oșenesc « prin excelență neastîmpărat și satiric ». Aici înfloresc, ca în nici un alt loc, strigătura.

Aceeași situație a aflat-o referitor la baladă V. Scurtu în Ugocea.

Privind-o din punctul de vedere al metaforei, o « statistică stilistică » constată următoarele în legătură cu balada maramureșeană: « se apropie foarte mult de forma cîntecului. Numeroase clișee curente în cîntec se regăsesc și în baladă, de pildă femeia tînară substituită unei flori, coarba neagră ca metaforizare a femeii păcătoase, clasele sociale substituite cerealelor, văpaia pentru dor sau pelinul simbolizînd amărăciunea. Tipic baladei este clișeul aratului, semănatului și seceratului ca substituții metaforice pentru uciderea turcilor sau a Vidrei. Clișeul se realizează dramatic. »²

Colecția lui I. Bîrlea reprezintă bine aproape toate secțiunile liricii. Sînt aici cîntece de revoltă împotriva asuprii sociale și naționale, cîntece haiducești și ciobănești, cîntece de cătanie și război, cîntece de înstrăinare, cîntece de jale și noroc, cîntece de dragoste și dor, cîntece satirice și strigături, cîntece de nuntă și de petrecere etc.

Cîntecele sociale, cum am amintit, au aici o veche tradiție. În manuscrisul din 1825 de la Cornești figurează cîntecul despre bogatul și săracul.

Dintre cîntecele cu fond social alegem mai întîi această tipuritură în care e relevantă funcția de spoliatori a « domnilor » — termen prin care maramureșenii numeau și pe exploatorii unguri:

Cîți îs domni și cu ciucuri
Toți trăiesc după pluguri,
Că te duc la protocol
De rămîi cu capul gol.

(Bîrlea, II, 260)

¹ I. Taloș, *Balada Meșterul Manole și variantele ei transilvane*, *Revista de folclor*, nr. 1—2, 1962.

² M. Brătulescu, *articolul citat*.

O strigătură din Ugocea avertizează că:

Lumea nu-i a domnilor
Ci-i a noastră, a proștilor.

(Scurtu, p. 76)

Totdeauna maramureșeanul a răspuns asupritorilor cu nesupunere, cu acea mândrie binecunoscută:

Nu-mi dau mintea cât o port,
De binele unui grof;
Nu-mi dau mintea cât o am,
De binele unui șpan.

(Bîrlea, II, 265)

Slujitorii statului asupritor sînt apostrofați cu violență:

Supușii am birăului
Ca fi talpa iadului,
Eu săranț deasupra lui.

(Bîrlea, II, 296)

Altă dată, mîndria față de birău se manifestă altfel, printr-o imagine gospodărească:

Morții și-a birăului,
Ș-a mea curte-i ca ș-a lui,
Numai șindilită nu-i.
Numai dac-oi șindili
Tocmai ca ș-a lui a fi.

(Bîrlea, II, 261)

Strigătura e cunoscută și în Ugocea:

Spușii am primarului
Ș-a me casă-i ca ș-a lui,
Numa șindilită nu-i!

(V. Scurtu, p. 13)

Alături de birău apar și ceilalți slujitori și apărători ai statului asupritor, jandarmii:

Frunză verde de verdiată,
Numai de jandarmi mi-e greață.
Unde văd negru sub brad
Pare-mi că-i jendar culcat.

(Bîrlea, II, 288)

În Oaș accentele urii față de acești slujitori ai statului opresor, sînt și mai puternice. Oșenii se laudă însă că pistolul nu poate porunci cuțitului.

Un aspect social particular al Maramureșului — mîndria țărănilor nemeși manifestată față de porțieși, țărani care plăteau dări — a imprimat folclorului de aci trăsături speciale în anume secțiuni ale liricii, în lirica de dragoste de exemplu.

Mîndria nobilitară a nemeșilor e pusă în lumină într-o strigătură dialogată, în care porțieșul răspunde la mîndrie cu mîndrie:

Nemișa:

Rău mă doare-a mea inimă,
Se mestecă grîu cu tină.

Porțieșu:

Bine-m pare că-s aici
Coi juca și cu opinci.

(Bîrlea, II, 259)

Replicile acestea rostite, se vede, într-o anume împrejurare de petrecere, au avut ca motiv înfățișarea sărăcăcioasă a porțieșului, venit la joc nu cu cizme, ci cu opinci.

Disputa dintre nemeși și porțieși e prezentă mai ales în cîntecele de dragoste, multe căsătorii angajîndu-se în funcție de noblețea familiilor.

Lirica de haiducie e în colecția I. Bîrlea, ca de altfel și în celelalte, mai restrînsă. Credem însă că în cîntecele întemnițaților de la Gherla, numeroase în colecția I. Bîrlea, pot fi puse în rîndurile liricii de haiducie. Haiducii sînt denumiți pribegi, în vreme ce prin cuvîntul haiduci se înțelege altceva: păzitorii de la închisori. Despre pizmași se spune într-un blestem: « Numai haiducii să-i poarte, / Cînd s-or duce după apă ».

Cîntecele de haiducie slăvesc libertatea, se fac interprete ale unui neabătut spirit justițiar. Iată viziunea dreptății la un familiar al codrului:

De-ar da bunul Dumnezeu
Să fie pe gîndul meu;
Să fie codrul birău
Și frunzuca birăiță,
N-ar mai fi robi în temniță,
Nici cealăi mulți pe uliță.

(Tit Bud, p. 44)

Cîntecul acesta amintește de versurile din colecția Alecsandri:

Și să-mi fac sfînta dreptate
Cu cea ghioagă de pe spate.
Să-mi aleg judecători
Cei stejari nestrîmbători.

« În poezia de voinicie și haiducie — observa poetul V. Voiculescu, fișnește tot dorul de neatîrnare, de slobozenie a țărânului robit și tot aici își face apariția pentru întîia oară, conștiința de neam, de român. »¹ Observația se poate aplica exact substanței acestui sector al poeziei populare maramureșene.

Cîntecele de cătanie și război reflectă situația tragică a țărănilor care erau obligați să lupte în slujba asupritorilor, în armata « împăratului », personaj central în aceste cîntece, acoperit cu cele mai aprinse blesteme.

Dînălțate împărate,
Ardăți curtea jumătate,
Să-ți ardă și cea din jos,
De ce-ai dus pe mîndru'n jos.
N-ai avea haznă țării
Că-s cu dor în toate seri.
N-ai avea haznă de țară,
Că cu dor am fost și-aseară.

(Birlea, II, 138)

Blestemele sînt adresate de cei plecați, de mîndrele și de părinții lor. În următorul blestem se pare că vorbește o mamă căreia i-au fost răpiți feciorii tocmai în toiul muncilor:

Împărate, ochii tăi
De s-ar face tălărei,
Să pășesc și eu pe ei.
Trăit-am tot cu bănat,
Trei drăguciori mi-ai luat.
Cînd o fost iarba nsticată,
N-ai lăsat să o cosască,
Ci i-ai dus să te slujească.
Nu i-ai lăsat să facă clăi,
Să-mi triacă doru de ei.

(Birlea, II, 147)

Blestemele sînt deopotrivă adresate și subordonaților împăratului.

¹ V. Voiculescu, *Lirica populară, în Studii de folclor și literatură*, E.P.L., 1967, p. 683—722.

Bate, Doamne, și trăsnește
Pe maiorul cel din Pește,
Care pe mîndrul dorește
Să-l învețe cătunește.

(Birlea, II, 139)

Părăsirea mediului drag, ciuntirea părului — și se știe cît se ține la această podoabă în Maramureș — sînt motive temeinice pentru ca țăranul maramureșean să blesteme pe « neamț ».

Bate, Doamne, neamțu'n curte
Că m-o coborît din munte,
Mi-o tăiat păru din frunte
Și mi-o dat pușcuța'n brață:
Na copile și o-nvață,
La inimă sloi de gheață.

(Birlea, II, 151—152)

Tînărul obligat a lupta pentru străini își blesteamă destinul și faptul că s-a născut:

De-ar fi bătut Dumnezeu,
Lemnul din leagînul meu,
Să nu se legîne nime,
Să pățească ca și mine.

(Tit Bud, p. 42)

Dramatismul acestei imagini revine în lirica rău-măritatelor ca un vibrant sentiment de durere.

Împiedicarea căsătoriei, la sorocul ei cunoscut din străbuni, e iarăși motiv de adîncă întristare.

Însura-m-aș, nu mă pot,
Că mi-i cartea la hodnoj,
Scrisoarea-i la căpitan
Să mai holteiesc on an.

(Birlea, II, 144)

Drăguța părăsită prin plecarea tînărului la oaste, răspunde:

Cui-i gîndu să mă ieie,
Margă'n Sighet să mă ceie
La maiorul cătunesc
Că de-acolo mi poruncesc
Cu care să mă ibăsc.

(Birlea, I, 199)

În această secțiune a liricii abundă, cum s-a văzut, blestemul cu diferite direcții de atac. Sînt blestемate pînă și mamele care

nu i-au făcut fete pe feciori. Blestemul e o formă de artă frecventă în poezia populară din Maramureș, el cunoscînd largă suprafață și în lirica erotică.

În sfîrșit, armata era considerată în condițiile vitrege ale regimului austro-ungar, un «robșag», o robie, un «jug de fier».

Ea e blestemată în tonalitățile cunoscutei *Doine* a lui Eminescu:

Cine-o făcut cătănia,
Mînce-i casa pustia
Și coconii sărăcia.
De-o făcut-o împăratu,
Mînince-i casa bănatu.
Și de-o făcut-o popa,
Mînince-i casa doba.

(Birlea, II, 150)

Ca dovadă că amintita operă a lui Eminescu își are izvorul în poezia populară este și prezența în colecția sa de folclor a unei variante a cîntecului de cătănie citat mai sus:

Cine-au stîrnit cătănia
Mîncă-i-ar casa pustia
Și nevasta văduvia
Și copiii sărăcia.
Cine m-au făcut cătană
Să nu-și deie de pomană;
Cine m-au făcut husari
Să nu-și deie sărindari.¹

Aceeași atitudine cunoaște și poezia din Oaș și Ugocea:

Auzit-am de on om
Că cotuna-i mare domn.
Frunză verde de su baltă,
Să-l aud zîcîn o dată,
Să-i zdrobd'esc capu cu pt'atră!

(V. Scurtu, p. 64—65)

Poporul nostru are un acut sentiment al datoriei patriotice, verificat secole de-a rîndul în luptele pentru neatîrnare, pentru independență. Tinerii din Transilvania se vedeau însă în situația de a lupta sub steagul împăratului și atunci fuga în codri era soluția cea mai la îndemînă:

¹ M. Eminescu, *Opere alese*, vol. III, E.P.L., 1965, p. 217. Primele două versuri se găsesc și în G. Alexici, *Texte din literatura poporană română*, tomul II, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966, p. 185. Vezi și M. Canianu, *Poezii populare*, Iași, 1888, p. 214.

Sub poale de codru verde,
Pîitea zare se vede.
Da la dînsa cine șede?
Șede-un fecior necăjit,
Din cătunie fugit.

(Tit Bud, p. 39)

Într-un cîntec ardelean din colecția Alecsandri e explicată această abdicare:

Eu voios aș cătăni,
La străin de naș robi,
Că-i știut de orișicine,
La străin cît e de bine.
Că străinul te tot poartă
Pînă-ți e viața moartă.

Un cîntec cu structură complexă, un elogiu vibrant al codrului ocrotitor al unui voinic, devine un tablou al diferitelor forme de asuprire:

Codrurile cu frunza lată,
Pice bruma, nu te bată
Că mi-ai fost tare bun tată,
Cînd ma urît lumea toată.
Codrurile cu frunza lungă,
Pice bruma, nu te-ajungă,
Că mi-ai fost bună mămuică,
Cînd am fugit de lumucă.
Codruț cu frunză domnească,
Cerule nu te prăpădească,
Că ești casă românească,
Voinicii să se scutească
De domnari și de jendari
Și de alți căpăi mai mari.
Nu ceri de la noi porție
Ca și de la împărăție;
Și tu nu ceri sazolic
Dacă moare vr-un voinic.
Și tu p-a tale cătane
Le hrănești numai cu carne,
Nu-i scoți la ibung afară
Cînd e căldura de vară
Să-i fugărești ca să moară.

(Tit Bud, p. 43—44)

Lirica de dragoste, cu imaginile ei atît de fireşti şi spontane, cu intuiţii artistice nuanţate, constituie secţiunea majoră a colecţiei lui I. Bîrlea.

Lege a firii, dragostea a inspirat creatorilor anonimi o lirică erotică de mare varietate. De la reflexii asupra iubirii, la portretizarea complexă a iubiţilor, la scene mici dar de sugestii profunde, la jalea după cel plecat şi pînă la blestemele adresate celor nestatornici sau necredincioşi — iată registrul larg al liricii erotice.

« Cine străbate literatura populară a dragostei — spunea poetul V. Voiculescu — are impresia că trăieşte o cîntare a cîntărilor româneşti, mult mai puţin sensuală decît idila pastorală a lui Solomon, mult mai demnă căci dorul curat îşi arată toate feţele, dragostea toate tainele şi suferinţa toate colţurile. »¹ În analiza ce o vom întreprinde în continuare nu vom urmări să luminăm toate feţele liricii de dragoste, s-o recompunem în toate articulaţiile care fac din ea o monografie a dragostei. Vor reţine atenţia numai cîteva aspecte care le considerăm esenţiale pentru lirica erotică din Maramureş.

A avea o mîndră, a iubi e o situaţie mai privilegiată — spune un cîntec popular, desigur exagerînd din nevoie de a afirma ceea ce şi-a propus — decît a avea şcoală :

Ce haznă ai de oşcoală,
Dacă n-ai o drăgucioară
Să te ţină seara'n poală
Şi să-ţi deie gurioară!
Ce haznă ai de condei,
Dacă şezi pe canapei
Şi de dorul mîndrei piei!

(Tit Bud, p. 31)

Erotica populară din Maramureş face elogiul purităţii, statorniciei credinţei în tăria sentimentului. Din această perspectivă sînt create cele mai multe cîntece care laudă dragostea unică, « dintîie dată » :

Dragostea dintîie dată,
Ca o floare lîngă baltă,
Înflorită, rourată.
Dragostea de-a doua oară,
Rădăcină din ogoară.
Sărutatul cel dintîi,
Poamă dulce din cîmpii;
Sărutatul cel din urmă,
Căpşunaş bătut de brumă.

(Bîrlea, I, 208)

¹ V. Voiculescu, *art. citat.*

O variantă identică se găsește în colecția lui Friedwagner ¹ ceea ce denotă că folclorul maramureșean — o dovedesc și alte creații — comunică în teme și imagini nu numai cu Oașul, Lăpușul, Ugocea și în general cu spațiul transilvan, ci și cu Bucovina, cu Moldova, mai ales în domeniul liricii.

Puterile miraculoase ale dragostei concură cu acelea ale naturii:

Numai noi de nimom iubi,
Codru iarna și s'nfrunzi
Și iarba și s'a răsări.

(Bîrlea, I, 241)

Mîndro, de dragostea noastră
Răsărit'o pomu'n coastă.
Răsărit'o, s'o uscat
C'o gîndit că ni'am lăsat. ²

(T. Brediceanu, p. 53)

Puritatea e transmisă și codrului, care interzice iubiților să păcătuiască:

Eu cu drag că v'ăș primi,
Vi'ți scăpa, vi'ți drăgosti,
Frunza mi s'a veșteji.
Numai sub vîrfulu meu
Nu s'o făcut păcat greu;
Numai sub poalele mele
N'a mai fost păcate grele. ³

(Bîrlea, I, 271)

Discreția totală a tînărului îndrăgostit, ținerea în secret a iubitei e lege și dovedește o adîncă distincție morală. Secretul nu poate fi descifrat nici de astre:

De s'ar fă ceriu hîrtie
Și luna cîntălarie,
Și soarele domn să scrie
Ș'încă n'ar putea să știe
Care mi mai dragă mie:
Da Ileană, da Mărie.

(Bîrlea, I, 217)

¹ M. Friedwagner, *Romänische Volkslieder aus der Bukovina*, I, Würzburg, 1940, p. 13.

² Variantă în M. Friedwagner, *op. cit.*, p. 479.

³ Variantă în Petre Lenghel-Izanu, *Folclor din Maramureș*, în *Folclor din Transilvania*, E.P.L., 1962, vol. I, p. 277.

Iată acum și o expresie viguroasă a aceleiași totale discreții, exprimată excelent în primele două versuri din următorul cântec:

Eu drăguțu nu l'oi spune,
De m'or pune pă cărbune;
De l'oi spune,
N sus l'or pune,
De'oi tăcè
L'oi mai avè.

(Tiplea, p. 455)

Cântecul e cunoscut și în Moldova¹ încă din secolul trecut și a plăcut marelui poet rus Pușkin, care a preluat cântecul și l'a introdus în poemul său *Tigania*.

Portretele tinerilor îndrăgostiți constituiesc o secțiune importantă a liricii erotice. În realizarea lor poeții anonimi folosesc un repertoriu de imagini, metafore, de la astre pînă la cele mai delicate flori. Se apelează la elementele cele mai pure, mai nobile, la simboluri cu încărcătură densă de poezie.

Roua face parte din arsenalul de metafore:

Așazi mîndra la sprincene
Ca roua la Sînzienè;
Așazi mîndra pe buze
Ca roua pe cucuruze;
Așa mi'i mîndra la față
Ca roua de dimineată.

(Bîrlea, I, 288)

Frumosul natural necorectat găsește largă aprobare:

Io:s albă fără sopen,
Hîreșă, ca și de domn;
Io:s albă, nesoponită,
Roșie, nerumenită.

(T. Brediceanu, p. 75)

sau:

Toate hîdele:s mînioase
Pe mine dacă:s frumoasă.
Nu:s frumoasă din potică,

¹ Variante în V. Alecsandri, *Poezii populare ale românilor*, E.P.L., 1965, vol. I, p. 377; Tit. Bud, *Poezii populare din Maramureș*, 1908, p. 32.

D'ășa mi:s de pruncă mică.
Nu m'a roșit potica,
D'ășa m'or făcut mama.

(P. Lenghel, p. 11)

Mîndrele folosesc des în portretizarea iubiților, o poetică diversă. Buchetul de flori (struțul) face parte integrantă din imaginile liricii erotice:

Mîndruluț cu păr negruț,
Cum te:ăș putea face struț
Eu te:ăș culca:n legînuț.
Ziua te:ăș pune:n fîntînă,
Noaptea te:ăș culca pe mîna
Și te:ăș strînge la inimă.

(Bîrlea, I, 262)

În portretizarea feciorului revine condeiu și scrisul, în imagini elevate, subtile:

Alunar cu creangă:n grui,
Ca și mîndru altu nu'i.
Se leagă:n de picioare
Ca condeiu pe scrisoare;
Se leagă:n pe cîlcii
Ca condeiu pe hîrtie.¹

(T. Brediceanu, p. 57)

Bradul ca imagine a frumuseții și tinereții e metaforă uzitată aici și în restul poeziei ardelenice:

Ca ș:a mieu drăguț nu vād
De harnic și de:nflorit,
Gîndești că:i pingăluit.
Așa tinereț și mîndru
Numa:n munte este:un chidru;
Așa subțirel și nalt
Numa:n munte este:un brad.²

(Bîrlea, I, 209)

Portretul nu este conturat numai în linii mari, se recurge la detalii. Obrazul, părul și ochii fac obiectul unor trăsături nuanțate, valorile plastice fiind foarte evidente, ca și în exemplul de mai sus cu portretul pingăluit (pictat):

¹ Pentru metafora scrisului, variantă: *Familia*, XXIII, 300.

² Pentru metafora bradului mai vezi, printre altele, Jarnik-Bîrleanu, p. 20.

La obraz îi albenet,
Păru își negru și creț;
Ochii își ca două mure
Careș mai coapte n pădure;
Careș coapte la răcoare,
Nuș ajunse nici de soare;
Careș coapte la pământ,
Nuș ajunse nici de vînt.

(Birlea, I, 227)

În Maramureșul voievodal, nu e de loc surprinzător să vedem predilecția fetelor pentru cuvintele « domn », « domnesc » în conturarea iubiților. Tînăra își face o plăcere supremă din a spune că iubitul are față sau nume « de domn », chiar și cînd acesta poartă arhicunoscutul apelativ Ion:

Mîndre țîș sprîncenele,
Mai mîndru țîșe numele.
Numele tău țîș Ion,
Fața ta ca și de domn.

(Birlea, I, 242)

« Pare că-i un domnișor » spune o fată despre iubitul ei într-un cîntec din colecția T. Papahagi (p. 24). Epitetele acestea circulă și în restul liricii populare transilvane.

Apar și alte simboluri ale dragostei ca: busuiocul, rozmarinul, măruț.¹

Se cîntă cu precădere, am spus, fermitatea sentimentului ireversibil, cu atît mai mult cu cît piedicile nu lipsesc. Ele unesc și mai mult perechea. Ideea e bine susținută poetic în următorul cîntec, în care se sugerează o serie de metamorfoze ale părinților oponenti. Acestora li se răspunde că nimic nu va clinti statornicia dragostei:

Că noi atunci nișom lăsa
Cînd măta ș-a măcina
În moară cu fărina,
Nici atunci, bădiță, ba.
Pînă măta a număra
Cîte stele sînt pe ceri,
larba de la trei hotări.

¹ George Coșbuc, *Simboluri erotice în creațiunile poporului român*, în vol. G. Coșbuc, *Despre literatură și limbă*, E.S.P.L.A., 1960, pp. 137—172.

Nici atunci nu nișom lăsa,
Pînă măta a număra
Penele de pe doi cuci,
Frunza verde pe doi nuci,
Nici atunci, bădiță, ba.
Pînă măta a sămîna
Strat de mac
În vîrf de ac.
Deși vede că macul crește,
Poate tră măta nădejde;
Deși vede că macu seacă,
Spune-i mîneșta să tacă.¹

(Birlea, II, 22)

Nici legiuri anume făcute nu pot clinti pe cei uniți:

Pe noi nu neș despărți
Nici în casa oarmeghi,
Unde fac diliș domnii
Și legiuri fișcarășii.
Că deșor fă legea mai mare,
De ce nișom iubi mai tare;
De ceșor fă diliș mai scurt,
Deșacee nișom iubi mai mult.²

(Birlea, II, 20)

O variantă din colecția Jarnik-Bîrseanu (p. 7) dă glas aceleiași neclintiri:

Pentru mîndra careș mi place
Nici părinții nșau ceș mi face,
Nici judele satului,
Nici chiar domnii sfatului.

Atunci cînd însă uneltiri și clevetiri ale pizmașilor reușesc să amăgească pe fecior, fata îi cere să-i spună totul, dragostea reclamînd stabilirea unui climat de perfectă onestitate, de sinceritate nedrămuț:

Spuneș mi, nu-ți fie rușine,
Că cu drag mă las de tine.
Spuneș mi, nu mă nconjura,
Că eu cu drag tișoi lăsa.

(Birlea, I, 243—244)

¹ Versuri asemănătoare în M. Friedwagner, *op. cit.*, p. 492.

² Variantă în P. Lenghel, *Poezia populară în Maramureș*, *Viața școlară*, Sibet, 1930.

Se ivește acum mîndria, demnitatea rănită exprimată într-o bogăție de creații. Cînd a fost părăsită pentru vreo fată nedemnă, îi atrage atenția feciorului:

Nu umbla, mîndruț, nebun
După pană de păun.
Pana la păun îi verde,
Mîndra cu sprincene negre
Înșeală pe cîți îi vede
Și te așază și pe tine
Că doru n-are rușine.

(Bîrlea, I, 266—267)

Cînd a fost părăsită pentru vreo fată urîță, apare portretul caricatural. Ea îi reproșează celui nestatornic că a părăsit-o

Pentru frunza mătrăgunei,
Ciufu și fata-minunii.
Galbînăi ca păpădia,
Mănince-o sărăcia.

(Bîrlea, I, 198)

Chiar și atunci cînd fata e negruță — motiv în aparență să fie mai îngăduitoare, mai supusă, mai dispusă să accepte capriciile feciorului, chiar și atunci răsare cu rigoare demnitatea:

Batăr mi-s fată negruță,
Nu-s la toți răii drăguță.
De țiam fost, mîndrule, ție,
Țiam cătat la omenie.
De la omenie-n jos,
Rămîi, mîndruț, cum ai fost;
De la omenie-n sus,
Rămîi, mîndruț, cum țiam spus.¹

(Bîrlea, I, 206)

Reținem de aci și alt suport al dragostei adevărate, o altă condiție necesară a ei, omenia, ceea ce semnifică cinste, demnitate, credință, devotament.

Ferită de schematism, de unilateralitate, lirica nu se rezumă la a aproba unirea celor îndrăgostiți numai pentru că amîndoi sînt săraci. Întîlnim în lirica maramureșeană predilecția pentru cel frumos, nu însă numai pentru frumosul fălos, ci pentru acela care se însoțește și cu alte valori. Dacă dăm și peste multe

¹ Variante în: M. Friedwagner, *op. cit.*, p. 497; Dumitru Pop, *Poezii populare din Sălaj, Fecilor din Transilvania*, vol. I, E.P.L., 1962, p. 182.

poezii în care se exprimă preferința pentru cei cu marle (vițe) și lazuri, e de observat, în primul rînd, unanima prețuire a valorilor morale. Rețin atenția îndemnurile la măsură, la prudență adresate unor tineri care sînt preveniți că dragostea nu-i nici moșie, nici iosag (bogăție).

Cîntecul următor, structurat pe două metafore, pune în lumină o realitate specifică Maramureșului, anume mîndria « viței », a neamului la nemeși:

Că noi nu ne-om mesteca
Șohan cît o fi lumea.
Ca ta vițai de harbuz,
Pîngăa mea de grîuț tuns.
A ta vițai de ovăz,
Pîngăa mea de grîu ales.
Șa mea vițai de neghină
Și săntinde pe stupină,
Șa ciunta un domnișor
Și sa-nstruța-n sărbători.
Du-te, mîndruț, cu ploaia
Și vino cînd te-oi chema;
Du-te, mîndruț, cu norii
Și vină cînd te-oi dori.
Hei, tu mîndruluțu meu,
Ce te bagi, ce te d-arunci,
Pe unde șohan n-ajungi?
Știu că n-ai peminte lungi
Nici la cîmp, nici la zăvoaie,
Nici de grîu, nici de mălaie.
Nici-i boi cu coarne lungi,
Nici-i vaci ca să le mulgi;
Vița mea cu vița ta
Șohan nu-i de-așemenea.

(T. Brediceanu, p. 27)

Cîntecul, apreciază Mihai Pop, « este o adevărată frescă a relațiilor sociale din Maramureș și din alte sate ardelenne, probabil în perioada de trecere de la feudalism la capitalism. Este un document al condițiilor în care se făceau căsătoriile »¹.

Se crede că obiceiul de a nu se căsători feciorii și fetele de nemeși cu fetele și feciorii de iobagi corespunde principiului roman: « *ne patribus cum plebe connubium sit* » spunea o lege

¹ Mihai Pop, prefață la *Flori alese din poezia populară*, ediție îngrijită de Ioan Șerb, E.S.P.L.A., 1960, p. XXXII.

Sau, de data aceasta, unui « pizmaș »:

Cine nea despărțit, bade,
Pice-i carnea de pe spate,
Scrijele și sfășii late,
Că niam iubit cu dreptate.
(Birlea, II, 153)

Unele blesteme urează celor vizați să aibă în casă farmacie
și doctori:

Care drăguța și o lasă,
Dă-i, Doamne, potică în casă,
La picioare măr-gutii,
Trei doftori la căpătii.
Măr-gutii să nu-nflorească,
Mîndru-n pat să putreziască.
(Birlea, II, 7)

Necredinciosului i se cere chiar pedeapsa cu temnița:

Care își ure(ște) drăguța
Să-l mănince temnița.
El atîta să robiască,
Apa-n Tisă să stărpiască,
Pietrile să putreziască,
Părinții să nu-l cunoască.
(Birlea, II, 40)

E vizată și bunăstarea din cîmp:

Cine strică dragostile
Strice-i grîu paserile
Și mălaiul pițigușii,
Și mintea din cap grelușii.¹
(Birlea, II, 57)

În ajutor, pentru făptuirea « județului », sînt chemate nu
numai păsărele și insecte, ca mai sus, ci chiar astrele:

Bată-mi-te, mîndruț, bată
Ciarcănu de pîngă lună
Și dreptatea mea cea bună;
Ciarcănu de pîngă soare
Și dreptatea mea cea mare.
(Birlea, II, 39)

Pribegia celui necredincios e invocată des:

Nu vreau alta mîndrului
Fără masa cucului
Și sprijoana vîntului.
Umble din țară în țară
Ca și cucu de pe vară,
Cu merindea subsuoară.¹
(Birlea, II, 76)

E de asemenea invocată pentru cel nedemn, moartea de
cuțit, însoțită de o înmormîntare săracă, fără oameni:

Fie-i moartea de cuțit,
Să moară nespovedit.
Nu aibă cuie prin sălaş,
Nice pînză pe obraz,
Nici oameni la părăstas,
Nice lemnu uscat de cruce,
Nici la groapă cine-l duce,
Nici cuie prin copîrșău
Nice loc prin temeteu.

Comentînd un asemenea blestem, Mihai Pop observa:
« Imaginile nu sînt luate de data aceasta nici din natura încon-
jurătoare, nici din viața cotidiană, ci din rînduiețile îndătinate
ale satului; cel blestemat este scos din rîndul gospodarilor, este
scos și după moarte chiar din rîndurile oamenilor cărora trebuie
să li se îndeplinească toate ceremonialele îndătinate. »²

Cel care a făcut urîtu e blestemat să nu-i fie trupul primit
în pămînt, să-i fie mîncat de lupi, ciori, să-și facă păsările cuib
din părul lui:

Cine-o făcut urîtu,
Nu-l primească pămîntu!
Țipe-l pămîntu afară,
Să-l mănince corbi și cioară.
(Birlea, II, 91)

Secțiunea această dă o notă originală liricii erotice și se
impune prin vehemența, prin pasiunea încordată cu care e vitu-
perat cel nedemn, necredinciosul. Blestemele, prin tonalitățile
lor colosale, sumbre, nu sînt rezultatul vreunei congenitale

¹ Variantă în *Gutimul*, I (1889), 38, *Supliment*, 5; V. Scurtu, p. 74.

¹ Variantă: *Convorbiri literare*, XXIV, 93 (Transilvania).

² Mihai Pop, prefață la *Flori alese din poezia populară*, ediție îngrijită de Ioan Șerb, E.S.P.L.A., 1960, p. XXXIV.

răutăți, ci sînt reflexe ale unor nemulțumiri profunde, generate de necredința, incostanța, neonestitatea unor îndrăgostiți. Blestemele, prin numărul lor mare, imprimă colecției Birlea o anumită structură. De altfel nu lipsesc nici din celelalte culegeri. Colecțiile T. Bud și T. Papahagi se deschid, credem că nu fără țile, tocmai cu cîte un blestem. Culegătorii au intuit originalitatea și frecvența acestor cîntece în folclorul maramureșean.

Există o bogată secțiune a blestemelor celor îndrăgostiți în folclorul transilvan și cel moldovean. Două bune colecții din aceste provincii, cele realizate de Jarnik-Bîrseanu și Friedwagner au rezervat capitole speciale producțiilor amintite.

De obicei, am văzut, blestemul este exteriorizarea amărăciunii unei fete sau a unei neveste, desfășurîndu-se ca un monolog, populat de imprecații. Iată însă că în colecția lui I. G. Bibicescu dăm peste un blestem dialogat, în care apar cele două personaje, blestemul căpătînd o viguroasă forță dramatică.

Dorul, sentiment consubstanțial poeziei noastre populare, apare în Maramureș într-o diversitate de metafore, unele înscrise în versuri de finută gnomică. Dorul e o prezență nu numai în poeziile care se pot grupa sub acest nume. El e detectabil și în alte secțiuni: în poezia de dragoste, în poezia de ciobănie și de haiducie, în poezia de cătănie și de înstrăinare, de jale și de urît.

Un cîntec afirmă imposibilitatea de a fi caracterizat dorul ca ceva drag:

Cine-o zis dorului dor,
N-o mai zis cuvînt ușor.
Cine-o zis dorului drag,
N-o mai zis cuvînt curat.

(Birlea, II, 283)

Cei de care se leagă dorul sfîrșesc aproape invariabil prin a-i accepta tirania:

De cine doru se leagă
D-acela-i cu minte slabă,
Pînă-i lumea nui de treabă.
S-o legat de o nevestă,
Ș-o lăsat tiara-n casă
Și pruncuțul mic în fașă.
S-o legat de on voinic,
Ș-o lăsat plugu la cîmp.
Și de mine s-o legat,
Fost-am voinic ș-am scăpat.

Și de mine s-o legat
De doi ani în primăvară,
Ș-acum stă să mă omoară.

(Birlea, II, 34)

Acestea fiind aspectele în care se manifestă dorul, blestemul adresat aceluia care l-a dat dorului pe autorul cîntecului, pare justificat, în concepția poetului popular, și el capătă vehemență exprimată în metafore pregnante:

Cine m-a dat dorului
Aibă casa cucului
Și odihna vîntului;
Că nici vîntul n-are casă,
Nici vîntul țară aleasă;
Nici cucul n-are hodină,
Nice vîntul țară lină.

Pentru a sugera povara dorului, poetul popular recurge la un paralelism cu obiecte materiale, dorul fiind mai greu:

Hei tu, mîndruluțu meu,
Cumpănit-am doru tău.
Pus-am sare, pus-am lut,
Doru tău trage mai mult;
Pus-am lut și pus-am sare,
Doru tău trage mai tare.

(Birlea, I, 283)

O variantă asemenea întîlnim în Bucovina.

Un alt cîntec afirmă tăria, rezistența, îndărătnicia dorului printr-o imagine agrară:

Unde-i mîndra cu doru,
Nu pot ara cu plugu
Că ș-anină plugu-n dor,
Trag boii numai nu mor.
Și ș-anină plugu-n jele,
Trag boii de rump tînjele.

(Birlea, II, 39)

Dorul e o prezență obsesivă:

Tind mîna, nu te gășc,
Numai dorul inimii
Scris pe fața perinii
Cu cerneala ochilor,
Ochilor fărtașilor.

(Birlea, I, 318)

Recunoscînd cã dorul aduce zbucium, jale, multe cîntece conțin atitudini de respingere a dorului, îndemnuri la domolire, sau chiar porniri pătimașe de suprimare a lui.

Un cîntec exprimã dorința celui posedat de dor de a scãpa. Îndemnul e adresat ca unui duh rãu, printr-un act de exorcism:

Dorule, bucatã rea,
leși de la inima mea;
Dorule, bucatã amarã,
leși de la mine afarã.
Nu ții bughet de trei ai,
De cînd la inimã'm stai?

(Birlea, I, 264)

Altã datã, pornirea de a suprima dorul cu securea sau cu secera — dacã acesta ar fi ca pãdurea sau ca holda — e mai categoricã, dar se recunoaște cã asemenea acțiune rãmîne infructuoasã, dorul dovedindu-se intangibil:

De-ar fi dorul ca pãdurea,
Eu laș tãia cu sãcurea;
De-ar fi dorul ca holda,
Tãia laș cu secera
Și eu de el aș scãpa,
Inima nu mi-ar mînca,
Jele nu m-ar mai strica.
Dar dorul e mare cîne,
Nu-l poate omorî nime.
Al meu dor e otrãvit
Cu otravã de Sãliște,
Inima ca sã mi-o strice.

(Birlea, I, 324—325)

Altã modalitate de a scãpa de dor ar fi aceea de a-l neguța, dacã poetul popular nu i-ar recunoaște și acesteia puțini sorți de izbîndã:

De ar fi dorul vînzãtor
Măș face neguțãtor
Și mi-aș pune șatra'n prag
Șaș vinde la dor și drag.

(Birlea, I, 302)

Alt cîntec, pe care l-am auzit de la Ileana a lui Ionu Tomii, din Berbești, pune accentul în neguțarea dorului nu pe vînzare ci pe cumpãrare:

LXII

De-ar fi dorul vînzãtor
Cum măș fã neguțãtor
Șiatita laș neguța
Pînã ce laș cumpãra.

Exemplul acesta, în replicã la cel anterior, pledeazã pentru o lãrghete în aprecierea dorului; vrem sã spunem cã dorul este nu numai respins, ci și chemat, existînd o adevãratã nostalgie dupã dor. Cîntece din alte zone folclorice afirmã permanența dorului:

Foaie verde — a bobului
Lungu-i drumul codrului;
Drumul codrului sfirșește,
Al dorului se lungeste.
Dorul codrului se gatã,
Al dorului niciodatã.¹

Se încearcã și soluția de a se semãna dorul, însã în așa fel ca sã nu mai rãsarã:

Stringe doru'n zãghiutã
Și rãsãdi în grãdinuțã;
Dãl rãsãdi sã nu'nfloreascã,
Inima sã țio topeascã.
Cã de-apucã a'nflori,
Inima ți sa topi.

(Tit Bud, p. 46)

Degajarea dorului de jale ar fi o operație agricolã dupã care dorul trebuie supus ca o plantã unor munci: semãnat, secerat, fãcut snopi, îmblãtit și cernut. Suita de imagini agricole e proprie și descîntecului. Ne amintim, spre exemplu, de acele descîntece care refac procesul cultivãrii și prelucrãrii cîniei.

Dar în cîntecul amintit suita de munci culmineazã cu cea poeticã exprimare a cernerii prin sprîncene, sigiliu al unei sensibile nuanțãri:

Dorul meu și-a mîndrei mele
De laș putea sãmîna
Eu cu drag laș secera
Și laș face snop în prag,
Și laș îmblãti cu drag.

¹ Ioan Șerb, *Flori alese din poezia popularã*, E.S.P.L.A., 1960, p. 291.

LXIII

Și laș cerne prin sprîncene,
Doară mi-a trece de jele.

(Bîrlea, II, 121)

Soluția cea mai potrivită pentru rezistența în fața dorului ar fi ca acesta să se manifeste mai domol. Dorul se poate împlini numai în liniște, ferit de larma mulțimii, retras în domeniul său favorit, « la curțile dorului », localizate în codru. Timpul prielnic e primăvara și vara:

Nu fi, mîndruț, supărat,
Că vine primăvara,
Noi iară ne-om aduna:
La fîntîna codrului
Este masa dorului.
De uiegi e încărcată,
Ia, mîndruț, și-nchină o dată.

(Bîrlea, II, 14)

Aici există chiar o evidență a mîndrelor:

M-am aflat dat gîndului
La curțile dorului,
Unde-s porțile deschisă,
Mîndrele pe tablă scrisă.

(Bîrlea, II, 62)

Pentru împlinirea dorului în singurătate, el vine în sprijinul tinerilor dornici de evadare metamorfozîndu-se în căruț care să le faciliteze evadarea în codru:

Din doruț ni-om fă căruț
Șom trece peste dieluț,
Cu obede din lemn verde,
Șițele din măghieran,
Buciumul de odolean
Și proțiapul de omac,
Și boii de ruji de mac.
Și ni-om sui în căruț
Șom trece peste dialuț,
Unde-nflorie piperiul
Și se ostoiaie dorul,
Ni-om veni pînă-i ceriul.
Unde înflorie tămîia,
Și s-ostoaie dragostea,
Ni-om veni pînă-i lumea;
Dacă nu voiè mama
Să grăiesc cu dumata.

(Bîrlea, II, 22—23)

Cîntecul acesta cu metafora dor-căruț de flori pare a fi un cîntec de nuntă, fiind cunoscut în folclorul nostru acel car nupțial cu flori. Metafore din acest cîntec am găsit și într-un cîntec de nuntă nășăudean, cules de Ion Apostol Popescu:

Cu caru de odolean,
Cu spița de mărgean,
Cu roate de viorea,
Cu osii de floricea.

Că e cîntec de nuntă și în Maramureș ne convinge o variantă din colecția Al. Țiplea (p. 454):

Mănsurai tînăr copil.
Mă luă domnii la bdir (bir);
Eu, de frica bdirului,
Trecui apa Untului.
Cînd era(m) la giu-mătate,
Măntreba domnii de carte.
Dacă carte n-am știut,
Eu am prins de mni-am făcut
Cărulean
De odolean,
Cu stiță de măieran
Și obdezi
De lemne verdzi,
Și butugi
De lemne dulci
Și proțap
De lemn uscat,
Da boii de ruji împlute.
Cei tineri să să sărute,
Cei bătrîni să nu să uite;
Cei tineri să să ibască,
Cei bătrîni să nui toiască.

Motivul « carului cu flori » cunoaște realizări remarcabile și ele au fost relevate într-un studiu pătrunzător.¹

Spuneam mai sus că unele cîntece de dor au ținută gnomică, aspect care s-a observat și din citatele de pînă acum, dar pe care vrem să-l ilustrăm cu următorul exemplu, în care dorul este definit în raport cu alt sentiment al poeziei noastre, urîtul.

Cîntecul stabilește o anume proporție de manifestare a celor două sentimente și lasă să se înțeleagă prezența mai largă a

¹ Al. I. Amzulescu, *Carul cu flori*, în *Revista de folclor*, VIII (1958), nr. 1, p. 27—41.

urîtului. Proportia mai mică a dorului nu anulează prezența sa; dimpotrivă, « plină-i lumea de el »:

De-ar fi dor pe cât urît
N-ar încăpea pe pămînt.
De-ar fi dor pe cîtă iarbă,
De-ar muri lumea de dragă.
Dașe dor îi mai puțintel
Și plină-i lumea de el.

(Birlea, II, 57)

Într-un cîntec din Berbești, pe care l-au auzit de la Ileana lui Ionu Tomii, se afirmă că preponderența dorului asupra urîtului ar duce la extincția celui purtat de dor:

De-ar fi dor pe cât urît,
Eu de mult aș fi-n pămînt.

Un cîntec de dor dă expresie credinței în dragoste. O drăguță își asigură iubitul din depărtare că dorul ei nu poate fi anulat de nimeni, își are o ținută exemplară:

Bade, dorul de la tine
Peste multe dialuri vine
Și nu-l poate opri nime.
Nici țigan cu lăuta,
Nici român cu fluera,
Numai eu cu inima.

(Birlea, p. II, 117)

★

În notele din acest studiu introductiv am urmărit, la scară redusă, evident, circulația unor motive pe întregul teritoriu folcloric românesc, desprinzînd astfel concluzia că poezia populară din Maramureș comunică perfect cu spiritualitatea celorlalte zone folclorice românești, se încadrează armonios în ea colorînd-o particular. Am tras concluzia, chiar și în urma unor comparații restrînse, că folclorul maramureșean are structurale asemănări cu acela din Oaș, Ugocea, Lăpuș, Năsăud, cu acela din Moldova și din Oltenia. Unele cîntece de haiducie și de cătanie se găsesc aidoma în Oltenia. Blestemul de dragoste are vigoarea celui din Gorj. Unele cîntece de haiducie se suprapun perfect cu acelea din Muntenia.

Dar multe creații populare și modul cum se cîntă melodiile, imaginile vehiculate păstrează un marcant sigiliu de originalitate. Prin aceasta folclorul maramureșean se delimitează riguros față de acela al popoarelor vecine cu care a venit uneori

în contact. Originalitatea lui structurală, a graiului în care e înveșmîntat pledează elocvent despre tăria națională a Maramureșului. În ceea ce privește graiul, Tache Papahagi afirmă în docta sa cercetare: « graiul maramureșan ni se prezintă curat și rezistent, ferit de influențe străine puternice. »

Din seria mare de creații populare specific maramureșene ne mai oprim la un singur exemplu, care nu poate fi găsit, în afara ultimelor patru versuri, în nici o altă zonă folclorică:

Pin' ceș negru, nuș țigan,
Ceș fecior mărmațian,
Că mo uns mama cu unt,
Să fiu tuturor plăcut.
Și mo scâldat mama-n zară,
Să fiu plăcut la o țară.
Și s la față rotunjour,
Să fiu plăcut tuturor:
Ca tămăia popilor,
Ca piperul grecilor,
Ca vinul voinicilor.
Și miș cu părul cam des
Ca să fiu un om ales.
Mădăran crescut în iarbă,
Să cinstesc omul de triabă;
Mădăran crescut în fin,
Să cinstesc omul bătrîn.
Nuși frumos care se ține,
Dași frumos cui îi stă bine;
Nuși frumos carei ținut,
Cei frumos carei plăcut.

(Birlea, II, 253—254)

Această poezie cumulează o serie de caracteristici ale maramureșeanului, închegate armonios în acest autoportret: culoarea brună a feții, năzuința de a fi om ales, nevoia de a fi cinstit de semenii. Dăm aci și peste formularea unor precepte etice ca acela despre cinstirea senectuții, reflex al unei culturi străvechi, al unei adînci înțelepciuni. E prezent și un precept estetic desprins dintr-un cod popular al frumuseții. În sfîrșit, portretul moral/fizic se completează cu consemnarea unor obiceiuri locale puse în slujba înfrumusețării, cum este ungerea pletelor cu unt. Se pot cita multe asemenea cîntece cărora nu le putem găsi prea multe variante.

Expresie a unei străvechi civilizații, literatura populară din Maramureș comunică o structură complexă, plural afirmată.

De la tradițiile și eresurile populare la baladele voinicești, la cîntece haiducești, cu efectele lor stenice, voluntare, vitale, care recomandă conștiința vechimii românilor pe aceste meleaguri, mîndria lor de descendenți ai unor conducători nobili, la colinde și descîntece păstrătoare de frumoasă limbă românească, la atît de proteica lirică erotică de esență feminină, cu plămuiuri spontane învăluite în gingășie, în naivitate dar și în violența blestemelor, la cîntecele de cătănie și război ancorate în niște realități dureroase, la țipuriturile exuberante de o extraordinară complexitate — iată, pe scurt, dimensiunile literaturii populare din Maramureș. Ea e o sinteză originală de gîndire românească și e străbătută de un pregnant etos românesc, de omenie funciară, de precepte de estetică populară, de întrebări fundamentale de esență cognitivă, de reverii, dar mai ales de neliniști dureroase, de penetrante sondaje sufletești, exprimate toate în imagini și expresii scurte, lapidare, concise.

Această literatură definește complex pe maramureșean, om legat organic din punct de vedere etnic, geografic și moral de întregul popor românesc. El se conturează omenos, mîndru, dîrz, drept, purtător al unei dominante bărbății și nobleți, apt pentru creații artistice vibrante în coloritul și plasticitatea lor. Aceste calități ale maramureșeanului s-au răsfrînt în specificul creației sale anonime, în echilibrul și rafinamentul ei, așa cum observa și Tache Papahagi: «sufletul maramureșeanului se caracterizează și printr-o fericită, dar echilibrată inspirație poetică ce cristalizează în imagini care vădesc un sentiment oarecum controlat parcă, așa putea zice chiar intelectualizat» (p. XXXII).

Folclorul maramureșean de astăzi ne-a oferit creații pe măsura celor anterioare și toate acestea culminează spre o explozivă afirmare a vitalității maramureșene, a demnității românești:

Zii, Griguță, numa zî,
Pin' s-o rupe arcu'n tri.
Zii, Griguț, cu cetera
Cîntece pînă'i lumea,
Să răsune țara mea.

Oricine ar vrè purta
Clopu, pana și straița,
Da oșanu nu le-a da.

Toți feciorii purtăm gaci,
Moștenire de la daci.

IORDAN DATCU

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Ediția aceasta reproduce integral textele literare populare cuprinse în volumele: *Balade, colinde, bocete din Maramureș și Cîntece populare din Maramureș*, publicate de Ion Bîrlea în 1924, la Editura « Casa școalelor ». Ambele volume apar acum sub titlul, mai potrivit, sugerat la vremea sa de Ovid Densusianu, *Literatură populară din Maramureș*.

Structurarea lucrării pe genuri, clasificarea, a rămas aceeași, așa cum a înțeles s-o facă G. T. Kirileanu, cel care a sprijinit generos și multilateral apariția colecției la « Casa școalelor », după ce așteptase opt ani — împreună cu colecțiile lui T. Brez diceanu și B. Bartók — la Academia Română, care hotărîse să le publice într-o lucrare unitară.

Clasificarea, ca de altfel și a altor lucrări apărute în acea vreme, e mai puțin riguroasă. Nu ne referim la o clasificare a poeziilor după motive, după afinități, operație realizată mai tîrziu în lucrări de acest fel, dar la imprecizia definirii unor genuri. Astfel, se găsesc repartizate în lotul baladelor piese evidente lirice, iar în rîndul liricii, piese epice. Nu am operat nici o modificare în acest sens, păstrînd structura inițială a lucrării.

Titlul general *Balade istorice și voinicești*, sub care au fost cuprinse cele 51 de piese, n-a fost fericit ales. Nu cred că ar trebui să-i facem obiecție că ar fi privit unele balade din punct de vedere istoric. Puține sînt aceste balade și în afară de *Pintea* nu mai există alta care să prezinte interes istoric. Celelalte, ca *Gruia lui Novac*, *Petrea viteazul mare*, sînt ficțiuni literare. Poate că un mai sporit caracter de document au cele două evocări: *Bătălia de la Solflorin* și *Cîntecul emigrării*, dar în ele, în special în prima, sînt topite foarte multe cîntece lirice. În

Bătălia de la Solflorin sint juxtapuse o serie de cîntece de cătănie și război. De altfel, această baladă, în mod impropriu a fost plasată la începutul capitolului; acest loc nu e justificat din următoarele puncte de vedere: cronologic și valoric.

Au fost cuprinse și unele variante, dar n-au fost plasate la un loc, așa cum este cazul baladelor *Petrea*, *viteazul mare* și *Novac*.

Cele mai multe balade sint familiale. Există în ele pasaje care sint comune, metafore, soluționări identice ale unor conflicte.

Aspectul cel mai critic al acestui capitol este însă reunirea sub titlul de *Balade istorice și voinicești* a unor cîntece lirice bogate în versuri, în genul celor din colecția lui T. Brediceanu: *170 cîntece populare din Maramureș*, numite *hore lungi*, al căror text e abundent. Asemenea exemple sint: *Blăstămul drăguței*, *Urîtu*, *Muierea nărăvoasă*, *Nevasta și tiara*, *Mîndrul în cătunie*, *Drăgușu se duce în cătunie*, *Moartea cătanei*, *Jurămîntul cătanei*, *Orfana*, *Horea uiegii*, *Horea miresei*, *Întemnițatul* ș.a. Acestea, evidente cîntece lirice, bogate în versuri, aspect pentru care au fost trecute în rîndul baladelor, sint fie ample blesteme, fie cîntece de urît, fie cîntece satirice, fie cîntece de cătănie, fie cîntece de pahar, de nuntă.

S-a întîmplat și situația inversă: au fost trecute în rîndul cîntecelor lirice, cîntece epice, jurnale-orale ca: *Măi mire cu păru creș*, *Frunză verde frunzuliță* sau *Colo jos pe un rît frumos*, plasate în contextul *Cîntecelor diverse*, sau *Măgheran din grădiniță*, care trebuia să fie plasat lîngă *Moartea lui Dumitru* la jurnale-orale.

Cîntecele lirice au fost structurate astfel: *Cîntece de dragoste*, *Cîntece de jale și supărare*, *Cîntece cătănești sau ostășești*, *Cîntece diverse*, *Cîntece luătoare în rîs*, *Cîntece la beție*, *Cîntece la nunți*. Nu există deci o mai fermă subliniere a cîntecelor sociale, a poeziei de dor.

Pentru că de multe ori s-a procedat la gruparea unui mare număr de cîntece culese de la un anume informator, s-a pierdut din vedere că unele piese au apărut și la alți informatori. Astfel, se face că apar unele cîntece în variante prea apropiate, unele neaducînd nimic în plus. Spre exemplu, cîntecul nr. 2 din secțiunea liricii de dragoste se întîlnește și la nr. 30 la cîntece de jale și supărare:

Primul cîntec:

Frunză verde-amî se face,
De m-a lua cine-mi place,

Verde cunună mi-oi face:
De m-a lua urîtu,
Nu-oi strica măghieranu,
Făr' l-oi lăsa să-nflorească,
Urîtu să-mbătrînească:
Făr' l-oi lăsa să-nflorească,
Urîtu să-mbătrînească.

Al doilea cîntec:

De m-a lua care-mi place,
Mîndră cunună mi-oi face.
De m-a lua urîtu,
Nu mi-oi strica sansiu,
Ce l-oi lăsa să-nflorească,
Urîtu să-mbătrînească.

Din cadrul liricii mai cităm următoarele: cîntecul nr. 7 din capitolul *Cîntecelor de dragoste* revine în aceeași formă în cîntecul nr. 102 din același capitol. Cîntecul nr. 3 se regăsește la nr. 25 din capitolul *Cîntecelor de dragoste*. Cîntecul nr. 28 (*Cîntece de dragoste*) e reluat la nr. 190 din același capitol. Cîntecul nr. 129 (*Cîntece de dragoste*) revine la nr. 146 din același capitol.

Cîntecul nr. 68 (*Cîntece de jale și supărare*) revine la nr. 193 din același capitol.

La *Cîntece cătănești* se aseamănă cîntecul nr. 152 cu nr. 166.

În cadrul *Strigăturilor* sint două cu o inesențială deosebire, nr. 2 și nr. 74:

Nr. 2:

Pe valea cu tufele
Spală lelea rufele
Și le-ntinde pe nuiele,
Mîrăie cîinii la ele.

Nr. 74:

Pe valea cu tufele
Spală mîndra rufele
Și le-ntinde pe nuiele,
Mîrăie cîinii la ele.

Am semnalat că în cadrul baladelor au fost inserate cîntece lirice care și-ar fi avut alt loc în clasificare.

Colindele și descîntecele au fost bine clasificate. Descîntecele, pe lângă frumusețea remarcabilă a unor texte, aduc și o serie de prețioase detalii privind practicile care le însoțesc, riguros notate de către culegător.

Facem aceste obiecții nu din prisma cuceririlor folcloristicii ulterioare apariției colecției lui I. Bîrlea. În ceea ce privește clasificarea liricii, în special a aceleia de dragoste și dor, folcloristul ar fi putut să aibă ca model în clasificare o lucrare remarcabilă: I. U. Jarnik — A. Bîrseanu, *Doine și strigături din Ardeal*, 1885.

Am găsit necesară restructurarea glosarului și trimiterea lui din subsolul paginilor la sfîrșitul colecției realizînd astfel și unificarea cu minimumul de glosar existent și la sfîrșitul celor două volume din 1924.

Restructurarea constă în următoarele: am eliminat glosările inutile, foarte multe repetări (un cuvînt era glosat de fiecare dată cînd era întîlnit); am corectat glosările naive și am adăugat noi explicații necesare asupra unor cuvinte care nu reținuseră atenția. Am pus la contribuție și observațiile făcute asupra glosarului, în special de către Vasile Bogrea. Cuvintele glosate le-am însoțit în pagină de un asterisc.

Capitolul de note a suferit unele restructurări în sensul că s-a renunțat la unele note inutile și — cu voința culegătorului — am procedat la remanierea stilistică a celor mai multe.

Această colecție însumează 1191 de piese folclorice culese de la 116 informatori din 23 de comune maramureșene: Berbești, Ieud, Călinești, Săpînța, Rona-de-Jos, Rona-de-Sus, Nănești, Giulești, Vișeu-de-Sus, Vișeu-de-Jos, Botiza, Borșa, Cuhea, Budești, Vad, Săliște, Poieni, Poienile lui Ilieș, Slătioara, Oncești, Bîrsana, Petrova, Cornești. Cel mai mare lot de cîntece au fost culese din comunele Berbești și Ieud, în care a locuit folcloristul mai mult. Astfel, din Berbești, figurează în colecție cca. 700 cîntece, mai mult de jumătate din colecție, iar din Ieud cca. 150 cîntece populare.

Dacă la numărul de 1191 de cîntece adăugăm și pe cele 170 de texte ale melodiilor maramureșene publicate de T. Brediceanu, texte transcrise de I. Bîrlea, și pe acelea din colecția lui B. Bartok avem imaginea deplină a activității lui Bîrlea. Ar fi trebuit poate să publicăm împreună și celelalte texte literare din colecțiile celor doi compozitori amintiți. Încercarea de a publica textele din colecția lui T. Brediceanu în cadrul acestui volum, ne-a pus în fața unor prea mari repetări, textele din colecția T. Brediceanu regăsindu-se în mare măsură în volumele publicate de I. Bîrlea în 1924. Este motivul pentru

care am renunțat. Dar nu de tot. Am reprodus totuși trei doine lungi cu melodie și texte literare și una fără text pentru a pune în lumină specificul melodic al doinelor maramureșene.

Colecția lui I. Bîrlea domină prin masivitate pe toate celelalte culegeri, inclusiv pe aceea a lui T. Papahagi, modelul prestigios de transcriere științifică a textelor.

Ediția de față și-a propus să păstreze transcrierea textelor. Au fost corectate însă multe greșeli de tipar.

Deși lucrarea unui nespecialist în transcrierea riguroasă a textelor, a realității graiului, colecția lui I. Bîrlea nu e deficitară sub acest aspect. El a reușit să transcrie adesea particularitățile fonetice și lexicale ale graiului maramureșean. Am păstrat astfel particularitățile fonetice ale unor cuvinte ca următoarele: *pe minie, plomîn, cotunî, bosîioc, tîlbura, mîmînîl, ibi, ibdi, cîne, pîne, ceri, ciurcel, dibol, comnișăresc, dobă, viron, patriarc, îndărăpta, dumata, fereastă, fîglară, bagnet, stîjar, presacă* etc. Au fost păstrate toate cazurile de epenteză, meta-teză, disimilație, postpunerea formei de pronume verbului, u în hiat.

Am respectat toate cazurile unde a fost notată apocopa, adică suprimarea silabei finale ca în versurile: « Foc în vatră hopotê(ște), / Coconu în ciupă țipureă (ște) /; Murgu n tină putrezeă(scă), / Sabia n tiacă rugineă(scă). » Asemenea forme verbale ca: *trê(ce), fă(ce), mē(re)*, sau prelungirea formelor de prezent singular și plural cu *ște* a unor verbe: « Cu varga de ruți îl bătește, / Cu șulița l străpungește, / Singele pe stîlp mergește ».

Am păstrat forma de plural în *ă* a unor substantive neutre și feminine ca: *topoară, prinoasă, (sărbători) frumoasă*.

De asemenea, am păstrat formele duble de pronume: *euio*, de numeral: *unon, douădoauă, șapteșapte*.

Deoarece formele dativului aton ale pronumelui personal erau inconsecvent notate, am optat pentru transcrierea li terară.

Au fost păstrate consoanele protetice în cazuri ca: *dâmpărate*.

Au fost păstrate întocmai substantivele și verbele cu finalul în *re*: « Fața că mi-ai strămutare »; substantive ca: *pușcare, porțițare, morțițare, biatare Pătrovare, lumear*; adverbe: *aiciare*,

Datorită inconsecvenței transcrierii unor verbe ca *eși*, substantive ca *muere*, am optat pentru formele diftongate. Am diftongat, de asemenea, formele verbale ale verbului a da:

deedeie. În rest, verbele au fost păstrate cu particularitățile lor, ca acestea: *săm, sum, meri, mere* dar și *merge* uneori, *sprijoane, sprijonea, piscoară, blem*, forma de imperativ: *Nu vă dareți somnului.* » (Voiniceii codrului).

Am adăugat la sfârșitul ediției două anexe: prima, cu cîntece populare din Maramureș culese de noi în octombrie 1966; a doua cu texte muzicale culese de Tiberiu Brediceanu împreună cu textele literare notate de Ion Bîrlea.

Citatele din colecția lui Ion Bîrlea, făcute în studiul introductiv, sînt notate cu paginația ediției a doua.

I. D.

BALADE, COLINDE ȘI BOCETE

DIN

MARAMUREȘ

1924

CĂTRE CITITORI

Aceste poezii populare, culese înainte de marele război european, între anii 1904—1913, fuseseră aprobate, acum 10 ani, spre tipărire la Academia Română, dar din cauza scumpei petei tiparului au rămas nepublicate pînă acum.

La adunarea lor din gura sătenilor am fost însoțit, în cîteva rînduri, de d-l Tiberiu Brediceanu, care a cules melodiile mai multora din poeziile populare maramureșene, fără a putea nici el să și le vadă tipărite pînă astăzi.

Mai norocit a fost d-l Béla Bartók, care și-a publicat melodiile populare din Maramureș în anul trecut la München, sub titlul: *Volksmusik der Rumänen von Maramureș*.

Din prefața acestei cărți, cităm următoarele rînduri:

«Materialul cuprins în acest volum l-am adunat de la 15—27 martie 1913, în următoarele sate din Maramureș: Ieud, Vișăul de Jos, Bocicoel, Dragomirești, Cuhea, Pătrova, Poieni, Glod, Breb, Văleni, Nănești și Oncești.

Toate aceste localități le-am străbătut în tovărășia d-lui Ion Bîrlea, pe atunci preot greco-catolic în Ieud. Dînsul a luat parte cu cea mai mare bunăvoință la oboselile culegerii, pentru ducerea la bun sfîrșit a acestei lucrări.

O parte a textului a fost culeasă de d-l I. Bîrlea.

O însemnată parte a acestei culegeri n-am putut-o primi din cauza încercărilor de război și a altor împiedicări.»

ION BÎRLEA,

1924

NOTĂ LA EDIȚIA A DOUA

Alături de bucuria de a-mi revedea colecția în ediția a doua, țin să însemn un omagiu postum lui G. T. Kirileanu, care m-a ajutat generos în 1924 la tipărirea colecției.

Mulțumesc lui Iordan Datcu, îngrijitorul ediției a doua, care a prevăzut-o cu un documentat studiu și cu aparat critic.

Mulțumesc lui Ioan Șerb, șeful Redacției de folclor, pentru interesul arătat colecției mele.

ION BÎRLEA, 25 sept. 1968

I. BALADE ISTORICE ȘI VOINICEȘTI

I

BĂTĂLIA DE LA SOLFLORIN

Păruluț*, creangă cu pere,
Iertați-mă voi, veri și vere,
Și voi, frați și surorele,
Și voi, părinți și muiere,
5 Dar și voi, mîndrele mele,
Poate v-am făcut greșele.
Vai, săracu cătana,
Mult îi rabdă inima.
Cătana de unde pleacă,
10 Rămîne casa săleacă*,
Și bouții-njugurați,
Și părinții supărați,
Și vacile-njugurate,
Și maicele supărate,
15 Și clopu* rămîne-n cui
Și sbiciu deasupra lui.
Vai, săracu cătana,
Mult îi rabdă inima:
N-are cină cu hodină
20 Nice prînz cu voie bună.

Are oleacă * de gustare*,
Nici acee cu alinare.
Că cînd suflă rosturgat*,
Musai şaica * de spălat
25 Şi pe borneu * de legat,
Şi de fugit cu țoc în poc,
Pîn'ce ajungi, maică, la foc.
De fugit cu toate n spate,
Pînă n ciasul cel de moarte.
30 Eu numai c am zis așa:
— Înălțate împărate,
Lasă ne un pic să sălutarim *
Că de nu cu toți perim.
Împăratu o zis așa:
35 — Sălutarîți, nu vă zic ba,
Numai de ați putea scăpa!
Dar Dunărea i curătoare,
Toată huc * îi murătoare *,
Pe uliță i plin de ghiață,
40 Și vin plumbii de cu greață.
Prinde vă țî feciori în fire:
Puneți în pușcă patroane *,
Și vă faceți toți pocloane *,
Și mpușcați cătră canoane.
45 Da eu numai de mi am zis:
— Înălțate împărate,
Pe tine numai te bată:
Tot doruț de sînatate,
Ca pe noi sudori de moarte.
50 Nu țî ai sta șohan * în loc,
Cum sîntem noi tot în foc.
Nu țî ai avea tu mistuială *,
Cum ne ai scos pe noi din țară.
Nu țî ai avea așezămînt,
55 Cum ne batem fără rînd,
Că nălțate împărate,

Cînd de acasă am plecat,
Fost am pruncuț tinerel,
Tinerel, fără musteață,
60 Ș acum îs cu barbă groasă,
Nu m ar cunoaște a noștri de acasă.
De i zice că nu i așa,
Bată mi te slujba mea,
Și drumurile cele grele,
65 Și te bată al meu năcaz,
Cum am fost la vîrtăhaz *
Ș am șezut în ștrampohaz *.
Nice bem, nice mîncăm,
Numai în șălboc * că stăm,
70 Lui Dumnezeu ne rugăm.
— Hei tu, măiculița mea,
Ia, numai un înger sfînt,
Mi o umblat, maică, de rînd,
Și un înger aș ceresc,
75 Mi o dat zile să trăiesc:
Să mă duc în satul meu,
Ca să fiu cu tatăl meu.
— Fraților, fărtaților,
Fraților de sub cruce,
80 Stați cu toții ia cu dulce,
Stați cu toții să mpușcăm,
Să ne audă maicele,
Maicele, jelancele *.
Fac de cină, și nu cină,
85 Fără tot plîng și suspină,
Că fiii s în țară străină.
Pînă pun cina pe masă,
Doamne, multe lacrimi varsă,
Că fiii lor nu s acasă.
90 — Fraților de sub cel steag,
Stați cu toții în șireag *;
Fraților de sub cruce,

Stați cu toții ia cu dulce.
Stați cu toții sămpușcăm,
95 Să ne-audă mîndrele.
Că fac cununi, da nu le poartă,
Făr' lui Dumnezeu se roagă,
Ca pe noi să ne sloboadă,
Să mergem la țara noastră.
100 Că, frunză verde, rău s-aude
Unde sînt cătane multe.
Frunză verde, acolo mere,
Unde s taberile grele,
Colo sus, la Solflorin,
105 Unde i locu mai străin,
De la Solflorin în sus,
În mare loagăr * m-au pus.
Cu puștile în pirometer *,
Pruțucele * fără pită.
110 Nici i pită de mîncat,
Nici i apă de băut,
Nici i umbră de șăzut.
Stăm în gledă *, ca nește brazi,
Cu puștile îmbrăcați;
115 Cu săbiile pîngă * noi,
Să fim gata de război.
Stăm în gledă cu noaptea întregă,
Să fim gata mai de n grabă;
Și cu puștile lîngă sine,
120 Că frîncu de trei lături vine.
Și noi stăm de l așteptăm,
De hătaie ne gătăm.
Stăm cu noaptea ntreagă,
Să fim gata mai de n grabă.
125 Frîncu cînd sloboade puștile,
Plumbii vin ca muștile.
Cînd sloboade tunurile,
Să clătesc dealurile.
Pică jib * bieți feciorii,

130 Ca și toamna ia snopii,
Ca și snopii cei de grîu,
Sîngele îi pînă n brîu.
Și ca snopii de săcară,
Sîngele dai pînă n poală.
135 — Înălțate dîmpărate,
La fă bine și te uită,
Colo n sus la răsărit,
Trei tabere s de perit;
Care pe care se nving,
140 Tot în Dunăre se mping.
Eu am stat și am întreat:
— Tu, Dunăre, ce ți aduni?
Eu numai îmi aduc butani *,
Și mai mici și mai mari,
145 la și steaguri de jendari.
Și mai mari și mai mici,
Și crucițe de voinici,
Cari s-o dus de pe aici.
— Înălțate dîmpărate,
150 Și te uită și la noi,
Peste noi a trece vînt,
Și picăm fără de rînd.
Pîngă * noi da mere * apă,
Și picăm fără de seamă.
155 Merge on ghenear * călare,
Cu armele țurgăluind *
Și din gură jib * toind * :
— Înălțate împărate,
Pune pace, nu te bate.
160 Că frîncu cînd sloboade puștile,
Vin plumbii ca muștile;
Cînd sloboade tunurile,
Se clătesc dealurile.
Împăratu o zis așa:
165 — Faceți, oaste, voi ce ți vrea,
Da mai țineți cît îți putea!

Și apoi pe toți voi lăsară
Să mergeți la voastră țară.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din leud, mort în 1913.

2

PETREA, VITEAZUL MARE

— Petrea, Petrea, viteaz mare,
Prinde boii la răvei*,
Și te du arașn Muncei*.
— Eu, mămucă, mișoi mere,
5 Eu, mămucă, oi ara,
Da boii cineș a mîna?
— Sorușta, numai Vidra,
Că bine ști boii mîna,
Și cu plugu a îmbla.
10 Și el numai de șo dus,
O prins boii la răvei,
Șo mărș a arașn Muncei*.
Șo arat, cît o arat,
Sorușsa boiișo mînat.
15 Și sorușsa lōntrebat:
— Hei tu, frătiulucu mieu,
Oare țarașdinșjos își pierē,
O'doarăi nor cu ploaie grea?
El numai o zis aș:
20 — Hei tu, soruluca mea,
Nici țarașdinșjos nu pierē,
Nici îi nor cu ploaie grē,
Da vin turcii Dunărē,
Cîte nouă alătura,
25 Și pe tine tișor lua,
Și pe mine mșor prăda.

Da te bagă sub tileagă*,
Săști pară lumea mai dragă.
Și turcii că șișo venit,
30 Șișdata de șișo sosît.
Cîte nouă alătura,
Cîte zece asemenea.
Și el numai de șișo zis:
— Voi, turcuți, turcuților,
35 Răbdașimă atîta,
Sămi bag mîna pînășn jăb*,
La sămi scot o cărticică,
Sămi cetesc păcatele,
Că nșoi mai face altele.
40 El în loc de cărticē,
Scosșo lucie sabdiē;
În locușu de hîrtie,
Scosșo galbînă sabdie.
Cînd o vrăjit* cu stînga,
45 Prinsșo turcii deș a pica,
Ca și cum pică frunza,
Ia, cînd îi coale* de toamna,
Dacășo jederă* bruma.
Cînd o vrăjit cu driapta,
50 Prinsșo turcii a pica,
Ca și cum pică iarba,
Cînd o taie cu coasa,
Cînd îi mai mare ziua.
Acasă dacă șo dus,
55 Apoi mășsa lōntrebat:
— Gătatușțizai de arat?
— Am arat șișam sămănat,
Și numai am șișecerat.
Și numai de mișam lăsat,
60 Cialhăii* să puie clăi,
Și croncii* să strîngă snopi.
Mămulucă, de nu crezi,
Duște, mămulic', și vezi.

- Că tu numai ți-i pași,
 65 De pe snop numai pe snop,
 Pe titiile * de clop.
 Și de pe legătoare pe legătoare,
 Îi pași și pe Vidrare.
 — Mîndru mamii, n-ai fi iertat,
 70 Mulți coconi * mici ai lăsat,
 Și neveste-ai sălăcit*,
 Și coconi ai pribegit.
 Da el înc-o zis așa:
 — Nu ți-ai fi, mamă, iertată,
 75 La grea moarte m-ai fo' mînată.

De la Toador Hoza Boicu,
 de 66 de ani, din leud.

3

PINTEA VITEAZUL¹

- Sub poale de codruț verde,
 Mîndră șatră * a Pintei este.
 Da numai Pinte, domnuț mare,
 Nu putea de supărare;
 5 Nice bea, nice mănîncă,
 Făr' pîn șatră se preîmblă.
 Nice bea, nici-i mîncare,
 Fără tot pe gînduri stare.
 Numai el așa zicè:
 10 — Măi feciori *, feciorii miei,
 Care fecior s-a aflare,
 Să meargă în Baia-Mare?
 După pită, după sare,
 După prah * de cel mai mare;

- 15 După pecie * de miel,
 După prah mai mînîntăl.
 Să dîmplem noi d'armele
 Să-mpușcăm tisturile *.
 Că tisturile așe-o zis:
 20 Numai noi că li-am furat,
 Numai doi ciocani * de boi
 Cu cornițele-napoi,
 Dept * acee să pierim noi!
 Numai eu că am visat:
 25 Cal fără țifărășag *,
 Capu fără comănac *;
 Pușcă nouă ruptă-n două,
 Și pe mine în bdicaună *.
 Numai unu s-o aflat
 30 Și s-o dus în Baia-Mare,
 După pită, după sare,
 După prah * de cel mai mare,
 După pecie de miel,
 După prah mai mînîntăl.
 35 Înainte i-o ieșit
 Un cîne de boier mare,
 Tot o prins a dîntrebare:
 — Măi tu, mare voinicele,
 Spune tu moartea Pintii.
 40 Că moartea Pintii de ni-i spune,
 Numai noi te-om cumpăni
 De trei ori cu talerii *
 Și de trei cu galbinii,
 Și de trei ori cu husoșii *.
 45 Numai el s-o lăcomit
 La atîția bani de-argint.
 — Moartea Pintii că-i așe:
 Cu trei spice de grîu sfînt
 Ș-on plumb mîndru de argint
 50 Pîn furcuța peptului,
 Unde-i greu voinicului.

¹ Vezi cap. Note, vol. II, p. 463.

Înapoi s'o d'înturnat.
Numai toți o fliștucat *,
Și cătră Baie'o plecat.
55 Cînd o fost în poarta Băii,
Numai ei așa'o strîgat:
— Descuie poarta, vîju*!
Moșu nu o descuiat.
El on picior la poart'o dat,
60 Toată poarta că s'o spart.
Vîju tot așa o zis:
— Pintio, Pintio, viteaz mare,
Nu strica tu portîtare*.
Că portile's împărătești,
65 Și mă tem să nu greșești.
Da Pinte'a n'o ascultat,
Toate huc* că li'o și spart.
Înainte că i'o ieșit
Un cîne de boier mare,
70 Tot în el ținea pușcare.
Și'n genunchi a genunchiat,
Și'n trei zile o horit*,
Și'n trei zile'o șuierat*.
Numai el așe zicè:
75 — Cine și'a spune mortîță,
Numai cătră'a lui drăguță,
Da să fie blăstămat,
De mine, de Dumnezău,
Și de sfîntu soare,
80 Să nuși mai spuie mortîtare.
El se uită'n jos la poartă,
Unde vede om de'al său,
O văzut pe frate'său.
— Măi Ghiorghii, fratele'mieu,
85 Naști sabia d'îngă* mine
Și oncinge după tine,
Fii și tu fecior ca mine.
— Voi, feciorășii mei!

Dintr'o sută și cincizeci,
90 Feciorași mîndri p'aleși,
Ziuă bună de la voi,
Și vă duceți voi la oi,
Și vă băgați undei mai bine,
Mă pomeniți și pe mine.

De la Ștefan Codrea Tomăt,
de 60 de ani, din Berbești.

4

GRUIA LUI NOVAC

Colo'n sus la răsărit,
Este'o masă rotilată,
Cu Novaci încunjurată.
Toți beau și se veselesc,
5 Și pe domni îi pominesc.
Numai Gruia lui Novac,
Nice bea, nici veselea,
Nici pe domni nu'i pominea,
Da cu lacrimi se hrănea,
10 El de Țeligrad* gîndea.
Tată'so că și'o grăit:
— Măi Gruianu tătuchii,
Ce nu bei, nu veselești,
Nici pe domni nu'i pominești,
15 De cu lacrimi te hrănești?
În răspunde'mi ceva mie:
Ori ție doruț de'nșurat,
Ori ai voie de jucat,
Ori în Țeligrad de'ntrat?
20 — Nu mie dor de însurat,
Nice mi'i dor de jucat,

Da mi-i dor de Țeligrad,
Să beau vin nestîmpărat!
— Hei Gruianu tătuchii,
25 Țeligradu-i oraș mare,
Pentru tine nu s-a dare!
N-avură capu ce fară,
Fără murgu îl gătară,
Pîngă * Dunărea luară,
30 Pînă-n Țeligrad o'ntrat,
La crîșma împăratului,
În mijlocu orașului.
Și pe Aniță d-o'ntrabat:
Că are rînd de-un murguț
35 Și pat de on voinicuț?
— Grajdu-i gata măturat,
Patu-i gata mperinat.
Numai în el de culcat!
El în curte * că s-o băgat,
40 Lui vin roșu că i-o dat,
Și trei buți cu vin împluți
Li-o tocmit cu fundu-n sus.
Ș-o tăiet ș-o marhă * grasă,
Nici on ban n-o pus pe masă.
45 Anița s-o supărat,
Cizme roșii o'ncălțat,
Sugne * albe o'mbrăcat,
Și la împărat o alergat.
Împărat o întrebat:
50 — Ori vinu ți s-o ciuntat * ,
Ori ai bani de numărat?
— Nici vinu nu s-o ciuntat,
Nici am bani de numărat.
Da asară, pe'nserat,
55 Harnic voinic mi-o picat.
Și trei buți cu vin împluți
Li-o tocmit cu fundu-n sus.
Și-am tăiat și-o marhă grasă,

Și l-am ospătat la masă.
60 Și nici on ban nu mi-o lăsat,
Făr' el tare o cîntat.
Împăratu o întrebat:
— Spune-mi tu fația lui?
— Că fația lui la obraz,
65 Albă e ca și spuma,
Mustețele ca la rac,
Și le'nnoadă după cap.
Face nodu ca pumnu,
Și răgne ca bivolu,
70 De te spăimînti de dînsu,
Și te-ai spăimînta și tu!
— Hăi, Aniță, crîșmăriță!
Înapoi te-i înturna,
Și vin roșu că i-i da.
75 Că acela e Gruia lui Novac,
De trei ori țar-a prădat.
Și-i dă vin de cel mai tare,
Doar îl vom putea mbatăre,
Și de bani nu-l întrebare.
80 Ș-Aniță s-o'ndărătat * ,
Și Gruia c-o întrebat:
— Hăi, Aniță, cîrșmăriță,
Spune-mi tu, și cu dreptu,
Că la împărat te-ai alergat,
85 Și capu mi l-ai mîncat?
— Hăi, Gruian, iubitu mieu,
La împărat că n-am mers, zău.
Că eu numai am îmblat,
La aici pe la vecini,
90 Și mi-am cumpărat lumini.
Placă, nu mai odihni,
Că vin bughet * vom găsi.
Că bani mie nu mi-i da,
Că mi-e dragă fația ta.
95 El tare s-o supărat,

Curtea toată i-o fărmat.
Vinu tot că l-o băut,
Și murgu și l-o luat,
Și pe el o ncălecat.
100 Turcii toți l-uncunjurat.
Un cîne de turc bătrîn,
Nu să meargă și să tacă,
Făr' din grai că și-o grăit:
— Hei, turcuți, turcuții miei,
105 Stați în loc și vă uitați,
Căstasi Gruia lui Novac,
Stați săl prindem c-amu-i bat,
De trei ori țara o prădat.
De lom mai scăpa o dată,
110 Nisa omorî țara toată.
Și pe el că l-o luat,
Și numai că l-o băgat,
Că Gruianu o fost bat,
Și la mpărat ș-o alergat.
115 Și mpăratu l-o luat,
În temniță l-o băgat.
Numai el că ș-o strigat:
— D'înălțate împărate,
Curvă fie mumăta,
120 Cum capu mi vrei a l mînca.
Eu atîta ti-o i ruga,
Pentru bună dragostea,
De vrei să ști domnești țara:
Fă mi tu mie-o ferestuiță
125 Ca să pot eu a grăi,
Cînd paserile-or ciripi.
Să îmi scriu o cărticea,
Ș-o trimăt în țara mea.
Să trimet că am murit,
130 Să mi vie părinți la mormînt.
El numai că și-o văzut
Un puiuț de rîndunea,

Și el numai o ntrebat:
— Hei, puiuț de rîndunea,
135 Poate ești din țara mea?
Căci ți-aș scrie-o cărticea.
El cărticeaua c-o scris.
Pe cînd puiu-o și sosît,
Tată-său că l-o găsît.
140 La mpărat că și-o alergat,
Pe mpărat că l-ontrebat
Tatăle * a lui Novac
Și s-o gătat ca popește,
El o spus că canonește.
145 — Oh, înălțate mpărate,
Ori ai robuți de murit,
Ori unu de canonit?
Teme-te de Dumnezău,
Că musai * să dau canon eu.
150 Și mpăratu l-au lăsat,
Și n temniță s-o băgat.
— Teme-te, mpărate,
Dumnezău de Dumnezău,
Că în lege la spovadă,
155 Nui slobod să fiu numai eu.
Și el acolo că și-o ntrat.
— Hei, Gruian, Gruianu mieu,
De mine n'ai ascultat!
Vezi că turcii te-au băgat!
160 El numai o zis așa:
— Tare sum* eu de nsătat,
Că nemică nu mi-au dat.
Adă mi mie-o cadă * de apă,
Ca s-o beau toată o dată.
165 O cadă de apă i-o dat
Ș-au băut-o toată o dat'.
Num-o dată s-o ncordat,
Fiarele toate-o picat,
Temnița toată-o fărmat,

170 Și la lume o scăpat.
 Lampărat și o d'alergat,
 Și el numai l'ontrebat:
 — Curvă fie mumăsta!
 Capu'ai vrut a mi'l mînca,
 175 Și să'mi ciunți tu viața.
 Șatunci o palmă i'o dat,
 De trei ori s'o răsturnat,
 Și turcii toți s'o gătat.
 Și mereau plumbii ca muștile
 180 Și din alt loc cu tunurile.
 El tare s'o supărat,
 Tot orașu l'o prădat.
 — Hai, tătucă, tată'meu!
 Bate tu marginile,
 185 Eu oi bate mijloacele;
 L'om bate, i'om sodomi*
 Și de turci nemic n'a fi.

De la Gheorghe Timiș
 al lui Ștefan Crețiu, din Borșa.

5

NOVAC

— Hei, puiu mamii, Novac,
 Dăți cizmele dipt* opinci,
 Și ciucurii* dipt cioareci*,
 Și ciacău* dipt doi boi,
 5 Că țioi da și eu doi.
 Și tot îi mere* a ara
 Cu soru'ta Mărica,
 Că bine ști boii mîna.
 — Unde'om mere a ara?

10 — În cîmput la Țărigrad,
 Este'on pămînt înhirluit*,
 Cu pălant* e d'ingrădit.
 Plugu l'o d'incobdilat*,
 Ș'acolo de o mînat.
 15 Acolo dac'o sosît,
 Plugu l'o descobdilat*,
 Și pe brazdă d'o mînat.
 Da Novac așa zicè:
 — Hei, tu, soruliana mea!
 20 În uită'te'n jos pe țară,
 Doară pomii's înfloriți,
 Ori turcuții's d'învăliți?
 — Ba aceia nu's pomi înfloriți,
 Ci's turcuții învăliți.
 25 Numai el așa zicea:
 — Hei, tu, soruliana mea,
 De'i vede tu ceva vrajbă,
 Da te bagă sub tileagă*,
 Nu gîndi, soră, că'i șagă.
 30 Și turcii că și'o sosît,
 De bătaie s'o gătit.
 Da Novac așa zicè:
 — Voi turcuți, turcuților,
 Nu vă stricați chielsîgu*
 35 Căți peri toți la focu.
 Și Novac s'o mîniet,
 Și pe toți că i'o tăiet.
 Și plugu l'o descobdilat,
 Ș'acasă că o mînat.
 40 Mă'sa'nainte că i'o ieșit,
 Cu păr galbin desplătit,
 Cu lacrămi pînă'n pămînt.
 — Arat'ai, puiu mamii?
 Numai el așa zicè:

- 40 — Am arat ș'am sămînat,
 Și s'o copt ș'am secerat.
 Zac turcii ca butucii
 Și caii ca păunii,
 De ție groază de dînșii.
- 45 Atunci măsașa zicè:
 — Fire'ai, Novac, blăstămat,
 Că multă țară'ai prădat,
 Drăguțu mi l'ai mîncat.
 Și Novac s'o mîniat,
- 50 Și pe măsă o tăiat,
 Și pe sorușa o lăsat.

De la Ștefan Codrea Tomăt,
 de 60 de ani, din Berbești.

6

PRIBEGII, LA PODU VENEȚIEI

- Se duc harnici pribegei *,
 Cu cușmă criată de miei,
 Pîn cè pădure de fag,
 Cu pușcă și cu bîltag *,
- 5 Li se șede de pribeg.
- Cu păruțu creț pe spate,
 Coboria la cele sate.
 Harnici toți și minunați,
 Nuș feciori ca ei în sat:
- 10 Coborîto pribegii,
 La podu Veneții.
- Hei, tu, fată venețiancă,
 Treci-ne Veneția,
 Focu mult bine țiom da:

- 15 Hușoșii * cu felderu *,
 Talerii * cu chibălu *.
 Ea își rumpe și își zise:
 — Măi, tu, mare voinicele,
 Îngădui-mă puținele,
- 20 Să mă bag în Veneție.
 Că'm o maică bătrînă,
 Tot ști rîndu vadului
 Și ovodu * murgului.
 Dup'acele ș'o îmblat,
- 25 Și'n crîsmă că s'o băgat.
 Avu șapte frățurei,
 Tusșapte fu tălharei.
 Căci pe ea că o văzut,
 Toți o dată i'o'nchinat:
- 30 — Să trăiești, soruca mea,
 Mulțămesc, căcum aș bea.
 — Hei, voi dragi, frățiuicii * mei,
 O coborît pribegii,
 La podu Veneției.
- 35 Ei de'acolo s'o luat,
 La Veneția'o'alergat.
 Numai ei așa zicè:
 — Hei, tu, mare voinicele,
 Cîte morți tu ai văzut,
- 40 Care voauă vro plăcut?
 Ori din pușcuță'mpușcați,
 Ori din sabie tăiați?
 Numai ei așe zicè:
 — Las' să fie la biatare,
- 45 Că morțița'i tot unare.
 — Măi, tu, mare voinicele,
 Îngădui-mă puținele,
 Să'mi bag mîna'n buzunar,
 Să scot mîndru călămar;
- 50 Să'mi bag mîna'n minteuță *,
 Să scot dalbă hîrtiuță,

- Să-mi scriu doauă-trei slovuță *,
 Tocmai la a mea drăguță.
 Am păcate-ntunecate,
 55 Tot cu mîndre-mpreunate.
 Dup-acele nu și-omblat.
 Băgai mîna-n minteuță,
 Scosăi dalbă săbiuță.
 Și deodată o vrăjit *
 60 Și pe cinci iso oborît;
 Vrăjiră și-a două oară,
 Toți îi făcu grămejoară.
 Numai ei așa zicea:
 — Mortii tăi, curvă de cîne,
 65 Și pe tine ti-aș tăia,
 Da pe tine ti-om lăsa,
 Să duci hiruțu * în țară,
 Ce feciori ni-am fost noi iară.

De la Ștefan Codrea Tomăș,
 de 60 de ani, din Berbești.

7

CONSTANTIN

- Sine *, sine, Constantine,
 Are nănașa bani mulți?
 — Tot poduri peste gloduri *,
 Mînăstiri pe la tîrguri.
 5 Mînăstiri da multe este,
 Tîrguri mari și de neveste.
 Beau feciorii, se libovăsc *,
 Și de mîndre da gîndesc.
 Numai ei așa zicea:
 10 — Tu, Aniță, crișmăriță
 Dă-m horincă * de-o groșiță *

- Să beau cu cea coconiță *.
 Coconița-mi place tare,
 Nu știu placuși eu, ori ba?
 15 — Hei tu, dalbă coconiță ¹,
 De mă ibești tu pe mine,
 Spune-mi drept, nuști fie rușine.
 Spune-mi drept, tu a cui ești,
 Să mă duc să te pețesc.
 20 Am acasă șcase boi,
 Tulucani * mai mici vo doi,
 Șon botei * mîndru de oi.
 Ți-oi fă ție-un fogodou *,
 Să fie anumeza tău.
 25 Să trăiești, mîndrucă, bine
 Și eu, mîndră, pîngă * tine.

De la Ștefan Codrea Tomăș,
 de 60 de ani, din Berbești.

8

VOINICII CODRULUI

- Sub poale de codru verde,
 Mîndră zare se mai vede.
 Nu știu zare, ori foc mare,
 Nu știu, zarea focului,
 5 Ori voincii codrului.
 Sînt vro zece-doisprezece,
 Fac legea unui berbece
 Tot îl taie pătrărește *,
 Și la voinici se împărțește.
 10 Cînele de Bărbînoc,
 Nu se tacă lîngă foc.

¹ Vezi cap. *Note*, vol. II, p. 463.

Numai el din grai grăie:
— Voi, voinicii codrului,
Nu vă dareți somnului!
15 Că mie mi-o spus Novac:
Somnu-i perdere de cap,
Și beția-i sărăcia.
Voi d-aicea vă luați,
În pădurea cea cu fagi,
20 Și vă tăieți hădărași*.
Și d-acolo coborâți,
Unde-i coasta cu nuiele,
Și vă tăieți îndârjele*.
Și mergeți în jos la Blaj,
25 Că acolo-s oameni găzdaci*,
Și au șuri și-au snopișori*,
Și vor băga-mblătitori.
Până-n dalbă primăvară,
Mai petreceți și la țară.
30 De-a fi iarba cât acu,
Și frunzua cât banu,
Iar a fi a vost codru.
Săracu de voinicu,
Căpătiiu-i bîltagu*,
35 D-așternut îi pămîntu,
Și-nvălitoarea ceriu,
Și frunzua din codru
Drumuțu pribagului*,
Ca și frunza fagului.
40 D-așa umblă pribeagu,
Cum suflă frunza vîntu.
Și umblă tare cu grije,
Cînd se bagă-n pădurice.
Cînd aude-o frunzuliță,
45 Iată-te-ai și-a mea mortită.
Cînd aude-o frunzulea,
Iată-te-ai mortita mea,
Cu mare grijă trăia.

Trec pribegii și se duc,
50 Pîn cea pădure de nuc.
Cu lance și cu bîltage
Coborîră ei la sate,
Cu păruțu creț pe spate.
Cu tarnițe* tătărești
55 Pe trei cai moldovenești.
Cît în cîrșmă ș-o dîntrat,
Cinci buți și li-o deșărtat,
Cruce de ban n-o dat.
Ascultați voi, oameni buni,
60 Ce voi spune nu-s minciuni:
Cu oamenii blăstămați,
Pe un drum să nu plecați,
Nici în crîsmă să nu stați;
Dintr-on blid* să nu mîncăți,
65 Că dipce* s rău blăstămați.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din leud

9

TREI TĂLHARI DE GHENERARI

Coborîto, coborît,
Trei tălhari de ghenerari,
Sub fereastă la popa.
— Preoteasă, lumea noastră,
5 Blem* cu noi în țara noastră.
Că noi ție țiom lua,
Potilar* de cel mai lat,
Cu cincizeci d'arginți luat,
Ș-o păreche de ciurcei*,
10 Cu cincizeci și cinci de lei,

Şon firuţ de granatir * ;
 Granatiru mohorît,
 Săşti pară popa urît.
 Preoteasa o zis așa:
 15 — În auzi, popăle, auzi,
 Ce zic ghenearii,
 Să mă duc eu cu dînşii.
 Că ei numai mişor lua
 Potilar de cel mai lat,
 20 Cu cincizeci d'argint luat.
 Şo păreche de ciurcei,
 Cu cincizeci şi cinci de lei.
 Şon firuţ de granatir,
 Granatiru mohorît,
 25 Sămi paie popa urît.
 Da popa o zis așa:
 — Naşti, preoteasă, cheile,
 Şişi descuie lăzile,
 Şişi cumpără tu cei vrea,
 30 Numi străica popia mea,
 Că mere * la vlădicie
 Şi msa ţipa * din popie.
 Că eu nuş făcut pe popie,
 Nici măcar pe dăscălie,
 35 Ceş făcut pe voinicie.
 — Batăte focu, răchită,
 Ce eşti neagră şi pălită.
 De nu eşti mîndruşnfrunzită,
 Sămi fac eu curea la flintă * ,
 40 Sămi iau flinta în spinare,
 Să mă duc la codru mare,
 Unde muguru răsare.
 Poruncit o mîndra mea,
 Să mă duc pînă la ea;
 45 Duceşmoi ca şon nebun,
 Pe frunzuca cea deşalun.
 Trec prin vale mort de sete,

Măntîlnii cu două fete,
 Amîndouăşn haine noauă,
 50 Le sărut eu pe amîndouă,
 Şi pe una totdeauna.

De la Toader Hoza Boicu,
 de 62 de ani, din leud

10

TREI VERI PĂCURĂREI

Merg trei veri primăverei * ,
 Îs tustrei păcurărei ¹.
 Cu oile după ei,
 Sus la verdele munte,
 5 La iarbă pînăşn genunche.
 Acolo dac o sosît,
 Numai pe cela mai mic,
 Care era mai străinic * ,
 După apă l o mînat,
 10 Pînă legea i o gătat;
 Pînă apă o împărţit,
 Legea lui că i o gătit:
 Pe dînsu de omorît.
 Da el bineşo auzit,
 15 Şi el numai de şio zis:
 — Pînă apă mişam luat,
 Voi legea mişo aţi gătat.
 Pînă apăşam împărţit,
 Da voi legea mişaţi gătit.
 20 Hei, voi frăţiorii mei,
 Dacă voi mişi omorî,
 Pe mine nu măşngropaţi
 Nici în sfîntu temeteu * ,

¹ Vezi cap. Note, vol. II, p. 463 — 466.

Fără unde^oi zice eu.
25 Tot pe mine măⁿgropați:
În strunguța oilor,
În cărarea fetelor.
În țarcuțu * mieilor,
În drumu femeilor,
30 Șiⁿ calea voinicilor.
În strunguța * sterpelor,
În calea nevestelor.
Șiⁿ mîna mea de^a driapta
Punețiⁱmi, frați, trîmbița,
35 Săⁱmi zic sara dintrⁱn^sa.
Cînd vîntuțu și^a sufla
Din țară, de la mama,
Că s^audă trîmbița.
Cînd trîmbița trîmbița,
40 Oile toate^or zbiera.
Șiⁿ mîna mea de^a stînga
Punețiⁱmi, frați, fuieru.
Cînd fluieru și^a zice,
Oile toate s^or strînge.
45 Cînd din fluier de mi^oi zice,
Oile toate or plînge.
Oile cele bălăi,
Toate or zbiera prin văi.
Cu fluieru oi fluiera,
50 Și oile m^or cînta.
Cele mîndre bogărele *,
M^or jeli searaⁿ pornele * ;
Cele mîndre și cu lîni
M^or jeli vara prin stîni;
55 Oile cele cornute,
Mîndru m^or cînta prin munte;
Oile cele bălăi,
Toate m^or jeli prin văi.
Oile cele albastre,
60 Toate m^or jeli pe coaste;

Cele mîndre și cu lapte,
M^or jeli trecînd prin sate.
Hei, voi, frățiorii mei,
Cînd acasă îți sosî,
65 Mămuca v^a agodi *
Cu mîncare caldăⁿ masă,
Și cu apă receⁿ vasă,
Și cu struț * verdeⁿ feriasă.
Și acasă dacăⁱți mere,
70 Maicaⁿainte v^a ieși.
Mămuca va dîntreba:
Frate vost unde^o rămas?
Spuneți c^am rămas pe munte,
Cu oile cele cornute;
75 O rămas pe niște văi,
Cu oile cele bălăi;
O rămas searaⁿ pornele,
Cu oile cele bogărele;
O rămas pîntre hotroape *,
Cu oile cele știoape * ;
O rămas pe cele groape,
Cu oile cele știoape,
80 Ar veni și nu mai poate.
Numai el și^o cuvîntat:
— Pe cînd acas^oi sosî,
Struțuc verde s^a veștezi,
Apaⁿ vasă s^ancălzi
85 Și mîncaria s^a răci.
Și s^a răci mîncaria,
Nu m^oi vede cu mama,
Șohan * pîn^a fi lumea.
Ni^om vede la judecată,
90 Ș^atuncia numai o dată.
Ș^acasă dac^o venit,
Maicaⁿainte li^o ieșit.
— Da fiuțu meu nu vine?
— El o rămas coloⁿ munte,

- 95 Cu oile cele cornute;
 O rămas pe nește văi,
 Cu oile cele bălai;
 O rămas seara'n pornele,
 Cu oile cele bogărele;
 100 O rămas pîntre hotroape,
 Cu oile cele știoape;
 O rămas pe cele groape,
 Șar veni, și nu mai poate.

De la Toader Hoza Boicu,
 de 62 de ani, din leud.

11

IRINCA

- Irinčuța șede'n prag,
 Cu firuțu tras prin ac.
 Nu știu coasă, ori descoasă,
 O mununiță * învîrstează *.
 5 Fără mă'sa o'ntrebat:
 — Irinca, draga mamei,
 Tu coși oare, ori descoși,
 O' mununa * învîrstezi?
 — Nice cos, nice descos,
 10 Nici mununa învîrstez.
 Da cum n'aș fi eu supărată,
 Că vin turcii Dunărè,
 Cîte nou'alăturè,
 Cîte zece asemenea.
 15 Și pe mine m'or lua,
 Și pe tine te'or prăda.
 Și mă'sa numai și'o zis:
 — Irincă, draga mamei,
 Eu pe tine ti'oi învâli
 20 Cu giguri * mari de bumbac,

- Și cu valuri de postav,
 Și ti'oi băga'n grădiniță,
 În cea mîndră stupiniță,
 Sub cel vîrf de martoniță *.
 25 Da vin turcii Dunărè,
 Cîte nouă alăturè,
 Cîte zece asemenea.
 — Hei, tu, soacră, soacră mare,
 În deschide'ne portare!
 30 Ea afară și'o ieșit:
 — Soacră mare nu'mi mai ziceți,
 Căci n'am feciori de'scurat,
 Nici fete de măritat.
 De nu'mi credeți gurița,
 35 Blem *, să v'arăt crucița;
 De nu credeți cuvîntu,
 Blem, să v'arăt mormîntu.
 Turcii'napoi s'o'nturnat.
 Un cîne de turc bătrîn,
 40 Nu să treacă și să tacă,
 S'o făcut a'ncăleca,
 Pe cè verde grădiniță,
 Pe cè mîndră stupiniță.
 — Ho, ho, ho, voi oaste mare,
 45 Întoarceți v'ă'napoi iară,
 Că aicea'i Irincare:
 În astă grădiniță,
 În cea mîndră stupiniță *,
 Sub ăst vîrf de martoniță.
 50 Tot cu giguri de bumbac,
 Și cu valuri de postav.
 Înapoi de și'o'nturnat,
 Pe Irinca o luat,
 Și pe mă'sa o prădat.
 55 Irinčuța o zis așè:
 — Voi turcuți, turcuților,
 Răbdați mă atîta,

Să-mi învîrtez mununa *,
 Cu sînge din mămuca,
 60 Că ştiu, mai mult n-oi purta.
 Lăsaţi-mă atîta,
 Să-mi sucesc inelele,
 Că tare-mi rump degetele.
 Şi eu numai de m-oi fă:
 65 Floricică albă'n iarbă,
 Nime să nu mă cunoască
 C-am fost eu de hada * voastră.
 Şi ea numai s-o făcut,
 Floricică albă'n iarbă.
 70 Şi ei atîta o cosît,
 Pîn pe Irinca o găsit.
 Şi ea iarăşi de ş-o zis:
 — Decît roabă turcilor,
 Mai bine hrană peştilor,
 75 Şi cuibuţu racilor.
 Că eu numai de m-oi fă
 Pasăre mîndră măiastră
 Ş-o zbură la domni în fereastă,
 Peste munţi la dalbe curţi,
 80 Ş-o fi descuietoearea lăzilor,
 Vînzătorearea vînaşelor *,
 Strigătorearea iobagilor,
 Din vîrfuţu treptelor.

De la Toader Hoza Boicu,
 de 60 de, ani din leud.

12

NEVASTA VÎNDUTĂ LA UN FECIOR COMIŞĂRESC

Cel fecior de armaş * mare,
 Focu mîndră nevastă are,

34

Pe sub soare soată n-are,
 Pe pămînt protivă n-are.
 5 Tot domnii ş-o dauzit,
 Ţipară * porţie * mare,
 Ca să n-aivă ceşi mai dare,
 Ca săşi vîndă nevestare.
 Vîndu mori, vîndu vîltori *,
 10 Vîndu dialuri cu viori *.
 Porţioara o plătea,
 Femeia nu o vindea.
 Ţipară de-a doauă oară,
 Ca să n-aivă ceşi mai dare,
 15 Ca săşi vîndă nevestare.
 Numai el așa zicè:
 — Hăi, mîndră, nevasta mea,
 Numai tu, mîndră, te gată
 În haină mîndră de argînt,
 20 Din creştet pînă'n pămînt.
 Numai noi, mîndră, ni-om duce
 La tîrguţ, la tîrgoveţ,
 Unde sînt neveste'n preţ.
 Numai ei că s-o gătăt,
 25 Şi la tîrguţ o plecat.
 Cînd fu locu la on loc,
 Un cîne de turc bătrîn,
 Nu să tacă şi să treacă,
 Numai el așa zicea:
 30 — Măi, tu, mare voinicele,
 De vînzat ţi-i nevasta?
 — De vînzat, zău, săleaca *.
 — Cît îi cere pă dînsa?
 — Şapte cară de odoară *,
 35 Şapte buţi de bani mărunţi,
 Să nu-ţi pară că-mi dai mulţi.
 Turcuţu ca cel bănos,
 Ţipă chepeniagu * jos,
 Prinde bani a număra,

35

- 40 Nevasta a blăstăma:
 — Şireşai, bărbat, blăstămat,
 Cum lăcomeşti banilor
 Şi mă vinzi păgînilor!
 Numai el așa zicea:
- 45 — Strîngeţi, turcuțe, banii,
 Că nevasta nu mişoi da,
 Că verde prindea blăstăma.
 Ei deacolo s'o luat,
 Pîn cele cîrşme tot bînd,
- 50 Pîn umbrări tot jucînd.
 Cînd fu locu la un loc,
 Dinainte lîo ieşit
 Un fecior comişăresc*,
 De la cele curţi domneşti.
- 55 — Măi, tu, mare voinicele,
 De vînzat ţie nevasta?
 — De vînzat, zău, săleaca!
 — Cît îi cere pe dînsa?
 — Şapte cară cu odoară,
- 60 Şapte buţi de bani mărunţi,
 Să nuşti pară că mi dai mulţi.
 Fecioru, ca cel bănos,
 Ţipă chepeniagu jos,
 Prinde bani a numără.
- 65 Şi banii îo numără,
 Şi nemic n'io blăstămat.
 Ei deacolo s'o luat,
 La cea mîndră poeniţă,
 La cea verde fîntîniţă.
- 70 — Hăi, tu, soaţă, draga mea,
 Noi de cînd da tot venim,
 Nicăiri nu poposîm.
 Eu de cînd da ţiam luat,
 Nici o haznă* nu ţiam luat.
- 75 Tot eu nu teşam dîntrebat:
 A cui fată numai eşti?

- Hei tu, soşulucu* mieu,
 Euş fata lui popa Gheorghită,
 Din jos de la Cîrniliţă.
- 80 El în picioare s'o sculat,
 Numai el așa zicè:
 — Hăi, tu, soruleana mea,
 Euş fecior lui popa Gheorghită,
 Din jos de la Cîrniliţă.
- 85 Înapoi s'o dînturnat,
 Numai el așa zicè:
 — Naşti, şogore*, nevasta,
 Şi banii d'ea aştia.
 Cînd, şogo', ţi s'or ciunta*,
- 90 Blem*, şogo', că ţi'oi mai da,
 De trei ori şi patîŝia.

De la Ştefan Codrea Tomăi,
 de 60 de ani, din Berbeşti.

13

CIZMAŞ

- Strîgă Toma la feriasă:
 — Ieşi, nevestă, pîn'afară,
 Şi mi arată drum de ţiară.
 — Eu afară n'oi ieşi,
- 5 Că i duşmanu'n pat culcat,
 Cu puşca plină la cap;
 La picioare cu pistoale,
 Cum ne simte ne omoară.
- Ieşi, nevestă, pînă'n prag
- 10 Şi mi dă gură căs betiag.
 — Eu în prag nu mişoi ieşi,
 Că foc în vatră mi hopotè (şte)*,

Coconu * în ciupă * țipurea (ște) *
— Ieși, nevastă, pînă'n prag,
15 Nu te teme de celșiag *.
Ea în prag că o ieșit.
Nșo apucat a vorovi *,
Și de mînă o luatșo,
Și pe murg o'ncălecatșo.
20 Și cu murgu șișo plecat,
Alunguțu * cu drumu,
Alătura cu codru.
La mijlocu codrului,
La fîntîna corbului.
25 Ei acolșo poposît,
El oleacșo ațipit.
Ea paloșu ișo luat,
Capu i lșo retezat,
Și pe murg o'ncălecat,
30 Și'napoi de șișo'nturnat,
Portu și lșo înșchîmbat.
În loc de port muieresc,
O luat port cătunesc,
Și sșo dus pe sub fereastă.
35 — Cizmaș, Cizmaș, Cizmaș mare,
Doar mie sălaș * miși dare?
El din gurășa grăi:
— Sălaș ție nu țioi da,
Cșam on prunc zbierător;
40 Toată noapteaș a țipuri,
Nu ții putea odihni.
El iară că o strigat:
— Cizmaș, Cizmaș, Cizmaș mare,
Doar mie sălaș miși dare?
45 Că eu îs cătană surd,
Toate nu le mai aud.
Și sălaș dacă ișo dat,
Și'n curte dacșo întrat,
Da din ochi o lăcrămat

50 Și din gurșo cuvîntat:
— Cizmaș, Cizmaș, Cizmaș mare,
Da unde ții nevastare?
— Că mișo celuit * Pinteare!
Curvă fie mumășa.
55 — Da cînd focu ai vedeșo,
Ce mortîță tu ișai vrea?
— Nici o moarte nu ișăș vrea,
Fă coconu * săl doicească *,
Curtea să șișo stăpînească.
60 Ea din ochi o lăcrămat,
Și pe leagîn sșo plecat,
La cocon țîță ișo dat.
El din pat o cuvîntat:
— Hî, hî, hî, curvă de cîne,
65 Ce mortîță tu ții vrea?
Ori de călușăi călcată,
Ori din pușcuță'mpușcată,
Ori din sabie dumatică?
Ea din gurășa grăi:
70 — Altă moarte nu mai vreau:
Să mă picuri cu rășină,
Și să mșaprinzi cu lumină,
Pînșor fi toți domnii'n cină.
Șșo picuratșo cu rășină,
75 Șșo aprinsșo cu lumină,
Pînșo fost toți domnii'n cină.
Dacșo ars de jumătate,
Prinsșo pruncuș a țipuri,
Și din leagîn a sări,
80 Și din gură a grăi:
— Săriți, slugi și slujnicele,
Săriți, slugi, și nu lăsați,
Cșamu ard și țîțele,
Cine focu mșă ținè?
85 Țîțe sterpe aplecămșor,
Mîni străine legînașmșor.

El tare s-o supărat,
Pîn grădină s-o plimbat,
Și din gur-o cuvîntat:
90 — Asta ce-am făcut-o eu,
N-o mai facă nime, zău!

De la Toader Hoza Băicu,
de 60 de ani, din leud.

14

ILEANA FRÎNCULUI

La tîrguț la Sîn-Nicoară,
Dintre munți, dintre izvoară,
În tîrgul Sighetului,
Strîg' Ileana Frîncului
5 Din mijlocul tîrgului:
Care fecior s-a dăfla
Să o poată dînșela,
Pe picior ca să o calce,
Mîna-n sîn ca să i-o bage,
10 Fația dalbă să-i sărute,
La ochi negri să se uite,
Drept în ochi să i se uite,
Și-n gură să o sărute.
Tot numai că s-o aflat
15 Un fecior român de sat,
Numai el că și-o strîgat:
— Tu Ileană, cosînteană*,
Floare mîndră din poiană!
Eu de nu ti-oi înșela,
20 Murgu-n tină putrezeà(scă),
Sabia-n tiacă rugineà(scă),
Să nu-mi scot murgu din tină,
Nici armele din rugină.

40

Degetele cu inele,
25 Eu să n-am haznă* de ele.
— Du-te-n treabă, blăstămat,
Că la mine și-o dămblat,
La tîrguț la Sîn Mihai,
Tot un fecioraș de crai.
30 Nu ca tine, un pârnhai*.
Pe murguț o-ncălecat,
Și-acasă s-o înturnat,
Tot negru de supărat,
Și măsa l-o întrebat:
35 — Ioane, dragu mamei,
Și-n cătane țai umblat,
N-ai fost așe supărat!
— Cum foc n-oi fi supărat,
Că Ileana mi-o strîgat,
40 Tot Ileana Frîncului,
Din mijlocul tîrgului:
Care fecior s-a dăfla,
Să o poată dînșăla,
Pe picior ca să o calce,
45 Mîna-n sîn ca să i-o bage,
Fația dalbă să sărute,
La ochi negri să se uite,
Drept în ochi să i se uite
Și-n gură să o sărute.
50 — Eu, mămucă, că mi-am zis,
Și cu Ileana m-am prins:
Eu de nu ti-oi înșăla,
Murgu-n tină putrezeà(scă),
Sabia-n tiacă rugineà(scă).
55 Să nu-mi scot murgu din tină,
Nici armele din rugină.
Degetele cu inele,
Eu să n-am haznă* de ele.
Măsași rupse, ș-apoi zise:

41

60 — Nu fi, Ioa(ne), supărat,
Aşe tare dăbălat *,
Focu lesnei deşnelat:
Țipă * haine bărbătești
Și ia haine femeiești,
65 Și te du amușnainte,
Să nuși aducă aminte.
Și mergi la Ileanăcasă,
Ciocănește la fereastă,
Grăieșteșn chip de nevestă:
70 — Tu Ileană, cosînteană,
Năposti * mă, dragășn casă,
Că mă plouă de mă varsă,
Pe cămeșă de mătasă.
Pe unde picurii pică,
75 Cămeșă mi se sfîrtică,
Și pielea mi se beșică,
Focu rău mă mai urzică.
— Ba eu nu tișoi năpusti,
Că glăsușuși bărbătesc
80 Și portușu * femeiesc.
— Năpostișmă, dragășn casă,
Măo bătut bărbatu iară.
Cînd mișo dat întîia oară,
Glăsușu mi șo smintit,
85 Fața mi șo ponosit *.
Tu, Ileană, de nu crezi,
Vinășncoace și mă vezi.
Bagăști mîna pe fereastă
Și mă pipăie la ciapsă *,
90 Cășo o colbă * de nevestă,
Șapoi dacă tot nu crezi,
Bagăști mînașn sîn și vezi.
Ea din pat că șișo sărit,
Șo mărș șișo năpostit.
95 Cătră dînsa șișo grăit:
— Culcăște tu pe cuptor.

— Cuptorul ișă miștelor,
Nuși de omu cu durori.
— Culcăște dar tu pe vatră.
100 — Pe vatră nu măoi culca,
Că gazdași dohaniș * mare,
Foc la pipă șișă lua,
Și pe mine ardeșmă.
— Culcăște, colbă, pe mute,
105 Că hainele țis cam ude.
— Acolo nu măoi culca,
Că mă tem că mășă afla,
Căam on bărbat băutor,
Șă trage cătră cuptor.
110 Rău mă tem că mășă afla
Și mișo ciunta * viața.
— Da lasășmășn pat cu tine,
Nu nișă ști, surată *, nime.
Lasășmă, Ileanășn pat,
115 Undeși locu la bărbat:
Pe marginea patului,
În locul bărbatului.
Ea în pat că lșo lăsat,
Și cu dînsa șo culcat,
120 Mînașn sîn că o băgat
Șișn gurișo sărutat,
Și șo dus și o lăsat.
Numai ea așe șișo zîș:
— Frunză verde de hemei *,
125 Slabăși mintea la femei.
Că desarășmi fiu fecioară,
Cînd o fost la miezdeșnoapte,
Fostșo mîndra ca și alte.
Cînd o fost în zori de ziuă,
130 Iatăște căș eu văduvă.

De la Maria Tășcan,
fată de 20 de ani, din Nănești.

Ce fecior era Vileanu...
Sîmbăta, duminica,
Doamne, mîndru se găta,
Și la uliță ieșea,
5 Cu trei mîndre se nîtlnea,
Și din gurășa grăia:
— Asta-i mîndra mîndrelor,
Asta-i floarea domnilor.
Cînd o fost de cătră seară,
10 Biet Vilean otrav' beură.
— Rămas bun, mîndruca mea,
Eu mai mult nu pot șede.
Strîgă mama pe fereastă:
— Măi Vileane, păși acasă,
15 Că prînzucui cald pe masă.
Cînd o fost de cătră noapte,
Biet Vilean trăgea de moarte.
Cînd o fost de cătră ziuă,
Biet Vilean îi pe scîndură.
20 Cîntă cucu'n vîrf de spin,
Lui Vilean lumină țin.
Cîntă cucu'n vîrf de fag,
Lui Vilean clopote trag.
Cîntă cucu'n vîrf de salcă*,
25 Lui Vilean îi sapă groapă.
Cîntă cucu'n vîrf de nuc,
Pe Vilean la groapă'l duc.
Nucui mare, frunza rară,
Pe Vilean îl îngropară.
30 Da de cruce ce iom pune?
Iom pune cruce roșie,
Cîo murit de nielcoșie*.

Iom pune cruciță albă,
Că i-o fost lumuța dragă.

De la Ileana Ardelean,
din Berbești.

ANA DIACULUI

Jele-i, mamă, cui i-i jele,
Jele-i frunzei fagului,
De Ana Diacului*.
S-o lăut, s-o pieptănat,
5 La tîrguț și-o d'alergat.
Pintea-nainte i-o ieșit,
Drumul i-o zugrăvit.
— Ană, Ană, fătul* mieu,
Ascultă cuvîntul mieu.
10 O sută și cinci țioi da,
Și țioi plăti rușinea*.
— Mănînce-ți, Pintio, mănînce,
Numai banii ruginea,
Și pe tine temnița.
15 Mănînce-ți, Pintio, mănînce,
Numai banii tot rugina
Și pe tine tot rușinea.
Numai el și-o cuvîntat:
— Ană, Ană, pe cum zici,
20 Da ția fi moartea aici.
Numai ea și-o zis așa:
— Lasă-mă, Pintio, oleacă
Să-mi bag mîna'n buzunar,
Să scot pană și călămar*.
25 Tot să-mi scriu o cărticea,
Că p'aci e moartea mea.

- Tot să mi scriu la mamă o carte,
 Că p'aci îi a mea moarte.
 La mămuca, la Vișău,
 30 Să mi trimată copîrșău *.
 Copîrșău cu pînza neagră,
 Că mi i moartea ntr-o degrabă.
 Copîrșău mîndru cernit,
 Că s de Pinte a omorît.
 35 Decît să mi fiu rușinată,
 Mai bine mi dau a mea viață.

De la Ileana Ardelean,
 fată de 22 de ani, din Berbești.

17

FATĂ ÎNSTRĂINATĂ

- Cîți munți s pe izvoară,
 Toți îi ninge și i dezvară * :
 Capul de fată fecioară,
 Dacă l ninge n tîie oară,
 5 Șohănită * nu l dezvară *.
 Și a mieu l o nins odată,
 Șohănită noi fi fată.
 Nici îs fată la mama,
 Nici îs noră la soacra,
 10 Nici femeie la bărbat,
 Numai cu capul legat.
 Nici îs par, nice mă doare,
 15 Numai văd că i legătoare *.
 Nici îs par, nice nu cură,
 Numai văd că i legătură,
 Tot de ciață și de ură.
 Nici îs fată, nici nevastă,
 Numai rujă * de pe coastă.
 Cînd răsare soarele,

46

- 20 Drept în inimioară mi dă,
 Inima mi se topè(ște),
 Cînd și cînd o bucație,
 Pînă ce n'a rămîne.
 — Străinu, mamă, și străin,
 25 De i'ai fă din apă vin,
 Nu i mai faci voia deplin.
 De i'ai fă din apă bere,
 Nu mai faci p'a lui plăcere.
 Străinu cină la masă,
 30 Eu mănînc o coajă arsă,
 Preumblîndu mă prin casă.
 Străinu cină plăcinte,
 Eu mănînc pită prăjită,
 Cu lacrimi învăluită,
 35 Dacă s de toți probozîta *.
 Săraca ș'a mea inimă,
 Pe miez de noapte suspină,
 Dacă se găsește străină.
 Străină mi s ca cucu,
 40 Milă n'am nici la focu.
 Străină mi s ca miera,
 N'am milă nici la mama.
 Frunză verde de nuiè(a),
 Mama zice că mi s rè(a);
 45 Poate că și nimeriè(ște),
 Cîteodată mi s și rè(a).
 Facu mi voia cu ce gură,
 Inima mi plînge de cură;
 Facu mi voia cu gura,
 50 De la inimioară ba.
 Jelcui m'aș, jelcui *,
 Jelcui m'aș cătr-o piatră,
 Nu m'ar ști lumuca * toată,
 Dacă mi s străină fată.
 55 Jelcui m'aș cătr-on spin,
 Nu m'ar ști negru străin.

47

Nu miși bine la mama,
La străin nici atîta.
La străin dipce* să mi fie,
60 Știu că nu miș părinți mie.

De la Maria Tășcan,
de 20 de ani, din Nănești.

18

FATĂ MĂRITATĂ ÎN STRĂINI

Șede-o fată supărată,
Pentru ce nuși măritată¹.
— Tinăreaua* mamei fată,
Să te capăt măritată,
5 Nu mîș da de lumea toată.
Cum focu tîși mărita,
Că tu nu te știi purta.
Cînd te duci în șezători,
Să te puni pîngă* feciori,
10 Să le spui înșălători.
Să le spui și la ureche,
Că tu nu ești fată veche.
— Taie, mamă, tăiețai,
Doar vin pețitorii miei.
15 Cheamăși, mamă, pînă în casă,
Șiși îmbie cu mîncare,
Doar mîor cere oarecare.
Un fecior de pe obcină*,
Dusușon țară străină.
20 Da numai dacășo mers,
O zis cătrșo rîndunea:
— Tu, puiuș de rîndunea,

¹ Vezi cap. *Note*, vol. II, p. 466—469.

Doară ești din țara mea.
Zboară tu la mama mea,
25 Și numa îi spune așa:
— Hainele mi din fetie
Nu le poarte, nici le ție,
Făr' le ncarce pe trei cară
Și le scoată între hotară,
30 Și le deie foc și pară,
Să le vadă maicele,
Să nuși deie fiicele,
Cum mîo dat mama pe mine,
Dupșon slugă blăstămat.
35 Toată ziua bea pîn sat,
Vine noaptea mort de bat,
Și ncă mi dă cu bota* în cap.
Vai de mine și de eu,
Sîngele mi cură pîrau,
40 Și mă nfrică să l beau eu.
Sîngele din capu mieu.
Cum focuțiu* eu mișoi bea,
Sîngele din carnea mea;
Cum focuțu mișoi bea eu,
45 Sîngele din trupu mieu.

De la Toader Hoza Băicu,
de 60 de ani, din leud.

19

FATĂ DE DOMNAR, CELUITĂ DON CORTURAR

Celuitșo, celuit,
Un fecior de corturar*
Pe o fată de domnar*:
Peste munți că are curți*.

5 Ea numai și-o zis așe:
 — Hei, tu, mîndruluțule,
 Departe țîs curțile?
 — Departe, săracile,
 Asta dial dacă l'om trè(ce)
 10 Noi curțile li'om vide.
 Dinafară's văruiute,
 Și dinlontru zugrăvite.
 Ea numai și-o zis așe:
 — Hei, tu, mîndruluțule,
 15 D'aește țîs curțile?
 — Da, aește săracile.
 — Hei, tu, mîndruluțule,
 Cum focu mi'oi umbla eu
 Cu sugnișoare * domnești,
 20 Pe la corturi țigănești.
 Dă'mi, mîndrule, cheile,
 Să descui cămările.
 — Cheile o ruginit,
 Cămările s'o pustiit.
 25 — Ni, mîndruț, vine ciuma *
 — Ba acee nu'i ciuma,
 Că'i anume soacră'ta.
 — Hei, tu, pui de turturea,
 Doară ești din țara mea,
 30 N'ai văzut pe mama mea?
 — Eu poate c'o am văzut,
 La fereasta cea din sus,
 Pită albă frămîntînd,
 După tine tot plîngînd.
 35 — Tu, pui de turturea,
 N'ai văzut pe tată'meu?
 — Eu poate că l'am văzut.
 La cocia * cea din prund,
 Trei cai roșii potcovea,
 40 Și după tine pornea.
 — Hei, tu, pui de turturea,

Spune tătuchii așa:
 Căii să nu'i potcovea(scă)
 Pe mine nu m'a afla.
 45 — Tu pui de turturea,
 Spune mămuchii așa:
 Hainele ei din fetie,
 Nici le poarte, nici le țîie,
 Ci le ncarce pe trei cară,
 50 Și le facă fum și pară,
 Să'mi vie și mie sfară *,
 Să vadă că n'am tigneală *.
 Să le facă fum și scrum,
 Să'mi vie și mie fum,
 55 Să vadă că n'am răzbun *,
 Nici la Paști, nici la Crăciun.

De la Anuța Ivașcu,
 de 30 de ani, din leud.

INELUL ȘI ȘIRINCA

Prin cè pădurice deasă,
 Mîndră ploaie se răvarsă,
 D'aceea nu'i ploaie curată,
 Că's lacrimi de la o fată,
 5 De la o fată selecuță *
 Cei la curte * slujnicuță.
 Slujnicea la curticea *.
 Cu feciorul se iubea,
 Cu fecior, cu domnișor,
 10 Pruncul doamnei curților.
 Și o ține doamna rău,
 Că se iubește cu fiul său.

— Hei, tu, șiucu * mămuchii,
Mare lucrui aiesta,
15 Că patu și perina,
Și blidu și lingura
Ții una cu slujnica!
Numai ea și o rupt și o zis:
— Părinte, popă Ilie,
20 Lasă com vedea pe joi,
Gruțu merge ampușca,
Pe slujnicom îneca.
Numai el și o dauzit.
— Hei, tu, mîndrulica mea,
25 Numai dămi tu șirinca *,
Șirinca cea înverzită;
Deși vedē căși ponosită *,
Știi bine căs omorîță.
Hei, tu, mîndrulica mea,
30 Și eu, mîndrucă, țioi da,
Tot inelul cel d'argint.
Deși vede căși ruginit,
Știi bine că am murit.
El șirinca o luat,
35 Și la dînsa s'o uitat,
Și o văzut căși ponosită,
Drăguța lui omorîță.
O văzut căși înturnată,
Și mîndruca lui înecată.
40 Pe murguț și o ncălecat,
Și acasă și o plecat.
Cînd a fost pe la un loc,
În vîrfuțu dealului,
Pe la tăul * turcilor,
45 Numai el că s'o uitat
Că lui mîndrăși înecată.
De pe murguț și o picat.
În apă s'o aruncat.
Atîta n apă și o mblat,

50 Pîn' pe dînsa o aflat,
Murguțacasă și o plecat.
Tot măsa o rupt și o zis:
— Părinte, popă Ilie,
Mare lucrui aiesta,
55 Că murguțu și o sosît,
Și Gruțu n'o venit.
Murguțacasă și o înturnat,
Și Gruțu n'o plecat.
Numai măsa și o zbierat:
60 — Cin' despărțește doi dragi,
Ducăși corbii carnea n fagi.
Cini despărțește doi dulci,
Ducăși corbii carnea n ciunci *,
Și cioantele * sub butuci.
65 Cine dragiși despărțește,
Și Dumnezeu îi urește.
Cine dragi și a despărți,
Și Dumnezeu l'a pedepsi.
Cine a vrea săși despărtească,
70 Lumea săl afurisească,
Pămîntul să nul primească.
Numai măsa că și o strîns,
Șapte popi, șapte dieci *,
Și pe atîția patrierci *.
75 Ei atîta și o cîntat,
Pînă tău și o săcat,
Pe Gruțu l'o aflat,
Tot țiindu-se de mîna,
La o sfîntă rădăcină.
80 Și de acolo i'o luat,
Și pe el că l'o îngropat
Sub pragu altariului.
Popa vers i'a povesti,
Și s'a putea odihni.
85 Și pe ea c'o îngropat
Sub pragu bisericii,

Doară nu s'a odihni.
Și din mormînt li s'o crescut
Flori verzi și s'o mpreunat,
90 Toată lumea s'o mirat.
Din groapa lui și o ieșit
Un rug * verde și o nflorit.
Dintr'a ei, c'o fost străină,
Ș'o crescut o rujă * plină;
Ruguțul * așa s'o ntins,
Cît pe rujă o cuprins.

De la Maria Tășcan,
fată de 20 de ani, din Nănești.

21

NORA ȘI SOACRA

Auzit'am, mam, s'asară,
C'or scrie cătane iară,
Și m'or scrie și pe mine,
Și m'or duce de la tine.
5 — Hei, tu, mămulica mea,
Dacă din cas'oi pleca,
Ține'mi bine nevasta,
Cu colac * făcut în miere,
Doar la măs'a n'a mai mere * ;
10 Cu colac în lapte dulce,
Doar la măs'a nu s'a duce.
El din casă și o plecat.
Ea de mînă o luat,
Mătura'n mînă i'o dat.
15 — Na, cățiè, mătura'n mînă,
N'ai prins'o de'o săptămînă.
Și de mînă o luat,

54

Și'n pivniță o băgat.
Și demîncare i'o dat:
20 Tot o cojiță uscată,
Și o lingură de apă,
Într'o zi cîteodată.
Ea numai și o zis așa:
— Ține'mi, Doamne, costuțu * ,
25 Pînă ce s'a vini mîndru.
Dacă mîndru și a veni,
De aici m'a năposti * .
Ea de foame și de sete,
Se făcu painjîn verde,
30 Și s'o ntins pîngă * părete.
El trei ani că și o plinit,
Și acasă și o vinit.
În casă dac'o întrat,
Pe măs'a o întrebat:
35 — Unde'i, mamă, nevasta?
Ea numai și o zis așè:
— Tu mîndruțu mămuchii,
Din casă cînd ai ieșit,
Și ea la măs'o fugit.
40 El numai și o zis așè:
— Hăi tu, mămulica mea,
Pîngă pivniț'am trecut,
Și numai am auzit
On zgomot de om frumos,
45 Trebuia afară scos.
Ea numai și o zis așa:
— Că'i on cîne de țigan,
Șede'acolo de un an.
El numai și o zis așa:
50 — De n'o făcut vină mare,
Trebe năpustit afară,
De nui robuț * de perit,
Treb'afară năpustit.
El tare s'o supărat,

55

55 La pivnișo d'alergat,
 Cu picioru'n ușo dat,
 Ușa pivniții o spart,
 Și pe ea că o aflat,
 Întinsă pîngă perete,
 60 Cu gura arsă de sete.
 Și pe ea o dîntrebat:
 — Hei, tu, mîndrulica mea,
 Ce vinșai făcut mamii,
 De tîo băgat aici?
 65 — Nici o vină nu izam dat,
 Ea aicea m_o băgat.
 Și pe ea o întrebat:
 — Ce moarte vrei tu mamii?
 O' din pușcutămpușcată,
 80 Ori din sabie dumicată?
 Ea numai și_o zis așa:
 — Hei, tu, mîndruluțule,
 Eu nici o moarte nuși vreau,
 Las_o'n lume să trăiască,
 75 Mie să nuși mi porunciască * ;
 Las_o'n lume să se țîie,
 Să nuși mi fie soacră mie.
 Ea numai și_o zîs așa:
 — Hei tu, mîndruluțule,
 80 Eu deșai ci dac_o ieși,
 Știu, mîndrule, c_o'i muri.
 Tu, mîndruț, numai mășngroapă,
 Sub piatra bisericii,
 Toți oamenii șor ciudi * .
 85 Șa ciudi, mîndruț, lumea,
 Că m_o omorît măta.

*

Hei tu, mîndruluțu mieu,
 Decît noră mîneșta,
 Și cumna ă sorușta,

90 Mai bine, mîndruț, m_o'i fă
 Un firuț de ochinteauă,
 Din cel cornuț de dumbravă.
 — Și eu, mîndrucă, m_o'i fă:
 On cosășăl * hireșăl * ,
 95 Șatîta că mi_o'i cosî,
 Ochinteaua oi găsi,
 Tot norucă mamiiși fi.
 — Decît noră mîneșta
 Și cumnată sorușta,
 100 Mai bine, mîndruț, m_o'i fă:
 Tot o albină galbină,
 Ș_o'i zbură peste țarină.
 — Și eu, mîndrucă, m_o'i fă:
 On gornicel * hireșăl,
 105 Șatîta mi_o'i gornici,
 Albina oi păstori,
 Tot mamii norucăși fi.
 — Decît noră mîneșta
 Și cumnată sorușta,
 110 Mai bine, mîndruț, m_o'i fă:
 Un firuț de măieran * ,
 În grădină la fișpan * .
 — Și eu, mîndrucă, m_o'i fă:
 On cocișăl * hireșăl.
 115 Atîta oi cociși,
 Pînă'n grădin_o'i sări,
 Florile li_o'i ciungări * ,
 Tot mamii norucăși fi.
 — Decît noră mîneșta
 Și cumnată sorușta,
 120 Mai bine, mîndruț, m_o'i fă:
 Argințele mînînte * ,
 La dărmoni prin boldurele * .
 — Numai eu, mîndră, m_o'i fă,
 125 Tot m_o'i fă neguțător,
 Șatîtea mi_o'i neguțatora,

Pînă ce ti/oi cumpăra,
 Tot noră mamii ti/oi fă.
 — Decît noră mîne/ta
 130 Şi cumnată soru/ta,
 Mai bine, mîndruţ, m/oi fă:
 Tot on fir de măieran,
 În tierturi * la Toderan.
 Măieranu s/o dozilit *,
 135 Toderan s/o războlit *.
 — Numai eu, mîndră, m/oi fă:
 Tot m/oi fă un cocişăl,
 Numai tare hireşăl.
 Cu doamnele m/oi ibdi *,
 140 În tiertiuri m/or năpusti,
 Măieranu l/oi ciunta *,
 Tot noruc' mamii ti/oi fă.

De la Maria Tuşnea,
 fată de 23 de ani, din leud.

22

LIACUL* DRĂGUŢEI

Mere * voinicel gătat,
 Pe murg negru/ncălecat,
 Cu murg negru nenvăţat,
 La drăguţă în alt sat.
 5 Se/ntîlnea c/on moş bătrîn.
 — Bună ziua, moşule!
 — Sănătos, voinicule!
 Unde mergi, voinic gătat,
 Cu murg negru nenvăţat,
 10 Pe murg negru/ncălecat?
 — La drăguţă în alt sat.
 — Poţi mere, poţi înturna,

58

Mîndruluţ, drăguţa ta
 Tinsă/i pe faţa căsii *
 15 Şi grăieşte cu morţii.
 Mă/sa lumină îi facè,
 Soru/sa pînză îi tăie,
 Tată/său scînduri cioplè.
 Păze/ţi, voinic, murguţa,
 20 Că îţi moare drăguţa.
 Şi murguţa o păzit,
 Şi îndată o sosît.
 Căci în sat că şi/o întrat,
 Pe ea răuţu*/o lăsat.
 25 Numai ea că şi/o strîgat:
 — Mamă, nu strîca ciara,
 Soră, nu tăie pînză.
 Strîgă/n casă pe tata,
 Mie scînduri nu/mi ciopleà(scă).
 30 Nu ştiu/n sat cine/o venit,
 Răuţu m/o/ngăduit *.
 Nu ştiu/n sat cine/o întrat,
 Că răuţu m/o lăsat.
 Pe cînd el da sosîie,
 35 Mă/sa sclăduşă* împliè.
 — Năroc bun, mîndruţa mea!
 — Sănătos, voinicule!
 — Ce ţi/e, mîndră, lecuţu?
 De ţi/e liacu doftoru,
 40 Da/mi/oi murgu de sub mine
 Şi ti/oi doftori pe tine.
 — Nu mi/i liacu doftoru,
 Că ia mie mi/e liacu:
 Sloi de gheaţă/n miază/vară,
 45 Ne ajuns de liac de soare.
 Mure coapte la pămînt,
 Ne ajunse de liac de vînt.
 Da ea iar o zis aşè:
 — Mutu ieşti, bolundu * ieşti,

59

50 Puținel te năzuiești * :
Mure negre și ochii,
Cu aceea miși doftori.
Sloi de gheață și gura,
Cu aceea miși sătura.

De la Ileana Ardelean,
fată de 22 de ani, din Berbești

23

INDRĂGOSTITA SAU BOALA FETEI

Demineată mă sculai
Și pe obraz mă spălai;
Mă spălai, mă pieptînai,
Mă luai pe lîngă rîu,
5 La cè holdiță de grîu.
Mă plecai și secerai,
Găsi frunzuță de jai * .
Drept în doauă o crepai.
Și cu una șuierai,
10 Și cu una tilincai * .
Pe mine mîo auzit,
Păcurarii de la oi
Și boarii de la boi,
Și la mine și o venit,
15 Nemica nîam zăbovit.
Zi de vară pînă seară,
Și noaptea mîo apucat,
Și holda nu o am gătat.
Mămuca da mîo ntrebat:
20 — Gătat ai, fică, holda?
— Gătat o pustia!
Eu holda nu o am gătat,

Că pe mine mîo apucat
Durere de cea mai rea,
25 De cînd am fost mititea.
— Duște, șie *, și te culcă,
Dîn pătuț cu soruța.
— Dîacolo nu mîoi culca,
Că n pat este mintă creață,
30 Și mie miși tare greață.
— Duște, șie, și te culcă,
Dîn pătuț cu tată tău.
— Dîacolo nu mîoi culca.
Patuși așternut cu fin,
35 Mîoi împlea de moș bătrîn.
— Duște, șie, și te culcă,
Dîn pătuț cu frate tău.
— Dîacolo nu mîoi culca.
Frate meu umblă prin sat,
40 Și mîoi umplea de păcat.
— Hei, șie, draga mamei,
Eu de aș ști ce ție liacu,
Duce mîaș după dînsu.
— Hei, tu, mămulica mea,
45 Mie acela miși liacu:
Tot vărzar * cu armurar * ,
Din tașcă * de păcurar;
Mi aș mînca urdă cu pită * ,
Din tășcuța cea bumbită * .
50 — Duște, șie, și te culcă,
Dîn poduțu grajdului,
În patu drăguțului.
— Hei, tu, mămulica mea,
Ierteți Domnul păcatu,
55 Acolo mi o stat gîndu.

De la Ileana Ardelean,
fată de 22 de ani, din Berbești.

ROBUL ȘI MÎNDRĂSA

Strîgă, strîgă, cine strîgă?
 Strîgă Ghiorghîța popii,
 Din funduțu temniții.
 Dășa strîgă de cu jele,
 5 Plîng pietrile prin vâlcele,
 Și frunzucășn vișinele,
 Pasăreleșn cuiburele.
 Nimeșn lume nul aude,
 Fără mășsa de la curte.
 10 Poale albe dăa sufulcă *,
 Pe murguț încalecă,
 La temniță se dăaliargă.
 — Hăi, Ghiorghî, dragu mamii,
 Ce strîgi tu așa cu jele,
 15 Plîng pietrile prin vâlcele?
 — Cum biata nu mișoi strîga,
 Că de cum eu am vinit,
 Tu la mine nșai vinit.
 Pșo latureșam putrezît,
 20 Pe de altșam păjștit *,
 Tu la mine nșai vinit.
 La mine șșo înjitat *
 Tot o curvă de șșerpoaie,
 Cu ochii ca talerii *,
 25 Sprincene ca husoșii *.
 — Hăi, mamucă, de nu crezi,
 Bagă mînașn sîn și vezi.
 — Hăi, Ghiorghî, dragu mamii,
 Mînașn sîn eu nșoi băga,
 30 Rău mă tem că mșa mușca.
 Fără mîna nu pot fi,
 Fără tine pot trăi.

Că deșsa fi tatăștoșn pace,
 Alt Ghiorghîța că nișom face.
 35 El iară prinde a strîga:
 — Cine areșon șiuț * prins,
 Să meargă pînă la dîns'!
 Nimeșn lume nul aude,
 Făr' tatășsău de la curte.
 40 Cizme roșii dîncălția,
 Pe murguț încaleca,
 La temniță dșalerga.
 — Hăi, Ghiorghî, dragu tatii,
 Ce strîgi tu așșe cu jele,
 45 Plîng pietrile prin vâlcele,
 Da și rîul stă, nu mere *,
 Și domnii stau deșsa gusta *,
 Frunza dșa se legîna,
 Ghiorghîța, de jelea ta.
 50 — Cum biată nu mișoi strîga,
 Că de cum eu am venit,
 Tu la mine nșai vinit.
 Peșo latureșam putrezît,
 Pe de unșam păjștit,
 55 Tu la mine nșai venit.
 La mine șșo înjitat
 Tot o coită * de șșerpoaie,
 Cu ochii ca talerii,
 Sprincene ca husoșii.
 60 — Hăi, tătucă, de nu crezi,
 Bagă mînașn sîn și vezi.
 — Mînașn sîn nu oi băga,
 Rău mă tem că mșa mușca,
 Fără mîna nu pot fi,
 65 Fără tine pot trăi.
 Deșsa fi mumășta în pace,
 Alt Ghiorghîța noi om face.
 El iar prinde a strîga,
 Și iar prinde a zbiera:

70 — Cine are drăguț prins,
Să meargă pînă la dîns'!
Nime'n lume nu'l aude,
Făr' drăguța de la curte.
Poale albe de-a sufulcă*,
75 Fără murgu se dealeargă.
— Hei, tu, mîndruluțu meu,
Ce strîgi tu așa cu jele?
Plîng pietrile prin vâlcele,
De și rîu stă, nu mere,
80 Și domnii stau de-a gusta,
Frunza de-a se legăna.
Ghiorghită, de jelea ta,
Plîng pietrile prin vâlcele,
Pasărele'n cuiburele,
85 Și frunzucă'n vișinele,
Tot, mîndruluț, de-a ta jele.
Numai el și-o rupt și-o zis:
— Cum biata nu mi-oi strîga?
Decum aici am venit,
90 Tu la mine n'ai venit.
Pe-o lature-am putrezit,
Pe de un-am păjiștit,
Tu la mine n'ai venit.
La mine s-o înjitat
95 Tot o coită de șerpoaică,
Cu ochii ca talerii,
Sprincene ca husoșii.
— Hei, tu, mîndrulica mea,
Dă zgarda* de la grumaz*,
100 Și mă scoate din robșag*
Că numai eu m'am urît
Pe prici* de piatră șazănd,
Și la domni, jupîn* zîcînd.
Tot la mine s-o'njitat
105 Tot o cățè de jermoaie*,
Cu ochii ca talerii,

Cu solzii ca husoșii.
Și mi-o mîncat inima,
Înimioara jumătate,
110 Ș'amù trè(ce) de cee parte
Hei, tu, mîndruluca mea,
De nu crezi, vină și vezi,
Adă mîna'n sîn și vezi.
— Mîna'n sîn că oi băga.
115 De m'ar mușca cît de tare,
Pîntru mîndru nu mă doare.
Mîna'n sîn că o băgat,
Plin de husoși c'o luat,
La căpitan și-o alergat:
120 — Căpitane, căpitane,
Năpostește-mi mîndrucu!
Numai de li-i năposti*,
Eu cu bani ti-oi cumpăni*.
El numai l-o năpostit,
125 Și cu bani l-o cumpănit.

De la Ileana Ardelean,
fată de 22 de ani, din Berbești.

25

FECIORUL DE GĂZDAC ȘI FATA DE OM SĂRAC

De iubit că s-o iubit
Un fecior de un găzdac*
Pe fata de om sărac.
Da cînd a fost de luat,
5 Părinții nu i-o lăsat,
Și'n cătane l-o băgat.
Numai el că și-o strîgat:
— Căpitane, căpitane,
Năposti* mă din cătane!

10 Numai eu că mi-am uitat
Inelu cel de dobîndă,
La a mea mîndră pe grindă.
Cum aş face să-l aduc,
Doară m'oi face haiduc.
15 Numai el că şi-o plecat,
Şi-o trecut pe-un oraşel,
Şi-o ntilnit cu măistărel.
Numai el că şi-o ntrebat:
— Bună-ziuă, măistărel!
20 — Sănătos, căpitănel!
— Ce hir* îi la noi în sat?
— Hiruţu-i bun de alta,
Dar nu-i bun de dumăta*,
Că ți s'o necat drăguţa,
25 În tăul* cu spetiaza*.
— Haida, arată-mi apa!
— Apa nu ți-oi arăta,
Că mă tem de maică-ta!
— Nu te teme de mama.
30 Şi apa i-o arătat,
De trei ori o nconjurat,
Drăgucioara şi-o aflat.
Numai el că tot o zîs:
— Hei, tu, mămulica mea,
35 Mămulică, de-oi muri,
Măstupaţi în țintirim,
Pe unde oamenii vin.
Măstupaţi lîngă cărare,
Pe unde umblă mai tare.
40 Şi din a lui mormîntel
O crescut un brăduşel.
Şi din mormîntelu ei
O crescut trei strugurei.
Strugureii s-o întins,
45 Cu brăduţu s-o cuprins:
Cine pe acolo şi trecea,

Blăstăma ş-aşa zicea:
„Bată-l, Doamne, şi trăsneşte
Pe acela ce despărţeşte
50 Tot un fecior cu o fată,
Cînd îi dragostea curată,
Măritată cu bărbat,
Doru li-i împreunată“.

De la Maria Munteanu,
fată de 24 de ani, din Cuhea.

DRĂGUȚUL ÎNTEMNIȚAT

On fecior ca on păun,
Prinsu-l-o jandarii-n drum.
Joi l-o prins, vineri l-o nchis,
Sîmbătă demineăța,
5 S-o sculat,
Pe obraz de s-o spălat,
S-o lăut, s-o pieptînat,
Şi la domni de s-o rugat.
— Voi, cinstiții domnilor,
10 Şi scaunu legilor,
Lăsați-mă pînă afară,
Să-mi văd domn din a mea țară,
Să-mi scriu eu o cărticea,
S-o trimet la maica mea,
15 Să-mi vîndă inelele,
Să-mi plătiască fierele.
Să-mi vîndă şi puşcuța,
Să-mi plătiască temnița.
Şi cîtor mai rămînea,
20 Să le ncarce pe trei cară,
Să le scoată ntre hotară,

Să le deie foc și pară,
Să margă și mîndrei sfară * ,
Să vadă că n'am tigneală * .
25 Să le deie foc și fum,
Să margă și mîndrei scrum,
Să vadă că n'am răzbun * .
— Hei, tu, mîndrulița mea,
Pe ușa de cătă * vale,
30 Pusăi lăcata cea mare;
Pe ușa de cătă dial,
Pusăi lăcată și zar * .
Și'n picioare's cu lăntug
Și la spate cu haiduc
35 Oriîncătro mă clătesc,
Fierele țurgăluiesc * ,
Și haiducii mă toiesc * ,
Și domnii mă probozăsc * .
Cu fierele nu mi'i bine
40 Și de domni mi'i cam rușine.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din leud.

27

DRĂGUȚUL NECREDINCIOS, BLĂSTĂMAT DE MÎNDRĂSA

Sub stîjar fîntînă este,
Mîndra măieran plevește * .
Mîndru trece călărește,
De lacrimi abia zărește,
5 De suspin abia grăiește:
— Hei, tu, mîndrulica mea,
Ce ești așe supărată,

68

Cum nu ți'ai fost niciodată?
— Hei, tu, mîndruluțule,
10 Cum nu mi'oi fi supărată,
Căstă'noapte mi'am visat,
Curălușa ta cea nouă,
Am visat că'i ruptă'n doauă.
— Hei, tu, mîndrulica mea,
15 Nu mi'e ruptă curaua,
Da ți'i ruptă inima
Că te temi că ți'oi lăsa.
De ce te temi, nu'i scăpa.
— Hei, tu, mîndruluțule,
20 Oriîncătro ți'i pleca,
Da mă ia cu dumata * .
Dumă, mîndruluț, cu tine,
Că'i vedè c'om trăi bine.
— Eu, mîndrucă, ți'aș lua,
25 Da murgu'i fătat de joi
Și nu duce cîte doi;
Murgu mi'i fătat de marți,
Nu duce necununați.
— Hei, tu, mîndruluțule,
30 Ia mă, mîndruluț, cu tine,
Că'i vedè c'om trăi bine.
— Eu, mîndrucă, ți'aș lua;
Da, mîndră, unde merg eu,
Tot în jos cătră Brașău,
35 Cu știrea lui Dumnezeu.
Și unde m'oi așeza,
Nici'i apă de băut,
Nici'i iarbă de păscut.
Nici'i umbră de șăzut,
40 Ți'i trăi cu amar mult.
— Ia mă, măi mîndruț, cu tine,
Că'i vedè c'om trăi bine.
C'am coadă'mpletită'n șasă,
Și coada oi despleti,

69

45 Și iarbăși va răsări,
Și apăși va izvorî,
Și umbruță dași va fi,
Și tare bineșom trăi.
— Duște, mîndră, și mășteaptă
50 Dă culesu cînepii,
Că pe vineri oi vini,
Și tot laolaltșom fi.
Șatîta lșo agodit *,
Fața i sșo veștezit,
55 Dințiișn gură ișo năjit *,
Și el tot nșo mai vinit.
Ea numai șișo zis așe:
— Hei, tu, pui de turturea,
Doară ești din țara mea?
60 Da și voi mult ați îmblat,
Deș mieu mîndruluș nșati dat?
— Noi poate că lșam văzut,
Bine nu lșam cunoscut.
— Hei, tu, pui de turturea,
65 Mîndru meu îl poți cunoaște:
Pe din sus de gurioară,
Cunună de mustecioară;
Și numai la fața lui,
Dași ca spuma laptelui;
70 Cu păruș mîndru și creș
Care nu poți să mai vezi;
Și pe pana clopului
Un bumbuș mîndru deșargint,
Nuși ca el paășt pămînt.
75 — Apoi dară lșam văzut.
Una pe brațelș ținea,
Una cu vinuș * stropia,
Una patuși așternia.
Ea tare sșo supărat,
80 Tare rău lșo blăstămat:
— Dașțiar, mîndruș, Dumnezeu,

Să teșnsori de doauă ori
Și să ai noauă feciori.
Dupășacee o coconiță *,
85 Sășți care apășn temniță.
Care apă cu cofa,
Pînă ceșa stîrpi * Iza.
Și să mîie temniță.
Dupășacee on fecioraș,
90 Să te poarte prin oraș,
Cu căruș cu doauă roate,
Pe la tîrguri pe la toate.
Cu căruță coldușască *,
Pe ulișta românească,
95 Să te poarte cu caru,
Să te miluiă tîrgu.
Eu încă tîșoi milui,
Cu ce nu mișa trebui.
Cu o coajă de mălai,
100 Uscată de doiștrei ai *.
Nici acee nu țîșoi da,
Pînă ce tîșoi întreba:
Drăgucioară țîșam fost, ori ba?

De la Anușta Ivașcu,
de șo de ani, din leud.

DRĂGUȚA NEBUNĂ

Pe dealuș, pe colnicuș,
Mere * hireș * voinicuș,
Peste luncă, mere pruncă *;
Voinicu tot șuierrînd,
5 Din tilincă * tilincînd *.
Și prunca tot blăstămînd.

— Taci, pruncă, nu blăstăma,
Da deși blastemi norocu.
— Hei, tu, mîndruluțule,
10 De îmi ești tu norocu,
Vină, ia-mă, și mă du.
Vină, mîndruț, și mă ia,
Pînă's pruncă tinerea,
Că dacă mi-oi crește mare,
15 Ție mama nu m-a dare.
Haida, bade, și mă ia,
Pînă's pruncă tinerea,
Căpoi dac-oi bătrîni,
Nimărui n-oi trebui,
20 Ție dragă nu ți-oi fi.
— Hei, tu, mîndrulica mea!
Eu, mîndrucă, ti-aș lua,
Numai de mi-i asculta:
Să otrăvești pe mă-ta,
25 Pe mă-ta, pe frate-tău,
Pe frate-tău cel mai mare,
Ce-i stegar la sfîntul soare,
Pe frate-tău cel mai mic,
Ce-i pretin cu mucenic,
30 Căcelai harnic voinic.
— Hei, tu, mîndruluțule!
Ori mi-i lua, ori de ba,
Eu aceea nu oi fă(ce)
Că nu știu ce-i otravă,
35 Nice știu cum li-o da.
— Hei, tu, mîndrulica mea,
Tu poți ști, numai de-i vrea,
Că'n grădină, lîngă gard,
Aveți un măruț rotat,
40 Și-i un șerpe spînzurat.
Din gură verin* îi cură,
Din coadă verin picoară.
Duste ține păharu

Și oprește verinu.
45 *(La altă variantă):*
Hei, tu, mîndrulica mea,
Duste'n cornu dialului,
La fîntîna șerpelui,
Că din gură, vin îi cură,
50 Din coadă, otravă-i picură.
Iași păharu și sprijoane
Și-i dă frate-tău cea bea. *
(La altă variantă):
Hei, tu, mîndrulica mea,
55 Duste'n fundu grădinii*,
La umbruța rezedii,
Este on șerpe bălaur.
Din gură, otravă-i cură,
Din coadă, vin îi picură;
60 Tu te du și sprijonea,
Și-i dă frate-tău cea bea.
— Să trăiești, frătiucul meu,
Să trăiești, și na și bea,
Tot pentru dragostea mea;
65 Că-i vinul de marmazău*,
Rămas de la tată-tău.
Să trăiești, frătiucule,
Să trăiești, și na și bea.
— Mulțămesc, soruca mea,
70 Mulțumesc, că eu n-oi bea.
Bè, bè, bè, frătiucule,
Că de cînd mama ni-o făcut,
Dintr' on păhar n-am beut
La o masă n-am venit,
75 Pe-on scaun n-am șezut.
Mulțămesc, soruca mea,
Mulțămesc, că eu n-oi bea,
Că-i otravă de cea rea,

Nu-i vinuț de marmazău*,

80 Cei moartea capului meu.
— Bea, frătiucă, și tot bea,
Nu-i otravă de cea rea:
Da-i horincă * îndulcită.
Că de-ar fi otravă rea,
85 Eu, zău, că nu ți-o aș da.
— Să trăiești, soruca mea,
Să trăiești că tot oi bea.
De te-njită * cineva,
Dumnezău să le plătiă(scă).
90 De faci tu din capu tău,
Nu-ți ajute Dumnezău.
El păharu l-o luat,
Și-n gură l-o răsturnat,
Inima-n el o crepat.
95 — Mulțemesc, soruca mea.
Nu știu, soră, ce mi-ai dat,
Musai * capu de culcat,
Și lumuca * de lăsat.
Ea de-acoale s-o luat,
100 Tot pe ulicioara largă,
Și cu inimioara-ntreagă,
La drăguț că și-o plecat,
Cătră dînsul și-o strîgat:
— Vină, mîndruț, și mă ia,
105 Pînă-s pruncă tinerea.
— Hei tu, mîndrulica mea,
Ba eu zău nu ti-oi lua,
Că dacă ti-i mînia,
Și cu mine îi face-așa.
110 Ea numai că s-o luat,
Tot pe ulicioara strîmtă,
Și cu inimioara friptă.
Tot atunci ea o strîgat,
Și tare s-o blăstămat:
115 Care crede-ntr-o drăguț,

Tune-o dintr-o noruț.
Care crede-ntr-o bărbat,
Tune-o din serinat *.
Ia, cum am crezut și eu,
120 Și mă bate Dumnezău.
Pentru-un cîne de bărbat,
Omor frate ca și-o brad;
Pentru-un cîne de drăguț,
Omor frate ca și-o struț *.
125 Pîn' mi-oi fi îs cu bănat *.
Uită dracu ce-o lucrat,
Nici am frate, nici bărbat.
Rău m-a bate Dumnezău,
Tot pentru frătiucul meu.
130 Că otrava cînd i-am dat,
El atunci o cuvîntat;
— Hei, tu, sorureaua mea,
Atunci noroc ți-i avea,
Numai eu cînd m-oi scula
135 Să-ți împletesc cununa,
Și să-ți aprind lumina,
Numai cînd ti-i cununa.
Atunci să ai tu soție,
Cînd mi-i fi sorucă mie;
140 De mi-ai fi fost soră driaptă,
Venin nu mi-ai fi mai dată.
De mi-ai fi fost soră dulce,
Tu la groapă nu m-ai duce.
— Iartă-mă, frătiucă, zău,
145 N-am făcut din capul meu.
Că m-o-nvățat cineva
Tot să vin la dumeta * ,
Și să-ți aduc otrava,
Și să-i dau și la mama.

De la Maria Tășcan,
fată de 20 de ani, din Nănești.

SFÎRȘITUL DRĂGUTEI ȘI A DRĂGUTULUI ÎNȘELĂTOR

— Mîndruluț cu ochi căpriei,
 Unde mergi, de unde vii,
 Unde-ți gați murguțu tău,
 Spune-mi, bade, dragul mieu?
 5 Ori la tîrg a tîrgui,
 Ori vii la mine-a peți?
 — Nici la tîrg a tîrgui,
 Nici merg la tine-a peți,
 Ci mă duc a-ncredinți *,
 10 Peste vîrfurile dealului,
 În țara Bănatului,
 La fata bogatului.
 — Măi mîndrule, fii tu bun,
 Nu umbla așa nebun.
 15 Fata cee nui de tine,
 Mai bine vino la mine.
 Noi de cînd ni-am cunoscut,
 Tot cu bine ni-am avut,
 Și de cînd am coconit *,
 20 Șohănit * nu ni-am urît.
 Tu frumos, eu nu urîtă,
 Ni-a fi lumea fericită;
 Eu cu minte, tu voinic,
 De năcaz n-om ști nemic.
 25 Cît pe lume n-om trăi,
 De năcazuri n-om mai ști.
 Tot om lucra și-om cruța,
 Dumnezeu destul ni-a da.
 Și-om trăi, bade, și noi,
 30 Ca și cei cu vaci și oi.
 Bade, ține-n minte bine,
 Fata cee nui de tine.
 Tu hireș *, da sărac tare,

Ea gazdă * și proastă mare.
 35 Ce folos de boi și casă,
 Dacă n-ai nevastă-aleasă.
 Ce folos, moșie lată,
 Dacă ciurma * șede-n vatră.
 — Tu, mîndrucă, nu fi rea,
 40 Numai tu îi fi a mea,
 Tu ești bună și frumoasă,
 Numai tu mi-ai fi mireasă.
 De s-ar pune lumea-n treagă,
 Nu las pe cine mi-e dragă.
 45 — Griji, bădiță, că-i minți,
 Și, vai, rău ți-i bănuî *.
 Tu, mîndrior, îi ajunge,
 De-i vini la noi și-i plînge.
 Da eu nu ți-oi auzi,
 50 Și, vai, tare mi-ai dori.
 — Tu, mîndrucă, fii cuminte,
 Ascultă mele cuvinte.
 Mie de nu mi-a plăcè,
 Ea acolo-a rămînè.
 55 Că averea oi lăsa,
 Și la tine-oi înturna.
 — Nu te fă, mîndrule, prost,
 Și nu grăi fără rost.
 De-acolo dacă-i vini,
 60 Tu gîndești că ți-oi iubi,
 Și cu drag ți-oi agodi *.
 Nu, decît să te iubesc,
 Mai bine moartea-mi doresc.
 Decît după-nșălător,
 65 Mai bine amu să mor.
 Te rog, bădiță, cu bine,
 De mergi, nu vini la mine.
 Bădița n-oi ascultat,
 Tot s-oi dus el la Bănat,
 70 La cè fată de bogat,

Unde s-o și cununat.
Vestea tristă s-o lătit,
La mîndra lui o și vinit.
Mîndra cînd o auzit,
75 Că drăguțu s-o nsurat,
Și pe dînsa o lăsat,
Ea tare s-o supărat.
De pe picioare s-o picat,
Și din gură s-o cuvîntat:
— Măi mîndrule, mîndrior,
80 Eu te-am ținut pușor,
Da tu ai fost înșălător.
De ai luat în butul* meu,
Nu ști ajute Dumnezeu.
De ai luat pîntru pămînt,
85 Să ști fie locul mormînt.
De ai luat pentru moșie,
Dumnezeu să nu te ție.
De ai luat s-o din plăcere,
Fie ști zilele de miere.
90 Și ea din aceea zi,
O nceput a veștezi,
Pînă n urmă și muri.
Da badea cum o trăit?
O trăit cum o trăit,
95 Pîn' s-o aflat celuit*.
În urmă dor i-o venit.
Doruțu din holteie*,
De drăguța lui dîntîie.
Bănuț și supărat,
100 De dor el da și o plecat,
La drăguța lui din sat,
Cu care mi s-o ntîlnit.
Toți din gură așo grăit:
— Voinice, țî ai și plecat,
105 Dipce* ai iubit ș ai lăsat?
Drăguța ta de oarecînd

Zace moartă în mormînt.
Bădița cînd o auzit,
Toată puterea i-o perit,
110 Și din gură așo grăit:
— Duceți-mă la mormînt,
Să i spun mîndrei on cuvînt.
Bădița cînd o sosît,
La mormînt împăjiștit*,
115 Lui în minte i-o venit:
Cînd mîndra i-o povestit,
Cînd s-o dus ș o ncredințit*.
Numa ea așa zicē:
— Hei, tu, mîndruluțu meu,
120 Da u ar bunul Dumnezeu,
Tu să mergi, să bănuiești,
Să vii, să nu mă găsești,
Inima de te a lăsa
Ca să vrei ea mă cerca,
125 Tu mormîntul să mi găsești,
Lîngă el să hodinești,
Și în tine să gîndești:
Decît cum îs pre pămînt,
Mai bine aș fi în mormînt.
130 Cînd acestea li-o sfîrșit,
Un somn dulce i-o venit.
Pe mormînt că s-o culcat,
Și mai mult nu s-o sculat.

De la Susana Borodi,
fată de 20 de ani, din Berbești.

30

NIȚA ȘI DRĂGUȚU

În cel mijlocăș de sat,
Mîndru brad s-o răsturnat.

Nu l-o răsturnat vîntu,
Ci Nița cu drăguțu.
5 Bărbatul și-o zis așa:
— Trăi, Niță, cu cineși vrea,
Nu strica viața mea.
Drăguțu că și-o strigat:
— Dă, Niță, cu ciocanu,
10 Pînă tu liși omorî,
Vin roșu țioi îndulci.
Pînă tu liși scoate/afară,
Vin roșu țioi tipărare *.
Numai el că și-o strigat:
15 — Ilișcă, puiu tatii,
Prăbăluie *, doar/oi ieși,
Pe mine nu m/or omorî.
— Tot pe ușa de la dial,
Pus/o lăcată * și zar *,
20 Să nuși văd al tău amar.
Tot pe ușa de la vale,
Pus/o lăcata cea mare,
Să nuși văd, tată, mortiare *.
Cînd o fost mai pe la cină,
25 Îi ținea Nița lumină.
Cînd o fost în zor de ziuă,
Cofa* n mîna o luat,
La fîntînă/o alergat.
Numai ea că și-o strîgat:
30 — Nistai *, drace, ce/ăm lucrat,
Nici am drăguț, nici bărbat,
Fără suflet îngrecat *,
Și la sădrie * de/mlbat.

De la Ioana Oanea,
fată de 16 ani, din Berbești.

BLĂSTĂMUL DRĂGUȚEI

Pîntre țări, pîntr/amîndoauă
Sînt trei podurele nouă.
Pe poduțu de/a stînga,
Trece mîndru cu mîndra.
5 Pe picior călcîndu/se,
Din gură muștrîndu/se.
— Haida, mîndră, să bem vin,
Să grăim, să ne sfădim.
Numa ea și-o rupt și-o zis:
10 — Mîndruluț, de miși lăsa,
Atîta ti/oi blăstăma,
Din arat pînă/n cărat
Să te ducă dracu/n iad.
Din aratu cînepii,
15 Pînă/n ruptu cămeșii,
Să te/ntoarne doftorii.
Nici atunci nu ti/oi lăsa,
Mai tare ti/oi blăstăma:
Pînă ce/a vini popa,
20 Să cetià Vanghelia,
Doară dracu ti/a lua.
Să cetià Apostolu,
Doară ti/a lua dracu.
Hei, tu, mîndruluțule,
25 Ardă casa și/a voști boi,
Din prînz pînă/ntr/amiazăzi,
Cum m/ai făcut de besezi *.
Ardă casa ș/a tău bine *,
Cum m/ai făcut de rușine
30 Și pe niamuri * și pe mine.
Dași/ar, mîndruț, Dumnezău,
O femeie albeneată,
P/amîndoi ochii albeață;

Cînd îi chema^o la prînz,
35 Să o duci, mîndru^ț, de bî^{ți} *.
Cînd îi chema^o la cină,
Să o duci, mîndru^ț, de mî^{nă}.
Ș^{apoi} și tu, mă mîndru^ț,
Cînd îi fi mai sănă^{tos},
40 Să nu iei un pai de jos.
Cînd îi fi mai în putere,
Să nu po^{ți} afară mere *.
Mîndru^{lu}ț, de miⁱ lă^{sa},
Tot așa ti^{oi} blă^{stă}ma:
45 Să teⁿsori de șe^{asă} ori
Și să^{ști} iei șe^{asă} muieri.
Cu muiera cea dî^{ntî}ie,
Să n^{ai} nici o omenie.
Cu cea de^a doua oară,
50 Cîci îi lua^o, să și moară.
Și ceea de^a treia oară
Să o iai ca sfî^{ntu} soare,
Și bolnavă de picioare.
Și ceea de^a patra oară,
55 Să o iai ca sfî^{nta} lună,
Și bolnavă de^o mî^{nă}.
Și ceea de^a cincea oară,
Să o iai cu loc, cu casă,
Fără sănă^{tate}n oasă.
60 Și ceea de^a șe^{asa} oară,
Să o iai cu șase boi,
Oarbă de ochi de^amî^{ndoi}.
Nici atunci nu ti^{oi} da pace,
Fără tot ti^{oi} blă^{stă}ma:
65 Dumnezău te alduiască *
Cu căru^{ța} coldușească *,
Pe uli^{ța} armeniască,
Oamenii te miluiască.
Oamenii ti^{or} milui,
70 Cu ce nu li^a trebui.

Vină, mîndru^ț, și la mine,
Că și eu ti^{oi} milui,
Cu ce nu mi^a trebui:
Cu o coajă de mă^{lai},
75 Uscată de nouă ai *.
Cu răsuri de pe covată,
De cînd a fost mama fată.
Ca să vadă fiecare,
Că nuⁱ blă^{stă}m de mamare *,
80 Ciⁱ blă^{stă}m de la o fată.
Blă^{stă}mu de la drăgu^{ță},
Nuⁱ blă^{stă}m de la măicu^{ță}.
Hei, tu, mîndru^{lu}țule,
Spusu^șizam la voi pe pat,
85 Să ne iubim aș^{zat},
Să nu ne știe prin sat.
Numai prin sat de ni^{or} ști,
Face^{or} de nu ni^{om} iubi.
Că prin sat di^{or} 'știin^{ția},
90 Face^{or} de ni^{om} lă^{sa}.
Măi, cine ni^o despăr^{țit},
N^{ai}vă loc nici în pămî^{nt},
Nice cui^{țe} prin cruce,
Nici la groapă cine^l duce.
95 N^{ai}vă loc în temeteu *,
Că^{ra}re pe drumu său.
Nice cui^e prin să^{laș} *,
Nice pî^{nză} pe obraz,
Nici locu^ț în temeteu,
100 Pecum n^{am} avut nici eu
Haznă * de drăgu^{țu} meu.
De ni^o despăr^{țit} o fată,
Moară ea necun^{unată},
Cunună în cap nu^{și} vadă.
105 De ni^o despăr^{țit} femeie,
Sînge^{le}n dîⁿsa nu steie.
De ni^o despăr^{țit} bă^{rbat},

Putreziã osu în pat.
 Sã rãmîie ciontu * gol,
 110 Cum am rãmas eu cu dor.
 Sã rãmîie ciont uscat,
 Cum am rãmas cu bãnat *.
 Trãi, mîndrule, cu urît,
 Dacã nu mãai agodit *.
 115 Trãi, mîndrule, cu bãnat,
 Dacã nu mãai așteptat,
 Pînãam fost de mãritat.
 Dașiar bunul Dumnezãu,
 Patru sute bani în pungã,
 120 La doctor sã nuși ajungã.
 Patru boi ca pãunii,
 Sãi petreci cu doctorii.
 Patru boi albi pe la coarne,
 La capãt sã piei de foame.

De la Ileana Berinde,
 fatã de 20 de ani, din Budești.

32

BLĂSTĂMUL MAMEI

O neagrã cãlugãrișã
 Avu o copilișã.
 Tatãșãu o dezmierda,
 Și mãșsa o blãstãma:
 5 Noauã ani sã nuși plinea(scã).
 Pe pãduri sã pribegea(scã).
 Noauã ani nu și-o plinit,
 Pe pãduri o pribegit,
 Mîndru ei și-o auzit.
 10 Numai el cã s-o luat
 Pe o cruce de ulișã,

84

S-o nãtîlnit c-o copilișã,
 Numai el cã și-o nãtrebat:
 — Nãai vãzut pe mîndra mea?
 15 Ba eu nu și-o am vãzut,
 Fãr' de hir * am auzit,
 Pe pãduri s-o pribegit.
 Numai el cã s-o luat,
 Pe cã pãdure de brad.
 20 S-o uitat în sus pe creangã,
 Și-o vãzut o coarbã * neagrã,
 Tins-o pușca sã ompuște.
 — Mãi mîndruș, nu mã pușca,
 Cã eu și-s drãgușta ta.
 25 De mãai fost oarecînd dragã,
 Coboriște de pe creangã.
 — Ba eu nu mãoi coborî,
 Fãr' deș aici oi vorovi *.
 Trei cuvinte de iubite,
 30 Mai multe de despãrțite.
 — Hei, tu, mîndruluștu meu,
 Nãai vãzut pe tãtuca?
 — Ba eu, mîndrã, l'am vãzut,
 Murguș negru încingînd,
 35 Dupã tine, pui, plecînd.
 — Spune tãtuchii așe:
 Ca sã nuși ferme * murgu,
 Nici sã nuși piardã somnu.
 Cînd mãor cãta la sfințit,
 40 Eu oi fi la rãșãrit.
 Mãor cãta la rãșãrit,
 Tot eu mãoi fi la sfințit.
 — Hei, tu, mîndruluștu meu,
 Nãai vãzut pe mãmuca?
 45 — Ba eu, mîndrã, oșam vãzut,
 Aluat de grîu asogînd *,
 Apã n'am vãzut punînd,
 Fãr' din lacrãmi învãluind.

85

— Da, hei, tu, mîndruluțu meu,
50 N-ai văzut și pe soră?
— Ba, eu, mîndră, am văzut,
Cunună verdeșpletind,
După tine, pui, plecînd.
— O, batășo Precesta,
55 Batăr * ce vină făcea,
Tot pe mine împingea.
O, batășo gîndurile
Ca pe mine vînturile.
Că noaptea șuier pă vaduri,
60 Ziua umblu pe păduri.

De la Ioana Oanea,
fată de 16 ani, din Berbești.

33

FUGA ÎNDRĂGOSTIȚILOR

Frunză verde de briboi *,
Vină, mîndruț, tu la noi.
Vină joi seara la noi,
Strînge tata ospeciori *
5 Și neșă strînge și pe noi,
Pe noi, dragă, amîndoi.
Nu vini prin strat * de ciepe,
Că oamenii nișor pricepe;
Nu veni prin strat de ai *,
10 Nișor lua oamenii n grai.
Ci te du mai pe din jos,
Esteșo ușă de rogoz *,
Cîci * pui mîna, pică jos.
În casă dacăș intra,

86

15 Deșă vede că ești harnic,
Teșă pune de paharnic.
Închină tu cui închină,
Închină mamei și tatei,
Doar ei șor șumeni *,
20 Șișom putea, mîndruț, fugi.
Tata dacă șămbăta,
Drumu ni lșă arăta.
Tot drumuțu ni lșă spune,
Mama merinde neșă pune,
25 Șișom fugi, mîndruț, în lume.
La lumina stelelor,
Treceșom munții leșilor;
La lumina luminii,
Treceșom munții Dunării.
30 Și n lume dacșom sosi,
Noi nișom prinde șișom munci,
De hrană nișom zorobi *,
De cinișoară peșo seară,
Șișom cinașo cu tigneală *.
35 Și de prînz peșo demineatăș,
Nu lșom prînz tot cu greață,
Urîtu nșă fi de față.
Înapoi nșom înturna,
Pînă nișă veni vălaș *,
40 Că urîtuș în sălaș *.
Pîn' nu nișă veni cuvînt,
Că urîtuș în pămînt.
Mă dusei vinereaș n tîrg,
Să văd boii cum se vînd,
45 Și caii cum se desprind,
Mîndrele cum se cuprind.
Și văzui pe mîndra mea,
Cu urîtu lîngă ea.
Nșam cuțit că măș junghia
50 O' pe mine, o' pe ea,
O' peș urîtu de colea.

87

Tare rău m'am supărat,
 Și pe murg'am călecat.
 Tîrgu l'am încunjurat
 55 Și pe votru * l'am aflat.
 — Am zis, na vinu și bea
 Și te du pe ici/colea,
 Doar îi vedea pe mîndra mea,
 Cu urîtu lîngă ea.
 60 Spune-i, măi votrule, așea:
 Că de astăzi încolea,
 Ochii mei nu or vedea,
 Mînile nu or trage,
 65 Și-a mea gură da-i-a pace,
 Sărute-o cine-i place,
 Că de astăzi înainte,
 N'om strîca multe cuvinte.

De la Toader Hoza Boicd.
 de 60 de ani, din leud,

34

URÎTUL

Mulțămescuși, mamă, tare,
 Că m'ai dat pită și sare,
 Și m'ai crescut, ș'amu-s mare.
 Rușine nu țiam făcut,
 5 Făr' cinste cît am putut.
 Nu știu ce te'ai supărat,
 C'ai făcut tîrguț în sat.
 Iute-on voinic s'o aflat,
 Pe mine m'o cumpărat.
 10 Știu că nu țio dat o mie,
 Să mă dai lui pe vecie.
 Nu m'ai dat pe-o zi, pe-o noapte,

88

Făr' m'ai dat pînă la moarte.
 Nu m'ai dat pe-o lună/trii,
 15 Făr' m'ai dat pîn'oi muri.
 Ia tu seama și gîndește,
 Ce tîrguț îți tîrguiește.
 Căsta nu-i tîrguț de țiară,
 Să'l cumperi și să'l vinzi iară.
 20 Nu-i un măr putregăios,
 Să'l muști și să'l arunci jos.
 Dă-i o pară mălăiață
 Și ția fi pe-a ta viață.
 Și-i tîrguț pe traiu tău,
 25 Ori îi bine, ori îi rău.
 Cu urîtu n'ai ce fă(ce),
 Mergi la tîrg, și nu-l poți da,
 Cu urîtuși cat'a tră(ge),
 Mergi la tîrg și nu-l poți vinde,
 30 Cu urîtuși cat'a ntinde.
 La potic' * am alergat,
 Urîtului după leac.
 Poticarășu * mi-o spus,
 Că liacuri la urît nu-s.
 35 Că urîtu n'are leac,
 Fără popă și diac.
 Că liacu urîtului
 E'n fundu pămîntului.
 Cu urîtu'ai tot trăi,
 40 Numai noapte de n'ar fi .
 Urîtu ziua se duce,
 Noaptea vine să se culce.
 Că ziua aș ști ce fă(ce),
 C'aș lua postată * lată,
 45 Nu l'aș vedea ziua toată.
 Cînd ar fi cătră gustare,
 De cătră urît m'aș trare *,
 Tot m'aș tră cătră răchită,
 Că m'ar fi lumea iubită.

89

50 De la răchită la fag,
 Căș vedea omu cel drag.
 Pîn'urîtu ar dormi,
 Cu mîndru mîș drăgosti,
 Cu mîndru mieu din fetie,
 55 Care miș a fost drăguț mie.
 Suflă vînt pe sub pădure,
 Și'o rupt o creangă de mure.
 O picat creangă'n puhoi*,
 Și'o venit pînă la noi.
 60 Șatîta miș o povestit,
 Cum îi lumea de trăit,
 Cu omu care'i urît.
 Cu urîtu dai mîna,
 Urîtu cît îi lumea.
 65 Cu urîtu meri* și jori,
 Cu urît ești pînă mori.
 El se pune unde șezi,
 Nici a rîde nu cutezi.
 Și se pune după masă,
 70 Nici a rîde nu te lasă.
 Și șede cu pipa'n gură,
 Pînă nu mai poți de ură.
 Măieran* de lîngă tău,
 Batăte focu nahău*,
 75 Mult nșai fost să fii al meu.
 Noapte'o fost, nu teșam văzut,
 De cu zi nu teșam știut.
 Amuși ziuă și se vede,
 Tu nșai fost deș a mamei fete.
 80 Batăte focu, urît,
 Mult mișai fost rînduluit*,
 Tot să mîncăm dintr'on blid*,
 Să lucrăm dintr'on pămînt.
 Ni, mămucă, urîtul,
 85 Cum îmi poartă inelul.
 Zii, mămucă, să miș deie,

Că eu nu ișoi fi femeie.
 Fieși femeie șparga*,
 Și nănașă temnița.

De la Ileana Berinde,
 fată de 20 de ani, din Budești.

35

MUIEREA NĂRĂVOASĂ

— Bărbate, sufletu mieu,
 Ascultă ceșoi zice eu:
 Avem car și șease boi,
 Vinde patru, lasă doi,
 5 Și mi cumpăr'on fogodău*,
 Să mă veselesc și eu.
 Bărbatu o zis așe:
 — Tu muiere, draga mē,
 Boii eu nu ișoi vinde,
 10 Fogodău nu țioi cuprinde.
 Boii eu nu mi ișoi da,
 Fogodău nu țioi lua.
 Fără eu țioi cumpăra
 On zbicuțu* de curele,
 15 Și mșoi da pe lîngă piele,
 Șișoi scoate din tine muiere.
 — Măi bărbate, ce miș bate,
 Din nărave* nu miș scoate.
 Căatîtea nărave am,
 20 Cîte zileș într'un an.
 De mșai bate cît de tare,
 Pentru mîndru nu mă doare.
 De mșai bate cît de rău,
 Pîntr'un drag, drăguțul mieu,

25 Nu-ți ajute Dumnezeu.
 — Tu, muiere, cățălușă,
 Cine bontăne* la ușă?
 — Tu, bărbate, nu fi prost,
 Bontăne cînele nost.
 30 — Tu, femeie, nu fi coită*,
 Cînele nost nu-i cu botă*.
 Tu, femeie, nu fi curvă,
 Cînele nost nu-i cu gubă*.
 — Măi bărbate, călicuț,
 35 Lasă-mă, să-mi țin drăguț.
 Bărbate, sufletu meu,
 Noi avem vreo doauă oi,
 Să le vindem în nevoi,
 Că ni-or fă(ce) prè mare toi*.
 40 Dac/or prinde a fâta,
 Oile toate/or zbiera,
 Capu ni lor descreiera,
 Doamne, mare toi ni-or fă(ce)
 Cînd a fi în miază-vară,
 45 Trebui-mi-a hrebînare*.
 Noaptea-i mică, ziua-i mare,
 Și somnu mi-a atîrnare,
 Eu pe hrebîn oi picare,
 Fața că mi-oi strămutare.
 50 De ni-a fi de cioareci noi,
 Om lua din vechi vro doi.
 De ni-a fi de gube* nouă,
 Ni-om lua din vechi vro două.
 M-oi sîli și li-oi cîrti*,
 55 Și mai bin' ni-om odihni.
 Măi bărbate, blăstămate,
 De ție voia să mă ai,
 Lasă cînepioara-n bai.
 De vrei să-ți fiu eu nevestă,
 60 Nu pune cînepa-n coastă.
 Pune-o liacă de mălai,

Căcela nu ni-a fă(ce) bai*.
 L-om pune noi într-on sac,
 Și l-om duce la Isac.
 65 Bea, vîjule*, nu fi orb,
 Pîn-a fi mălai pe pod.
 Malaiu dacă s-a trè(ce),
 Ai bea, da n-a fi pe ce.
 S-o-nvâțat o șorecoaie*,
 70 Și-l cară la Avrămoaie.
 S-o-nvâțat un șoarec mare
 Și-l cară la jid în vale.
 De l-a căra tot așea,
 Da nimic n-a rămînea.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din leud.

NEVASTA ȘI TIARA¹

În cel sătuț de colea,
 O nevestă fumușea,
 Toată noaptea nu durmea,
 Ce tot una se gîndea.
 5 O gîndit pînză să puie,
 Ca nime să nu o știe.
 Cu bărbatu s-o grăit,
 Și bine n-o socotit.
 — Bărbate, sufletu meu,
 10 Tu nu știi ce-am gîndit eu!
 Eu nemică n-oi lucra,
 Pîn-oi toarce cînepa.
 Și batîr* cît m-oi trudi,
 Tot de pînză mi-oi urzi*,

¹ Vezi cap. Note, vol. II, p. 470—473.

15 Că noi de cînd ni-am luat,
Pînză tot am cumpărat.
Dar oamenii s-o:nmulțit,
Giolgiul * tare s-o scumpit.
20 Vezi, oamenii's slabi la minte,
Și ni-or scoate la cuvinte.
Eu m'oi prinde de lucrat,
Tu fă-mi mie de mîncat.
Și ț'oi face-o cămeșuie *
Dintr'a mea muncă și ție.
25 Și-o păreche de izmene,
Ș-arătăm că nu ni-i lene.
Noi de trei ani tot am strîns,
Doar vom avea de ajuns.
Pe părete oi urzi,
30 Și-amîndoi om nevedi *.
Să ne sărutăm în gură,
Doar ajunge bătătură *.
Ea și-a tocmit tiara * în casă,
Ca să șadă și să țiasă.
35 Cînd era soare, durmia,
Cînd ploua, se odihnea.
Cînd cu brîgtele * lovea,
Cîte cinci fire săria(u).
Și din grai așași grăia,
40 Tare foarte blăstăma:
— Bată-te pustia, pînză,
C'amu mi'ai fost de osîndă.
Că mi s-o dus vestea'n țiară,
45 C'am șazut cu tine-o vară;
Trecut-o și Paștile,
Și n-o legat firele.
Cînd eram pe la Sîngiorz,
Ieram să țip tiara jos;
Cînd eram pe la Ispas,
50 Gata eram să o las,
Că cu dîns'am mult năcaz.

Cînd o fost la Rusalii,
Gata eram a boli.
Dar am stătut ș'am gîndit,
55 Să nu mă las de bolit;
M'am gîndit în gîndul meu,
Pot în șură s-o pun eu;
Că'n șură bate vîntu,
M'oi odihni cu gîndu.
60 Vara toată s-o trecut,
Eu n'am gătat de țesut.
Lăsa-ț'oi la focu, tiară,
Pîna pe la altă vară,
Ș'apoi ț'oi întinde iară,
65 Și de ț'oi găta, bine;
De nu, focul ardă'n tine.
Că mă muștră bărbatu,
Că nu's bună, la dracu;
Dar el înc'ar putea face,
70 Oliacă să'mi deie pace;
Că el încă vede bine,
Ce năcaz este pe mine.
Că de n'ar fi sărbători,
Mie mi'ar fi mai cu spor!
75 Din Paști pînă'n Sînzienne,
Ț'asui d'on fund de izmene.
L'am întins și l'am lățit,
De-o palm-o mai trebuit.
Ț'inui sărbătorile,
80 Marțile și lunile;
Miercurea eu n'am lucrat,
De cînd eu m'am apucat;
Joile le ț'ii legate,
Nu lucrăm, să'mi fac păcate.
85 Vinerile toți cinstesc,
Oamenii nu se muncesc.
N'oi lucra nice eu dară,
Stăi în pace și tu, tiară.

Sîmbetele am mai lucrat,
90 Şi nu mi s'o arătat.
Că numa mi s'o aruncat
Buba cea rea * după cap¹.
Mă dusei la fogodău *,
Caieru*i* în drumu meu,
95 Să*l* fi bătut Dumnezeu.
Mă dusei la crîşma bea,
Caieru*i* în calea mea,
Să*l* fi bătut vinerea.
Nu ştiu unde să mă bag,
100 Batăr de caier să scap.
Mărg în casă pă cuptor,
Măntîlnesc cun răştitor *.
Mă băgai mai pe sub ţieve,
Un tîlhar de fus mă vede.
105 Cînd am vrut să fug afară,
Iară m'am lovit de tiară!
Bărbate, sufletu meu,
Du*mi* tu tiara'n lucrul rău,
Da o du la fogodău,
110 De voieşti să nu mor eu.
Tortu'n tiară nu*i* curat,
Nu vezi că m'o mai gătat?
Şi de n*ar* fi sărbători,
Sta*u*aş, bărbate, să mori.
115 Vai săraca mîndrucă,
Ea dă vina la spată,
De ce*i* pînza toată spartă;
Ea dă vina la urzoi *,
Că toată pînza*i* lătunoi *.
120 Şapte fire*s* cum se cade,
Celelalte*s* înnodate.
De la spată pîn' la iţă *
Gîndeşti că*i* gubă * cu bdiţă *.

¹ Vezi cap. Note, vol. II, p. 473.

Mai pe coale pîntre sule *,
125 Nu*i* bună fără de ciure.
Pe sulu cel dînapoi,
Şaptezăci de lătunoi.
Pă sulu cel dînainte,
Fondi * le ţine în minte.
130 Vină, Doamne, şi mă ia,
Că cu asta n*oi* şădia.
Vină, Doamne, şi mă ciuntă,
Să nu fac cu asta nuntă.
Că de azi îi săptămîină,
135 Cu săcurea tot pă mîină.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din leud.

37

MÎNDRUL ÎN CĂTUNIE

Colo, mîndră, n*u* jos la țară,
Un nucuţ cu frunză rară,
Cînt*on* cuc de se omoară;
Tare mîndru şi cu jele,
5 De drumarii nu pot mere *.
Oamenii nu pot lucra,
Nici domnii nu pot gusta,
Cuculeţ, de jelea ta.
Mai în jos, pîngă * trupină,
10 Cînt*o* pasere străină,
Ce*i* măicuţa cucului,
Ea cîntă de doru lui.
Ea îl cîntă, ea*l* întreabă:
— Ce cînti, cuce, aşa cu jele,
15 De drumarii nu pot mere,
Oamenii nu pot lucra,

Nici domnii nu pot gusta,
Cuculeț, de jelea ta?
— Cum, maică, nu mi-aș cînta,
20 Cînd am auzit asară,
Cîor scrie cătane iară.
Și mîor scrie și pe mine,
Și mîor duce de la tine.
Cobori, Doamne, pre pămînt,
25 Vezi doru ce o făcut.
Ceo făcut, nîo făcut bine,
O luat frunza din fagi,
Și-o despărțit pe cei dragi:
Și de dor am nebunit,
30 Și pe mini mîo despărțit.
Iată, Doamne, pre pămînt,
La Leucea *, pe drumu mare,
Trece un căpitan călare,
Căpitanu șuierînd
35 Și feciorii tot plîngînd.
— Stați, feciori, cu fire-n gledă *,
Nu cătați că doiștrei pică.
Stați, feciori, precum vîam spus,
Nu cătați că doiștrei nuș.
40 — Rabdă-mă, neamțule *, rabdă.
Ningă * doauă păsărele,
Cum își cîntă de cu jele.
Mi se pare căs mînate,
Din țara mea de departe.
45 Cînd am vrut obcinș a trè(ce),
Da cucuțu mă veste(ște),
Că mîndruca mă jelè(ște).
— Cucule de sub pădure,
Du-te mîndruții și-i spune:
50 Pe mine nu mă jelè(ască),
De-al meu dor nu bătrînè(ască).
Tot pe mine mîor jeli,
Ofițiri cu corzile *

Și dobași * cu dobele.
55 De trei ori, marșu mîor bate,
Și-oi fi iertat din păcate.
În loc de tras clopotele,
Dă neamțu cu tunurile,
De se mișcă dealurile.
60 — Hei, tu, mîndrulica mea,
De-a fi-n lume ceva bine,
La toamnă-oi vini la tine.
De-a fi-n lume bătălie,
Mîndră cărticè țîoi scrie,
65 Pe margini cu bosuioc,
Și-n mijloc pară de foc.
Cînd îi mere sîo cetiască,
Lacrămile-n jos să-ți meargă.
Tot mășcate * ca bobu,
70 Și fierbinți ca și focu,
Să știi tu cum îi doru,
Drăgucior țîam fost, o' nu!
Să știi tu cum îi jelea,
Drăgucior țîam fost, ori ba.
75 — Da-mpărate, împărate,
Ardă-ți curtea jumătate,
Și scaunu de sub spate,
C'ai dus pe mîndru departe.
Ardă-ți scaunu sub tine,
80 Că l'ai dus și nu mai vine.
Împărate, limbă rea *,
Mîndru-n cinste te slujia,
În cinste, fără simbria,
Lasă-l pe-astară * să vie;
85 În cinste, fără tocmală *,
Lasă-l să vie pe-astară.
— Fă-te, măi mîndruț, betiag *,
Și vină pe săbășag *.
Lasă pușca-n sărăcie
90 Și borneu * în foc să fie,

Și vină să nu te știe.
Lasă pușca:n cîtă boală,
Și vină la noi astară * ,
Căpoi mîni tîi duce iară.
95 Demineatăi fi pe heli * ,
Și n-or ști domnii* de feli;
Lasă pușca:n șugubdină * ,
Vin' acas' pe:o săptămînă.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din leud.

38

DRĂGUTU SE DUCE:N CĂTUNIE

Frunzuliță de scoruș * ,
Trei porumbi zboară pe sus,
Trei porumbi și:o porumbiță.
— Ieși, mîndră, pînă:n portiță,
5 Și mi dă apă și guriță;
Ieși, mîndră, pînă:n fereastă,
Și te uită:n sus pe coastă;
Ieși, mîndrucă, din chilie,
Și te uită:n sus pe vie,
10 Vezi pe drum cine scoboară:
Un car mare cu povoară * ,
Și te sui într:on măr dulce,
Vezi bădița cum se duce,
Cu cămașa lui cea nouă,
15 Cu inima ruptă:n doauă.
Ieși, mîndrucă, n drumul său,
Și i du inelul tău,
Și te uită după el,
Cum se duce cetinel * .
20 Pentru ce nu merge tare?
Că rău inima îl doare.

100

Și se duce fluierînd,
Și din ochi tot lăcrămînd,
Și din gură cuvîntînd:
25 — Plînge:mă, mîndră, cu dor,
Că țiam fost voinic fecior.
Și țiam fost drag pe plăcere,
Pe voie și mîngîiere.
Pe plăcerea ochilor,

30 Pe voia părinților.
Eu mă duc pe țări străine,
Unde nu cunosc pe nime;
Fără frunza și iarba,
Carei pe toată lumea,
35 Pe tot locu:asemenea.
Hai, mîndră, și mă petreci,
Numai pînă colo:n Beci * ,
Unde grăiesc toți nemțește,
Nu ști nime românește.
40 Eu mă duc, mîndră, n cătane,
Tu rămii și spală haine.
Tot le spală:n lăcrămele,
Și le uscă:n suspinele.
Și dacă s:or usca bine,
45 Adă:le, mîndră, la mine,
Să mi treacă doru de tine.
Morțisorii * tăi, lumucă * ,
Tuturor li:ai fost mămucă,
Numai mie măștihucă * .
50 Cînd porunca * mi:o picat,
Doamne, rău m:am supărat.
Cînd am prins a o citi,
Inima mi se topi.
— Mîndra mea, mîndră iubită,
55 Nu ști fie voia urîță,
Și inima rău scîrbită.
Că de:a fi:n lume vro pace,
Eu iară mă voi întoarce.

101

Dar de-a fi vro răutate,
60 M-oi lipi lîng-o cetate,
Și țî-oi scrie, mîndr, o carte.
— Măi bădiță, bădișor,
Scrie-mi, scrie, că mi-i dor.
Dar n-o scrie cu cernială,
65 Că de aceea multă-n țară.
Și n-o scrie cu cărbune,
Că de acela-i mult în lume.
Ci mi-o scrie cu argint,
Să știu că-i de la iubit;
70 Cărticica-n cornurele,
Pă de lături cu mărgele.
Și n-o scrie tare greu,
Ca s-o pot ceti și eu.
Oi ceti-o prin grădină,
75 Și sara pe la lumină,
Cu suspinul din inimă.
Și-oi ceti-o-n pomișori,
Cu lacrimi din ochișori.
Doamne, bate neamțu-n drum,
80 C-o luat ce-o fost mai bun.
Doamne, bate neamțu-n față,
C-o luat fără musteață.
Doamne, bate neamțu-n cale,
C-o luat ce-o fost mai tare.
85 Bate, Doamne, neamțu-n dos,
C-o luat ce-o fost frumos,
Și-o rămas batjocurile,
Să ne poarte jocurile;
Și-au rămas ce-i golomos*,
90 Să iubească ce-i frumos.
Și-o rămas obielele,
Să iubească fetele.
Colo-n vîrvu* nucului
Cîntă-și puiu cucului,
95 Mai în jos, pe rămurele,

Cîntă-și două turturele.
Mai în jos, pe la trupină,
Cînt-o pasere străină.
Ș-așe cîntă de cu jele,
100 Frunza, iarba toată pierc.
Se oprește sfîntul soare,
Și ies maicele în cale.
Numai a mea nu mai iese,
Să-mi asculte pasărea,
105 Cum mi-a cîntat patima.
— Maică, măiculița mea,
De te-a lovit dor de mine,
Ia drumuțul de-a lungu,
Orașele de-a rîndu.
110 Că pe mine mi-i afla
În fundul Italiei,
La compania mîndrii;
Sub o trupină de brad,
Acolo mi-afla-ngropat,
115 Unde neamțul m-o pușcat.
Mîndre semne mi-i afla:
La picioare, iarbă verde,
Pe la brîu, holde de grîu.
Din buzuță, tămăiță
120 Din ochiți, doi păuniți,
Din sprincene, două pene,
Și din frunte, iarbă verde.
Și din gît, sanșiu* nflorit,
Că de grea moarte-am murit:
125 De plasa* cuțitului,
De pușca mpăratului.
Fără lumină de ceară,
Fără om din a mea țară.
Făr' de lumină de său,
Fără om din satul meu.

De la Maria Tășcan,
fată de 20 de ani, din Nănești.

MOARTEA CĂTANEI

- Avu maica doi feciori,
 Cu ochiții negrișori,
 Albăi fețișoara lor,
 Ca și lina oilor.
 5 Vine vremea la feciori,
 Vine carte și poruncă,
 Din doi, unu să se ducă,
 Din doi, unu să saleagă,
 Care-n cătane să meargă.
 10 Mîndrăi mîndra și frumoasă,
 Ca și lumea ibostoasă *.
 Turcuși șerpe adormit,
 Șede-n tuf' * acoperit;
 Turcuși șerpe verinos *,
 15 Cîte șapte pică jos;
 Cîte opt și cîte cinci,
 Pînă nu rămîn voinici.
 Pică unu într-o cărare,
 Și-l găsește-o fată mare
 20 Și-i aprinde-o lumînare.
 Vine-on căpitan călare,
 Tot strîgînd în gura mare:
 — Stîngeți, fată, lumina,
 Că țioi ciunti viața.
 25 La cătanășai dedat *,
 Să moară moarte-mpușcat,
 Și din sabie dumatic *,
 Fără lumină de său,
 Fără om din satul său,
 30 Fără lumină de ceară,
 Fără om din a lui țară.
 Mulți îs tăieți și-mpușcați,

- Pîngă * drumuri aruncați.
 Nime-n lume nu-i jelește,
 35 Făr-on corb îi străjuiește.
 Tot din gurășași grăie:
 — O' muriți, o' vă sculați.
 Că de cînd vă străjuiesc,
 Și penele-mi năpîrlesc,
 40 Cămuși la Sîntămărie,
 Mărg oamenii la mînăstire,
 Șor ruga și pentru mine.

De la Ileana Ardelean,
fată de 22 de ani, din Berbești.

40

VOINICUL MORBOS ÎN ȚARĂ STRĂINĂ

- Pe cel deluț cuntenit *
 Este-on voinic adormit,
 De trei zile la pămînt.
 De-o parte apa îl bate,
 5 De una soarele-l arde.
 Numai pe deasupra lui,
 Trece puiu corbului,
 El trece și așa zice:
 — Din mîndru carne-oi mînca,
 10 Și-oi bea sînge din mîndra.
 Da voinicușă strîga:
 — Du-te, puiuț, la biata,
 Carne din mine nu-i mînca,
 Nici îi bea sînge din mîndra.
 15 Cămuși sîmbătă seara,
 Mîni vine dumineca.
 Oamenii numai și-or mere *,

Tot pe la mînăstiri,
 Cu prescuri * și cu lumini.
 20 S'or ruga lui Dumnezeu,
 S'or ruga și pentru mine,
 Să nu mor pe țări străine.
 Că p'aci de mi'oi muri,
 Cine focu m'ra jeli.
 25 Nici am surori să mă cînte,
 Nice frați să mă comînde *,
 Nici surori să mă jeliă(scă),
 Nici frați să mă prohodiă(scă) *.
 Ajuta mi'ra Dumnezeu,
 30 Și m'oi duce'n satu mieu,
 Ș'oi muri la tată'mieu.
 Colo și de mi'oi muri,
 Tare nu mi'oi bănuî.
 Surorile m'or jeli,
 35 Și frații m'or prohodi.
 Surorile m'or cînta,
 Și frații m'or îngropa.
 M'or jeli și mîndrele,
 În trei luni, cu trei cununi,
 40 În trei sfinte duminici,
 Cu pui * roșii la mîneci,
 În trei joi cu tizeroi *,
 Și trei vineri cu briboi *.
 Și numai pe la Rusalii,
 45 Cu rozmalin * de cel mare.
 Și numai la tîrgurele,
 Cu struțuri * din boldurele *.
 Și numai pe la strînsuri *,
 Cu struțuri de strămături *.
 50 Și numai pin șezători,
 Cu struțuri verde de flori.

De la Toader Hoza Boicu,
 de 60 de ani, din leud.

JURĂMÎNTUL CĂTANEI

Rozmolin verde corcios *,
 Maică, m'rai făcut frumos,
 Da neamțului de bun folos.
 Cînd țiam fost, maică, mai dulce,
 5 Neamțu m'ro jurat sub cruce.
 Cînd țiam fost, maică, mai drag,
 M'ro jurat neamțu sub steag;
 Pe apă și pă uscat,
 De sluguță neamțului,
 10 De soție drumului.
 Da drumuțu'i grea soție,
 N'am picioare să mă ție,
 Nici mîndre să mă mîngîie,
 Nici condei să'mi pot eu scrie,
 15 Nice cernială să'mi fie.
 Jurămîntu'i tare greu,
 Cel ce joară cum jor eu.
 Jurămîntul l'aș lăsa,
 Da mă tem că m'oi usca.
 20 Jurămîntul l'aș ținea,
 Da mă tem că n'oi putea.
 Noauă ani îi cale lungă,
 Cine ar putea șajungă.
 Hei, tu, dulce a mea țară,
 25 De'oi trăi, călcați'oi iară.
 Io's așa de'nstrăinat,
 Ca și floarea verde'n hat *.
 Eu îmi șed între străini,
 Ca și floarea verde'n spini.
 30 D'așa o zis mîndra mea:
 — Vină tu, cîn' îi putea.
 De'ai fi negru ca tina,
 Ibdite* 'aș ca inima;

De ai fi negru ca scrumu,
35 Ibditeaş ca sufletu.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din leud.

42

ILCUȚA

Unde i locu, la din loc,
La mijloc Budeştiului,
La curtea preotului,
Domnii beau, se veselesc,
5 Pe Ilcuța o pețesc.
O pețiră cât pețiră,
Pe joi seara credințiră *,
Și vineri sara muriră.
Cînd a fost la cîntători *,
10 Făcutu și o scaldători,
Cînd s o zărit zorile,
Sosîtu și o druștile *.
Numai mirele o strîgat:
— Preoteasă, soacră mare,
15 Mîna pe Ilcuțafară.
— Pă Ilca nu oi mîna,
Că Ilca i moartă pe masă,
Cu perine de mătasă;
Cu păr galbîn despletit,
20 Cu brățuicu * năpostit.
— Preoteasă, soacră mare,
Mîna pe Ilcuțafară,
Că nu pot descăleca,
De doruț de la dînsa.

25 Du te dor în Valeasacă,
Spune cucului să tacă.
Să nu mi cînte cu bănat *,
Cămu mîndra m o lăsat;
Să nu mi cînte așa morțit *,
Cămu mîndra m o murit.

De la Elisabeta Barodî,
fată de 20 de ani, din Berbești.

43

ULICIOR

Frunză verde, varan pom,
Vai, săracu Ulicior;
Nu știu cum i o mblat de rînd,
De o luat crișmele n rînd.
5 Numai joi de o dintr o vreme
El acasă și o dînturnat,
Femeia sa și o aflat,
Aflat o culcată n pat.
Nu se ndur a o scula,
10 Da și o ntreat cocoana.
— Hăi, Mări, draga tatii,
De mult s o culcat mă sta?
— Mama amu s o culcat,
Focu, rău ti o blăstămat.
15 — Tu, Niță, femeia mea,
Scoală și mi dă de mîncat.
Focu, iute s o apucat,
Cină n masă o gătat.
Numai el că și o cinat,
20 Noapte bună și o luat.
— Noapte bună, că mă duc,

Mai mult nu țîoi mē(re) la plug;
 Noapte bună, n_oi vini,
 Mai mult nu țîoi plugări.
 25 — Noapte bună, hiruț* vie,
 Cum fugi tu de_a ta soție.
 La poduțu Sighetului,
 L_o așteptat pizmașii.
 Unu tăbacă i_0 dat,
 30 Unu foc i_0 scăpărat,
 Unu cu bota* i_0 dat.
 D_atîta i_0 dat de rău,
 De i_0 sărit capu_n tău*;
 Atîta i_0 dat de tare,
 25 De i_0 sărit capu_n vale.
 Da cel ce l_0 omorît,
 Să vedem ce_o hăznuit*:
 Măji* de aur și de_argint,
 De_o făcut o groază_n tîrg.
 40 Măji de aur ori de sare,
 De_o făcut o groază mare,
 Și la coconi* supărare.

De la Elisabeta Borodi,
 fată de 20 de ani, din Berbești.

44

LORINTE

Suflă vîntu_ntre morminte,
 Vine vestea de Lorinte,
 Zace nebun, fără minte.
 Strigă tare_n gura mare,
 5 Nime nu ști ce bai* are.
 Din durerea lui cea grea,
 Nime nul ști mîngîia.

110

Că a scris în testamînt*,
 Să nul îngroape_n mormînt;
 10 Ci să_l deie focului,
 De ce_a ars viața lui.
 El a scris pe o hîrtie,
 Carte cu limbă de moarte:
 Neamul lui să nu se strîngă,
 15 Surorițe să nul plîngă.
 Maica lui să_și puie struț,
 C_a murit și_acest fiuț*.
 Maica lui și_o d_auzit,
 Și la el că o venit
 20 Cu doftori, cu vrăjitoare,
 Mai știute pe sub soare.
 L_au doftorit, l_au vrăjit,
 Leacul nu i l_au găsit,
 Batăr* unde o îmblat,
 25 Leacul nu i l_0 aflat.
 Maica_și rupse ș_așa zise:
 — Lorincuț, dragu mami,
 Scris_ai rele, scris_ai bune,
 Cîte le_ai știut pe lume,
 30 Ș_amu le grăiești nebune.
 El își scrise pe hîrtie,
 Neamul lui să nu mai vie:
 — Fraților mei, faceți bine,
 Nu v_apropieți de mine.
 35 Ve_ți împlea de boală rea*,
 Nu iute ve_ți scoate de ea.
 La fîntîna unei biete,
 Se scaldă și niște fete,
 Pînă_n doauăzeci și șapte.
 40 Tot se scaldă și se_ntreabă:
 La care_i fața mai albă?
 Într_o vineri dimineață,
 Se scaldă și o nevastă.
 Nevasta a fost tărăoasă*

111

- 45 Şo născut fată frumoasă.
Acee mişo adus mie,
Mult doruţ şi rea urgie.
Mireasa inimii lui,
Şede:n dunga patului.
50 Ea se pleacă pe:sa lui faţă,
Şi el o cuprinde:n braţă.
El se:ntinde şi o strînge,
Şi de:acolo nu mai plînge.

De la Ion Cupcea, din Călineşti.

45

MOARTEA¹ LUI DUMITRU

- Frunză verde de chidru *,
Dusu:s:au mîndruţ Dumitru.
Miercuri seara şi:şo plecat,
Joi pe:amiază s:şo:necat,
5 Vineri veste o d:şinturnat.
Grea ploită o plouat,
Munţii toţi s:şau surupat,
Văile s:şau tulburat,
Luhai * mare, l:şo luat.
10 Numai el că şi:şo strîgat:
— N:şam avut soţii cu dor,
Să mă scoată din izvor,
N:şam avut soţii cu jele,
Să mă scoată de la rele,
15 De la moartea mea cea grea.
Nici am lumină de ceară,
Nici omuţ din a mea țiară.
Nici am lumină de său,
Nici omuţ din neamul meu.

¹ Vezi cap. Note (*Înmormîntarea*), vol. II, p. 473—474.

- 20 Numai el o poruncit,
Pe:şo frunză verde de plop,
La tată:s:ău la Pricop,
Ca să umble fără clop *.
La Pavăl la frate:s:ău,
25 Ca să:i facă copîrşău *,
Copîrşău mîndru:n:pnanat,
Că el numai s:şo:necat.
Copîrşău mîndru:ncernit,
Că:i de duşmani omorît.
30 Numai el o poruncit
Pe:şon puiuţ de mierlă neagră,
La soru:sa la Pălagă,
La soru:sa Pălăguţă,
Tot să:l cînte mîndru:n frunză,
35 Să:l cînte şi să:l jelească
Şi pre el să:l pominească.
Pînă:i lume şi vileag *,
N:şa veni în sat de steag.
Numai el şi:şau poruncit,
40 Pe:şon firuţ de iarbă verde,
Şi la feciori şi la fete,
Să facă bine să:l ierte.
Să joace, să se veseliască,
Pe el să nul agodiască *.

De la Ileana Ardelean, din Berbeşti.

46

ORFANA

— Mamă, inimă de piatră,
Vin:şacasă cîteodată,
Vezi străinii cum mă poartă:
Desculţă şi neschimbată,

5 Și toită * cîteodată.
Șașe n'am fost învățată,
C'am fost tare dezmiertată.
Mamă, de dor de la tine
Arde cămeșa pe mine,
10 Nu o poate stinge nime.
Vara ploauă, iarna ninge,
Nime nu o poate stinge,
Doru mamei rău mă'nvinge.
Mămucă, de doru tău
15 Mă topesc ca inu'n tău *.
Mămucă, de jelea ta
Mă topesc ca cînepa.
Mamă, de zilele mele
Și lui Dumnezeu iși jele,
20 Pietrile plîng pe vâlcele,
Pasărilor'n cuiburele.
Mămucă, de traiu mieu,
Și lui Dumnezeu iși greu,
Pietrile plîng pe pîrău,
25 Pasărilor'n cuibu său,
Că nu poci de doru tău.
Les afară, văd un nor,
Și nu pot de/a mamei dor,
Les afară și văd stele,
30 Și nu pot de/a mamei jele.
Mult îi moartea blăstămată,
Despărțiè(ște) mamă cu fată.
Pe mine m'o despărțit,
Cu cine bine/am trăit.
35 De ni/ar fi arsă casa,
Nu m'zar durè inima,
Ca și după mămuca.
Un an, doi, ar fi trecut,
Casă nouă/aș fi făcut,
40 Mamă dulce/aș fi avut.
Focul pot oamenii stînge,

Cu moartea nu poți învinge;
Moartea te frige mai tare
Decît focul cel mai mare.
45 Frunzucă verde de vâsc,
Eu de doruți mă topesc.
Mămuca mă vede bine,
Că miși dor de oarecine.
— Hei, tu, pruncă tinerea,
50 Decît să te văd așa,
Mai bine te/oi îngropa,
La fîntînă la izvor,
Să văd de cine ții dor.
— Du/mă, mamă, și mă'ngroapă,
55 La fîntînă pe Dumbravă,
Ca vini cui i/am fost dragă;
La fîntînă, și/a bea apă,
Șiți vedea cui i/am fost dragă.
Cîte rele petrecui,
60 N'am lădiță să le pui,
Nici cheiță să le'ncui,
Mamă dulce să le spui.
De/aș avea cîte mătuși,
Nu/s ca mamele de dulci.
De/s mamele cît de rele,
Tot îi mai bine cu ele,
Căși cată pruncii cu jele.
Mătușile întră'n casă,
Iară se duc și mă lasă,
70 Rămii cu inima arsă.
— Hăi, tu, mămulica mea,
Făți cărare pe sub nuci,
Și vină la ai tăi prunci.
Făți cărare prin briboi *,
75 Și vină pînă la noi.
Făți cărare prin călini,
Și mă du de la străini.
Străinii cină la masă,

Eu le țin lumină'n casă.
80 Străinii la masă cină,
Eu li's sfeșnic și lumină.
Dacă gată de cinat,
Multe vasă de spălat,
Și târzior de culcat.
85 Pe când vreau a mă culca,
Iară prind a mă scula.
Și când vreau a adormi,
Iară prind a mă trezi.
Durmi-u-aș tare cu dor,
90 Dar mi'i musai să mă scol;
Că de-aș fi la mama mea,
M-aș scula când eu aș vrea.
Dar dacă's la străinei,
Scolu-mă când strigă ei.
95 Și dacă's la străinele,
Scolu-mă când strigă ele.
Durmi-u-aș pe apă'afară,
Dar mă scol, dacă mă scoală.
C-aș zice c'oi mai dormi,
100 Nu mă lasă străinii,
Cum m-ar lăsa părinții.
Că la părinți dac-aș fi,
Mi-ar da pace și-aș dormi;
La străini îmi dă simbrie,
105 Și nu-mi lasă omenie.

De la Irina Hoza a lui Boicu,
nevastă de 26 de ani, din Ieud.

47

RAIUL ȘI IADUL

Dimineață mă sculai,
Mă lăui, mă pieptănai,

116

M-alergai pînă la rai,
Ce văzui mă bucurai.
5 M-am scăpat și-am zis așa:
Aici bine aș ședeă,
Dacă'ar fi și mîndra mea.
Îngerii s'o supărat,
Și de mînă m'o luat,
10 Și afară m'o țipat*.
M-alergai pînă la iad,
Ce-am văzut m'am spăimîntat:
Trupuri negre dezvălitate,
Și de popi neprohodite.
15 Mă uitai pe o zăbrea*
Și văzui pe mîndra mea;
Șapte draci o tinzuia*,
Trei era călări pe ea,
Doi de mînuri o trăgea.
20 Doi cu corbaci* o bătea,
Doamne, rău o tinzuia.
Și ea dacă m'o văzut,
Doamne, bine i'o părut.
— Vină'ncoace lîngă mine,
25 Acestea's și pentru tine.
Eu încă i'am zis așa:
— Șăzi acolo, mîndra mea,
Că știi cum mi'ai bătut curaua*
Și mi'ai bătut munca* mea,
30 Când mă duceam la voi sara.
Eu țiam dus palincă* 'n masă,
Tu'ai primit ca o jupîneasă*.
Eu am fost mortu de beat,
Tu m'ai chemat, coită*, 'n pat,
35 Tu ziceai că nu'i păcat.
Amu taci și șezi în iad,
Mama ta, ce ti'o dat!

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud.

117

HOREA MIRESEI

- La ştimpuţu * vraniiţii * ,
 Şede mama miresei,
 Cu o dalbă ştergătoare,
 Se roagă sfîntului soare:
 5 S-o ţie ziuca mare,
 Că are-o şiuică * ducătoare,
 Pintre lunci, pintre preluci * ,
 La părinţi necunoscuţi.
 Rîndu* în casă nu l-a şti,
 10 Focuţ, ruşine i-a fi.
 Ş-a spune cătră somside * ,
 Ele s-or coti ş-or rîde.
 — Frunză verde de vişine,
 Mă duc, mamă, de la tine,
 15 Doru meu, ţieşti rămîne.
 Ia-l, mamă, şi-l pune bine.
 Şi-l liagă în năframă albă,
 Şi-l pune deasupra în ladă.
 Cînd te ajunge dor odată,
 20 Du-te la ladă şi-l cată.
 Cînd te ajunge vreme grea,
 Du-te la ladă şi-l ia.
 De-a fi doru, cum l-ai pus,
 Io-s la faţă cum m-am dus.
 25 Şi de-a fi doruţuntors,
 Io-s la faţă cum n-am fost.

De la Ileana Ardelean,
 fată de 22 de ani, din Berbeşti.

HOREA UIEGII

- Țucuste, uiagă * , în fund,
 Că m-ai pus cu. . . în prund.
 Țucuste, uiagă plină,
 Că m-ai pus cu. . . în tină.
 5 Țucuste, uiagă goală,
 Cum m-ai pus, așa mă scoală.
 Eu te beau de bunișoară,
 Tu m-arunci pe sub lăcioară * .
 Cînd la gură te rădic,
 10 Tu-mi cînți mie glig, glig, glig,
 Glig, glig, glig mai linișor,
 Să meargă mai binișor.
 Glig, glig, glig cîtilinaș *
 Că te năpost * pe grumaz * .
 15 Cînd te vād la căpătîi * ,
 Eu atuncia mă mîngîi.
 Uieguță, iubit vas,
 Ceteră * cu dulce glas.
 Cetera și horinca * ,
 20 Și mîndruca săraca,
 Acelea mi-o fost mama.
 Ceteruca cînd-o aud,
 Toate relele le uit.
 Pe mîndruca cînd o vād,
 25 Toată mintea că mi-o pierd.
 Țup, opincă, pînă în pod,
 Pînă am vro doi-trei zloți;
 Că dacă tîi găuri,
 Tîoi duce la Baia-Mare
 30 Și mi-a fă opinci de oaie.
 Și om unge curelele,
 De-or sclipi ca stelele.

Pe la nojiță * cu flori,
Tișom rădica pînă'n nori;
35 La gurgîi * cu floricele,
Tișom rădica pînă'n stele.

De la Ileana Ardelean,
fată de 22 ani, din Berbești.

50

ÎNTEMNIȚATUL

Multe zile ndelungate,
Trăiam fără libertate,
Mîncam pită măsurată,
Mîncam carne nesărată.
5 Toată ziua lucrăm lînă,
Nici un ban pe săptămîină.
Cînd era de cătră seară,
Mă'nchideau ca pe o fiară.
Mă culcam fără mîncare,
10 Mă sculam fără alinare.
Nime'n lume pe sub soare,
Să măntrebe ce mă doare.
Poci peri ca și un cîne,
Cine m'a plînge pe mine?
15 Clopotele din cetate *,
Singureleși fac dreptate,
Că ele's cu pompă * mare
Și dau știrea'n depărtare:
Că amuși mort oarecare.
20 Toată lumea strîgă tare:
Peară, nuși pagubă mare!
Numai eu mă plîng de jele,
Multe's păcatele mele.
De șar face o minune,

25 Să mă văd scăpat în lume,
Nuș mai greși niciodată,
Feri-măș de orice faptă,
Fie mică, fie mare.
Pentru că m'a prinde iară,
30 Și m'a'nchide ca pe o fiară.
Un haiduc * cu haină lungă,
La răport stă să mă ducă.
Altu zice, măi! dăi pace,
Că din cîne, om nuși face.
35 Mă'nhățește, mă trudește,
Pînă groapa mișo gățește.
Doamne, cată din nălțime
La un rob * scîrbit ca mine
Și mi ajută, Doamne,șo dată,
40 Să mămpac cu lumea toată.
Să mămpac și să mămpac,
Să nu mai pic altu'n sac.
Căștaii sacu dracului
În punerea capului.

De la fostul închis în temnița de la Gherla,
Grigore Pleș, de 35 de ani, din Ieud.

51

CÎNTECUL EMIGRĂRII

Frunză verde, lemn uscat,
Cînd de-acasă am plecat,
Frunză verde, iarbă grasă,
Plecatșam, Doamne, de-acasă
5 Tot cu inimioara arsă.
Frunză verde, lemn uscat.
Eu cînd am ieșit din sat,

Departe m'am depărtat
Și pe ai mei i'am lăsat.
10 Scumpul meu și iubit sat,
Eu pe tine te'am lăsat.
Rămas bun, iubite tată,
Adă mîna și mă iartă.
Să știți, părinți și soție,
15 Eu plec astăzi și vă las,
Cu mult dor și cu năcaz.
O dată că mă mai uit,
Nu știu vedevoi mai mult,
Și mă rog și de iertare,
20 De la mic, pînă la mare,
Faceți bine, mă iertați,
Și de mine nu uitați.
Frunză verde, lemn uscat,
Eu cînd am ieșit din sat,
25 De jale, de năcăjit,
Nicăiri nu m'am oprit,
Pîn' la stație'am sosît.
Frunză verde de măcriș*,
La stație la gheizăș*.
30 Frunză verde de pelin,
De'acolo m'am pus pe trin.
Și pe trin cînd m'am urcat,
Ziuă bună mi'am luat.
Trinu pleacă'ncet și lin,
35 Eu de jale tot suspin,
Și nevasta tot plîngînd.
Frunză verde de cireș,
Ziua, noaptea tot am mers;
Frunză verde de săcară,
40 Pînă ce'am ieșit din țiară.
A doua zi deminiața,
Amară mi'o fost viața.
Lăsați Țara Ungurească,
Intrați în Țară Orvătească*,

45 În țara orvatului,
La apusu soarelui.
Acolo gheizăș' o stat,
Că pămîntul s'o gătat,
Toți din gheizăș jos ni'am dat.
50 În Fiume, stație'i mare,
Ce'i zidită lîngă mare.
De'acolo ni'am luat la cale,
Pe'o uliță foarte mare,
Pîn' la vapor la cîntălare*.
55 Frunză verde de bujor,
Și ne'au dat cărți de vapor.
Dacă cărțile ni'au dat,
La vizită ne'au băgat.
Frunză verde de hemei,
60 În cortil* lîngă helei*,
Stau trei doctori ca trei lei,
Frunză verde ca iarba,
Doctori din America.
Foarte tare vizita
65 Și sănătoși ne afla,
Cărțile ne ștempelea*,
Că sîntem buni a pleca,
În țară'n America,
Pentru orice muncă grea.
70 Nu mai este drum'de'fier,
Numai tot apă și cer.
La marginea apelor
E stația vapoarelor.
Și ni'am suit pe vapor,
75 Cu multă jale și dor,
Și'n vapor ni'am așezat,
Fiecare la'lu' pat,
Ș'atunci vaporu'o plecat.
Cătră sfințitu soarelui,
80 Pe mijlocu'oceanului,
Vaporu se legăna,

Oamenii toți tremura.
Și într-o noapte deplin
Mers-o vaporu tot lin,
85 Fără grije, fără chin.
A doua zi demineața,
Amară ni-o fost viața.
Din pat jos dacă ni-am dat,
Ne duceam ca omu bat,
90 Că nu eram mai în stare
Nici să mai stăm pe picioare
Cînd vaporu se scutura,
Tot de paturi ne trîntia,
Iară noi ne rădicam,
95 Lui Dumnezeu ne rugam.
Amețiți pe cum eram,
La nemică nu gîndiam,
Nici la lume, nici la dor,
Ci la chinul de pe vapor.
100 Oceanule apă rece,
Dumnezău sfîntul te sece;
Să te fi săcat de mult,
Eu să nu te fi trecut;
Nici să nu te triacă nime,
105 Să fii tu plătit cu mine.
Eu din gur-am cuvîntat,
Lui Dumnezeu m-am rugat:
Du-mă, Doamne, la uscat,
Să fiu de popă ngropat,
110 Nu în mare aruncat,
De peștii cei mari mîncat.
Dumnezău m-au ascultat,
În Americ-am intrat.
Iar aicea ce să vezi:
Numai negri și engleji.

De la Vasile Mariș, de 40 de ani, din Ieud,
plecat în America în 1911.

II. COLINDE ¹

I

NAȘTEREA LUI HRISTOS

Refren: Florile dalbe.

La mijlocu ceriului,
Florile dalbe,
La mijlocu ceriului,
Este-on pom a raiului,
5 Florile dalbe,
Este-on pom a raiului.
Pe la poale mpoleit,
La mijloc îi zugrăvit,
La vîrfuț întraurit.
10 Dar acolo cine șede?
Șaduși patru rîndunele,
Șiși împletesc luminele.
Lumini dalbe ca de ceară,
Să se vadă peste țară.
15 Multă cale mi-am călcat:
Tot cale de nouă zile
Am călcat în doauă zile.
Că murgu mi-o cimpezit*,
Aducînd pe Domnul sfînt.

¹ Vezi capitolul *Note*, vol. II, p. 474.

20 La pîrăul lui Iordan,
 La curțile * lui Adam,
 Vinuși patru porumbași
 Cu glas ca de feciorași:
 Scoală, scoală, Domnul nost,
 25 Și scoală și slujnicele
 Săși mătoare sobele *,
 Săși așterne mesele,
 Săși împle păharele,
 Cu vîrfu cosițelor,
 30 Cu poalele sugnelor *.
 Cît gunoi l'or mătura,
 Tot în mare l'or țipa.
 Marea vine, căși mai mare,
 Să vedem cea adunare.
 35 Își adună doi boi suri,
 Cu coarnele de auri.
 Din vîrfuțu coarnelor,
 Leagînuț de păltinuț.
 Da'n leagăn cineși culcat?
 40 Fiu' Maicii nfașurat,
 Cu fășură * de mătasă,
 Făcută de mpărăteasă.
 Treceți crai și hodiniți.
 — Nșam venit să hodinim,
 45 Ceșam venit să povestim.
 Oare unde pe pămînt,
 Șau născut fiul Cel sfînt?
 Din grădină cu flori albe,
 Cu o mîină flori culege,
 50 Cu una struțuri făcea
 Și n sat la boieri ducea.
 Cineșascultă colinda,
 Dumnezeu sfîntu l trăia(scă),
 Și pe toți cu gazd al său,
 55 Săși trăiască Dumnezeu.

Și mă trăia și pe mine,
 Poate vșam colindat bine.

De la Ileana Ardelean,
 fată de 22 de ani, din Berbești.

2

COLINDUL NAȘTERII LUI ISUS HRISTOS

Refren: Demineța lui Crăciun.

Sculați, gazde, nu durmiți,
 Sculați, gazde, nu durmiți,
 Demineța lui Crăciun,
 Că nuși vreme de durmit,
 5 Ci vreme de prăznuit.
 Că vine o sărbătoare,
 Cea mai sfîntă pe sub soare.
 Astăzi Dumnezeu o vrut,
 Om pentru noi șo făcut.
 10 Din fecioară șo născut,
 Din Mariașpreacurată,
 Întrșo micuță poiată.
 Îngerii veniră jos,
 Unde șau născut Hristos,
 15 Și frumos șau lăudat,
 Cu toții șau bucurat.
 Și noi să ne veselim,
 Cu toții să prăznuim,
 Pînă n veci să l alduim *.
 20 La a lui Hristos venire,
 La a noastră mîntuire.
 Dintrșeaceastă mică casă
 Binele să nu mai iasă.
 De oameni să fie iubită,

25 Totdeauna pomenită,
De Domnul blagoslovită.

De la Parasca Chindriș,
fată de 18 ani, din leud.

3

COLINDUL NAȘTERII DOMNULUI NOSTRU ISUS HRISTOS

Sosîto ziua cea sfîntă,
De proroci de mult vestită,
Care lumea o cinstește,
De creștini se prăznuiește.
5 Sculați, boieri, nu durmiți,
Vă gîndiți de prăznuiți.
Că vă vineo sărbătoare,
Mai cinstită pe sub soare.
Astăzi Domnul s'a născut,
10 Pentru noi om s'a făcut.
Astăzi cerul s'a deschis
Și pe îngeri i-o trimis.
Îngerii o'au prăznuit.
La păcurari * o'au vestit.
15 Păcurari, vă bucurați,
Și la Hristos alergați.
În iesle îl veți afla,
Că l'a născut Maria.
Răsărit'a, răsărit,
20 Bucurie pre pămînt.
Astăzi ziua lui Crăciun,
Lui Crăciun, celui bătrîn,
Ce cu toții o dorim
Și din inimă poftim:

25 Din a ta frumoasă casă,
Binele să nu mai iasă.
Dumnezău să vă ibască *.
La mulți ani să vă trăiască.
Să fii, gazdă, bucuros,
30 La nașterea lui Hristos.

De la Vartolomei Pricop, din Săpînta.

4

NAȘTEREA LUI HRISTOS

Sculați, sculați, boieri mari,
Sculați, voi, români plugari,
Că vă vin colindători,
Noaptea pe la cîntători.
5 Nu vă aduc nici un rău,
Ce v'aduc pre Dumnezău,
Să vă mîntuiască de rău.
Un Dumnezău nou născut,
În rântii * e învăscut *.
10 Că pre ceri s'o arătat,
Un luciafăr minunat,
Foarte tare luminat,
Inima să'ntinerească,
Oamenii să'i înfrățească.
15 Noi vă zicem să trăiți,
Întru mulți ani fericiți,
Și ca pomii să rodiți,
Și ca ei să'mbătrîniți.

De la Mihai Șerban,
învățător în Săpînta

COLINDUL MAICEI SFINTE CÎND AU NĂSCUT PE HRISTOS

Refren: Hoidilin și iară lin,
Frunză verde rozmolin.

Maica sfîntă s-o luat,
Hoidilin și iară lin,
Frunză verde rozmolin,
Tot pe plai, picior de rai.
5 Prin țarine cînd trecea,
Rîturi uscate nverzia,
Din pociumpi * făclii ardea.
Din nuiele luminele,
Și de acolo s-o luat,
10 Sub cruce de tisă verde *.
— Fire ai, tisă, d'alduită
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de Fiul meu.
Din trupina ta cea mîndră,
15 Tot să și facă cruce mîndră,
La cea mînăstire mîndră.
Ea de acolo s-o luat,
Tot la ieslea oilor.
Nu s-o putut hodini,
20 De cronțatul * oilor,
De tropotul mieilor.
Iară ea așa și o zis:
— Nu mi-oi pune mintea mere *,
Cu mărhuță * mînînte.
25 Maica sfîntă s-o luat,
Pe un cîmpuț lung și lat:
Cu o seceră la brîu,
La o holdiță de grîu.
Șazu jos să hodinească,

30 Pe Isus Hristos să-l nască.
Dar nu putea hodini:
De sunetul vîntului,
De zgomotul grîului.
— Să fii, grîule, alduit,
35 De mine, de Fiul sfînt,
De colaci * și de prinoasă,
Pe la sărbători frumoasă.
Ea de acolo s-o luat,
La umbră de plop înalt.
40 Șazu jos să hodinească,
Pe Isus Hristos să-l nască.
Dar nu putea hodini,
Căci plopul se tot clăti:
De sunatul vîntului,
45 De zgomotul frunzelor.
— Fi-urai tu, plop, blăstămat
Și de vînturi dărîmat,
Frunza n tine să nu steie,
Nici în încet, nici în vînt,
50 Și nicicînd pe acest pămînt.
Ea de acolo s-o luat,
Pe la ieslea boilor.
Boii ndată ce o vedea,
Loc în iesle că-i făcea.
55 Aici s-o născut Hristos,
Creștinilor de folos.
— Fire ați voi, boi, alduiți:
Într-un ceas să vă hrăniți
Și ntr-unul să hodiniți,
60 Și n unul să osteniți.
Pînă plugarii or mîncă,
Îți șădea și ți hodini;
Pînă plugarii or gusta,
Îți șădea și ți rumăga.
Să fii, gazdă, veselos,

Să poți merge la itros *,
Și găzdoaia veseloasă,
Căi ajuns zile frumoasă.

De la Maria Tășcan, fată din Nănești.

6

COLINDUL MAICEI ȘI A FIULUI EI SFÎNT ȘI
RĂSTIGNIREA LUI PE MUNTELE GOLGOTEI

Refren: Mîndrăi sara de Crăciun.

Colo sus la răsărit,
Mîndrăi sara de Crăciun,
Lucezito, lucezit *
Un lucer * mîndru galbîn.
5 Dăceea nuși lucezire,
Ci e sfîntă mînăstire,
Cu podu de ceară sfîntă,
Cu păreții de tămîie.
Da acolo cineși sede?
10 Șapte popi, șapte dieci *,
Mai peatîția patrierci *.
Slujbă mîndră cineșascultă?
Maica Sfîntă cu Fiul mic.
Fiul zbiară, stare nșare,
15 Maica nuș poateșascultare.
— Taci, Fiule, taci, dragule.
Că eu am ție ceți dare:
Toate cheile raiului,
Scaunu județiului.
20 Păharul botezului.
Dacă în rai ții dîntra:
Cu scaunuși judeca,

Cu păharuși boteza,
Din păgîni creștini îi fă.
25 Fiul mai tare zbiera,
Maica nuș poateșasculta.
— Sui, maică, pe stîngu meu
Și te uită ce vād eu:
Trei orașă jidovești.
30 Întrun oraș mieșmi fac,
Cruciță mîndră de brad;
Șintrun oraș mieșmi fac,
Cruciță, mamă, de fier;
Șintrun oraș mieșmi fac,
35 Cunună mîndră de spini.
Cununa în cap mișor pune,
Cununa mișor apăsa,
Sfîntu pār șa rînteza *,
Sfîntu sînge șa vārșa,
40 Păcătoșii lșor călca.
La Pilat că lșo luat:
— Răstigneșenișl, Pilate,
Că de nu liși răstigni,
Nouășmpărat nu niși fi.
45 Și Pilat șșo sufulcat,
Și pe mînuri șșo spălat,
Căi sînge nevinovat,
Șiși păcat pe jos prădat.
— Răstigneșenișl, Pilate,
50 Că de nu liși răstigni,
Nouă Pilat nu niși fi.
Și Pilat șșo sufulcat *
Și pe mînuri șșo spălat:
— Da eu mă spāl de păcat,
55 Căi sînge nevinovat.
Crucea deș a umăr ișo pus,
Sus la Golgota lșo dus.
Cînd pe cruceșl pironește,
Jiziișn față îl ștopește *,

60 Cu vargă de rugi îl bătește,
Cu sulita! străpungește,
Sîngele pe stîlp mergește.

De la Vasile Pleș, din Ieud.

7

NAȘTEREA LUI HRISTOS. TRĂDAREA LUI IUDA.
JUDECATA LUI PILAT. RĂSTIGNIREA. SPÎNZURA.
REA LUI IUDA. ÎNVIEREA LUI HRISTOS ȘI MÎNTUI-
REA CELOR DIN LIMBI ȘI A ÎNTREG NEAMULUI
OMENESC

Scoală, gazdă, șezi la masă,
Hristos Domnul nost,
Scoală, șezi la masă,
Ș'ascultă colinda noastră,
5 Hristos Domnul nost,
Ș'ascultă colinda noastră.
Că'i colinda lui Hristos,
La tot omul de folos.
Cînd vremea da'o sosît,
10 Ce prorocii o prorocit,
L'o născut Maica cea sfîntă,
Decît lumea mai cinstită,
De Dumnezeu blagoslovită:
În ieslea boilor,
15 Împărat îngerilor.
Să fii, Maică, adevărată,
C'ai născut fiu fără tată,
Șizai născut un fiuț sfînt,
Oamenilor pre pămînt.
20 Iar Fiul dacă creștea,
Multe minuni că făcea:
Bolnavii tămăduia,

Pe orbi cu ochi îi făcea.
Jidovii se mînia
25 Și în loc să'i răsplătească,
Stă gata să'l răstignească.
Și s'au strîns cu toții la sfat
Ca că'l ducă la Pilat.
Cînd cocoșii căși cîntară,
30 Iuda'n talpe se sculară,
La jidovi de alergară,
Și le'au zis lor așa:
— De'mi veți da treizeci de zloți*,
Eu voi vinde pe Hristos.
35 Treizeci de zloți că i'o dat,
Pe Hristos l'au cumpărat,
Toți jidanii de poganii
Cu treizeci de banii.
Și pe Hristos îl prindē
40 Și la Pilat îl ducē:
— Răstignește'nîl, Pilate,
C'au făcut prea mult păcate!
— Ba eu nu l'oi răstigni,
Că mie păcat mi'a fi,
45 Că'i trupșor nevinovat,
Sînge de creștin curat.
Ei strîgară a doua oară,
Cu cuvinte de ocară:
— Răstignește'nîl, Pilat,
50 Nu ția fi nici un păcat.
Că de nu ni'l răstignești,
Nouă Pilat nu ne ești.
Și Pilat l'o judecat,
Vină'ntru el n'o aflat,
55 Și pe mînuri s'o spălat,
De sînge nevinovat,
Și iară lor li l'o dat.
Ei s'o strîns cu toți ciopoară*,
Pe Hristos ca să'l omoară.

60 Și l'o prins și l'o legat,
Și stă gata de plecat,
La locu de răstignire.
Și l'o luat și l'o dus
65 Pe dealul Golgotei'n sus,
Pe cruce de brad l'o pus,
Cu sulița l'o străpuns,
Mult sînge și apă'o curs.
Pe cruce de lemn de brad,
70 Pentru'a lui Adam păcat.
Și'n locuț de un brîuț
L'o încins cu un ruguț *,
În locuț de comînac *,
Cunună de spini pe cap.
75 Lîngă cruce cine sta?
Tot Maica Preacurata,
Și pe Fiul său cînta:
— O, Fiule, o, dragule,
Toate le rabzi de minune.
80 O, Fiuțu meu cel dulce,
Coborî'te de pe cruce.
— Eu cu drag m'aș coborî,
Da nu mă lasă jidovii.
Dumnezeu de sus căta
85 Și la Fiul său uita:
Cum sta spînzurat pe lemn,
Pentru'a lui Iuda îndemn.
Dumnezău s'o supărat,
Pămîntu'o cutremurat,
90 Petri multe'o despicat,
Soarele l'ontunecat.
Luna'n sînge'o îmbrăcat.
Luna s'ombrăcat în sînge,
Îngerii o prins a plînge,
95 Și stelele încă toate,
Că n'au fost vrednic de moarte.
Îngerii plîngea pe sus,

Văzînd că moare Isus.
Ucenici plîngeau pe jos,
100 Văzînd că moare Hristos.
Văzînd Iuda ce'o lucrat,
De la jidovi o'alergat
Și banii i'o aruncat,
S'au dus de s'o spînzurat.
105 Jidovii s'o spăimîntat,
De pe cruce l'au luat,
Groapă'n piatră au săpat
Și'acolo l'au îngropat.
Grele streji au aruncat,
110 Să străjuia pe'mpărat.
Dumnezău au poruncit,
Străjile toate'au înlemnit,
Ș'a treia zi au înviat
Și s'o coborît la iad,
115 Ca să scoată pe Adam
Și pe pruncii lui Avram:
— Scoală, Adame, hai cu mine,
Să miei * de la rău la bine,
Că de cînd aici ședeai,
120 Doamne, rău te năcăjeai.
Scoală dară să pornim,
Sus la cer să ne suim.
Sus la ceri ca s'au suit,
Cu Tatăl au vorovit:
125 Cum pe noi ne'a mîntuit
De'acel vecinic iad cumplit.
*Multămită gazdei*¹
Și colinda o gătăm,
Sus la ceri că o'nălțăm.
130 O'nchinăm pe sănătate,
Să trăiă(scă) gazdele toate.
O'nchinăm cu cuget bun,

¹ Vezi cap. *Note*, vol. II, p. 474—475.

C-am ajuns sfîntu Crăciun.
Să fii, gazdă, veselos,
135 Ca să mergem la itros*,
La nașterea lui Hristos.
Să fii, gazdă, în veselie,
Ca să mergem la litie*,
La nașterea lui Mesie.
140 Și colinda nu-i mai multă,
Să trăiă cine-o ascultă.
Și colinda-i atîta,
Cine-o ascultă să trăiă.

De la Vasile Pleș,
de 30 de ani, din leud.

8

COLINDUL MAICII ȘI A FIULUI EI

Refren: Raza mîndră-a soarelui.

Umblă Maica după fiu,
Raza mîndră-a soarelui,
Tot plîngînd și întrebînd:
— N-ai văzut pe Fiul sfînt?
5 — Ba noi poate l-am văzut,
Dară nu l-am cunoscut.
— Dacă cumva l-ai văzut,
A cunoaște l-ai putut:
Că pre fața Fiiului
10 Scrisă-i raza soarelui,
Și pe fruntea-i luna plină,
Luna plină cu lumină.
Iar pre a lui umerei,
Strălucesc luceaferei.
15 — Maică sfîntă, de-i așa,

138

Noi îți dăm o veste rea:
Că-i la curte la Pilat,
Răstignit pe lemn de brad.
Maica plînge și se nfrînge,
20 Inima-i înoată-n sînge.
Îngeri sînt o ceată mare,
Zboară la ea de ntristare,
Și la cer că o rădică,
Dară Maica le cuvîntă:
25 — Fiul meu tot Domn a fi
Și cei buni îi vor fi fii;
Celor răi va răsplăti,
Și în veci i-a pedepsi.

De la Mihai Șerban,
învățător în Săpînța.

9

COLINDUL RĂSTIGNIRII LUI HRISTOS

Refren: Demineața lui Crăciun

Coborîto, coborît,
Coborîto, coborît,
Demineața lui Crăciun,
Domnul Hristos pe pămînt,
5 Domnul Hristos pe pămînt,
Demineața lui Crăciun,
Pîntre holde de grîu sfînt.
Jidovii că l-au cuprins,
L-au cuprins și l-au legat.
10 Și l-o trimăs l-ampărat.
— Răstingnește-l, d'ampărate,
Că de nu l-ai răstigni,
Împărat nouă nu-i fi.

139

- O strîgat a două oară:
 15 — Răstignește-l și-l omoară.
 El tare s-o supărat,
 De minie s-o sufulcat *,
 Pălmi peste obraz i-o dat.
 Cu sulița l-o străpuns,
 20 Sîngele pe piept i-o curs,
 Maicăsa că și-o strîgat,
 Că n-ar trebui vărsat,
 Că nu-i sînge vinovat.
 Cine-ascultă colinda,
 25 Dumnezeu sfîntul trăia(scă).

De la Ileana Ardelean, fată de 22 de ani,
 din Berbești.

10

COLINDUL TRĂDĂTORULUI IUDA ȘI A RĂSTIGNIRII LUI HRISTOS

Refren: Domnului Doamne.

- De ziuă se revărsără,
 Trei cocoși mîndri cîntară,
 Iuda'n talpe se sculară.
 Adă vinu și na banu,
 5 Iuda grăia cu dușmanu:
 — De mi-i da treizeci de zloți *,
 Eu ți-oi vinde pe Hristos;
 De mi-i da treizeci de-argint,
 Ți l-oi da de răstignit.
 10 Treizeci de zloți de i-o dat,
 Pe Hristos l-o căpătat.
 După masă l-o aflat,
 Și l-o cuprins, l-o legat,
 Și l-o trimăs la Pilat.

140

- 15 — Răstignește-ni-l, Pilate.
 — Ba eu nu l-oi răstigni,
 Că mie păcat mi-a fi.
 — Răstignește-ni-l, Pilat,
 Pe cruce mîndră de brad.
 20 Nu te teme de păcat.
 Că de nu ni-l răstignești,
 Nouă Pilat nu ne ești.
 Pe cruce de l-o ridicat,
 Pilat rău s-a supărat,
 25 Și la Maica o-alergat:
 — Hei, tu, Măiculiță dulce,
 Fiul tău îi sus pe cruce.
 Maica rău s-o supărat,
 Și numai s-o alergat,
 30 Tot prin lin și prin pelin,
 Poale albe sufulcînd *,
 Cizme negre desculțînd,
 Părul galbîn despletînd,
 Și pe-a ei fiuț jelînd.
 35 — Cobori, fiuț, de pe cruce,
 Că ți-oi fi măicuță dulce.
 — De mi-i fi, de nu mi-i fi,
 De-ai cea n-oi coborî.
 Nu mi-oi lăsa creștinii
 40 Pentru jizii, păgînii.
 Lasă, măiculiță, lasă,
 Cum or ști să mă căznească,
 Tot am parte creștinească.
 Căznească-mă cît de rău,
 45 Nu m-a lăsa Dumnezău.
 Cine-ascultă colinda,
 Dumnezău sfîntul trăia(scă).

De la Parasca Chindriș,
 fată din leud.

141

COLINDUL BRADULUI ȘI A TRĂDĂRII LUI IUDA

Refren: Domnului și-a nost Domn.

- Ce sarăi și astăsară,
 Astași sara de Crăciun,
 Domnului și-a nost Domn,
 Că șo născut Fiul sfânt.
- 5 Noi nu știm undeșo născut:
 Supt umbruța bradului,
 Ce se roagă soarelui,
 Să nuși ciunte vârful lui.
 Poateșe el tot ruga,
- 10 Că vârful i lor ciunta,
 Și lor puneșn curți pe masă,
 În iasară * tot de fală.
 Doi cocoși negri cînta,
 Iuda din pat se scula,
- 15 Pe obraz nu se spăla.
 Fiun brațe căl lua,
 La jidovi îl arăta.
 — Ia cătați că eu îl vînd
 Numai cu treizeci deșargint.
- 20 Da nu vișl vînd de trăit,
 Ci vișl vînd de răstignit.
 Cșaiestași musai să moară,
 Ceși născut din Fecioară.
 Aiesta capu lșa da,
- 25 Că lșo născut Maria.
 Maicășsa șișo auzit,
 Jos la el o coborît.
 Cu Ion că șoșntîlnit.
 — Măi Ioane, Sîntioane,
- 30 Cît ai umblat pe pămînt,
 Nșai văzut pe Domnul sfînt?

- Eu poate că lșam văzut,
 Dară nu lșam cunoscut.
 — Fiul meu îi cunoscut:
- 35 Cel ce poartă praporile,
 Praporile cu brațele,
 În toate duminicile,
 Pe la toate bisericile.
 — Numai eu că lșam văzut
- 40 Lîngă curtea lui Pilat,
 Răstignit pe lemn de brad.

De la Tețilia Borodi,
fată din Berbești.COLINDUL MINUNILOR, RĂSTIGNIRII
ȘI A ÎNVIERII LUI ISUS HRISTOS

Refren: Domnului Domn.

- Din Maria șo născut,
 Domnului Domn,
 Isus Hristos pre pămînt,
 Șașntrupat din Duhul sfînt.
- 5 Cu oameni o petrecut,
 Multe minuni o făcut.
 Bolnavii îi vindeca,
 Orbii cu ochi îi făcea,
 Jidovii se mînia.
- 10 Ei dacă șsau mîniat,
 După el au alergat.
 Pe Hristos dacă lșo prins,
 Sus pe cruce lșau întins.
 Cunună de spini ișo pus,
- 15 Cu brîu de rug lșau încins.

De pe cruce lău luat,
 Groapă'n piatră lău săpat,
 Acolo lău îngropat,
 Şa treia zi a'nviat.
 20 Sus la ceruri s'o suit,
 De unde'o fost coborît.
 Şi cu tatăl o vorbit,
 Că pre noi ne'a mîntuit:
 De osîndă şi de iad,
 25 Pre noi ne'a răscumpărat,
 Şi raiul ne'a descuiat.
 Ca în veci să'l moştenim
 Şi pre Tatăl să'l mărim.
 De la Vartolomei Pricop, din Săpînța.

13

RĂSTIGNIREA LUI HRISTOS

Refren: Florile dalbe.

Cînd Hristos cinà la masă,
 Stau evreii după casă,
 Dar Iuda că o intrat,
 Lui Hristos de s'o'nchinat.
 5 El afară a ieşit,
 Şi jidovilor o grăit:
 — Daţi-mi treizeci de arginți
 Şi vi'l dau să'l răstigniți.
 Iuda iubitor de bani
 10 L'o vîndut lăi săi duşmani.
 Cînd Hristos găta de cină,
 Merse sub pom în grădină.
 Iuda după el s'o dus,
 Dar jidovii prin ascuns.

144

15 Şi cînd Iuda'l sărutară,
 Iar jidovii şi'l legară.
 Lău purtat pîn' la Pilat
 Şi la casa cea de sfat.
 Sfatul lor au hotărît
 20 Ca să fie răstignit.
 Pe cruce de brad lău pus,
 Cu sulița lău împuns,
 Sîngele pe cruce'a curs.
 Dar mulțimea a strîgat:
 25 « Nu trebe pe jos vărsat,
 Sîngele nevinovat »,
 Soarele se'ntuneca,
 Luna'n sînge se'embrăca,
 Munții se cutremura,
 30 Apele se tulbura.
 Îngerii'ncepură'a plînge,
 Că se varsă'atîta sînge.
 Dar pe Iuda blăstămat
 Sufletul rău l'o muştrat,
 35 Şi s'o dus, s'o spînzurat.
 De la Vartolomei Pricop, din Săpînța.

14

FACEREA LUMII. PĂCATUL STRĂMOȘILOR NOȘTRI VIAȚA LUI ISUS HRISTOS DE LA NAȘTEREA SA PÎN' LA MOARTE

Cînd Domnul s'a miluit
 Şi pămîntul l'o zidit,
 Pe om l'o pus pe pămînt
 Să vestească'a lui cuvînt.
 5 A făcut şi altă lume,
 Cu suflete mult mai bune,

145

Pus^o și îngerii în ceri,
Să laude cu cântări.
Dar Sătana blăstămat,
10 Prea tare s^o înălțat.
Cu îngerii blăstămați
Fost^{au} tare îngîmfați.
Vrînd să se nalțe prea tare,
Mers^{au} pre^a iadului cale.
15 Dar s^o aflat doborîți
Și de iad toți înghițiți.
Ei din îngeri minunați
Iatăⁱ draci întunecați.
Sătana mult s^o gîndit,
20 Cu^a lui draci s^o sfătuit,
Cum să nșele și pe om,
Să nascălute de^a lui Domn.
Adam trăia fericit
În raiul de pe pămînt.
25 Că năvea de necăjit,
Nici din lume de murit.
Diavoli au făcut sfat,
Și ntr^{un} șerpe s^o băgat,
Pîng^{*} un pom s^o învîrtit,
30 Pîngă pomul cel oprit.
Pe Eva o înșălat,
Din acel pom a mîncat.
Au dus și la ei bărbat,
Pre Domnul l^o supărat
35 Dumnezeu acel de sus,
Pre oameni blăstăm o pus:
Să trăiască cu sudori,
Să se facă muncitori,
Pe pămînt să năcăjască,
40 Morți în lipsă să trăiască,
Raiul să nu l miruiască,
Pre Domnul să nu l privească.
Adam o nceput a plînge,

Și Domnului sfînt aⁱ zice:
45 Săⁱ ierte a lui păcat,
Că muierea l^o nșelat.
Eva plîngea tot mai tare,
Vrînd să capete iertare,
Că la marele păcat,
50 Șerpele o^a nșelat.
Domnul sfînt s^o îndurat
Spre oameni, cînd s^o rugat,
Și lor le^a făgăduit
Că trimete un fiu sfînt,
55 Săⁱ învețe cum să facă,
Numai Domnului săⁱ placă,
Și săⁱ scoată din păcat,
Din întunecosul iad.
Oamenii de pe pămînt
60 Multă vreme l^o dorit
Pe pruncuțul acel sfînt,
Ce le^o fost făgăduit.
Patru mii de ani trecură,
Și fiul sfînt se născură
65 Nu n curțile domnilor,
Ci în ieslea vitelor.
Hristos s^a născut sărac,
Că lui săraciiⁱ mai plac.
Mama lui, floare frumoasă,
70 Din muieri cea mai aleasă,
L^o n fășurat în scutece,
Îngerii cînta cîntece.
Trei păstori cu gînduri bune,
Au venit la nchinăciune,
75 Aducînd daruri de^a lor,
Ceresului pruncușor.
Trei crai de la răsărit,
Cu steau^{au} călătorit,
Veniră la nchinarea lui,
80 Scumpe daruri aducînduⁱ.

Au aflat pe cel dorit,
De Domnul făgăduit,
De profeți mulți prorocit,
Ce pe om l-o mîntuit.
85 După ce ei l-o aflat,
Bucuroși i s-o'nchinat.
Și lui mari daruri i-o dat,
Ca unui mare'mpărat.
Lumea toată o jucat,
90 Și cîntînd s-o bucurat:
Dracii rău s-o îngrozit
Cu'a lor domn de pre pămînt.
Îngerii cînta: mărire,
Domnii răi striga: perire
95 Celuia ce s-a născut,
Care lumea o făcut.
Domnul din cer l-o ferit,
Pe Mesia cel dorit,
Să nu-l piardă oamenii,
100 Pînă ce i-a mîntui.
După ce el o crescut,
Și treizeci de ani o avut,
S-o botezat de la Ioan,
În rîul lui Iordan.
105 Atunci ceriul s-o deschis,
Părintele sfînt o zis:
Astăzi fiul cel iubit
Care bine l-am voit,
Ascultați a lui cuvînt,
110 Cel spune pe'acest pămînt.
El lumea o învățat,
Mare turmă'o cîștigat.
El o'nvins lumea și dracii,
Și-o mîngîiat toți săracii.
115 Pe bolnavi i-o vindecat
Și pe morți i-o înviat.

Pe cruce s-o răstignit
Și la oameni li-o dăruit:
Viața cea de vecie
120 Și cerească'mpărăție.
Bucură'se fiecare,
La a Nașterei serbare.
Să se bucure tot pămîntul
Că s-a întrupat cuvîntul.
125 S'alerge cu mic cu mare
Lui Hristos spre închinare.
Cei ce lui s-or închina,
Mare dar or căpăta:
Iertarea păcatului
130 Și locașul raiului.
Prin naștere ni-o scăpat:
De munci grele și păcat,
De munca grea a iadului,
De văpaia focului.
135 Colinda noastră nu-i mai multă,
Să trăià(scă) cine-o ascultă.
Colinda noastră'i atîta
Pe gazdă Domnul trăià.

De la Vartolomei Pricop, din Săpînța.

15

COLINDUL LUI ADAM ȘI EVA

Refren: Florile dalbe.

Dumnezău, de la'nceput,
Toată lumea o făcut,
O făcut Domnul Hristos
Pe Adam foarte frumos,

- 5 Pe Eva o ijdănit *,
 Laolaltă că i-o tomnit.
 De mînă că i-o luat,
 Și în rai că i-o băgat.
 Iar acolo că li-o dat
- 10 Din toți pomii să mănînce.
 Din pomul cel înflorit
 Nu mănînce, că-i oprit.
 Da șerpele-i veninos
 Și-o atîrnat creanga jos.
- 15 Și pe Eva o-nșelat,
 Și două poame-o luat
 Și lui Adam că i-o dat.
 Dumnezeu s-o supărat,
 Și către ei au strigat:
- 20 — Măi Adame, ce-ai lucrat,
 Măi Adame, merge-i jos,
 Și-i lucra ca-un păcătos.
 — Și tu, Evă, n jos îi mere *
 Și-i lucra ca și-o muiere.
- 25 — Vai, Doamne, cum nu mi-aș duce
 Din astă grădină dulce;
 Cum, Doamne, eu nu mi-aș mere *
 Din astă grădină cu mere.
 — Fi-u-ai, șerpe, blăstămat,
- 30 Pe-amîndoi ni-ai înșălat:
 Șerpe, cînd te-a durea capu
 Ieși la drum, și-ți cată liacu.
 Și fiți, gazde, veseloși,
 Că-ți ajuns Crăciun frumos.
- 35 Și găzdoaia veseloasă
 C-o ajuns zile frumoasă
 Și nașterea cea Hristoasă.

De la Ileana Ardelean, din Berbești.

ADAM ȘI EVA

- În grădina raiului,
 În grădina raiului,
 Demineața lui Crăciun,
 Șede Adam și Eva lui
- 5 Și-și plînge greșala lui.
 O plînge cu tînguială,
 Și-a raiului despărțală:
 Fi-u-ai, șerpe, blăstămat,
 Unde te-oi găsi culcat,
- 10 Capu să-ți fie fărmat;
 Unde te-oi afla durmind,
 Capu să-ți fie zdrobit.
 Să trăiască draga gazdă,
 Cu draga de jupîneasă,
- 15 Numai ei ca să rodiască,
 Ca spicuțu grîului,
 În postu Sîmpetrului.

De la Axene Ardelean, din Berbești.

COLINDUL CRĂCIUNULUI

Refren: Florile dalbe.

- Sus, boieri, nu mai durmiți,
 Vremea e să vă gătiți,
 Casa să o măturați,
 Masa să o încărcăți.
- 5 Căci umblăm să colindăm,
 Și pe Domnul căutăm;
 Căci s-a născut Domn preabun,

În locașul lui Crăciun.
S-a născut un domn frumos,
10 Numele lui e Hristos.
Nu durmim de astăsară,
Ci ședem în privegheală.
Din sara ajunului
Pînă întra Crăciunului.
15 Așteptăm pe Domnul sfînt,
Ca să vie pre pămînt.
Căci e fiul ceriului
Și Domnul pămîntului.
În sara cea de ajun,
20 Vin coconii lui Crăciun,
Să cînte, să colindeze,
Viață lungă să doriască,
Tuturor cari sînt în casă,
Și să veselesc la masă.
25 Hristos le deie de toate
Și la mulți ani sănătate.
Să fii, gazdă, bucuros,
De nașterea lui Hristos.

De la Vartolomei Pricop, din Săpînța.

18

COLINDUL CRĂCIUNULUI

Refren: Florile dalbe.

Astăsară, gazdă bună,
Pre noi Crăciunul ne-adună,
La cinstitaceastă casă,
Ca să ne pui după masă.
5 Gazdă, găzdoaie, cîrnați,
În traistă la prunci băgați,

152

Și un coc* ar avea loc,
Ca săști cîntăm de noroc.
Cîor veni cîșlegile,
10 Șiști mărita fetele.
Voi, tineri, vă veseliți,
Și deacuma dăntuiți.
Și cei bătrîni tot așa,
Că am ajuns Nașterea.
15 Ciucuri verde de mătasă,
Năpostimă, gazdă, în casă,
Că mă plouă de mă varsă.
Murguțu mișo cimpovit*,
Trebuișuar potcovit;
20 Cu potcoave de mătasă,
Cu cuie de sîrmătrasă;
Cu potcoave de colaci
Și cu cuie de cîrnați.

De la Ileana Ardelean, din Berbești.

19

COLIND

Florile dalbe de măr,
Dați cu toții să fim toții,
Să sărim într-o grădină,
Acolo este-o fîntînă,
5 Și on strat de bosuioc.
Bosuiocu ciuntașom
Și în fîntînă atingeșom,
Sus în cer că stropișom.
Sus la steaua cea mai mare,
10 Cămpistrește*, popistrește*,
Mîneci albe frateșau,

153

Guleraș tătineșău.
Cineșascultă colinda,
Dumnezău sfîntu'l trăià(scă).
15 Noi nu colindăm minciuni,
Să ne dai nuci și aluni.
Să ne măsurî cu cana,
Pînă neșom umplea poala.

De la Gheorghe Rusu, fecior din Berbești.

20

COLIND

Refren: Hai Leru, Ler Doamne.

Jor, jor, jor, grădini cu flori,
Hai, Leru, Ler Doamne,
Pașteșmi murgu priponit.
Undeș paște, nușî cunoaște,
5 Unde sare, urmă nșare.
Sari în vînt, sari în pămînt,
Sari în mare, cășî mai mare.
Cîți avui mai lăudat,
Toți în mare șoșnecat.
10 Numai Toaderșdiecel *,
El nemic nu șișo uitat,
Fărșun corn de chepeniag *.
Colinduța o gătam,
Și la gazdeșo închinăm:
15 Șajungă Nașteri frumoase,
Ca ceriul de luminoase.
Dumneavoastră să trăiți
Întru mulți ani fericiți.

De la Ștefan Ardelean, fecior din Berbești.

154

21

COLINDUL JUDEȚULUI DE PE URMĂ

Refren: Colindășmă, Doamne, colindă.

Hăi Ioane, Sîntioane,
Hăi Ioane, Sîntioane,
Colindășmă, Doamne, colindă.
În te uitășn jos pe mare,
5 În te uitășn jos pe mare,
Colindășmă, Doamne, colindă,
În dreptu sfîntului soare,
Esteșo masă rotilată *,
De îngerî împrejurată.
10 Cărticeleleș deschise,
Mîndră rugășn cerî făcuse.
De ruguța * lor cea mare,
Pomiișn rai se legănară.
Zor, zor, zor, cîmpuț cu flori.
15 Dșacela nușî cîmp cu flori,
Cășî cununa lui Hristos,
Cu care lșo botezat,
Sfîntu Ion lșo chemat.
— Hăi Ioane, Sîntioane,
20 Spuneșne cînd îi județu?
— Județu atunci a fi,
Cînd lună pe cer nșa fi,
Nici soare nșa răsări,
Frați cu frați nu șor iubi,
25 Nici pruncii cu părinții.
Cînd vale de foc șiș a merge,
Ardeșor cei fără de lege.
Cînd vale de foc șiș a curge,
Ardeșor cei fără de cruce.
30 Cineșascultă colinda,
Dumnezău sfîntu'l trăià(scă)

155

Și pe toți cu gazda sa
Să-i trăiască Dumnezeu.
Noi colinda o gătam,
35 Sus la cer o înălțăm,
Jos la gazde-o închinăm.
Oncchinăm de sănătate,
Și cu mai multe bucate.
Să fii, gazdă, veseloasă
40 Pe la asta zi frumoasă.
Să fii, gazdă, vesel
La nașterea lui Hristos.

De la Axene Ardelean, din Berbești.

22

COLINDUL JUDECĂȚII D'APOI

Dai în sus și dai-n jos,
Dai de-un loc mîndru frumos,
Că-s florile-a mărului,
Dai de-o masă rotilată *,
5 De îngeri încunjurată.
Îngerii cîci * mă văzură,
Mîndră rugă căși făcură.
Pe cînd ruga s-o gătat,
Pomiin rai s-o legănat.
10 Zori, zori, zori,
Cîmpuț cu flori,
Acela nu-i cîmp cu flori,
Cîi raiul cel luminos,
Și coroana lui Hristos.
15 Strîga Ion Sîntion,
Că județul cînd a fi:
Cîmpul mîndru n-a nverzi,

156

Soarele n-a răsări,
Și luna pe cer n-a fi,
20 Frați cu frați nu s-or văji,
Nici pruncii cu părinții.
Rămii, gazdă, veselos,
Cai ajuns Crăciun frumos.
Și găzdoaia veseloasă,
25 C-o ajuns zile frumoasă.

De la Mihai Cupcea, din Călinești.

23

COLINDUL LUI HRISTOS

Refren: Lerui, Doamne.

Hoi Lerui, Doamne,
Zori, zori, zori, dalbe surori,
Nu păziți cu zorile;
Hoi Lerui, Doamne,
5 Dumnezău îi cu oile
Printre holde jidovești.
Nime-n lume nu-l văzură,
Făr-o fată de jidov.
La jidovi o alergat,
10 Și pe jidovi i-o sculat.
S-o sculat și s-o gătat,
Cu săcuri și cu topoară,
Pe Dumnezău să-l omoară.
Dumnezău îi ca on sfînt,
15 Da li-o dat ploaie și vînt,
Și neguri pînă-n pămînt,
Și pe jizi i-o rătăcit.
Colinduța nu-i mai multă,
Să trăia(scă) cine-o ascultă.

157

20 Colinduța și atîta,
Pe gazdă Domnul trăia.
Și să fie veselos,
La nașterea lui Hristos.

De la Axene Ardelean, din Berbești.

24

COLINDUL PĂCURARULUI

Refren: Oi liniși lin.

Sus în vârful muntelui,
Oi liniși lin,
Sub crucița bradului,
Erau trei păcurărei
5 Cu oile pîngă * ei.
Păcurăreii țin un sfat,
Pre cel mai mic lau mînat:
Să întoarne oile,
C-o rătăcit biete.
10 Oile le-o înturnat,
Dar grea lege i s-o dat:
Ori săl taie, ori săl puște,
Ori săl puie între țăpuște *,
El o strîgat cătră ei:
15 « O, dragi frățiorii mei,
De s-a nîmpla să mor eu,
Nu mă ngropați în temeteu *,
Nici în verde țintirim,
Căcolo voi fi străin.
20 Cîn staulul oilor,
În jocuțu mieilor.
Și drag fluierașu meu,

158

Puneți-l la capu meu.
Cînd vor sufla vînturi grele,
25 Să-mi fluiera hori de jele.
Săracele oi cornute,
Cum m'or căuta pre munte,
Și dragi mielușei mei,
Cum m'or căuta și ei. »

De la Mihai Bizău,
învățător din leud.

25

COLINDUL OILOR

Refren: Florile dalbe.

La mijlocu rîtului *,
Este-on boteieș * de oi.
La oițe cine-mi șede?
Șede Domnul Dumnezău,
5 Șede-n lance * răzămat,
Cu fluier înverigat.
Fluier zice, turma strînge,
Fluier tace, turma întoarce.
Tot oîntoarce pe răzoare,
10 Ca să-și pască mirioare *.
Tot oîntoarce la dîmboace *,
Ca să-și pască bărbînoace.
Tot oîntoarce la vîlcele,
Ca să-și pască floricele.
15 Și numai Domnul nost
Auzit-am că ni-i da:
Nu ne da la om sărac,
Că ne-a paște prin grădini,
Ne-a adăpa din fîntîni,

159

- 20 Cine ne dă la om găzdac *,
 Că ne-a sui sus la munte
 Și om bea apă din izvoară.
 Mai trudè(este), Doamne, trudè
 Pînă'n dalbă primăvară,
 25 Cînd a fi frunza cît banu
 Și iarba pe cît îi acu.
 Noi ție țîsom dărui:
 La Crăciun, on purcel bun,
 La Ispas, on bulz de caș.

De la Axene Ardelean, din Berbești.

26

RUGĂMINTEA SFÎNTULUI PETRU

Refren: Domnului Domn.

- Joacă, joacă Petrea'n rai,
 Domnului Domn,
 Joacă, joacă Petrea'n rai,
 Tot își joacă și se roagă,
 5 Domnului Domn,
 Tot își joacă și se roagă.
 Se roagă lui Dumnezău,
 Săși vadă neam de al său.
 El văzu pe tată'său.
 10 Și ziseră cătră el:
 — Pietro, Pietro, fiul * frumos,
 Ia-mă pe mine în rai cu tine.
 — Loc în rai, tătucă, n'ai.
 Cît în lume țî'ai trăit,
 15 Loc în rai nu țî'ai gătit.
 Numai un colac * țî'ai dat,
 Și acela l'ai împutat.

160

- Iarăși joacă și se roagă,
 Se roagă lui Dumnezău
 20 Ca săși vadă neam de al său.
 Și văzu pe mamă'sa.
 Și ea zicea cătră el:
 — Pietro, Pietro, fiul frumos,
 Ia-mă pe mine'n rai cu tine.
 25 — Loc în rai, mămucă, n'ai.
 Cît în lume țî'ai trăit,
 Loc în rai nu țî'ai gătit.
 Cu săracii țî'ai lucrat
 Și plata nu i le'ai dat,
 30 Fără chelmu * fărinii,
 De pe dosu sîtii,
 Și zăruțu * laptelui
 Dedesuptu cașului.
 Iarăși joacă și se roagă,
 35 Se roagă lui Dumnezău
 Ca săși vază neam de al său.
 El văzu pe soru'sa.
 Și ea zicea cătră el:
 — Pietro, Pietro, fiul frumos,
 40 Ia-mă pe mine în rai cu tine.
 — Loc în rai, sorucă, n'ai.
 Cît în lume țî'ai trăit,
 Loc în rai nu țî'ai gătit,
 Peste garduri ai sărit.
 45 Iarăși joacă și se roagă,
 Se roagă lui Dumnezău,
 Ca săși vadă neam de al său.
 El văzu pe frate'său.
 — Pietro, Pietro, fiul frumos,
 50 Ia-mă pe mine în rai cu tine.
 — Loc în rai, frătiucă, ai.
 Pus'ai stîna lîngă drum,
 Și care cum o vinit,
 L'ai îmbrăcat, i'ai hrănit,

161

- 55 Loc în rai tot țigai gătit.
Sănătatea meargă în casă,
Bogăția împrejur de casă.
Plata noastră nu-i nemică,
Fără on lităr* de horincă¹.
60 Nice acee nu om cere,
Fărăndulcită cu miere.

De la Axene Ardelean, din Berbești.

27

COLINDUL CERBULUI MINUNAT

Refren: Că s florile a mărului.

- Mîndru și cîntă un cerb în codru,
Că s florile a mărului.
De așa și cîntă de cu jele,
De gîndești că codrul piere.
5 Nime în lume nu l aude,
Fără doamnă împărăteasă,
Dintr-o mîndră de fereastă.
Doamna iute s-o mbrăcat,
La împărat și o d-alergat.
10 — Înălțate d-împărate,
Crede-mi-i ce o spune eu?
Mîndru și cîntă un cerb în codru.
Împăratu s-o sculat,
Și iute s-o îmbrăcat,
15 Pușca în spate și o luat.
Murgul și lo ntărnițat*
Și pe el o ncălecat,
Cătră codru o alergat.
Da în sus și da în jos,
20 Da de urma cerbului.

¹ Vezi capitolul *Note*, vol. II, p. 475.

- Află cerbul hodinind,
Supt on corciu* de rozmarin.
Tinse pușca să l împuște.
— Ho, ho, ho, nu mă împușca,
25 Că nu s eu cine gîndești:
Eu mi s fecior de împărat,
De părinți n-am ascultat.
Cînd de acasă mi am plecat,
Mama mea m-o blăstămat:
30 Să fiu fiară codrioară,
Nime să nu mă omoară,
Noauă ani și noauă zile.
Dacă acelea li o plini,
Jos la sate o coborî:
35 Biserici descuie mi o i,
Slujbe mîndre face mi o i
Și încă eu dărui mi o i:
Scaunul județului,
Păharul botezului.
40 Îndată ce n rai mi o i întra:
Pre cei mari i o i cununa,
Pre cei mici i o i boteza.
Rămîi gazdă veselos ș. c. l.

De la Mihai Cupcea, din Călinești.

28

BOGATU ȘI SĂRACU

Refren: Domnului Doamne.

- Luară se, duseră se,
Domnului Doamne,
Luară se, duseră se,
Doi feciori colindători,
5 Domnului Doamne,

- Doi feciori colindători,
 Pe la miez de cîntători *,
 Pe ulița satului,
 La casa bogatului.
- 10 — Bună sara, bogat mare.
 — Sănătoși, colindători.
 — Gatași cina s-o cinăm?
 — Cinași gata, nu de voi,
 Ci de bogați ca și noi.
- 15 Ei de-acolo s-o luat,
 Pe marginea satului,
 La casa săracului.
 — Bună sara, sărac tare,
 Gatași cina s-o cinăm?
- 20 — Cinași gata pe puțin,
 Dați cu ea s-o împărțim.
 Cu cîtă nu ni-om ajunge,
 Merge-om în sat ș-om aduce
 Cu cît nu ni-om sătura,
- 25 Merge-om și-om împrumuta.
 Ei de-acolo s-o luat,
 Pe cununa dealului,
 La porțile iadului.
 — Sui, Petre, pe stînga mea,
 30 Și te uită ce-i vedea?
 — Văd casa bogatului,
 În mijlocul iadului.
 Cu mesele neașternute,
 Păharăle neîmplute.
- 35 Ei de-acolo s-o luat
 La porțile raiului.
 — Sui, Petre, pe driapta mea,
 Și te uită ce-i vedea?
 — Văd casa săracului
- 40 Din mijlocu raiului,
 Din hopaia * binelui;
 Cu mesele așternute,

- Cu păharele împlute.
 Colinduțași atîta,
 45 Cineascultă să trăiă(scă).

De la Axene Ardelean,
 fată de 16 ani, din Berbești.

29

COLINDUL DUMINECII

Refren: Florile dalbe.

- La măru lui Dumnezeu,
 Florile dalbe,
 Nu știu ce s-o înjitat *,
 Că merele li-o furat,
 5 Florile dalbe.
 Dumnezău strajă-o mînat,
 Să măsoare pămîntu,
 Tot pămîntu cu cotu,
 Și ceriu cu stînginu *,
 10 Peste munții cei înalți
 Cu zăbrele răzîmați.
 La zăbreaua cea mai mică,
 Scrisăși sfînta duminică,
 Nu-i bine-a lucra nimică.
- 15 La zăbreaua cea mai mare,
 Scrisăși sfînta sărbătoare,
 Nimic nu-i bine-a lucrare.
 Noi colinda o gătam,
 Pe Dumnezău lăudăm;
- 20 Apoi și pe dumnevoastră,
 Dumnezău să vă trăiască.

De la Gheorghe Rusu,
 fecior de 21 de ani, din Berbești.

COLINDUL ANIMALELOR BUNE

Refren: Florile dalbe.

- Sînt doi brazi încetinați,
 Florile dalbe;
 Cură miere, cură vin,
 Și să face feredeu *,
 5 Florile dalbe,
 Și se scaldă Dumnezău,
 Dumnezău cu soțu său.
 Tot se scaldă și se întreabă:
 Cei mai bun pe ăst pămînt?
 10 Cei mai bun ca boul bun?
 Că brazdă neagră prăvălește,
 Grîu roșu răsărește.
 Grîu și roșu ca și focu,
 Și mășcatu * ca și bobu.
 15 Cei mai bun ca oaia bună?
 Că te nvește *, te hrănește
 Și cu miel te dăruiește.
 Tot se scaldă și se întreabă,
 Cei mai bun ca calu bun?
 20 Că te duce și te aduce,
 Și n trezie și n beție,
 Și or ce grea de mînie.
 Colinduța nu i mai multă,
 Să trăiă (scă) cine o ascultă;
 25 Colinduța i atîta,
 Pe gazdă Domnul trăiă.

De la Gheorghe Rusu,
 fecior din Berbești.

COLINDUL VOINICULUI

Refren: Domnului Doamne.

- Domnului Doamne,
 La roșu de răsărit,
 Mîndru joacă on voinic,
 Domnului Doamne.
 5 După soare se întoarce,
 După soare cînd răsare,
 După lună cînd lumină.
 Nime n lume nu l văzură,
 Fără o dalbă împărăteasă.
 10 La împărat și o d'alergat:
 — Înălțate d'împărate,
 Nu ai văzut, ce am văzut eu.
 Că la roșu de răsărit,
 Mîndru joacă d'un voinic.
 15 Da nu joacă, cum se joacă,
 După soare se d'întoarce.
 După soare cînd răsare,
 După lună cînd lumină.
 Împăratu s'o gătat,
 20 În haine albe s'o mbrăcat,
 La voinic și o d'alergat.
 — Dă i, voinice, să jucăm,
 Și murgu să ni l schimbăm.
 — Înălțate d'împărate,
 25 De jucat putem juca,
 Da murgu nu lom schimba;
 Că tău murg îi mai înalt,
 Se cade supt împărat.
 A meu murg îi jos, mai mic,
 30 Se cade supt un voinic.

Colinduțași atîta,
Pe gazdă, Domnul trăia(scă).

De la Gheorghe Rusu, din Berbești.

32

COLINDUL FETEI DE MĂRITAT

Refren: Florile dalbe de măr.

La luncile soarelui,
Flori dalbe de măr,
La fîntîna corbului,
Grele ploi că au plouat,
5 Luncile mi le-au spălat.
Apoi soarele au răsărit,
Flori frumoase au înflorit.
Fetele cum auziră,
După flori se pogorîră.
10 Le rupea și le-alegea,
Luncile le sărăcea:
Cele mari cu brațurile,
Cele mici mai puținele.
Cînd feciorii le văzură,
15 Pîn'la ele de fugiră.
Noroc bun că le zicea
Și de mîna le prindea,
Și în dor le dezmierda.
Da pe fata cea mai albă,
20 Un fecior așa o întreabă:
— De ești fată de mărit *
Mă primești tu la pețit?
Fata'n față rumenia,
Și feciorului grăia:
25 — De cînd mama mîo făcut,

A iubi eu n'am știut.
Apoi zic, să fie fecior,
Cui i-oi spune al meu dor.
Că nui om pe acest pămînt
30 Să mă scoată din cuvînt.
Pe picioare să mă calce,
Mîna'n sîn să mîo bage.
Fația mi albă să mîo sărute,
Ochii mi negri să se uite.
35 Cel fecior se minuna
Și pe fată o întreba:
— Măta unde te o făcut,
De a iubi n'ai învățat?
Și ești dulce feciorilor,
40 Ca nucile coconilor,
Ca vinul bătrînilor.
Apoi fatași răspundea:
— Măa făcut măicuța mea:
În strungile oilor,
45 Tot la cîmpul florilor.
— Să fii, fată, bucuroasă
De colinda ast' frumoasă;
O'nchinăm pe sănătate,
Pe la gazde, pe la toate.
50 Colinduțași atîta,
Pe gazdă Domnul trăia(scă).

De la Ion Cupcea, din Călinești.

33

COLIND ȚIGĂNESC

Refrenul din capul colindei.

S'a horbit * și țiganii
O biserică zidi.

- Iar linda lepinda,
 Rastova crastova,
 5 Leru pantaler mandos,
 Trandafil gajos.
 Fac țiganiî o beserică
 În cel capăt de sat,
 Unde-i locu mai curat.
 10 Păreții din ce i-or face?
 Din liptii * și din plăcinte,
 Ca popa bine să cînte.
 Da cu ce or șindili *?
 Cornișori din cîrnieciori,
 15 Și cu cuie de jumere,
 Căcele mai bine-or mere *.
 Clopotu din ce l-or pune?
 Că l-or fă(ce) de cap de cal,
 Să s-audă peste deal.
 20 Ba l-or fă de cap de cîne,
 Să cînte cu mult mai bine,
 Ușa a fi de clisă * grasă,
 Să vadă sfeții * de-acasă.
 Că doar-or trage la rugă,
 25 Trage-s-ar dracu pe drugă,
 Pe popa din ce l-or face?
 Că l-or fă din păsar-dulce
 Și i-or turna unt în . . .
 Și l-or mînca tot . . .

De la Ștefan Borodi,
 comisar de drum în Berbești.

III. BOCETE

I

LA UN DIAC (CANTOR)

- Iași, tătucă, ziua bună
 De la crucița de brad,
 Și de la domnul jurat *,
 De la popa nost din sat.
 5 C-o făcut un bine mare,
 C-o vinit la dumătare *,
 Pe cînd te duci de-aiciare *.
 De la doamna preoteasă,
 Că-i văduvă și rămasă,
 10 Și ea-i cu inima arsă.
 Arsă-i și arsă a fi,
 Cum îi a mea și-a mamii,
 Pe cîte zile-om trăi.
 Spune, tătucă, dumătare,
 15 Cărțile cui le-om dare?
 Vinde-li-om, tată, de bani,
 Să dăm banii la sărmani?
 Ori împărți-le-om la dieci,
 Să te pomenească-n veci?
 20 — Anuță, draga tati,
 Nici le vindeti, nici le dați,

Cî'n casă vi le lăsați.
Cînd cărțile liști vedea,
Doru de mine va treă * ,
25 Cu ele viști mîngîia.
— Tătucu meu, drag tătuc,
Roagă-te cătră popa,
Numai să te pomineà(scă)
La slujbe duminica.
30 Că eu cînd l'oi auzi,
Inima mi s'a topi;
Cînd țîa vedea mormîntu,
Rău m'a durea sufletu.
Astăzi duminică,
35 Te duci la biserică;
Nu te duci, tată, să te rogi,
Duci-te să nu d'întorci.
Eu acasă țîoi chema,
Îngerii nu țîor lăsa.
40 Îngerii or zice:șa:
Du-te acasă, draga mea,
Că numai din astă zi
Vouă tată nu v'a fi,
Satu nu l'a mai sluji.
45 Că pîn'acum o slujit la sat,
De'acum a sluji la'mpărat.
La'mpăratu ceriului,
Pînă'n vecii veacului.
— Tătucă, tătucu meu,
50 Stăi în loc și hodinè(ște),
Și ne scrie'o cărticè.
Scrie'o, tată drag, hăt mare,
C'om trimite'o'n Pătrovare * ,
La nepoata dumitale,
55 Că n'a veni la petrecare.
Să vie batăr * la masă,
Inima noastră niși arsă.
Cînd cartea o'a ceti,

Tătucă, s'a despleti,
60 Batăr oliac te'a jeli.
Tu, moarte, hamișă * ești,
Numai acolo sîlești,
Oamenii să'i despărțești,
Pruncii să miși sârăcești.
65 De'ăș pune mîna pe tine,
N'ai mai despărți pe nime.
Te'ăș întinde'ntr'on ocol * ,
Țîaș pune lanț într'on picior.
Pe lanț o lăcată mare,
70 Să nu mai faci supărare,
Cum ai făcut și aiciare.
Cît Berbeștii'or trăi,
Tătucă, țîor pomeni,
Așa diac * n'or mai găsi
75 Di'ar da totul pe o lună,
La diac tot o coronă * ¹.

De la Pălăguța Codrea, din Berbești.

2

LA O SORĂ

— O, sorucă, buna mere,
Fost'am două surorele,
Ca și două rîndunele.
Pe'aici o suflat un vînt,
5 Moartea cu el o venit,
Și pe noi ni'o despărțit.
O, soră, dulce Mărie,
Ducești cu țîgarii,
Șohan * nuși mai vini.
10 Țîrguie, soră, doi boi,

¹ Vezi cap. *Note*, vol. II, p. 475.

Și vină cu ei la noi,
Că eu ți i voi lega:n ocol,
Și mi:sa trece de:al tău dor.
Cupără:ți, sorucă, :o vacă,
15 Vaca oi băga:n poiată,
Și mi:sa trè(ce) de supărată.
Și mâni îi tîrgu de toamnă,
Te:am gătat ca pe o doamnă,
Ți:am pus pe piept o icoană:
20 Mîndră și frumoasă tare,
Cum ți:o plăcut dumitale.
Blem *, sorucă, pînă:n casă,
Că ai tare mîndră masă:
Cu popă și cu diac *,
25 Și oameni tare de plac;
Zi să beie, să mănînce,
Căpoi cu dînșii ți:i duce.
Da popă și dieci * trei,
Pe cum ți:o plăcut, Mări;
30 Da popă și dieci patru,
La tine:sa vini tot satu.
O vinit să te petreacă,
Sorucă, pînă la groapă.
Plînge, casă, plînge, masă,
35 Plînge, grădină frumoasă,
Că soruca mea vă lasă.
Plîngeți și voi, uși blănite,
Sora mea nu v:sa deșchide,
În veci de astăzi:nainte.
40 — O sorucă, dulce:aleasă,
În uită:te pe fereastă,
Cum intră pustiu:n casă.
Și zi:asa cătră pustie,
Cu tine:n groapă să vie.
45 Acolo s:o îngropăm,
Pe:ai cea să n:o vedem.
Că unde ea găzdăluè(ște) *

Marhă* :n ocol nu:i vedea,
Fără ocolu uscat,
50 Gazda căsii supărat.
Numai ocolu zbicit
Și gazda căsii scîrbit.
O soruca mea, sorucă,
Ia:ți, sorucă, ziua bună,
55 Tot de la somșîzii * tăi.
Și de te:ai sfădit cu ei.
Să zică cu un cuvînt
Să te ierte Domnul sfînt,
Cămu te duci în pămînt.
60 Fie:ți ușor lutuțu,
Mîndru ți:o fost cuvîntu,
Sorucă, cu tot omu.
Fie:ți ușoară țărîna,
Mîndră ți:o fost besada *,
65 Soră, cu toată lumea.
Moarte, tu nu ești bună,
Vineri mai pe la ujină *,
Te băgai prin cea grădină,
Rupt:ai pom cu poame dulci,
70 Mamă bună de la prunci.
— Ieși, mamă, pînă:n portiță,
Cămuș merge:o luminiță:
Luminița:i de făclie,
Merge:ș șiuca * Mărie,
75 Și o ia, mamă, de mînă,
O du cu dumata:n cină.
— O, sorucă bun:sa mea,
Duce:m:saș cu dumăta,
Să văz cum ți:i așaza,
80 În care margine:i sta,
Să știm unde:sa te căta,
Cînd de:ai cea mi:oi pleca
Să sosăsc la dumăta.

De la Pălăguța Codrea, din Berbești.

Mîncește focu de coasă,
Tare ți-ai fost tăcioasă.
Tăiat-ai ca sabia
Și i-ai tăiat viața,
5 Nu l-ai lăsat să trăi-ă(scă).
Tăiat-ai ca și briciu,
Și i-ai tăiat căpuțu.
Batăr * unde ți-ai plecat,
Soția te-o blăstămat:
10 Să se mire de-al tău cap.
Cînd îi ieși din grădină,
Tot să fii de șugubină *
Și să mori fără lumină.
Dumnezău o auzit,
15 De-a ta moarte s-o-ngrozit.
Și trăit-ai cu năcazuri,
Și ai murit pe Cioncașuri * ;
Și-ai trăit cu supărări,
Și ai murit pe cărări.
20 Nimeni n-o putut vedea,
Moarte ca a ta de grea,
Cu jendari da lîngă ea.
— Domnilor jendarilor,
Numai de cît jendăriți,
25 Știu că n-ați mai auzit,
C-aicea cum s-o văjit * ,
Ca la a meu frate iubit.
Nici că să n-audă nime,
Frate, moarte ca la tine.
30 Faceți voi așa de bine
Și m-ascultați ce v-oi spune.
Ș-ascultați besada * mea,
Și scrieți o cărticea,

Puneți pecete pe ea.
35 Puneți pecetie neagră,
Pînă la împărat să meargă.
Cine acee o-a ceti
Ș-acela s-o îngrozi,
Cu ea n mîn-a crînceni.
40 Ce s-o văjit * pe-aicea,
Nu să văj-ă(scă) nicăirea,
Să se-ngroze-ă(scă) muierile
De pe toate satele.
Nu-și blăstăme bărbații,
45 Batăr * cît de răi ar fi.
Că este cias afurisit,
Ș-acela l-o nimerit,
Bătutu-l-o Domnul sfînt.
Ș-are gură tare rea,
50 N-ar grăi mai mult cu ea.
— Frătiulucu meu cel drag,
Dacă-ai văzut cum ți-o-mblat,,
De ce n-ai ieșit din sat,
Să fi mersu la Bănat.
55 Că Bănatu-i hăt departe,
Nu te-o fi găsit, frate,
Așa strajnică de moarte.
Dacă ți-ai văzut rîndu,
Nu ți-ai vîndut iosagu * .
60 Și să mergi cu gheizășu * ,
Să nu-ți mănînci sufletu.
Dacă ți-ai văzut treaba,
Ce nu ți-ai vîndut casa,
Să fi n-cunjurat lumea.
65 N-o trebuie, frate, a sta,
Sufletu a ți-l mînca;
Că sufletul la om îi scump,
Ca și la domni porumb,
Cine ști și nu-i bolund * ,
70 Sufletul i-o rîndunea,

Pierdutul^{ai} și n^{ai} avea.
Sufletul îi ca o albină,
Supăratuⁱ și suspină.
Ia^{ți}, frătiucă, ziuă bună,
75 De la casă, de la masă,
Și de la doamna preoteasă,
Că mult i^{ai} mâncat pe masă.
Dumnezău să o trăiască,
Și săⁱ dea mult și bine
80 Că ea te^o cinstit pe tine.
Că de^{ai} lucrat și de ba,
Ți^o pus în blid mîncarea,
Dumnezău să o trăià(scă).
De ai lucrat și de nu,
85 Ți^o pus pe masă blidu,
Bine ți^o știut rîndu,
Cum trăiești, frătiuluc, tu.
Cînd ai fost, frătiuluc, scîrbit,
Tu la mine n^{ai} vinit,
90 Da la doamnă ai sosit,
Și doamna te^o biciuluit *,
Tu i^{ai} fost un bizuit *,
Frătiuc, acasă șiⁿ cîmp.
Pe cînd doamna a cosi,
95 Om ca tine n^a găsi,
Să se poată bizui,
În cîmp cu lucrătorii.
Frătiuluc dulce și bun,
La Paște și la Crăciun,
100 Toată lumeaⁱ cu răzbun *,
Frate dulce și iubit,
Tu și atunci^{ai} fost scîrbit.
Nici atunci nu ți^o tignit.
Inimuca rău mă doare,
105 C^{ai} murit degrabă tare.
Cît o fost, frătiuc, lumeare,
N^{ai} ținut tu sărbătoare.

Gîndit^{ai} dumineca^{re}
Pe toată săptămîna^{re},
110 Undeⁱ mai putea lucra^{re},
Să poți ține casa tare.
Ș^{ai} gîndit noapte și zi
Cum îi putea zorobi *
Să^{ți} poți crește coconii *,
115 Să nuⁱ scapi a coldui *.
Și care cum s^o apucat,
La tine hîd s^o uitat,
C^așa mă^{sa} i^onvățat.
Ia^{ți}, frătiucă, ziuă bună,
120 De la toți somsîzii * tăi,
C^{ai} trăit bine cu ei,
Să zîcă cu un cuvînt,
Să te ierte Domnul sfînt,
C^{ai} murit fără de rînd.
125 Ia^{ți}, frătiucă, ziuă bună,
De la domnu Borodi,
Că mai mult nu iⁱ cosi.
Căⁱ domn mare și cinstit,
Să^l trăià(scă) Dumnezău sfînt,
130 La lucru lui ai murit,
Nu la crîșme, frate, mblînd.
De la doamna Borodioaie,
Căⁱ și doamnă și găzdoaie *,
Șiⁿcă ți^o fost și nănașă,
135 Dumnezău să o trăiască.
Nuⁱ mergeⁿ veci pe la casă,
Nici nuⁱ mîncăⁿ veci pe masă.
Ieși, mamă, pînăⁿ portiță,
C^{amu}și merge^o luminiță,
140 Luminițaⁱ de făclie,
Merge șiucu * Ghiorghie.
Și ți^l ia, mamă, de mîină,
Și^l du cu dumneataⁿ cină.
La cin^aprinde lumină,

145 Și te uită la el drept,
Tot îi cu sânge pe piept.
La Sînmedru *, măi Ghiorgi,
Merge-or acasă slugi,
Ca săși vadă coconii *.
150 Cum o vărat săracii.
Tu, frătiuc, nui mai vini,
Nici nșai cine teșagodi *.
Din groapă curășar izvor,
Eu oi muri deș a tău dor.
155 Din groapă curășar vîlcele,
Eu oi muri deș a ta jele.
Mănînce-te focu, moarte,
Tare ești fără dreptate,
Cum nu teșai dus sus pe sate,
160 Că sînt babe supărate,
În tot ciasuși roagă moarte.
Sășmi fi lăsat peș a meu frate.

De la Pălăguța Codrea,
de 50 de ani, din Berbești.

4

LA UN TATĂ

Cînd rămîn pruncii de nene *,
Străinei îs făr' de vreme:
Cînd rămîn pruncii de mamă,
Străini îs fără de samă.
5 Deșar fi tată cît de bun,
Tot își lasă pruncii_n drum.
Deșar fi mama cît de rea,
Strîngeși pruncii pîngă * ea.
Pruncii fără de părinți,
10 Ca și pomii dezgrădiți;
Numai pruncii fără tată,

Ca grădinașn imaș * lăsată.
Mult mășntreabă și cucu,
Deșavutșam tată ori nu?
15 Eu îi spui că mișam avut,
Putrezia de mult în lut,
Bine nu lșam cunoscut.
Mult mășntreabă și mierla,
Deșavutșam mamă ori ba?
20 Eu îi spui că mișam avut,
De un an putrezeșn lut.
Săracele mamele,
Cum să trec ca poamele.
Șiș a mea mamă șo trecut,
25 Peș aici nșo vinit mai mult.
Nșo venit să mă mai vadă,
Cum îmi trăesc supărată,
Dacă nșam mamă și tată,
Numai lumea_nștrăinată.
30 Și_n loc de părinții miei,
Numai negri străinei,
Ca să mă dezmierd cu ei.
Nime nui mai supărată
Ca și prunca cea rămasă,
35 Ce nșare mamă nici tată:
Toată lumea îndîrznîe(ște)
Pe ea o batjocurè(ște).

De la Axene Ardelean,
fată de 16 ani, din Berbești.

5

LA O MAMĂ

O, mămuca mea, mămuică,
Numai cît a fi vara,

Eu, mămucă, m'oi uita,
Și vara la târgurele,
5 Doar'oi vede mama mere.
Cînd de la lucru'oi vini,
M'oi uita din ulicioară,
Doar'oi vede'o luminioară.
M'oi uita și n'oi vedea,
10 Rumpes'sa inima mea.
Numai pe cînd oi veni,
Numai eu că mi'oi afla:
Tot lumina potolită,
Casa oi afla scîrbită,
15 Și căsuța supărată,
Și grădina pustiată.
Cum nu mi'oi fi supărată,
Dacă n'am mamă nici tată?
Supărată's făr' de seamă,
20 Nici am tată, nici am mamă;
Că la frați nu le'a fi rău,
Dai mișăl de capu mieu.
Că feciorii's ducători,
Nu's de grijă purtători;
25 Dai mișăl d'inima mele,
C'am rămas cu multe grele.
Mă uit pe uliță'n sus,
Doar'oi afla ce'am pierdut,
Doar'a vini cini s'o dus.
30 Ce'am pierdut n'oi mai afla,
Cine s'o dus n'a'nturna;
S'o dus mama de un an,
N'a mai înturna șohan*.
Mă'nince'te focu, moarte,
35 Mult ești fără de dreptate,
De'aș pune mîna pe tine,
N'ai mai supăra pe nime.
Pe mine m'ai supărat,
Pe picioare m'ai uscat.

40 De doruțu mamei mele
Facu'mi ochii fîntînele,
Și cură'mi izvor din ele.
Mult mă'ntriabă mămuca,
Bine mi'i ca cu dînsa?
45 O, mamă, vai de'al meu bine,
Se topè(ște) inima'n mine.
De doruț de dumăta,
Bătrîne'mi'se fața,
Mi se topè(ște) inima.
50 Scoală, mamă, și ne vezi,
Bine ne'ai iubit pe toți.
Scoală și grăi cu pruncii,
Bine ni'ai putut iubi.
Scoală, mamă de pe laiță*
55 Și'ți lucră lucruțu'n casă;
Bătăr* cine l'a lucra,
N'a fi ca ș'a dumăta.
Bătăr cine l'a lucrare,
N'a fi ca ș'a dumitale.
60 O mămuca mea, mămucă,
Pînă anii s'or plini,
În port negru te'oi jeli.
Mult, mamă, te'am așteptat,
Doar îi vini pe la Paști!
65 Te'am așteptat, n'ai vinit,
Cu prînzucu neprînzit.
Numai noi te'am așteptat,
Că doară'i vini de'undevare,
Bătăr marți pe la Rusale.
70 Numai noi te'am așteptat,
Să vii pe la Sîntămărie,
Să mergem la mînăstire.
Și'amu să plinè anu,
Și să vii, mămucă, nu.
75 Nu vii, mamă, să mă vezi,
Cum viața mi'o petrec:

Tot cu năcaz și cu jale,
De doruțu mamei mele.
Tot cu năcaz și cu greu,
80 Mamă, de doruțu tău.
Să vii, mamă, să mă vezi,
Cum viața mi-o petrec.
Dezai vini mai pe la cină,
Nu țizar tigni* de hodină.
85 Și dezai vini pe la prînz,
Nzai putea, mamă, de plîns.
Dezai vini pe la gustare,
Nzai putea de jale mare.
Undezaud, mamă, strîgînd,
90 Inima meași tot plîngînd.
Și eu cum nu mi-aș striga:
Da nșam pe cine strîga:
Cșamu se plinè(ște) anu
Și nu vii, mămucă, nu,
95 Sășmi vezi, mămucă, rîndu.
Sășmi vezi rîndu și treaba,
Cum am petrecut vara,
Mamă, fără dumăta.
Hei tu, mămulica mea,
100 Batăr de undezam vinit,
Dumăta nișai agodit* :
Cu cină și cu lumină,
Și cu dor de la inimă,
Și cu cină caldășn masă,
105 Și cu apă receșn vasă.
Deșo fost noapte, nșai durmit
Făr' pe noi nișai agodit;
Deșo fost cină, nșai mîncat,
Făr' pe noi neșai așteptat.
110 Hei, tu, mămulica mea,
Da amuși sărac de mine,
Cșamu nu mșagodie nime:
Fărșușița încuiată

Și căsuța pustiată.
115 Suflă vînt pe sub pămînt,
De la mama din mormînt.
Dșașa suflă de fierbinte,
Să stau în loc mșaș aprinde.
Da am atîta năroc,
120 Cu cît merg, nu stau în loc,
Că mșar arde ca cu foc.
Vinișuar mama, vini,
Da mormîntuși învălit,
Țintirimuși îngrădit,
Și cu draniți* drănițit,
Și mormîntuși țelinit.
Mormîntuși cu iarbă mare,
Șohănit* nșa înturnare.

De la Ileana Ardelean,
fată de 22 de ani, din Berbești.

6

LA O FATĂ

De trei zileși nuntășn casă,
Nici îi mire, nici mireasă:
Mireasa mișo adormit,
Mirele nu mișo sosît.
5 Mireleși la tatășău, .
Mireasași în copîrșău
— O, mîndrucă miresucă,
Numai tu teșai măritat,
Dupșon fecior deșmpărat,
10 Și te duci la curtea lui,
În fundu pămîntului,
Unde leac de soare nuși.
Te duce unde el vrea,

Sub păjiștea verdicea,
 15 Unde soare nu*i* vedea.
 Dacăcolo ț*i*i sosi,
 Numai î*ți* ia cheile
 Și deschide ușile,
 Și*ți* grăi cu surorile.
 20 — Eu cu ele mi*aș* grăi,
 Da mă duc a putrezi,
 Că ochii eu mi*am* închis
 Și gura mi*o* amorțit,
 Nu*i* nădejde de trăit.
 25 — O, mîndrucă miresucă,
 Cine ț*o* făcut casa,
 Nu ț*o* știut bine*a* fă(ce).
 N*o* făcut o ferestrè,
 Batăr * cît de mititè,
 30 Să putem grăi prin è,
 Să ne spui cu cuvîntu
 Că bine ț*a* fi, ori nu!

De la Ileana Ardelean,
 fată de 22 de ani, din Berbești.

7

LA O SORUCĂ

Sufică vîntu peste sat,
 Mîndră creang*a* desghinat * :
 O crenguță de măr dulce,
 Ș*amu*, Ionucă, ț*i*i duce;
 5 O creangă de oltoan *,
 Nu*i* veni*n*apoi șohan *.
 O, Ionucă, Ionucă,
 Roagă tu părinții tăi
 Să*ți* facă nuntucă mare,

10 De zestre nu î*ți* cercare.
 Nu*ți* cerca de întorsură,
 Nici din casă nici din șură.
 Mănînce*te* focu, moarte,
 Multă ești fără dreptate.
 15 C*ai* venit pe ulicioară,
 Și*ai* intrat pe vrăncioară * .
 Pusute*ai* în cornu mesii
 Și*ai* luat dragostea căsii.
 O, Ionucă, struț împletit,
 20 Numai noi aș*am* gîndit:
 Că ț*iam* face mare nuntă,
 Pe tot satu lom chema,
 Numai pe popa lom lăsa;
 Da pe tot satu l*am* lăsat,
 25 Numai pe popa l*am* chemat.
 Ionucă, Ionucă,
 Gîndit*o* mă*ta* așè:
 Că ț*a* face*o* nuntă mare,
 30 Ț*o* făcut o comîndare * .
 Colacii de la nănăși
 Ț*i* i*o* dat peste sălaș * ;
 Colacii de cununie,
 Ț*i* i*o* dat de sufleție * .
 O, Ionuc, numa Ionuc,
 35 Ia tu pe Mărie*n* brață
 Și ieșiți pînă*n* portiță,
 Că merge*a* voastră sorucă.
 Ionucă, rujă * plină,
 Lași pe mă*ta* de suspină.
 40 Ionucă, rujă goală,
 Lași pe tată*t*ău să moară.
 De trei zile*i* nuntă*n* casă,
 Nici îi mire nici mireasă:
 Mireasa*i* în copîrșău *,
 55 Mirele*i* la tată*s*ău.
 Mireasa o adormit,

Mirele n-o mai vinit.
Ionucă, Ionucă,
Săraca mămucăsta,
50 O, largă i-i căsuca,
N-are pe nime ntrînsa.
Cine să o zăhăia(scă) * .
Tot norodu și-a veni,
Numai tu ții putrezi;
55 Tot norodu și-a nturna,
Numai tu pajiște ții fă(ce).
— O, mămucă, mămucă,
Te lasă a ta șiucă,
Cu cine ții mîngăia?
60 — Ieși, mireasă, din cămară,
Strigă-ți cuscrii de pe afară,
Că țio vinit nechemăți
Șor merge neospătați.
O, Ionucă, Ionucă,
65 Dacăcolo ții sosî,
Înainte țior ieși:
Doi negri călugărei,
Da să nu te temi de ei,
Căceiașor fi frații tăi.

De la Maria David,
fată din Rona de Jos.

8

LA O COPILĂ

O, Mări, de ce ai uitat
Noapte bună de luat:
De la pomii înfloriți,
De la dulcii tăi părinți.
5 De la păru cel cu pere,

188

De la veri și de la vere.
O, Mări, numai Mări,
Acolo dacă i sosi,
Moășta teșă întreba
10 Că se face mamăsta.
Fă, Mări, așa de bine,
Și nu i spune pe cărare,
Că tare ș-a supărare.
Mare brumă ș-o brumat
15 În acest capăt de sat.
Nemică nu și-o brumat,
Numa o grădină cu flori
Ș-o soră dintre surori.
O, Mări, de jelea ta,
20 Stă să moară mamăsta;
O, Mări, de dorul tău,
Stă să moară tatăstău.
O, Mări, pe unde i merge
Prin un rîț de floricele:
25 Cele albe li i ciunta,
Cele negre li i lăsa,
La surori să te jeli(scă).
O, Mări, mîndru te duci,
Și nu te scoli să te uiți.
30 O, Mări, nuntă c-a ta
Nicăiri nu se vājă(scă) * .

De la Maria Tiodar,
fată din Rona de Jos

9

LA UN COCON (BĂIAT)

Mîndru cîntă clopotele,
Și mai gros și mai subțire,
La a noastră despărțire.

189

Mergi, Ionuc, la hodină,
5 Pe mine mă lași străină.
O, struțuc * de tătăiși *,
Mîntuindu-te ai de griji;
Leordină neînflorită,
De toate ești mîntuită.
Temeteu* și îngrădit,
Nuși nădejde de vinit;
10 Temeteuși cu pălant *,
Nuși nădejde deînturnat.

De la Maria David,
fată din Rona de Jos

10

LA O COCOANĂ (COPILĂ)

O, Mări, numai Mări,
Cînd îi ieși din grădină,
Rumpe-o creangă de mălină *,
Șo dă la măsta în mîină,
5 Să nuși parșășa străină.
Rumpe-o creangă de durzău *
Și o dă la tată-tău,
Să nuși parșășa de rău.
Întoarce, Mări, înapoi,
10 Supărațiș părințiș amîndoi.
O, Mări, numai Mări,
Cum teîndură inima
Ați lăsa tu mămuca?
Cum teîndură sufletu
15 Ați lăsa tu niamucu * ?
Deschide, Ionuc, poarta,
Că merge și sorușta,
Laolaltă îți cina.

190

Nu păziți așa de tare,
20 Mareși ziua șiș a sosi,
Are cînd a putrezi.
Întoarce-te înapoi,
Căți rămîne car cu boi;
Plugu șede sub părete,
25 Boii pasc la iarbă verde.
Bucură-te, țintirim,
Mîndră floareși răsădim;
Bucură-te, temeteu *,
Mîndră floareși trimet eu;
30 Nșo trimet să înflorească,
Cișo trimet să putrezească.

De la Maria David,
fată din Rona de Jos

CÎNTECE POPORANE DIN MARAMUREȘ

DESCÎNTECE, VRĂJI, FARMECE
ȘI DESFACERI

1 9 2 4

I CÎNTECE DE DRAGOSTE

I

FRUNZĂ VERDE DE CUCUTĂ

- Frunză verde de cucută,
Nu-i bună dragostea multă;
De se văjè(ște) * și se uită,
Rămîi cu inima ruptă.
5 De se văjè(ște) și se lasă,
Rămîi cu inima arsă.
— Ce ești, mîndruț, supărat,
O' te afli cu bănat *,
Pe la noi de ce-ai umblat?
10 Ce ești, mîndruluț, scîrbit,
O' te afli bănuit,
Cu mine de ce-ai grăit?
Nu fi, mîndruț, supărat,
Nici nu te-afla cu bănat;
15 Du-te unde-ai mai umblat,
Că știu că nu te-am chemat.
Nici nu fi, mîndruț, scîrbit,
Nici nu te-afla bănuit;
Du-te unde ești cumptit *,
20 Că știu că nu te-am dorit.
Du-te, mîndruț, și iubè(ște)

Unde și mășta voiè(ște).
La cea cu păru negruț,
Nș-a avut șohan * drăguț.
25 A mieu păr îi gălbior,
Ș-am mai avut drăgucior,
Și de tine nu mi-e dor.

De la Maria Tușnea,
fată de 23 de ani, din leud.

2

FRUNZĂ VERDE:AMU SE FACE

Frunză verde:amu se face,
De mș-a lua cine-mi place,
Verde cunună mi-oi face;
De mș-a lua urîtu,
5 Nș-oi strîca măgheranu!
Făr' lș-oi lăsa să-nflorească,
Urîtu să-mbătrînească.
Făr' lș-oi lăsa să-nfloreà,
Urîtu să-mbătrîneà.

De la Maria Tușnea.

3

FRUNZĂ VERDE, FIR DE IARBĂ

Frunză verde, fir de iarbă,
Departe ești, mîndră dragă.
Eu departe, tu departe,
Doauă dealuri ne desparte.

5 Doauă dealuri și-o pădure
Cu afine și cu mure.
Dealuri, de vș-ați face șăs,
Din pădure creasc:ovăs,
Să văd mîndru unde-o mers.
10 Să se vadă sat cu sat,
Să văd și eu ce-am lăsat.
Pădure, de teș-ai usca,
Dealuri, de vș-ați măcina,
Să văd nș-o muri badea.

De la Anuța Ivașco,
fată de 22 de ani, din leud.

4

MĂMUCĂ, DACĂ MȘ-AI FĂCUT

Mămucă, dacă mș-ai făcut,
Cun picior mș-ai legînat,
Cu mîna țîță miș-ai dat,
Cu ochii țîș-ai lăcrîmat,
5 Din gură mș-ai blăstămat:
De-oi muri să mor de foc,
De-oi trăi să nș-am noroc;
De-oi muri să mor de pară,
De-oi trăi să nș-am tigneală *.
10 Hei, tu, mămulica mea,
Cînd mș-ai blăstămat ai plîns,
Ș-amu de mine ș-o prins.
Mș-ai blăstămat cu gura,
De la toată inima,
15 Gîndești că nș-am fost a ta.
Știi, mamă, bughet * de bine,
Că blăstămu de părinte,

Decît focu*i* mai fierbînte.
O, vai de cine să prinde.

De la Maria Tuşnea,
fată de 23 de ani, din Ieud.

5

HEI, TU, MÎNDRULUȚULE

— Hei, tu, mîndruluțule:
Rîde*a* lumea și țîara,
Că ne cată*a* ne lăsa.
Și de tine a rîde*on* sat,
5 Pentru cine m*ai* lăsat.
Și de tine a rîde*on* țîrg,
Pentru cine m*ai* urît.
Pentru frunza mătrăgunei,
Ciufu * și fata minunii *;
10 Galbînă*i* ca papadia,
Mănînce*o* sărăcia.

De la Maria Tuşnea.

6

PASERE, MÎNDRĂ GALBÎNĂ

Pasere, mîndră galbînă,
Mîndru după mine mînă;
Pasere, galbînă*n* pene,
Duste spune*i* că n*am* vreme.
5 Eu cînd mi*oi* afla devreme,
Merge*oi* și să nu mă chieme,

198

Eu cînd mi*oi* afla de rînd,
Mere * *oi* la mîndru oricînd,
Că mi*i* drag, batăr * la țîrg.

De la Anuța Ivașco, 22 de ani, din Ieud.

7

LA CEL CLOP CU CIPCAN CUI

La cel clop * cu cipca * *n* cui,
Copilă ca mine nu*i*.
Cui*i* gîndu să mă ieie,
Margă*n* Sighet să mă ceie
5 La maioru cătunesc,
Că de acolo*mi* poruncesc,
Cu care să mă ibăsc.
Și cînd nu mi*ar* porunci,
Știu cu cine*a* mă iubi.
10 Tot cu tine, Dumî * ,
Găvrilă cînd a veni.

De la Anuța Ivașco.

8

CÎT ÎN LUME MI AM TRĂIT

Cît în lume mi*am* trăit,
Nume hîd n*am* pe iubit.
C*am* iubit nume de domn,
Tot Găvrilă și Ion;
Ș*am* iubit numele mîndru,
Tot Vasile și Dumitru.

De la Anuța Ivașco.

199

MĂGHIERAN BUCIULUIOS

Măghieran buciuluios *,
 Trece mîndru mînios,
 De pe uliță din jos.
 Las' să treacă'n sărăcie,
 5 Ce mi pasă că i mînios
 De mi am aflat mai frumos;
 Nu ca el on pai de jos,
 Și acela tot îi tinos *.
 Ce mi pasă de a lui bănat,
 10 Că mi am aflat mai înalt;
 Nu ca el on pai uscat,
 Și acela tot întinat *.

De la Măriuța Dunca lui Dumitru,
 fată de 28 de ani, din Ieud.

10

HEI, TU MÎNDRULUȚULE

Hei, tu mîndruluțule,
 Ce te ții, ce te mărești,
 Știu, că n'ai lazuri * domnești,
 Nice boi ardelenești.
 5 Nici ai lazuri la păduri,
 Nici peminte * la șăsuri,
 Nice boi cu șolonguri *,
 Nici ai junci cu coarne lungi.
 Ce te ntinzi unde n'ajungi?
 10 Doi junci, mînce i focu,
 L'ai făcut cu butinu *.
 Știu că n'ai vîndut din oi,
 Și să rumpi, să ști cumperi boi.

200

Mîndruluț cu păru creț,
 15 Ce te ții așa măreț:
 Nici ești gazdă * de iosag *,
 Nice hireș * să mi fii drag;
 Nici ești gazdă de moșie,
 Nici hireș să mi fii drag mie.
 20 Ești o rujă * scuturată,
 Din vița cea blăstămată;
 Ești o rujă domolită,
 Din vița cea mprelestită *.

De la Măriuța Dunca, din Ieud.

11

DE AICI PÎNĂ N SELEUȘ

De aici pînă n Seleuș,
 Tot îs corciuri * de lemnuș *.
 D'acele cine li s'o pus?
 Tot mîndruca, cînd s'o dus.
 5 D'acele cine le s'a plezi * ?
 Tot mîndra cînd o veni.
 Ș'apoi cine le s'a săpa?
 Tot mîndra, cînd a'nturna.

De la Maria Birlea,
 fată de 18 ani, din Berbești.

12

HORIȚI, FATĂ, HORILE

Horiști, fată, horile,
 Pînă ști porți și florile.

201

Că dacă te-și mărita,
A hori nu-și cuteza:
5 În casă de soacră-ta,
Afară de socru-tău,
La câmp de urîtu-tău.

De la Măria Birlea.

13

DE-AR FI MOLDOVA LA CRUCE

De-ar fi Moldova la cruce,
De trei ori în zi m-aș duce.
D-așe Moldova-și departe,
Nu pot mere * fără carte.
5 Cartea mi-a scrie juratu *,
Pecetea mi-a pune satu
Și oi mere ca și altu.

De la Măria Birlea.

14

MÎNDRULUȚ, DE NU ȚI-S DRAGĂ

Mîndruluț, de nu ți-s dragă,
Eu mă culc pe pat betiagă *,
Și-n trii zile nu mă scol,
Fără zac, mîndruț, de dor.
5 Cînd a fi pe-a treia zi,
M-oi scula demineața,
La drum de țiar-oi pleca.
Să mă calce carele,

202

Să se uite fetele
10 Ce plătesc dragostile.
Să vadă și feciorii,
Cîtu-și de greu a dori.

De la Maria Birlea.

15

SPICUȘOR DE GRÎUȘOR

Spicușor de grîușor,
Nu fi scîrbit, mîndrior.
C-ații să iubesc mai bine,
Dragostea de ei rămîne.
5 Da noi, de-a noastră iubire,
N-am grăit de despărțire;
Da noi, de-a nost iubit
N-am grăit de despărțit.
Struțușor * de schinteuță *,
10 Cată-ți, mîndrior, drăguță
Să-ți ție la inimuță;
Cum țiam fost, mîndrior, eu,
Dragă la sufletul tău.
Tu, mîndruț, de mi-și lăsa,
15 Ca pe mine nu-și afla,
Să pășească-n pasu mieu,
Să știe năravul tău.
Să pășească-n pas ca mine,
Să-ți știe inima-n tine.

De la Ileana Berinde,
fată de 22 ani, din Budești.

203

FRUNZĂ VERDE DE CICOARE

Frunză verde de cicoare,
 Am on drăguț ca ș-o floare,
 La obraz îi perit tare,
 Îl înzită * urgia,
 5 Cu mine să nu grăia(scă).
 De-a grăi, de n-a grăi,
 Mie tot atîta mi-i.
 De-i grăi, mîndruț, de ba,
 Mie mi-i tot atîta.
 10 Cipca * din păruțul mieu,
 N-a pica de dorul tău.
 Cipca din păr de la mine,
 N-a pica de dor de tine,
 Ce de dor de oarecine.

De la Maria Tășcan,
 fată de 20 de ani, din Nănești.

NU TE TEME, MĂI BĂDIȚĂ

Nu te teme, măi bădiță,
 Nu țioi fă tină'n portiță,
 Și cîtă țio am făcut,
 Focu rea minte-am avut.
 5 Și cîtă țio am călcat,
 Focu rea minte-am purtat.

De la Maria Tășcan.

HEI, TU, MÎNDRUȚULE

Hei, tu, mîndruțule,
 Tot de vrutu mîne-sta,
 Numai eu să fiu a ta,
 Tot să te ducă popa.
 5 Să-ți ducă și ea jelea,
 Ca și eu toată iarna.
 De n-o vrutu tată-tău,
 Să te puie'n copîrșău * ,
 Să-ți ducă doru ca eu.

De la Maria Tășcan.

MULȚĂMĂSCUȚI, MÎNDRU, ȚIE

Mulțămăscu-ți, mîndru, ție,
 Că m'ai lăsat tu întîie.
 Că eu de cînd te-aș fi lăsat,
 Dar m'am temut de păcat.
 5 De la toamnă mai încolo,
 Ducă-ți, mîndru, dracu dorul.
 Că eu și cît ți lam dus,
 Și-atîta mi-o fost prea mult.
 Eu și cît ți lam purtat,
 Și-atîta mi-o fost păcat.

De la Maria Tășcan.

BATĂR MÎS FATĂ NEGRUȚĂ

Batăr * miș fată negruță,
 Nuș la toți răii drăguță.
 De țiam fost, mîndrule, ție,
 Țiam cătat la omenie.
 Mîndruț, omenia ta
 Bagșon ochii mîneșta;
 De la omenieșn jos,
 Rămîi, mîndruț, cum ai fost;
 De la omenieșn sus,
 Rămîi, mîndruț, cum țiam spus.

De la Maria Tășcan.

FRUNZĂ VERDE ȘI UNA

Frunză verde și una,
 Of, leliță, draga mea,
 Doar tu ai făcut ceva,
 De nu te pot mai uita.
 5 Cînd mă uit la casa ta,
 Mi se rupe inima;
 Cînd te văd în ușe stînd,
 De dor friguri mă cuprind.

De la Maria Tășcan.

FRUNZĂ VERDE DE PIPERI

Frunză verde de piperi,
 Haide, mîndră,șn deal la Peri,
 Să te ntreb, ce ai făcut ieri.
 — Am dat apă la doi veri.
 5 Am dat apă de spălat,
 Buze dulci de sărutat.
 — Hei, tu, mămulica mea,
 Numai eu așșam gîndit,
 Numai eu cu minte mea,
 10 Șșun birău * că șșar ținea.

De la Maria Tășcan.

MÎNDRA MEA, ACEA DIN DIAL

Mîndra mea, acea din dial,
 Ar vini și nșare cal.
 Puse tarnița * peșo găină
 Șșo vinit încă prin tină,
 5 Și mșșteaptă colșn tindă.
 Mîndra mea, frumoasă ești
 Numai cînd te rumenești;
 Dar cînd ești nerumenită,
 Îți spun drept că ești urită.

De la Maria Tușnea.

FRUNZĂ VERDE, FOAIE LATĂ

Frunză verde, foaie lată,
 Dragostea dintîie dată,
 Ca o floare lîngă baltă,
 Înflorită, rourată.
 5 Dragostea de-a doua oară,
 Rădăcină din ogoară.
 Sărutatul cel dintîi,
 Poamă dulce din cîmpii.
 Sărutatul cel din urmă,
 10 Căpșunaș bătut de brumă.

De la Maria Tășcan.

EU CU MÎNDRA NTRUN HOTAR

Eu cu mîndra ntrun hotar,
 Nu ne vedem de un dial.
 Dealu de s-ar face șăs,
 Din pădure creasc ovăs.
 5 Dealu de s-ar măcina,
 Pădurea de s-ar usca;
 Să s-adune sat cu sat,
 Să vād și eu ce-am lāsāt,
 Și aicea ce-am aflat.
 10 Am lāsāt bradu ncārcat,
 Ș-am iubit un ciung uscat;
 Lāsā oi ciungu la dracu,
 Ș oi iubi bradu sāleacu.

De la Ștefan Ardelean,
 fecior de 22 de ani, din Berbești.

MÎNDRA MEA S-O LĂUDAT

Mîndra mea s-o lăudat,
 Că și-asar m-o sārutat.
 Cum dracu să mă sārute,
 Că din gură hîd îi pute.
 5 Eu pe cîte le-am iubit,
 Să le strîng, ai fă un tîrg,
 Batăr * cît de prăpădit.
 Și pe cîte am lāsāt,
 M-ar putea pune jurat *.

De la Ștefan Ardelean.

MULT MĂ UIT LA TINERET

Mult mă uit la tineret,
 Ca ș-a mieu drăguț nu vād;
 De harnic și de nflorit,
 Gîndești că-i pingăluit *.
 5 Așa tinerel și mîndru,
 Numa n munte este un chidru *;
 Așa subțirel și nalt,
 Numa n munte este un brad.
 — Mîndrior, mîndrele tale,
 10 La toate ciudă le pare,
 Că ne iubim așa de tare.
 Și mai ciudă li-a pāria,
 Cînd pe mine m-or vedea,
 Tot învālītā n poi,

- 15 Pin grădină pe la voi.
În mînă țîind potroacă * ,
Mîne~~ta~~, zicîndu~~i~~ soacră.
Și mă~~ta~~ țîind volbură * ,
Și mie zicîndu~~mi~~ noră.

De la Maria Borodi,
nevastă de 28 de ani, din Berbești.

28

SPUSU~~M~~I~~O~~ FRUNZA DE FAG

- Spusu~~mi~~o frunza de fag,
Că mi~~oi~~ fi talpă la iad.
Talpă la iad, de ce să fiu?
N~~am~~ omorît omu de viu,
5 Juguri goale n~~am~~ lăsat,
Nici n~~am~~ iubit cu~~nsurat~~,
Cu holtei nu mi~~i~~ păcat.
Slobodu~~i~~ să se iubească
Fecior tînăr cu nevastă;
10 Da la fete li~~i~~ păcat
A se iubi cu~~nsurat~~.

De la Maria Borodi.

29

MÎNDRULUȚ DE DORUL TĂU

- Mîndruluț, de dorul tău
Mă topesc ca inu~~n~~ tău;
Mîndruț, de dragostea ta
Mă topesc ca cînepa,
5 Cînd îi mai caldă balta.

De la Maria Borodi.

210

30

TRECE MÎNDRU CĂLĂREȘTE

- Trece mîndru călărește,
Toată lumea mi~~l~~ iubește.
Da să nu mi~~l~~ iubesc eu,
Că m~~ar~~ bate Dumnezeu.
5 Trece mîndru pe cal alb,
Blăstăma~~l~~aș, da mi~~i~~ drag.
Trece mîndru pe cal brez,
Blăstăma~~l~~aș, da~~l~~ iubesc.
Batăr * atîta mi~~oi~~ zice:
10 Mîndru de pe cal să pice,
Sîngele să~~l~~ năpădească,
Nime să nu îl oprească;
Fă' lunița și trei stele,
Și cornul năframei mele.

De la Maria Borodi.

31

MÎNDRIOR, STRUȚIUC DE ROAUĂ

- Mîndrior, struțiu~~c~~ * de roauă,
Nu~~n~~grădi lumea la doauă;
Eu îs floare de briboi * ,
Nu~~n~~grădesc lumea la doi.
5 Mîndrior, ești ca fereasta,
Cînd cu mine, cînd cu alta.
Pînă ești cu mine~~n~~ față,
Numai nu mă iai pe brață;
Dacă te duci de~~a~~colea,
10 Și cu alta faci așa.

De la Maria Borodi.

211

ȘTII, MÎNDRULE, DE MAI AN

Știi, mîndrule, de mai an,
 Ce mere bune mîncam,
 Dintr'un măr ne săturam;
 Dintr'un măr și dintr'o pară,
 5 Ne iera cina ntr'o seară.
 Ș-amu de-am avea cu sacu,
 Nu ne-am da unu la altu.

De la Maria Borodi.

AM DRĂGUȚ CA ȘO BUMBUȘCĂ

Am drăguț ca șo bumbușcă *,
 Hainele pe el împușcă;
 Las' sămpuște că nu mi pasă,
 Că's harnică și frumoasă.
 5 De mă duc pe o cărare,
 Mă scutur ca și o floare,
 Pe mîndru inima l doare.
 Focu bată, mult dor duc,
 De la tine, mîndruluc,
 10 Coale, sara cînd mă culc;
 Demineața cînd mă scol,
 Aflu m' sînu mi plin de dor.

De la Susana Borodi,
fată de 20 de ani, din Berbești.

FLOARE ALBĂ N CALEA TA

Floare albă n calea ta,
 Am, mîndrule, a te ntreba,
 Mai ai dragă și alta,
 Să-ți mîngîie inima?
 5 Eu n-am, mîndruț, pe nime,
 Să mă mîngîie pe mine.
 Ce țio fost a mă nșela,
 Dacăi știut a săruta?
 Ce țio fost a mă nnebuni,
 10 Dacăi știut a drăgosti?
 Eu am fost pruncă tinerea,
 Ș-am gîndit că i bine așa.
 Ș-am fost pruncă dezmiertată,
 Și mi-a plăcut sărutată.
 15 Am fost pruncă nenerită *,
 Și mi-o plăcut drăgostită.

De la Susana Borodi, din Berbești.

BATE, DOAMNE, GHEIZĂȘU

Bate, Doamne, gheizășu *,
 Departe mi-o dus pe mîndru,
 Ghezășu i cu multe roate
 Și l-o dus tare departe.
 Bate, Doamne, pe acelă,
 Care mîină mașina,
 Departe-o dus pe badea.
 Mașina o mîină tare,
 Și s-a dus, și n-a nturnare.

De la Susana Borodi.

DUȚE, MÎNDRU, ȘI FII BUN

DuȚe, mîndru, și fi bun,
 Că te așteaptă hîda'n drum,
 Cu o uiagă * de rum *
 Și cu două de horincă *,
 Da eu nu ți oi da nemică.
 Că eu nu s' aces fată,
 Să mi ții dragucior de plată.
 Nici părinții nu voiesc,
 La draguț să le plătesc.

De la Susana Borodi.

CÎTE MÎNDRE AM AVUT EU

Cîte mîndre am avut eu,
 N'ar mere * ntr'on fogodău *,
 Nici în casă la birău *.
 De ar fi fogodău de piatră,
 N'ar mai mere toate o dată.
 Și pe cîte am drăgostit,
 M'ar putea pune vlădic.

De la Vasalie Moiş,
 fecior de 21 de ani, din Berbești.

DRAGUMI E CÎMPU ROTAT

Dragumi e cîmpu rotat,
 Că se văd mîndrele'n sat.
 Dragumi e cîrșma'n pădure,
 Că beau vin și mînc mure.
 5 De se văjea * să mămbăt,
 Numai crengile mă văd.

De la Vasalie Moiş.

FRUNZĂ VERDE DE VERDEAȚĂ

Frunză verde de verdeață,
 Duminecă demineată,
 Frunză verde de stîlpare *,
 S'o spălat mîndrele'n vale.
 5 Și nu știu cum s'o purtat,
 Li'o văzut on blăstămat,
 Și li'o povestit în sat,
 Ele jîb * s'o rușinat.

De la Vasalie Moiş.

MÎNDRULUȚ CU PATRU BOI

Mîndruluț cu patru boi,
 Pune clopote pe doi,
 Cînd îi trece pe la noi;

Pocnitoare de mătasă,
5 Să te-aud, mîndru, din casă.
De-aş fi moartă de betiagă,
M-aş ruga cătră mama,
Să-mi deschidă fereasta,
Să mă uit la dumniata.

De la Vasalie Moiş.

41

MÎNDRĂ, MÎNDRULICA MEA

Mîndră, mîndrulica mea,
Şăzînd sara pe fîntînă,
Rumpe-ţi-ai zgarda* în vîrdină*.
Culegînd mărgelele,
5 Să pice inelele;
Să le găăsăc, mîndră, eu,
Să-mi treacă de dorul tău.

De la Vasalie Moiş.

42

AM DRĂGUȚĂ, NU-I DE-AICI

Am drăguță, nu-i de-aici,
Şi nu umblă cu opinci;
Da cu cizme chefelnite*,
Cu obiele sopenite.
5 Am drăguță din Vişău,
La iağăr* la Socolău,
Focu jîb* o iubesc eu,
Bată-mi-o-sar Dumnezău.

De la Vasalie Moiş.

43

CÎND MĂ DUC LA MÎNDRA MEA

Cînd mă duc la mîndra mea,
Pare-mi noaptea mititea;
Cînd mă duc la mîndra-n şură,
Pare-mi noaptea că o fură;
5 Mă duc la mîndra de mas,
Pare-mi noaptea că-i on ceas.
Eu la mîndra cînd mă duc,
Cărarea e pe sub nuc.
De la mîndra cînd mă-ntorc,
10 Cărarea mie pe sub soc.

De la Vasalie Moiş.

44

DE SĂR FĂ CERIU HÎRTIE

De săr fă ceriu hîrtie
Şi luna cîntălărie,
Şi soarele domn să scrie,
Ş-încă n-ar putea să ştie
Care mi mai dragă mie:
Da Ileana, da Marie.

De la Vasalie Moiş.

DUȚE, MAMĂ, ȘI PEȚE(ȘTE)

DuȚe, mamă, și pețe(ște),
 Unde*i* vedea ruda * grea
 Și cocoană * frumușea.
 Unde*i* vede ruda goală,
 5 Lasă cocoana ta*n* boală,
 S-o arunce, s-o omoară.

De la Vasalie Moiş.

TRECUTĂM PESTE DUMBRAVĂ

Trecutăm peste dumbravă,
 Să văd muguru cum creapă
 Și frunzucă cum zbuclnè(ște),
 Mîndra cum găzdluie(ște) *
 5 Că de mult n*am* fost la ea.

De la Vasalie Moiş.

FĂMĂ, DOAMNE, LILIAC

Fă*mă*, Doamne, liliac *
 La mîndruca*n* turiac *
 Să văd sara ce cinează
 Și ziuca ce lucrează.

Demineată ce prînză(ște)
 Și cu cine, ce grăie(ște).

De la Vasalie Moiş.

UNDE MERI, MĂI VASALIE ?

— Unde meri, măi Vasalie?
 — La crîșmuță, tu Sofie.
 — Ce*i* cumpăra, Vasalie?
 — Trei cupe de vin, Sofie.
 5 — Cine focu li*a* plăti?
 Li*a* plăti mîndra Sofie,
 Din punga lui Vasalie.

De la Maria Tășcan,
fată de 20 de ani, din Nănești.

STRÎGĂ OAMENII DIN SAT

Strîgă oamenii din sat,
 Că mi*i* dor de măritat.
 Cum focu nu mi*a* fi dor,
 Că n*am* gard p*î*ngă * ocol.
 5 Nice fîntînă dizdită *,
 Nici grădină îngrădită.

De la Maria Tășcan.

TU MIREASĂ, RUJĂ ARSĂ

Tu, mireasă, rujă * arsă,
 Rumpășișar brîuțu,
 Cum îți lași tu drăguțu.
 Și locu din șazătoare,
 5 Și drăguța ca o floare.
 Și mirelui curaua,
 Cum își lasă drăguța.

De la Maria Tășcan.

CE MI MIIE A SĂRI

Ce mi miie a sări
 Gardurile numai trei,
 Pînă la patul mîndrei.
 Trei garduri și o vîlcè,
 5 Pînă la mîndruța mea.
 Trei garduri și on pălant *,
 Pînă la mîndra la pat.

De la Maria Tășcan.

MAMĂ, NU MĂ BLĂSTĂMA

Mamă, nu mă blăstăma,
 Că nu fac pe voia ta.

Patru boi și patru junci,
 Nuss ca buzele de dulci;
 5 Patru cai de la căruță,
 Nu plătesc pe o drăguță

De la Gheorghe Rusu,
 fecior de 21 de ani, din Berbești.

MÎNDRULUȚ DE SUB FEREAȘTĂ

Mîndruluț de sub fereastră,
 Vedeși se umbra n casă,
 După masă pe părete,
 Ești, bade, cu cujmă verde.
 5 Mîndruluț de sub părete,
 Hai în casă, nu te teme,
 Că bărbatuși mort de beat,
 Cît îi patu răsturnat.
 Noi pînă nișom drăgosti,
 10 Bărbatu nemic nșă ști.
 Frunză verde trei znicele *,
 Avui trei ibovnicele.
 Una n dial, și una n vale,
 Una n ulița cea mare.
 Cea din dial, ca șon pahar,
 15 Cea din vale, ca șo floare,
 Cea din ulița cea mare,
 Mai mîndră ca orișicare.

De la Gheorghe Rusu.

HAI, MÎNDRUȚ, SĂ NE FIM DRAGI

Hai, mîndruț, să ne fim dragi,
 Cămîndoi sîntem săraci.
 Tu n'ai tată, eu n'am mamă,
 Amîndoi sîntem de-o seamă.
 5 Tu n'ai frați, eu n'am surori,
 Amîndoi ca două flori.
 Că noi bine ne lovim,
 Și la ochi și la sprincene,
 Ca doi păunași la pene.
 10 Și la stat și la uitat,
 Ca doi porumbi la zburat.

De la Gheorghe Rusu.

FĂ-MĂ, DOAMNE, CE MI-I FĂ

Fă-mă, Doamne, ce mi-i fă,
 Fă-mă roata stelelor,
 În drumu codrenilor *
 Că codrenii de m-or ști,
 5 Pe la mine și-or veni,
 Cu mine că s-or iubi.
 Și ziua ni-or drăgosti,
 Serile ni-or întîlni.

De la Gheorghe Rusu.

PENTRU OCHI CA MURILE

Pentru ochi ca murile,
 Cunjurai pădurile.
 Pîntru ochi ca și murea,
 Încunjurai pădurea.
 5 N'avui haznă * de dînsa,
 Că se lua cu badea.
 Hai, mîndră, noi să fugim,
 Pe din sus de țintirim,
 Iarba popii s-o tîrîm.
 10 Unde cură apa vin,
 Pădureași de rozmalin *.

De la Gheorghe Rusu.

AM AVUT MÎNDRE BUGHETE

Am avut mîndre bughete *,
 Și-amu m'am lăsat de toate.
 Nu mă uit după drăguță
 Ca după-on picat de frunză.
 5 Nu mă uit nici după două,
 Ca după-on picat de roauă.
 Că nici drumu nu l-oi trece
 Și drăguță capăt zece.
 Cămu nu-i lumea c-odată,
 10 Șapte feciori la o fată;
 Că lumea-i plină de dor,
 Zece fete la-on ficior.

De la Susana Borodi, din Berbești.

FOST-AM DOAUĂ LA MAMA

Fost-am doauă la mama,
 Ca soarele cu luna,
 Și n-^o despărțit badea.
 Fost-am doauă la părinți,
 5 Ca și doi pomi înfloriți,
 Într-o grădină ngrădiți,
 De o mână răsădiți.

De la Susana Borodi.

MIE-ACELA MI-^O FOST DRAG

Mie-acela mi-^o fost drag,
 Care-^o fost roșu și alb.
 Și la ochi cam ochieșăl *
 Și la păr cîrligățel *.
 5 Tare mi-^a plăcut de el,
 Bată-l raiu lui cățal.

De la Gheorghe Rusu, din Berbești

DE LA NOI A TREIA CASĂ

De la noi a treia casă,
 Este-^o fată și-^o nevestă.
 Eu mă duc în butul * fetei

Și sărut gura nevestei.

5 Tînăra mănîncă sor * ,
 Bătrîna de ce i-ⁱ dor.
 Pune capu-n chietoare *
 Și tușe(ște) numai nu moare.
 Tînăra mănîncă pește,
 10 Bătrîna, de ce dorește.

De la Gheorghe Rusu.

CINE TRECE PRIN GRĂDINĂ?

Cine trece prin grădină?
 Vasalie rujă * plină.
 Cu jașcău * cu rînse * multe,
 Cu păruțu creț pe frunte.
 5 Cu jașcău cu rînse late,
 Cu păruțu creț pe spate.
 Cine pășe(ște)-n urma lui?
 Mărie, drăguța lui.

De la Gheorghe Rusu.

MĂGHIERAN DE PÎNGĂ VALE

Măghieran de pîngă * vale,
 Să trăiești, nănașă mare;
 Să trăiești, de mă iubești,
 De nu, tot voinică ești.
 5 Măghieran de pe sub grindă,

Să trăiești, nănașă blîndă;
Să trăiești, că ți să șede,
Ești ca on rozmalin verde.

De la Gheorghe Rusu.

63

MÎNDRULUȚ DIN BĂRSANA

Mîndruluț din Bărsana,
Nu-ți bate murgu hiaba *,
Mama ție nu m-a da.
N-are mama făr' pe mine,
5 Și m-a da undea fi bine.
Undea boteieș * de oi,
Și pluguțu cu patru boi,
Și feciorași numai doi.

De la Susana Borodi, din Berbești.

64

MÎNDRULUȚ DRĂGUȚA TA

Mîndruluț, drăguța ta,
Nici-i albă jos la poale *,
Nici-i ca mine la floare.
Nici-i albă'n jos la stan *,
5 Ca mine la Vișoan.
Eu is albă și roșiuță
Ca floarea de schinteuță *.
Ea-i galbînă și negrie,
Ca floarea de pădădie.

De la Gh. Rusu.

226

65

IES AFARĂ, VĂD ON NOR

Ies afară, văd on nor,
Vine-mi de la mîndruț dor.
Ies afară, văd trei stele,
Vine-mi de la mîndru jele.
5 Ies afară, văd ceriu,
Vine-mi dor de la mîndru.
Răsai, lună, și sui sus,
Șii du mîndrului răspuns.
Tot răspuns și sănătate,
10 Să iubească'n altă parte,
Că cu mine nu să poate.
Că și cît s-o mai putut,
Tînără-am fost, n-am știut
Ce plătește dorul mult.

De la Susana Borodi.

66

NU ȘTIU DREPTUI ORI NUI DREPT,

Nu știu dreptui, ori nui drept,
Ca și-a meu mîndruț nu văd.
La obraz îi albeneț,
Păru i-i negru și creț.
5 Ochii is ca două mure,
Care-s mai coapte'n pădure;
Care-s coapte la răcoare,
Nu-s ajunse nici de soare.
Care-s coapte la pămînt,
10 Nu-s ajunse nici de vînt.

De la Susana Borodi.

227

HAI MÎNDRULE, SĂ TRECEM DEALUL

- Hai, mîndrule, să trecem dialu
 Să ne povestim amaru
 Căvem doi bătrîni acasă,
 Ne-am iubi și nu ne lasă.
 5 Hai, mîndrule, să fim dragi,
 Cămîndoi sîntem săraci.
 Hai, mîndruț, să ne iubim,
 De luat să nu gîndim.
 De iubit ni-om iubi, bade,
 10 De luat sîntem departe,
 Ca și Clujul de Orade.
 Numai ne putem iubi,
 Cum se iubesc tinerii,
 Laolaltă'n veci ni-om fi.
 15 Nu vrea, mîndruț, tată'tău,
 Să vă fiu norucă eu,
 Nici voieste ni-omu meu.
 Nu vrea, mîndruluț, mă'ta
 Să fiu eu nevasta ta,
 20 Nici voieste mămuca.
 Nu's, mîndrule, gazdă mare,
 Nici nu's hireșă* așa tare,
 Ca și tine'mi pot afla-re.
 Și pîn'am nu ne-am aflat,
 25 Da ne-am avut minte'n cap,
 Că de tine'am ascultat.

De la Susana Borodi.

ȘTII, MÎNDRULE, CE ZICEAI

- Știi, mîndrule, ce ziceai,
 Cînd lîngă mine ședeai:
 Că nu este om în lume,
 Pe noi să ne despreune.
 5 Dar vezi, mîndruț, căi mințit,
 Cînd cu mine ai grăit:
 Tu te-ai dus și noi ai venit,
 Și eu altul mi-am găsit,
 Mai mîndruț și mai iubit,
 10 Nu ca tine-om prăpădit.

De la Susana Borodi.

NU ȘTIU, MÎNDRUȚ, CE GÎNDEȘTI

- Nu știu, mîndruț, ce gîndești,
 Pe mine nu mă dorești.
 Eu, mîndruț, nu te-oi lăsa,
 Alătura cu moartea.
 5 Mult lucru și nu mi-i greu,
 Mă topesc de dorul tău;
 Mult lucru, nu mi-i nemică,
 Doru tău de loc mă strică,
 De nu's bună de nemică.

De la Susana Borodi.

FRUNZĂ VERDE DE CĂLCUȚĂ

Frunză verde de călcuță *,
 Mîndrui cu două drăguță:
 Numai eu și una tu,
 Hai, să-l lăsăm la focu.
 5 Nouă nu ne pică bine,
 Lui cinste, nouă rușine.
 Fă-mă, Doamne, ce mi-i fă,
 Fă-mă rujă * schinteuță,
 La birău * în grădinuță.
 10 Birăița * m-a plevi,
 Fecioru m-a drăgosti.
 Birăița m-a uda,
 Fecioru m-a săruta.

De la Susana Borodi.

FĂ-MĂ, DOAMNE, CE MI-I FĂ

Fă-mă, Doamne, ce mi-i fă,
 Fă-mă roauă pe fîneață,
 Să văd mîndru unde nvață;
 Fă-mă roauă pe fîntînă
 5 Să văd mîndru unde cină:
 În căzarmă la lumină,
 Se culcă n pat pe perină.

De la Susana Borodi.

CUCULE, PEANĂ MIERÎIE

Cucule, peană mierîie *
 Spune mîndrului să vie
 Pe duminică ce vine,
 Să și rătunzè (ască) păru bine,
 5 Să vie pînă la mine.
 I-oi fa struț * din două flori,
 Și oi fă but * la doi ficiori.
 Pe mine m-o ocărit
 Buruianu dintre flori
 10 Și ciufu * dintre feciori;
 Buruianu dintre cepe
 Și urîta dintre fete.

De la Susana Borodi.

BATE, DOAMNE, PE POPA

Bate, Doamne, pe popa,
 Că mi-o spovedit mîndra;
 Nu știu cum o spovedit,
 Că de atuncia m-o urît.
 5 Nu știu ce canon i-o dat,
 Că de atuncia m-o lăsat.

De la Susana Borodi.

AM DRĂGUCIOR DE ȘTI SCRIE

Am drăgucior de ști scrie,
 Cu domni în cântălărie.
 Scrie doauă³ trei rînduri,
 Și nu poate de gînduri.
 5 Pune condeiu pe masă,
 Și vine la noi acasă.
 — Dă³ mi, mămucă, mătura,
 Mătura cea de anglie *,
 Să mătur într³ o chilie,
 10 C³ a vini mîndru și³ a scrie.
 Și cînd scrie, mă mîngîie,
 Cînd cetește, mă topește,
 Cu ceriuțu * mă³ nvește.
 Pe ceruț is două stele,
 15 La mîndruț două inele;
 Eu le cer să mi le deie,
 El grăiește să mă ieie.

De la Susana Borodi.

PE MINE ȘI PE MÎNDRU

Pe mine și pe mîndru
 Despărțește³ ne gardu,
 Și gârduțu³ i mititel,
 Și se vede peste el,
 5 Mîndru³ i nalt și subțirel,
 Tinerăl, fără musteață,
 Se³ nvață³ a cuprinde³ n brațe
 Ș³ a săruta cu dulceață.

De la Susana Borodi.

O, BATĂ³ TE DOMNU SFÎNT

O, bată³ te Domnu sfînt,
 Cum aș sta sub jurămînt,
 Șohan * nu³ mi iese din gînd.
 Căci și³ aseară te³ am visat,
 5 Tu, mîndruț, m³ ai sărutat.
 Și pe cînd m³ am sculat,
 Da nemică n³ am aflat,
 Fără doru inimii,
 Scris pe fața perinii.
 10 Dimineață m³ am trezit
 Și m³ am dus în jos pe rîț,
 Și cu mîndru m³ am 'tîlnit,
 Visu i l³ am povestit.
 Numai el o rupt și³ o zis:
 15 — Cine despărți³ a doi dragi,
 Ducă³ i corbii carnea³ n fagi,
 Cioantele * pe sub copaci.
 Cine ne³ o despărțit,
 20 N³ aivă loc în temeteu *,
 Nici scînduri de copîrșău *.

De la Susana Borodi.

MÎNDRULUȚU DIN ALT SAT

Mîndruluțu din alt sat,
 Ca pita de cumpărat:
 Cînd o cumperi te bucuri,
 O mănînci, nu te saturi.

- 5 Drăguțu din satul tău,
Ca pita de mălai rău:
Cînd o vezi îți pare bine,
O mîncîci și-ți cade bine.

De la Susana Borodi.

78

CÎTE FLORI DE AICI ÎN SUS

- Cîte flori de aici în sus,
Toate cu mîndra le-am pus.
Cîte le-am pus pînă'n prînz,
Toate sîndre și sîo prins.
5 Cîte-am pus pînă'n gustare,
Nice una voie nîare.
Cîte le-am pus pînă'n cină,
Sîo uscat din rădăcină.

De la Susana Borodi.

79

DE CINE MI Î DOR CU SETE

- De cine mi î dor cu sete,
Nici îl văd, nice mă vede.
De cine mie mi î dor,
Aicea nîare cobor *,
5 Nici cîrare prin ocol.
De cine mi î doruț tare,
Pe aicea nîare carare.

De la Susana Borodi.

234

80

AM DRĂGUCIOR BOCOTAN

- Am drăgucior bocotan *,
În temniță-i de un an.
Lasă-l fie, în sîrăcie,
Dacă nu-i de omenie.
5 Nu-i de vină mîndru mieu,
Cei de vină tată-său,
Că lîo lăsat a fî(ce) rău.
Că lîo ținut dezmiardat,
Și sîo nvățat blăstămat.

De la Susana Borodi.

81

TRIMESU MI Î MÎNDRU DOR

- Trimesu mi î mîndru dor
Pe on măr din mărul lor.
Eu 'napoi i lîam trimis,
Să-l mîncînce jumătate,
5 Și cu cee jumătate,
Altă drăguță să-și cate,
Că de mine nîare parte.

De la Susana Borodi.

82

MAMĂ, INIMA MĂ DOARE

- Mamă, inima mă doare,
Să mă lași în șazătoare ¹.

¹ Vezi capitolul *Note*, vol. II, p. 475

235

— Eu, siucă *, te-aş lăsa,
Dar tu, siucă, iubeşti:
5 Măruţ roşu pădureţ,
Fecior cu struţ * şi măreţ.
— Nu crede, mămuca mea,
Nu crede, că nu-i așa.
Eu, mămucă, drept ibăsc * :
10 Măruţ roşu din fereastă,
Fecioraş hireş * şi gazdă.

De la Susana Borodi.

83

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MIEU

Hei, tu, mîndruluțu meu,
Eu cu dor și tu cu dor,
Nouă ne triabă doftor.
Eu cu dor și tu cu jele,
5 Amîndoi cu inimi rele;
Eu aicea, tu acolo,
Amîndoi ne ducem doru.
Tinde, mîndruț, sabia,
Eu oi tinde zadia *,
10 Şom tăie noi pădurea,
Nişom stîmpăra dragostea.
Tinde, mîndruț, cuțitu,
Eu oi tinde brîuțu,
Şom tăie noi dealuțu,
15 Şi nişom stîmpăra doru.

De la Susana Borodi.

236

84

MÎNDRU, MÎNDRULUȚULE

— Mîndru, mîndruluțule,
Azvară la noi vineai,
Pe laiță * cu dor şădiai,
Şi câtă mine ziceai :
5 Dragostea noastră cea dulce,
Cu noi în pămînt s-a duce;
Dragostea noastră cea dragă,
Cu noi în pămînt să meargă.
Noi atunce nişom lăsa,
10 Cînd popa biserica,
Şi jidovii legea sa.
Jidovii legea şi-o țin,
Dragostea nişo pe puțin.

De la Susana Borodi.

85

MĂRITAMĂŞ, MĂRITA

Mărita-maş, mărita,
Numai cîmpu să nu-l văd;
Cîmpu să-l vadă bărbatu,
Eu să mătur, s-aştern patu.
5 Să pui oglinda-n fereastă,
Să mă văd cum îi nevastă.

De la Susana Borodi.

237

MIE, MĂMUCĂ, NU MI TREABĂ

- Mie, mămucă, nu mi treabă
 Nici cocie *, nici hinteie *,
 Fără mîndruș să mă ieie;
 Nici cocie, nici hinteu,
 5 Numai mîndru să fie a meu.
 — Hei tu, mîndrulușule,
 Ce te ții, ce te dărunci,
 Știu că n'ai grajduri cu junci,
 Nici buzele nu ți s' dulce.
 10 Nici ai vaci cu coarne largi,
 Nici buzele nu ți s' dragi.
 N'ai atîta ocolaș *,
 Cît ar paște un purcelaș.
 Nici atîta grădinușă,
 15 Cît ar paște o găinușă.
 Ș'apoi încă te mărești,
 Nu te cați că cine ești.

De la Susana Borodi.

CU MÎNDRU DE LÎNGĂ DRUM

- Cu mîndru de lîngă drum,
 Nu ne văjim * nici i cum.
 El îi mare, eu îs mică,
 Nu ne văjim nici de frică.
 5 Cu mîndru de lîngă vale,
 Da ne văjim bine tare,
 El îi mic, și eu nu s' mare.

De la Susana Borodi.

MÎNDRULUȘ DE DE ASTĂ VARĂ

- Mîndruluș de de astă vară,
 Purta miere cu trei cară,
 Și gura i era amară.
 Da mîndrușu de ast anu,
 5 Nu poartă nici cu unu,
 Gura i i ca faguru.

De la Susana Borodi.

CÎND MELIȚAM CÎNEPA

- Cînd melițam cînepa,
 Toți feciorii mă ntreba,
 Unde a fi șezătoarea.
 — La Ioană n cotu văii,
 Acolo se strîng toți răii;
 La Ioană lîngă vale,
 Acolo i dragoste mare.

De la Susana Borodi.

MÎNDRULUȘU DIN BĂTRÎNI

- Mîndrulușu din bătrîni,
 Tot își ține rădăcini,
 Ca pirușu pîngă * spini,

O' la vîrf ori la trupini.
5 Vină, mîndruluț, în sat,
Nu gîndi că te-am uitat.
De te-am uitat cu gura,
De la inimioară ba;
De te-am uitat cu gîndu,
10 De la inimioară nu;
De te-am uitat din cuvinte,
De dragoste mi vine aminte.

De la Susana Borodi.

91

DEAR CREPA DRACU DE GRAS

De ar crepa dracu de gras,
Ce iubesc nu pot să las.
De ar crăpa dracu de but*,
Ce iubesc nu pot să uit.
Pe care gîndu l-am pus,
Ori m-o iubit, ori m-o spus,
O' de nu'n lume s-o dus.
5 Pe care gîndu l-oi pune,
Ori m-a iubi, ori m-a spune,
O' de nu, s-a duce'n lume.

De la Suzana Borodi.

92

MULT MĂNTREABĂ OAMENII

Mult măntreabă oamenii;
Ce mi-oi fă(ce) cu drăguții,

240

Nu știi bine ce le spune.
Cu Mihai m-oi duce'n lume,
5 La ceia poșuș* i-oi spune.
Eu știi bine ce mi-oi fă(ce),
Eu Mihai m-oi cununa,
La ceia poșuș li-oi fă(ce).

De la Susana Borodi.

93

HAI, MÎNDRULE, SĂ CĂLCĂM

Hai, mîndrule, să călcăm,
Să călcăm iarba cu rouă,
Să prindem dragoste nouă.
Să călcăm iarbă curată,
5 Să ne mai iubim o dată.
Numai noi de ni-om iubi,
Codru iarna și-a'nfrunzi,
Și iarba și-a răsări.
Nouă de ni-a fi voia,
10 Cîrjmă'n codru de ni-om fă(ce).
Pe masă uiegi* or fi,
Be-om și ni-om veseli.

De la Susana Borodi.

94

DECÎT NORĂ MÎNEȚA

Decît noră mîneța
Și cumnată soruța,

241

Mai bine, mîndruț, m'oi fă(ce):
Tot ca o rujă domnească,
5 La căzarma cătunească.
Cînd vîntuțu m'a sufla,
Mîndrului umbră i'oi fă(ce).
Cînd vîntuțu m'a clăti,
Mîndrului umbră i'oi fi.

De la Susana Borodi.

95

MĂGHIERAN CRENGUȚĂ VERDE

Măghieran crenguță verde,
Ionel sprîncene negre,
Mîndre țîs sprîncenele,
Mai mîndru țîe numele.
5 Numele tău țîi Ion,
Fața ta ca și de domn.

De la Susana Borodi.

96

BATE, DOAMNE, PE ADAM

Bate, Doamne, pe Adam,
De ce'o făcut lumea neam.
Noi cu mîndru lua'ne'am,
Da sîntem oleac' de neam.
5 Bate, Doamne, și pe Eva,
De ce'o făcut neam lumea.

242

Noi cu mîndru ne'am lua,
Da sîm * veri al doilea.

De la Susana Borodi

97

MĂ IOANE, IONELE

Mă Ioane, Ionele,
Liagă murgu de proptele,
Hai la tata și mă cere.
De m'a da tata, de ba,
5 Haida du'mă căs a ta;
De m'a da tata, de nu,
Vină la noi și mă du.

De la Susana Borodi.

98

FRUNZĂ VERDE DE PE RÎT

Frunză verde de pe rît,
Ce ești, mîndruluț, scîrbit,
O' părinții te'o toit * ?
De ti'o toit oarecine,
5 Doară, mîndruț, pentru mine,
Spune'mi, nu'ți fie rușine,
Că cu drag mă las de tine.
De ti'o toit cineva,
Spune'mi, nu mă'ncunjura,

243

10 Că eu cu drag tîoi lăsa.
Zis'o mîndru dumalui *
Că să fie'a dracului,
De'i trebuiesc mai mult lui;
Eu am zis c'a lui să fie,
De'mi trebuie mai mult mie.

De la Susana Borodi.

99

SUFLĂ, VÎNTE, CA MAI NAINTE

Suflă, vînte, ca mai nainte,
Nu sufla așa fierbinte.
Suflă, vînte, mai încet,
Adă'l pe mîndru să'l văd,
5 Tot să'l văd și să mă vadă,
Și de n'om fi laolaltă.

De la Susana Borodi.

100

MÎNDRULUȚ, BADE CHIORGHIE

Mîndruluț, bade Ghiorghie,
Nu mă călca pe zadie *.
Zadia mea'i de fuior,
Ș'așteaptă mai mare dor.
5 Zadia mea'i de bumbac,
Ș'așteaptă doruț mai drag.
Tu, mîndrule, aș'ai gîndit,
Nu'i floare ca tine'n rîț *.

244

Sînt rîțuri cu flori bătrîne,
Și's mai mîndre ca și tine.
Este'on rîțuț * lîngă vale,
Și'ntr'acela este'o floare,
Ș'acee'i mai mîndră floare,
Nu ca tine'o gălbînare.

De la Susana Borodi.

101

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MEU

Hei, tu, mîndruluțu meu,
Cînd te iubeai cu alta,
Cu trei părți mai rău îți sta.
De cînd te iubești cu mine,
5 Cu trei părți îți stă mai bine.
Cînd ieșim la ulicioară,
Tu păun, eu domnișoară;
Cînd ieșim noi la uliță,
Tu păun, eu păuniță.

De la Susana Borodi.

102

SĂRACU MÎNDRUȚU MEU

Săracu mîndruțu meu,
Dor i'a fi pîn'a veni,
N'am pe cine'i porunci.
Făr' pe nor oleac' de dor,

245

- 5 Și pe stele/oleac' de jele,
Eu singură nu pot mere*.
Și pe lună voie bună,
Eu nu pot mere* singură.

De la Susana Borodi.

103

ȘTIUT-AM, MÎNDRULE, EU

- Știut-am, mîndrule, eu
Că te/i întoarce tu odată,
La răchita cea plecată,
La mine, la cea lăsată.
5 La răchita cea cumplită*,
La mine, la cea urîță.
Te cunosc, bădiță, bine,
Că tu ai grăi cu mine,
Nu cutezi și ț/e rușine.
10 Îndrăznește și grăiește,
Inima mea te voiește.

De la Susana Borodi.

104

LA MÎNDRUȚU D'ÎNGĂ DRUM

La mîndruțu d'îngă* drum,
Arde/ar casa toată scrum.
Și ardă și el în ea,
M'o iubit, mă las/așa.

246

- 5 Mîndruțu de lîngă vale,
Crește/ar nărocu mare,
L'am lăsat și rău îmi pare.
Vai de doi ce se iubesc,
Și părinții nu/i voiesc.
10 Inimile chinuri poartă,
Dragostea nu și'o arată.
Amîndoi ard într'un foc
Și nu pot fi la on loc.

De la Susana Borodi.

105

HEI TU, MÎNDRULUȚU MEU

- Hei, tu, mîndruluțu meu,
Sîntem multe la mama,
Ca stelele cu luna,
După tine nu m'a da.
5 Harnic ești tu și frumos,
Decît mine ești mai jos;
Harnic ești tu și găzdac*,
Tătuchii nu ești pe plac;
Mîndru ești și te/aș iubi,
10 Tatei ginere nu/i fi.

De la Susana Borodi.

247

MÎNDRULUȚ, DE MĂ IUBEȘTI

Mîndruluț, de mă iubești,
 N_ăsculta minciuni băbești.
 Și de vrei să trăim bine,
 N_ăsculta minciuni de nime,
 5 Că minciunile nu s_ă bune,
 Pice_i gura cui le pune.
 Și minciunile nu s_ămi plac,
 Pice_i gura cui le fac.

De la Susana Borodi.

ZIS-O MAMA CĂTRĂ MINE

Zis-o mama cătră mine,
 Să nu dau gură la nime.
 Dracu poate acee face,
 Să nu dau la care s_ămi place.
 5 Săraca inima mea,
 De ar avea gură să zbiere
 S_ă ar mira lumea ce ar cere;
 N_ă ar cere mare iosag*,
 Numai om să s_ămi fie drag.

De la Susana Borodi.

DE AR FI MÎNDRU DE ROMÂN

De ar fi mîndru de român,
 Purta s_ăș doruțu n sîn.
 De ar fi mîndru de ungur,
 Purta s_ăș, nu mă ndur.

De la Susana Borodi.

MĂMUCĂ, CÎND MĂI FĂCUT

Mămucă, cînd măi făcut,
 De nemic nu s_ăo văzut.
 Nici de lună, nici de soare,
 Amar inima mă doare.
 Cînd tu, mamă, măi făcut,
 Nemică nu ti s_ăo durut,
 Făr s_ăon deget la picior,
 C_ă ai gîndit c_ă oi fi fecior.
 10 Dacă măi văzut că s_ă fată,
 Toate ti s_ăo durut o dată.

De la Susana Borodi.

FRUNZĂ VERDE DE TURIȚĂ

Frunză verde de turiță*,
 Am drăguț peste uliță.

Nu ştiu, Doamne, cum aş face
Să-l trec uliţa dincoace,
5 Să-i dau guriţă că-mi place.

De la Susana Borodi.

111

MÎNDRULUŢU MIEU ION

Mîndruluţu meu Ion,
Da mă poartă cu barşon *,
Cu barşon cu cipcă * albastră,
Numai de i-oi fi nevestă;
5 Batăr * cît m-ar barşoni,
Eu nevestă nu i-oi fi.

De la Susana Borodi.

112

MÎNDRULUŢ, FLOARE DOMNEASCĂ

Mîndruluţ, floare domnească,
Puie-te domnii-n fereastă,
Soarele te veştezească,
Nime să nu te iubească.
5 Fără cît te-am iubit eu,
Şi de-atîta mi pare rău,
Nu eşti tu solgăbirău *.
Si solgăbirău de-ai fi,
Eu mai mult nu ti-oi iubi.

De la Susana Borodi.

250

113

JURĂMĂ, MĂMUCĂ, JUR

Jură-mă, mămucă, jur,
Că nu-mi treabă drăgucior,
Unde-l văd nu-l încunjor.
Mîină, mîndruţ, boii bine,
5 Nu-ţi ţine ochii la mine.
Ochii mei îs mari cialăi *,
Şor celui * boii tăi,
Şi pe tine lîngă ei.

De la Susana Borodi.

114

SUFLĂ VÎNTU PE DIALUŢ

Suflă vîntu pe dialuţ,
Să-mi fac cununiţa struţ,
Că-mu n-am nici on drăguţ.
Poate sufla, poate ba,
5 Cununa struţ nu oi fă(ce),
Că vine dumineca,
Şi m-oi la şi m-oi schimba,
D-oi mere pe drum în sus.
Din paşi oi paşi răruţ,
10 Din gur-oi grăi linuţ,
Şi m-oi găsi alt drăguţ.

De la Susana Borodi.

251

HEI, TU, MÎNDRULUȚULE

Hei, tu, mîndruluțule,
 Tot pîntru un pic de trai,
 Mi-am mutat locul din rai.
 Nici traiu nu mi-l trăiesc,
 5 Făr' de rai mă mîntuiesc.
 Pîntru mîndru cel de an,
 N-oi vedea raiu șohan*.
 Pîntru mîndru ăst de-amu,
 Poate c-oi vedea raiu.

De la Susana Borodi.

FRUNZĂ VERDE, IARBĂ GRASĂ

Frunză verde, iarbă grasă,
 Dor m-ajunge, dor mă lasă,
 Doru-mi-i de mers acasă.
 Frunză verde verdicè,
 5 Dor m-ajunge, dor mă iè,
 Doru mi-e de țîara mea.
 Hei, tu, mămulica mea,
 Lasă, mamă, că-i vedea
 Ce-o plătit slujbuca mea.

De la Maria Tășcan, din Nănești.

AUZI, MÎNDRU, DA NU TU

Auzi, mîndru, da nu tu,
 Săruta-ti-oi, da nu-amu.
 Cînd mi-a fi de sărutat,
 Mi-oi căta altu mai drag.
 5 Cînd mi-a fi de drăgostit,
 Da mi-oi căta mai iubit,
 Nu ca tine on urît.

De la Ileana Ardelean, din Berbești.

MULT MĂ MIR DE OMU HÎD

Mult mă mir de omu hîd,
 Ce umblă tot alegînd,
 De nu stă să se gîndiască
 Cu care să se văjiască*.
 5 Stăi, mîndru, și te gîndește,
 Cu care să fii păreche.
 Eu, mîndrule, m-am gîndit,
 Nu ne văjim nici un pic.

De la Ileana Ardelean.

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MEU

Hei, tu, mîndruluțu meu,
 Ce te mărești, mîndruț, tu,

- Știu că nuși a tău lazu *.
Ce te mărești așa tare,
5 Știu că nuș marhăle * tale.
Ce te ții, ce te mărești,
La alții găzdăluiești *.
Batăr * cît te vei mări,
Slugăi fost, slugă îi fi,
10 La altuși găzdălui.

De la Ileana Ardelean.

120

MÎNDRUȚ CU GRĂDINĂ LARGĂ

- Mîndruț cu grădină largă,
Vină la noi de țis dragă.
Mîndruț cu grădină strîmtă,
Nu vini că țis urîță.
5 Nu vini, mîndrule, nu,
Că eu nuți mai duc doru.
Măsta o vrut, nșai vrut tu,
Nu te primiă(scă) pămîntu.
Deșai vrut tu, nșo vrut măsta
10 Pămîntu nu vă primiă(scă),
Cum mișai bolunzit mintea.

De la Ileana Ardelean.

121

TOT MIE MIȘO PORUNCIT

Tot mie mișo poruncit,
Tot un fecior de măran *

254

- Săși fac struț * de măghieran,
Săși puie după curè(auă),
Săși sărute cînd a vrea,
Săși gîndiă(scă) căși gura mea.
Eu iară ișam poruncit:
— Măghiranu nu miși mare,
Nici nșoi fă(ce) la fiecare.
Că nu știi, mîndru, purtare:
Nici în cîrșmă cu berea,
Nici în drum cu besada *,
Nici în cîrșmă cu vinu,
Nici în drum cu cuvîntu.
15 Nu țisoi fă, mîndrule, nu,
Că nu țisi bun cuvîntu.

De la Ileana Ardelean.

122

CÎND TRĂIAM CU MÎNDRU BINE

- Cînd trăiam cu mîndru bine,
Era cîrșma lîngă mine;
De cînd trăiesc cu mîndru rău,
Departes de fogodău *.
5 Numai eu că mișam gîndit,
Cu mintea careși la mine,
Poate trăi ficine.
Cu mintea careșo am eu,
Dașmi trăiesc ales de rău.

De la Ileana Ardelean.

255

DEAȘ FI ȘTIUT, CUM ȘTIU AMU

Deaș fi știut, cum știu amu,
 Nu mi-aș fi pierdut somnu,
 Ci m-aș fi culcat devreme,
 N-aș fi ars atâtea lemne.
 5 Lemne bune și uscate,
 Pentru tine, blăstămate;
 Lemne bune și zbicite *
 Pentru tine, a furisite.

De la Ileana Ardelean.

NU DAU VINĂ DORULUI

Nu dau vină dorului,
 Așa-i mîntea omului.
 Nu dau vină dragostei,
 Făr' mie și bădiții.
 5 Doru nu te ia de mîină,
 Să te ducă face vină,
 La pătuțu cu perină.
 Doru nu te ia de spate,
 Să te ducă a fă(ce) păcate,
 10 La paturi împerinate.

De la Ileana Ardelean.

MĂ LUAI PE LÎNGĂ VALE

Mă luai pe lîngă vale,
 La mîndra Mărincuțare;
 Eu dau bună sara'n casă,
 Ea mi pune de cină'n masă.
 5 Eu cinez și mai rămîne.
 Numai mîndra mă întrebă:
 — Unde, mîndruț, tîi culca?
 — Unde locuț mîi afla.
 — Ți oi așterne pe cuptor.
 10 — Pe cuptor nu m'oi culca,
 Stelnițele * m'or mînca.
 — Ți oi așterne jos în casă.
 — Dară jos nu m'oi culca,
 Că puricii m'or mînca.
 15 — Ți oi așterne pe lăicioară.
 — Acolo nu m'oi culca,
 Că lăicioara i cioturoasă,
 Și mi s'or băga prin oasă.
 Da mă lasă'n pat cu tine,
 20 Că m'oi hodini mai bine.

De la Ileana Ardelean.

PE ULIȚA CĂSII MELE

Pe ulița căsii mele,
 Răsărit-o floricele,
 Rozmalin * și flori de jele.
 Da cine li-o răsădit?

- 5 Din clopu * badii^o sărit.
Da cine li^o sămănat?
Din clopu badii^o picat,
Nu^o picat, da li^o țipat.
Nuⁱ treabă căⁱ cu bănat,
10 Că m^{am} dus și l^{am} lăsat.
Dorule, ce ț^{am} stricat,
Că mă țⁱⁱ robuț legat?
Nemică nu mi^{ai} stricat,
D^{așe} parte ț^o rămas.
15 Dorule, ce ț^{am} greșit,
De mă țⁱⁱ robuț închis?
Nemică nu mi^{ai} greșit,
Da aș^a ț^{ie} rînduit,
Ca să fiⁱ robuț închis.

De la Ileana Ardelean

127

MĂRITĂ^{TE}, MÎNDRA MEA

- Mărită^{te}, mîndra mea,
Nu trage nădejdea mea.
Că nădejdea de la mine,
Daⁱ ca gheața cea suptîre,
5 Sui pe ea și nu te ț^{ine},
Și te face de rușine.
Și eu, mîndră, ti^{oi} urî,
Ș^{apoi} de rușineⁱ fi.
Și eu, mîndră, ti^{oi} lăsa,
10 De rușine tot ti^{oi} fă(ce).

De la Ileana Ardelean.

258

128

PENTRU TINE, CIUNG PĂLIT

- Pentru tine, ciung * pălit,
Hireș * drăguț mi^{am} urît.
Pentru tine, ciung uscat,
Hireș drăguț mi^{am} lăsat.
5 Ti^{oi} lăsa, ciungule, nⁿ pară,
Ș^{oi} iubi pe mîndru iară.
Ti^{oi} lăsa, ciungu, pe tine,
Ș^{oi} iubi pe mîndruț bine.
Măghieran de pe peminte *,
10 Ieși^{mi}, mîndrule, nⁿainte,
Pentru doauă^{trei} cuvinte,
Și mai dă mîna cu mine.
Mîndrior, de despărțire,
Îți mulțumesc de iubire.

De la Gheorghe Ardelean,
fecior de 18 ani, din Berbești.

129

PLOAUĂ, PLOAUĂ PE MĂGURI

- Ploauă, ploauă pe Măguri,
Vin feciori pe săcături *,
Tot la noi să le dăm guri.
Noi guriță nu li^{om} da,
5 Pînă ce om măsura
Pe fontuțu * jidului *,
Că o țⁱⁿ drăguțului;
Pe fontuțu din oraș,
Că o țⁱⁿ lui Grigoraș.

259

- 10 — Hei, tu, mîndruluțu meu,
De nu te iubesc cu dor,
Ardă-mi cizma-ntr-o picior;
De nu te iubesc cu drag,
Ardă-mi năframa pe cap;
15 De nu te iubesc cu sete,
Ardă-mi bumbu-ntr-o ureche.

De la Ileana Ardelean, din Berbești.

130

FRUNZĂ VERDE CĂLUPĂR

- Frunză verde călupăr*,
Dă-mă, mamă, că mă cer,
De nu, mă culc jos și zbier.
— Draga mami, nu zbiera,
5 Cînd tîor cere, atunci tîoi da.
— Frunzucă verde de nuc,
Fost-o unu, m-o cerut,
Dumăta, mamă, n'ai vrut.

De la Susana Borodi.

131

FRUNZĂ VERDE NUCĂ SACĂ

Frunză verde nucă sacă,
Nu văd om frumos să-mi placă.
Că și care mi-o plăcut,
L-o făcut neamțu răgut*.

260

- 5 Și, și care mi-ar plăcea,
Mi-i văruc din vița mea.
Zis-o mîndru că-l cortê(ște)*,
Să doarmă pe mîna mea.
Și pe mine m-o cortit
10 Pe-a lui mîna de durmit,
Dacă tare l'am iubit.

De la Rozalia Borodi,
de 10 ani, din Berbești.

132

MÎNDRULUȚ CU CLOP CU PENE

- Mîndruluț cu clop cu pene,
Vină la noi, nu te teme;
Numai nu vini devreme,
Că la popa taie lemne,
5 La diac* culeg surcele.
Vină, mîndruț, de-i veni,
Nu mă tot m-a celui*.
Celuiască* te lumea,
Cum mi'ai celuit mintea.
10 Celuiascăte jizii,
Cum mi'ai celuit ochii.

De la Elisabeta Borodi,
fată de 20 de ani, din Berbești.

133

DOAUĂ FETE FAC ALEAN

Doauă fete fac alean*
Pentruon fir de măghieran.

261

De li^{ar} bate Dumnezău,
Măghieranu^{ar} fi al meu.
5 Ziua l^{oi} purtaⁿ costiță,
Noaptea l^{oi} puneⁿ doniță,
Tot al meu a fi Ghiorghită.

De la Elisabeta Borodi.

134

MÎNDRA MEA DE DOAMNĂ MARE

Mîndra mea, de doamnă mare,
Nici obieleⁿ cizme n^{are}.
Da seⁿcaltă cu hîrtie,
Ca să^{mi} fie dragă mie.
5 Cîtuⁱ lungu pe sub soare,
Nu vezi ca la mîndra poale;
De albe și de spălate,
Gîndești că^s muieteⁿ lapte.

De la Elisabeta Borodi.

135

MÎNDRULUȚ CU PĂR NEGRUȚ

Mîndruluț cu păr negruț,
Cum te^{aș} putea face struț,
Eu te^{aș} culcaⁿ legînuț.
Ziua te^{aș} puneⁿ fîntînă,
5 Noaptea te^{aș} culca pe mîna,
Și te^{aș} strînge la inimă.

262

Doru mi^e, mămucă, dor,
De păstăiată^{*} de^{munte},
Și de gură de răgută^{*};
10 De frunzuca de poiană,
Și de gură de cătană.

De la Suzana Borodi.

136

AM ON DRĂGUȚ ALBENET

Am on drăguț albenet,
Cu trei rînduri de păr creț;
Pe degete cu inele,
Gura lui fagur de miere.
Ce miⁱ haznă^{*} de drăguț,
Dacăⁱ așa de micuț,
Numai cît on păpînuț^{*}.
Da nuⁱ de vină mîndru,
Ceⁱ de vină maică^{sa};
10 L^o scăldat în apă rece,
De^{acee} n^o putut crește.
Frunză verde rostopască,
L^om mîna în cîmp să pască;
Să pască prin cel ptiruț^{*},
15 Să mai creasc^{on} picuruț;
Să pască și iarbă tare,
Să creasc^{on} picuț mai mare;
Să pască iarbă de munte,
Să^{ajungă} să mă sărute.

De la Elisabeta Borodi.

263

BEAȘOARĂ APĂ DIN COȘTIUI

Beașoară apă din Coștiui,
 Din fântâna mîndrului.
 Pentru mîndru din Coștiui,
 Trîmîș Valea Porcului.
 5 Pentru mîndru din Bîrsană,
 Scîrdită* ȝs de bună samă.
 Mîndruluț din Bîrsana,
 Ducuți doru cu luna.
 Ducăți!l fata pădurii
 Ești mai hîd ca Leu muri*.

De la Susana Borodi, din Berbești.

DORULE, BUCATĂ REA

Dorule, bucată rea,
 Leși de la inima mea;
 Dorule, bucată amară,
 Leși de la mine afară.
 5 Nu ții bughet* de trei ai,
 De cînd la inimă m stai.
 — Dă mi, mîndrule, inelu,
 Să nu ne știe tot satu,
 Că mi ai fost drăgucior tu.
 10 Eu țioi da veriguța*,
 Să nu ne știe toată lumea,
 Că țiam fost drăguța ta.

De la Susana Borodi.

TU, CIUMĂ DE MIAZĂNOAPTE

Tu, ciumă de miazănoapte*,
 După mîndru nu te bate,
 Că i a meu pînă la moarte.
 Că și asar o fost la mine,
 5 N o grăit nemic de tine.
 Ș o șăzut ș o hodinit,
 Și de tine n o grăit.
 Ș am șăzut la doi tăciuni,
 Ș am grăit multe minciuni.

De la Susana Borodi.

FRUNZĂ VERDE LOZIȘOARĂ

Frunză verde lozișoară*,
 Am drăguță domnișoară,
 Nu știu ce i aș da să moară.
 Da i oi da struguri de vie,
 5 Ea să mi moară, ea să n vie,
 Pînă la mine să mi vie,
 Cu gura să mă mîngîie.

De la Elisabeta Borodi.

CUI NU Î PLAC HORILE

Cui nu î plac horile,
 Bată!l supărările.

Că pe mine nu m'or bate,
Coi hori pînă la moarte.
5 Mi'oi hori și'oi fi cu fire,
Pînă mi'i drăguțu mire;
Mi'oi hori, jucînd prin casă,
Pînă ce'i mîndra mireasă.

De la Elisabeta Borodi.

142

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MIEU

Hei, tu, mîndruluțu mieu,
De mi'ar fi de gura ta,
Altmintrelea m'aș purta:
Tot albă ca lebăda,
5 Rumănă cum e călina*,
Nu neagră ca țiganca.
Roșie ca și'o rujiță,
Nu neagră ca din temniță.

De la Suzana Borodi.

143

NU UMBLA, MÎNDRUȚ, NEBUN

Nu umbla, mîndruț, nebun,
După pană de păun.
Pana la păun îi verde,
Mîndra cu sprincene negre,

266

5 Înșală pe cîți îi vede.
Și te'ânșala și pe tine,
Că doru n'are rușine.

De la Elisabeta Borodi.

144

FOCU BATĂ, RĂU SE ȘEDE

Focu bată, rău se șede,
Struțuc* verde'n cușmă vechie,
La'nсурat a lua fete,
La holtei a lua neveste.
5 Pentru mîndru din Botiza,
De trei ori am trecut Iza.
Și'nc'o dat'oi mai trecè,
Și pe mîndru l'oi vedè.

De la Elisabeta Borodi.

145

DRAGOSTELE DE NEVASTĂ

Dragostele de nevastă,
Da's ca ruja* din fereastă:
Cînd suflă vîntu din față,
Împle'n casă de frumseață.
5 Cînd suflă vîntu din dos,
Împle'n casă de miros.
Cînd suflă vîntu din nor,
Împle'n casă de'a ei dor.

De la Elisabeta Borodi.

267

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MIEU

Hei, tu, mîndruluțu mieu,
 De nu te iubesc cu drag,
 Ardă-mi năframa pe cap.
 De nu te iubesc cu dor,
 5 Ardă-mi cizma pe picior.
 De nu te iubesc cu sete,
 Ardă-mi ciurcelu'n ureche.
 Și de nu te iubesc bine,
 Ardă-mi cămașa pe mine.
 10 De nu grăiesc eu dreptate,
 Ardă-mi lecricu * din spate.
 Iară tu de nu vrei crede,
 Să pice pe tine toate;
 Eu de nu ți le spun bine,
 15 Să pice toate pe mine.

De la Elisabeta Borodi

MŢO MÎNAT MAMA LA VIE

MŢo mînat mama la vie,
 După pană lui Ghiorghie,
 După struț * la Vasalie.
 Lui Ghiorghe nu-i triabă pană,
 5 LŢo făcut domnii cătană.
 Nici lui Vasilie, struț,
 LŢo făcut domnii crăiuț *.
 — Prăpădi-te-ai, Vasali,
 De-a tău dor nu pot durmi.

10 Nici-i noaptea cu somnu,
 Nici-i ziua cu lucru,
 Făr' la tine-mi stă gîndu.

De la Elisabeta Borodi.

VINĂ, DOAMNE, ŞIMI IA GÎNDU

Vină, Doamne, şimi ia gîndu,
 Să nu-mi mai ste tot la mîndru.
 Tot la mîndru de mi-a sta,
 Pe picioare m-oi usca;
 5 Tot la mîndru de mi-a fi,
 Pe picioare m-oi topi.
 După trei drăguți ce-mi pasă,
 Că mi-s hireșă * și grasă.
 După trei ce-mi pasă mie,
 Că mi-s albă și roșie,
 Şimi pot căpăta şi-o mie.

De la Susana Borodi.

MÎNDRULUȚ, CÎND ÎI VINI

Mîndruluț, cînd îi vini,
 Hai prin fundu grădinii:
 Am o uşă de rogoz,
 Cum pui mîna, cade jos.

- 5 Lasă, lasă, mîndruț, lasă,
Oamenii să se rărească,
Să-ți dau gură, să-ți tignească * ;
Oamenii să se cam ducă,
Să-ți dau gură, să-ți ajungă.

De la Elisabeta Borodi.

150

PE MINE MĂ CHIAMĂ FLOARE

- Pe mine mă chiamă Floare,
Cine mă sărută moare;
Sărută-mă, Ioa', tu,
Să văd, muri-oi ori nu.
5 Sărută-mă tu, Ioa' * ,
Să văd, muri-oi ori ba.
Scoală, bade, de ești om,
Doară ti-ai hrănit de somn.
Scoală, bade, și te du,
10 Camuși ziuă de totu.

De la Elisabeta Borodi.

151

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MIEU

Hei, tu, mîndruluțu mieu,
Pe ciudă căs mor de dor,
Nu țiam mînat la prag sol.
Pe ciudă căs mor de drag,

270

- 5 Nu țiam mînat sol la prag.
Pe ciudă că te iubesc,
Solii nu te zăhăiesc * .
Pîntre nori merge lună,
Doi lucefieri cu dînsă.
10 Mare cîneși bădița,
Mare cîneși mîndru mieu,
Mai mare căța miș eu.

De la Ioana Pop,
fată de 14 ani, din Berbești.

152

CODRULE CU FRUNZĂ RARĂ

- Codrule cu frunză rară,
Lasă-mă de mas peastară * ,
Pe mine cu bădițiare.
— Eu cu drag că văș lăsa,
5 Viști scăpa, viști săruta,
Frunzucă mi ș-a usca.
Eu cu drag că văș primi,
Viști scăpa, viști drăgosti,
Frunza mi ș-a veștezi.
10 Numai sub vîrfulu mieu,
Nu ș-o făcut păcat greu.
Numai sub poalele mele,
N-o mai fost păcate grele.

De la Ioana Pop, din Berbești.

271

SUFLĂ VÎNTU ALINAT

Suflă vîntu alinat *,
De la mîndru din alt sat.
Suflă vîntu, arde rîtu *,
Împărțit mio fost urîtu,
5 Ca și popii spoveditu.

De la Axene Ardelean,
fată de 16 ani, din Berbești.

DORULE, DE UNDE VII?

— Dorule, de unde vii?
— De din jos, de la Sibii.
— Da de mîndra mea ce știi?
— Știu bine că-i sănătoasă,
5 Șede la masă și coasă.
Cu ochii lacrămă tare,
De doruțu dumitale.

De la Axene Ardelean.

STRIGĂ MÎNDRU LA PRILAZ

Strigă mîndru la prilaz *,
Cu o uiagă * de vinars.
Uiaga mîndru mpistrită *,

5 Eu nzaș bea, să fie cîtă,
Dacă s cu mîndru sfădită.
Eu nzaș bea, dezar fi cît rîu,
Dacă s sfădită cu mîndru.

De la Axene Ardelean.

VINĂ, MÎNDRU, DE AI CÎND

Vină, mîndru, de ai cînd,
Nu tot spune că n'ai rînd,
Toată gurița o vînd:
5 Și pe bani și pe bănuț,
Și n'credință * la drăguț.
Și pe bani și pe potori *,
În credință la feciori.
Vini o ar mîndru de acasă,
Curvă măsă că nu l lasă.
10 El se gată de vinit,
Și măsă i dă de luștit * ;
Cînd se gată n cee sară,
Măsă îl mîna la moară.
15 Vini o ar bietu mîndru,
A lui și pierde somnu.
Vini o ar bietu badea,
A lui și pierde noaptea.

De la Axene Ardelean.

MĂI BĂDIȚĂ, TRUP SUBȚIRE

— Măi bădiță, trup subțire,
 Ce pământ verde te ține,
 De nu vii pînă la mine?
 — Ține-mă pământ și roauă,
 5 Nu pot mere * cîte la două.
 Dragostile cele mari,
 Stau în drum ca doi jendari;
 Dragostile cele mici,
 Stau în drum ca doi voinici.

De la Anuța Pop,
 fată de 8 ani, din Berbești.

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MEU

Hei, tu, mîndruluțu meu,
 Cîtă vreme vii la noi,
 Mai bine să-ți dai la boi.
 Cîtă vreme la noi tragi,
 5 Mai bine să-ți dai la vaci.
 Cînd li-i sete, le dai fîn,
 Nu-i mai fi gazdă * deplin;
 Cînd li-i foame, le dai apă,
 Nu-i mai fi gazdă de triabă.

De la Axene Ardelean.

MĂI BĂRBATE CĂLICUȚ

Măi bărbate călicuț *,
 Lasă-mă să-mi țin drăguț.
 De mi-oi ține drăgucior,
 Și de tine-oi fi cu dor.
 5 Drăgucior de mi-oi ține,
 Scîrbă-n casă n-om avè.
 — Tu nevastă călicuță,
 Lasă-mă să-mi țiu drăguță.
 Drăguță de mi-oi ținea,
 10 Scîrbă* n casă n-om avea.
 De mi-oi ține mîndră dragă,
 Nice tu nu-i fi uitată.

De la Ileana Ardelean.

PĂCURAR, CU VOIA TA

Păcurar *, cu voia ta,
 Cobor oile la vale,
 Pe-acolo-i bună mîncare.
 Pînă oile or paște,
 5 Noi, mîndrule, ni-om cunoaște;
 Pînă oile s-or duce,
 Noi ni-om da guriță dulce.

De la Ioana Birlea,
 fată din Giulești.

CUCURUZ, PĂNUJĂ LATĂ

- Cucuruz *, pănujă * lată,
 Doru meu, mîndruț, te bată,
 Mînînd oile la vatră.
 Cucuruz, pănujă lungă,
 5 Doru meu, mîndruț, te ajungă,
 Mînînd oile la strungă.
 Cine are dor la oi,
 N-ar voi să fie ploi,
 Fără tot uscat la oi.
 10 Cine are dor la stîină,
 N-ar voi să fie tină,
 Fără tot uscat la stîină.

De la Ioana Pop, din Berbești.

SPUNE-I, MÎNDRUȚ, MÎNEȚA

- Spune-i, mîndruț, mîneȚa,
 Să-și îngrădească grădina,
 Tot cu pari și cu nuiiele,
 Nu cu atîtea besezi * rele;
 5 Cu parii de bosuioc,
 Nuiiele de bărbînoc *.
 La mijlocu gardului,
 Puie crucea bradului.
 Cînd vîntuțu și-a sufla,
 10 Noi, mîndruț, ni-om aduna,
 Astară * cîci * a nsăra.

De la Ioana Pop.

HEI, TU, GUȚĂ PĂLĂGUȚĂ

- Hei, tu, Guță Pălăguță,
 De mi-ai fi mie drăguță,
 N-ai umbla iarna desculță,
 7 Ți-aș face opinci de frunză,
 Și obiele de surcele,
 Și cu ață de znicele *,
 Și ti-ai încălția cu ele.

De la Axene Ardelean, din Berbești.

CARE-A LUA PE MÎNDRA

- Care-a lua pe mîndră,
 Casa să și-o șindileă *
 Cu șindilă de badog *,
 În ea să nu prindă foc.
 5 Eu ș-acee oi aprinde,
 Cu păiuți de pe morminte
 Și cu fotoghem * fierbinte.

De la Gheorghe Ardelean.

HEI, TU, DRAGĂ DE MIREASĂ

Hei, tu, dragă de mireasă,
 Multe flori o fost în sat,

Și pe toate li-ai lăsat
Și țî-ai dus a treia sat.
5 Șî de-acolo țî-ai ales
Tot on firuț de sansiu *,
Aproape de lîngă rîu.
Tot on fir de viorea,
Aproape de lîngă moară.

De la Ileana Ardelean.

166

DRAGOSTILE TINERELE

Dragostile tinerele
Nu se fac din muierile,
Făr' din buze subțirele
Și din grumaz cu mărgele,
5 Din degete cu inele.
Cîtu-i Țara Ungurească,
N-am avut altă dulceață,
Fără să port eu în brață,
Româncă mîndră la față.
10 Româncă pînă trăiește,
Ea multe și mai pătimeste.
Cizme roșii o dîncălțat.
Poale d'albe-o sufulcat *,
Pînzături strămăturate *,
15 În patru cornuri legate,
La cap cu flori încărcată.
Cînd cu brîiele se-ncinge,
La obraz picură sînge,
La inimă că m-atinge.
20 N-o alege de găzdacă *,
O ia numa ca să-ți placă.

278

Unde-i mîna-o să meargă
Tot pe voie ea să-ți facă,
Cînd îi zice taci, să tacă.

De la Toma Pop,
de 50 de ani, din Berbești.

167

PENTRU TINE, MÎNDRĂ DRAGĂ

Pentru tine, mîndră dragă,
Vin jendarii și mă liagă.
Doi mă liagă, doi m-ntriabă,
Doi mă iau pe chizeșie *,
5 Care mi-i drăguță mie?
Sărace drăguțele mele,
Putreziă(scă) sînu la ele.
De cosiță mînînțele.
Frunză verde unghia găii,
10 Mă ibăsc cu hîda-băii.

De la Gheorghe Codrea,
fecior de 18 ani, din Berbești.

168

MĂMUCA, CÎND M-O FĂCUT

Mămuca, cînd m-o făcut,
Doamne, tare s-o păzit.
Și cu doauă m-o greșit:
Păru nu mi l-o-ncrețit,
5 Ochii nu mi i-o cernit,

279

Gura nu mi-o mai micit *.
Gura să mi-o fi micită,
Ochii să-mi fi mai cernită,
Păru să-mi fi încrețită,
10 Cu jurat * m-aș fi iubită.

De la Ioana Codrea, găjanca,
fată de 19 ani, din Berbești.

169

MÎNDRU, MÎNDRULUȚU MIEU

Mîndru, mîndruluțu meu,
De ce să-ți duc dorul tău,
Ti-oi lăsa la Dumnezeu.
Tu iarna ești tot la oi,
5 Și primăvara la miei,
Ș-apoi vara pe Muncei.
Mult mă uit la munte-nalt,
Să văd oile ce fac.
Oile bine păștiă,
10 Mîndru meu le păstoriă.
Hei, tu, mîndruluțu meu,
Să te-ajungă dorul meu;
Să te-ajungă dor cu jele,
Pe munte cu floricele;
15 Te-ajungă jele cu dor,
Pe cel munte cu izvor.

De la Odochie Moiş,
fată de 18 ani, din Berbești.

280

170

VEZI, MÎNDRUȚ, BUGHET DE BINE

Vezi, mîndruț, bughet de bine,
Că mai am pe oarecine,
Nu mă razim numa-n tine.
Că mi-i casa lîngă vale,
5 Și mă iubè(ște) fiecare,
Tu-i rămîne de mirare.
Hei, tu, mîndruluțu meu,
Cînd am prins a ne iubi,
Fost-o ceriu cam noros,
10 Ș-am gîndit că ești frumos;
Și la zarea luminii
Am gîndit că doară-i fi.
Amu-i ziuă și se vede,
N-ai mai fost de-a mamei fete.

De la Ioana Codrea.

171

DRĂGUCIORU CEL URÎT

Drăgucioru cel urît,
Cum cară gunoi pe rît.
Drăgucioru cel de frunte,
Ar căra și n-are unde.
5 Trage clopu pe ureche
Și se culcă sub părete.
D-așa doru m-o cuprins,
Cum cu zadia * m-am încins.

281

De brîuț mă pot descinge,
10 Cu doru nu pot învinge.

De la Ioana Codrea.

172

MĂO FĂCUT MAMA BĂRNACI

Măo făcut mama bărnaci *,
Căo gîndit căoi fi covaci *.
Eu cu covăcia * mea
Nu pot ținea pe lelia.
5 Eu cu a mea covăcie,
Nu pot ține pe Mărie.
Dragă-mii lelia cea mică,
Că să mîie pe opincă,
Și mi dă gură supțirică.

De la Ileana Ardelean.

173

FRUNZĂ VERDE DINTR-ON MĂR

Frunză verde dintr-on măr,
Doi de la mama mă cer;
Unu-i albu ca bumbacu,
Unu-i negru cum îi dracu,
5 După cel albu n-oi mere,
De măr ținea tot cu miere.
După cel negru m-oi duce,
Că și pita goală-i dulce.

De la Ioana Codrea.

282

174

DĂMIȚA MIE DUMNEZĂU

Dămița mie Dumnezău,
Patru boi la plugu meu,
Șon căluț de călărit,
Șon drăgucior de iubit.
5 De măr bate cu bota,
Pe mîndra nu oi lăsa;
De măr bate cît de tare,
Pentru mîndra nu mă doare;
De măr bate cu lemnu,
Nu mi-oi lăsa năravu.

De la Gheorghe Ardelean.

175

FRUNZUCĂ VERDE DE FAG

Frunzucă verde de fag,
Crede-mă, mîndrior drag,
Eu mă jor și tu mă crezi,
Mă ibăsc, și tu nu vezi.
5 De mă iubesc cu altu
Să n-am haznă * de dracu.
Hei, tu, mîndruluțu meu,
Cumpănit-am doru tău;
Pus-am sare, pus-am lut,
10 Doru tău trage mai mult.
Pus-am lut și pus-am sare,
Doru tău trage mai tare.
Ziuă-i și se face noapte,

283

Calea'n codru îi departe.
15 Noaptea și se face zi,
Din codru nu pot ieși:
Nici călare, nici pe jos,
Fără cu bagnetu * scos.

De la Ileana Ardelean.

176

DRĂGUCIORUL DE AZVARĂ

Drăgucioru de azvară *,
L'oi băga la oi la cioară,
Și la paseri mînîntele,
Dacă ni'am iubit cu ele.
5 Și de slugă cucului,
Dacă i'am dus doru lui.
La paseri de pe izvor,
Dacă ni'am iubit cu dor.

De la Odochie Moiş,
fată de 18 ani, din Berbeşti.

177

PÎNĂ'N CAR, PÎNĂ'N CĂRUȚĂ

Pînă'n car, pînă'n căruță,
Ș'o cuprins mîndru drăguță.
Pînă'n car, pînă'n tileagă *,
Ș'o cuprins da nu i'i dragă.
5 Pînă'n car, pînă'n hinteu *,

284

Că mai dragă i'am fost eu.
Cînd trăiam cu mîndru bine,
Era cîrșma lîngă mine,
Ulița mi era podită,
10 În prilaz * aveam oglindă.
De cînd duc cu mîndru rău,
Departes cu fogodău *.
Ulița mi'e putregai
Și în prilaz spini și scai.

De la Ioana Codrea.

178

MÎNDRULUȚ CU CIZME NOUĂ

Mîndruluț cu cizme nouă,
Rumpețis:ar amîndouă.
Umblînd pe ulița noastră,
De ce'i vale și pietroasă,
5 Te'ai băgat cu sîla'n casă.
Uiaga * la tine'n mîină,
N'am rînd de ținut lumină.
Și păharu mi s'o spart,
De'al tău doruț am uitat.
10 Mîndruluț, de țî'a fi voiă,
Lumină țî'i cumpăra,
Păhar încă'i căpăta.

De la Ioana Codrea.

285

MÎNDRULUȚ, BESADĂ LINĂ

Mîndruluț, besadă * lină,
 Eu mă culc, tu mă liagîină;
 Da mă liagîină frumos,
 Să nu pic din liagîn jos.
 5 Care nu ști ce-i doru,
 Doarme noaptea ca puiu.
 Dar de cînd știu ce-i doru'n sat,
 Nuș dormi nici legînat.

De la Ioana Codrea.

VIOLĂ, VIOLICE

Violă, violicè *,
 Înflorè(ște) pe seama mea,
 Pîn'oi trăi tîoi purta.
 Dac'oi muri tîoi lăsa,
 5 Mîndrului să te jelià(scă).
 Ca să te poarte Ghiorghie,
 Că mi'o fost drăgucior mie.

De la Odochie Moiş, din Berbeşti.

FĂMĂ, DOAMNE, CE MI FA

Fă-mă, Doamne, ce mi fă,
 Pasăre să știu zbura,

Peste codru cu frunza,
 În fereastă la mîndra.
 5 Peste merii cei crăiești
 Pînă la mîndra'n Giulești.
 Frunză verde a mărului,
 La fata birăului *.
 — Sărută-mă, birăiță *,
 10 Că birău'i la Bistriță.
 Sărută-mă, să nu știe,
 Scîrbă'n casă să nu fie.
 Mă sărută, să nu vadă,
 Scîrbă'n casă să nu facă.

De la Gheorghe Ardelean, din Berbeşti.

MULT MĂNTREABĂ FRUNZA VERDE

Mult măntreabă frunza verde,
 Murit-am, de nu mă vede.
 Eu îi spui că n'am murit,
 Cei în lume pribegit,
 5 Cu care mi'o fost iubit.
 Cîntă cocoşelu'n cruce,
 Scoală, mîndru, că ni'om duce.
 Las' să cînte'a doua oară,
 Ş'apoi vină şi mă scoală.
 10 Ce se vede şi se şti,
 Nu'i modru* 'a tăgădui.

De la Ileana Ardelean, din Berbeşti.

AȘA-I MÎNDRA LA SPRINCENE

Așai mîndru la sprincene,
 Ca roua la Sînzien.
 Așai mîndra pe buze,
 Ca roua pe cucuruze *.
 5 Așa mi-i mîndra la față,
 Ca roua de dimineață.
 La mîndraș țitele moi,
 De aceea o iubesc doi.

De la Gheorghe Ardeleanu.

MĂGHIERAN ÎN CAR CU FÎN

Măghieran în car cu fîn,
 Am drăgucior și-i bătrîn,
 Cinste mie că-i zic jupîn *.
 Măghieran în car cu iarbă,
 5 Am drăguț și rade barbă,
 Cinste mi-i că-i om de triabă.

De la Ileana Ardelean.

NĂȘ VOI SĂ FIE TINĂ

Năș voi să fie tină,
 Dacă am doruț la stîină,

Năș voi să fie ploi,
 Dacă am doruț la oi.
 5 Ce mie haznă * de drăguț,
 Dacă văriază pe munți.
 Ce mie haznă * și de doi,
 Dacă văriază la oi.
 Ploaie ploită cu bulbuci,
 10 Aceei bună de slugi.

De la Petru Ardelean,
 fecior de 20 de ani, din Berbești.

MĂI MÎNDRULE, NUMBLA NOAPTEA

Măi mîndrule, numbla noaptea
 Că te-i tîlni cu moartea
 Și nu-i ști ce i-i spune,
 Și te-a duce-n cee lume.
 5 Tu acolo-i putrezi,
 Și cine m-a drăgosti?
 Mîndruluț cu mîndre multe,
 Pînă umbli pe la toate,
 Faceți-se miez-de-noapte.
 10 Și cînd vii și pe la mine,
 Faceți-se ziuă bine,
 Moșcolit * ești ca șon cîne.

De la Maria Căbuz,
 fată de 16 ani, din Berbești.

NIAM IUBIT NOI DINTR-O VARĂ

- Niam iubit noi dintr-o vară,
 Și niam lăsat dintr-o sară.
 Poate nu niam fi lăsat,
 Dăi fost cîne blăstămat.
 5 Poate nu niam fi urît,
 Dăi fost cîneșafurisit.
 De țiar fi minteașntr-o parte,
 Niam iubi pînă la moarte.
 Da ție minteașn șapte părți,
 10 Le iubești cîte le vezi.
 De cum răsare luna,
 Nui oprită ulița.
 De cum răsar stelele,
 La toate cățelele.
 15 Hei, tu, mîndruluțule,
 Sămînașmișoi sămineț,
 Șor răsări mere verzi.
 Și lișoi puneșn sînul meu,
 Mișa trece de dorul tău.
 20 Și lișoi puneșn sîn la mine,
 Mișa trece de dor de tine.

De la Ileana Ardelean, din Berbești.

TRANDAFIRE, NU MAI FIRE

Trandafire, nu mai fire.
 Da de ce să nu mai fiu,
 Că mă pun feteleșn brîu,

Și se duc vara la rîu.

- 5 Bosuioace, nu teșai coace.
 Da de ce să nu mă coc,
 Că mă pun fecioriișn clop *,
 Și mă duc vara la joc.

De la Ileana Ardelean

MÎNDRULUȚ CU CIZME VECHI

- Mîndruluț cu cizme vechi,
 Lasăte pînășn cîșlegi *,
 Tu să vii să mă mai vezi.
 Valeaș mare, nuș poduri,
 5 Ulițăleș cu tinuri *,
 Gardurileș cu spinuri.
 Pe cînd tu la noi sosăști,
 Nemică nu hăznuiești *,
 Fără cît te ostenești.

De la Ileana Ardelean.

OARECINE ȘI-O FĂCUT

Oarecine și-o făcut,
 Și-o făcut cărare lată,
 La mîndra pe lîngă șatră *,
 Tatășo sărit săl bată.

5 Și Țițu* nu iso lăsat
Ceo zis că isa fi bărbat.
— Tătucă, sufletu mieu,
Nu mi l bate așa rău,
Că aiastai drăguțu meu.

De la Tețilia Borodi,
fată de 18 ani, din Berbești.

191

FECIORAȘII DE LA NOI

Feciorașii de la noi,
Toți is păcurari la oi.
Numai eu am fost la capre,
Șapte femei nu m'ar bate.
5 Fetele umblă după jîntiță
Și la toți ne dau guriță.

De la Petru Ardelean, cantor,
de 30 de ani, din Berbești.

192

SĂRACA MÎNDRUCA MEA

Săraca mîndruca mea,
Cîta cei hîdă și rea.
Se spală demineața,
Și i se schimbă fața.
5 Bătăr* cît să soponiè(ște)
Tot negruță rămînè.
Batăvă focuțu, fete,

292

Slabă vii mintea la toate.
Da mai slabă la feciori,
10 Umblă iarna'n șezători;
Da mai slabă la bărbați,
Că umblă noaptea turbați.

De la Maria Birlea,
nevestă de 20 de ani, din Berbești.

193

EU MIS ȘTIOP DE ON PICIOR

Eu mis știop* de on picior,
Mîndrele cele cu dor,
Nu mă lasă să mănsor.
Da și dacă mis însurat
5 Mă buigătuiesc* de cap.
Satu nost îi sat micuț,
Cocoanele* poartă struț*,
Nevesteleși țin drăguț.
Cîte unu, cîte doi,
10 Să nu rămîie napoi.

De la Petru Ardelean, din Berbești.

194

DUȚE, DOR, PE CEL IZVOR

Duțe, dor, pe cel izvor,
Undeși găsi pe Ion;
De liși găsi, dor, culcat,
Spuneși că m'am măritat.

293

- 5 De tîntreba după care,
 După cel cu casa'n vale;
 Cu alb var îi văruiță,
 Pe dinlontru zugrăvită.
 Da'ntrînsa cine'i culcat?
- 10 Mihai badea mort de beat.
 Da cine l'zo fermecat?
 Ileana de la Bănat,
 Cu fermuță * de la Beci *,
 Cu băuturi din uiegi * ;
- 15 Cu surcele de la lemne,
 Cu păr negru din sprincene;
 Cu surcele din vraniță *,
 Cu păr negru din costiță.

De la Tețilia Borodi, din Berbești.

195

CÎTE PASĂRI SÎNT PE CERI

- Cîte pasări sînt pe ceri,
 Toate pînă'n ziuă dorm,
 Numai mîndrele n'au somn.
 Numai a mea mîndrioară,
 5 Tot se culcă pe lăicioară *,
 Mere * măsă și o scoală.
 — Scoală, mulge vacile,
 Că l'zo muls și altele.
 Cîte vaci de'aci în sus,
 10 Toate l'zo muls și s'zo dus.
 Cîte vaci de'aci în jos,
 Toate l'zo muls și l'zo scos;
 Numă tale stau șireag *,
 Cu buzucele pe prag;

294

- 15 Numă tale stau și mug
 Cu buzucele pe prund.

De la Tețilia Borodi.

196

IA-MĂ'N BRAȚE, DORULE

- Ia-mă'n brațe, dorule,
 Și mă treci dialurile.
 Ia-mă'n brațe, măi doruț,
 Și mă treci peste dieluț.
- 5 Tu, tu, tu, murguț, mai tare,
 Să sosim în sat cu soare.
 Să vadă toți oamenii
 Pentru ce'am pisat * caii.

De la Mihai Steț,
 de 35 de ani, din Berbești.

197

PENTRU TINE, MÎNDRĂ, HĂI

- Pentru tine, mîndră, hăi,
 Am polog * din nouă clăi *
 Și căpițe de'un fundei *.
 Pentru tine, mîndră dragă,
 5 Am polog la Valea'sacă,
 Iarba'ntreagă la Prisacă.
 Pentr'o coită * de Mărie,
 Mi'am lăsat boii'n cîmpie,
 Și m'am dus la mărturie *.

295

10 Pentru coită de Ileană
Mi-am lăsat boii în Poiană,
Și căldarea cu tocană*.

De la Petru Birlea,
fecior de 21 de ani, din Berbești.

198

MÎNDRUȚ CU PĂR ROTUNZIT

Mîndruț cu păr rotunzit,
Piei în temniță în pămînt.
Mîndruț cu păr pieptînat,
Piei în temniță în Bănat,
5 Că eu altu mi-am aflat,
Mai hireș* și mai de frunte,
Nu ca tine un rărunchie*.

De la Petru Birlea.

199

ÎNSURĂ-MĂȘ ÎNSURĂ

Însurămăș însură,
Nu știu pe care-oi lua.
Aș lua de la noi din sat.
N-^o mere* căs blăstămat;
5 Măș duce în sus pe sate,
Cheltuială și departe.

De la Gheorghe Rusu,
fecior de 21 de ani, din Berbești.

296

200

SĂRACA MÎNDRUCA MEA

Săraca mîndruca mea,
În 9 marți sară-^o umblat,
La crucia din sus de sat.
O mărș ca să boboniă(scă)*
5 Cum sar putea mărita,
Cine-ar vrea de-^o ar lua.
Și la crucia cea din jos
În 9 marți sară-^o fost.
Și boacterii* o-ntîlnit
10 Și pe mociră* o fugit.
Cătră boacteri s-^o rugat
Ca să n-^o spuie în sat,
Că a da un aldămaș*.
Bine-acasă n-^o înturnat,
15 Și-^o știut-^o toți în sat.
Și toți în sat o știut,
Că și-^o umblat pe la cruci.
Batăr* cît o mai vrăjit,
Ea nemic n-^o hăznuit*.

De la Ileana Ardelean,
din Berbești

201

MÎNDRIOR DE-A PATRA SAT

Mîndrior de-a patra sat,
Cu mîna ta ce mi-ai dat?
De-ai dat turtă cu linte,
M-ai bolunzit* de minte.

297

- 5 Și mi-ai dat turtă * cu mac,
 Și mi-ai bolunzit de cap.
 — Hei, tu, mîndruluțu meu,
 De gîndești să fiu a ta,
 Mută-ți în Berbești casa.
 10 De gîndești să te iubesc,
 Mută-ți tu casa în Berbești.
 Hei, tu, mîndruluțu meu,
 De ții voia de nsurat
 Îți spui drept și adevărat:
 15 Eu n-am gînd de măritat,
 Și nu-ți țin drumu legat.

De la Ileana Ardelean.

202

ZIS-AM ZĂU ȘI PE-A MEA LEGE

- Zis-am zău și pe-a mea lege,
 C-oi iubi și noi alege.
 Am zis zău sub jurămînt,
 C-oi iubi feciorii în rînd.
 5 Iară stau și mă gîndesc
 Că nu-i mîndru să iubesc,
 Că fără rînd se măresc *.
 Pare-mi rău și amu-i trecut,
 Fost-am tînăr și bolund *.
 10 Pare-mi rău și amu-i tîrziu,
 Fost-am tînăr și zglobiu.
 Fost-am tînăr și cu minte,
 Mi-o ieșit doru înainte,
 Și mi-o bolunzit * de minte.

De la Ileana Ardelean.

298

203

DESFĂ, MÎNDRĂ, FARMECELE

- Desfă, mîndră, farmecele,
 De gîndești să fie bine.
 Că tare mi-ai fermecat:
 Eu îmi cat cizmele în pat,
 5 Cu cizmele s încălțiat.
 Eu cat frîuțu în cămară,
 Frîu mi-i pe murg afară.
 Desfă, mîndră, ce-ai făcut,
 Că eu nu pot să te uit;
 10 — Eu nemică n-am făcut,
 Fără eu ție țiam dat:
 Tot o poamă * astă toamnă.
 Și-o fost poama de gutii *,
 Și om muri pe-on căpătîi.
 15 Eu nemică nu țiam dat:
 Fără pită și cu sare,
 Șohan * de nu ni om lăsare.

De la Ștefan Codrea Tomăț,
 de 60 de ani, din Berbești.

204

EU ÎS PĂCURAR LA OI

- Eu îs păcurar * la oi,
 Mîndrele mă bagă în nevoi *.
 Pentru voi nu pot șede,
 La oițe oachieșe,
 5 Cum îs ele cu voie rea.
 — Ce ședeți supărate:

299

Doar sarea nu v^o vinit,
Nici iarbă nu ați tîrît?
— Ba sarea ni^o vinit,
10 Și iarba ni^o tîrît.
Da tu mergi sara la fete,
Mai mult ești pe la neveste,
Și de noi nemică este.

De la Ștefan Codrea Tomăț.

205

PORUNCITU M^o MÎNDRA

Poruncitu m^o mîndra,
Tot mîndra și cu mama,
Pe on firuț de săcară,
Să mă duc la eleⁿ țiară.
5 Dar eu iar le^{am} poruncit,
Pe on firuț de sansiu *,
Cum oi merge, că nu știu!
Dar eu iar le^{am} poruncit
10 Pe on firuț de neghină:
Vină, mîndrulică, vină.

De la Mihai Cupcea, din Călinești.

206

HEI, SĂRACĂ MĂRIUȚĂ

Hei, săracă Măriuță,
Strînge doruⁿ zădiuță *,
Și l răsăde(ște)ⁿ grădinuță.
Da l pune să nuⁿflorească.

300

5 Că de^{apucă} aⁿflori,
Inima ți s^a topi,
Nimăruⁱ nuⁱ trebui,
Că mîndru nu ți^a vini.
Da fă, mîndră, cum ți^oi spune:
10 Du^{te}n fundu grădini,
La on fir de bosuioc,
Și ți descîntă de noroc,
Doar teⁱ putea mărita.
Eu știu că nu ti^oi lua.
15 Că pre cînd voi înturna,
Altă mîndră mi^oi afla:
Tînră ca și mlada,
Ca și mlada cea de vie,
Și mi^a fi drăguță mie.

De la Mihai Cupcea.

207

M^o MÎNAT SORA ERINĂ

M^o mînat sora Erină,
După strugureleⁿ vie.
Strugurele n^o fost coapte,
M^{am} luat pe lzaⁿ jos,
5 Măⁿtlînii cu om frumos.
S^o plecat, m^o sărutat,
M^o văzut sora din prag.
Sora o spus cătră mama,
Mama o spus cătră tata.
10 Tata o fost cam supărat
Și pe mine m^o luat,
Cîtuⁱ casa m^o purtat,
Șiⁿ chilie m^o băgat.

301

Pe chilio pus lăcată,
15 Pe lăcat o pus o piatră;
Eu am fost iute și înfocată,
Am sărit pestă lăcată.
Și eu numai m-am uitat,
Tot numai peste pământ,
20 Ș-am văzut lumuca * toată:
Stelele toate sclipind,
Fete cu feciori jucînd
Și mîndruțu meu plîngînd.

De la Ioana Joldea,
fată de 13 ani, din leud.

208

DORUL MEU E NUMAI DOR

Dorul meu e numai dor,
Nul pot spune tuturor.
De-ar fi dorul vînzător,
Măș face neguțător.
5 Și mi-aș pune șatra * în prag,
Ș-aș vinde la dor și drag;
Și mi-aș pune șatra în șură,
Ș-aș vinde la dor și gură.
Pentru tine, mîndră, zău,
10 Eu mă fac baltă și tău *.
Că ni-am despărțit noi, lele,
Pe obraz cu lăcrămele.
Și cine ni-o despărțit,
Fie-i moartea de cuțit,
15 Să moară nespovedit.
Fie-i moartea de necat,
Moară necuminecat.

De la Cornelia Zoicaș,
învățătoare în Vișeuul de Sus.

302

209

CE MI-E HAZNĂ DE MÎNDRU

Ce mi-e haznă* de mîndru,
Că-i văd casa și șopru,
Și pe dînsu nici că nu.
Ce mi-e haznă de badea,
5 Că-i văd casa și șura,
Și pe dînsu nici că ba.
Fă-mă, Doamne, ce mi-i fă,
Pasere să pot zbura:
Pe deasupra Clujului,
10 În brațele mîndrului.
Să văd mîndru ce-a cina,
De mine vorbi-u-a, ori ba?
Să văd mîndru ce-a prînzi,
Și de mine ce-a vorbi.

De la Cornelia Zoicaș,
din Vișeuul de Sus

210

MÎNDRULUȚ CU OCHI CĂPRII

Mîndruluț cu ochi căpriei,
Sări-ți-ar să nu mă știi.
Mîndruluț cu ochii verzi,
Sări-ți-ar să nu mă vezi.
5 Mîndruluț cu păru creț,
De doru tău mă topesc.
Mîndruluț cu păr negruț,
De trei ori mi-ai fost drăguț.
De mi-i fi și-a patra oară,
10 Hai la popă că ne joară.

De la Cornelia Zoicaș.

303

ZIS-O POPA ȘI DIACU

- Zis-o popa și diacu
 Să las pe mîndru la dracu
 Că mîndru mi-a mîncat capu.
 Că mi l-a mîncat de ajuns,
 5 Că nu-l mai pot ținea-n sus.
 Hei, tu, mîndruluțule,
 Ajungă-te dor cu drag,
 Sara cînd îi ieși-n prag.
 Să gălbinești ca ciara,
 10 Să te legini ca frunza,
 Să crezi cum e dragostea:
 A iubi și-a se lăsa,
 Mîncă-ți-ar bida * gura.
 A iubi și-a celui *,
 15 Mîncă-ți-ar bida ochii.

De la Cornelia Zoicaș.

PENTRU TINE, BADE DRAG

- Pentru tine, bade drag,
 Multe-aud și multe trag;
 Pentru tine, mîndruluc,
 Multe-aud și multe duc.
 5 Pentru mîndru, bată-l para,
 Mi-am lăsat locu și țara,
 Și binele și țigheala *.
 Pentru mîndru, bată-l focul,
 Mi-am lăsat casa și locul,
 10 Și binele și norocul.

De la Cornelia Zoicaș.

ZIS-O MĂȚTA CĂTRĂ MINE

- Zis-o măța cătră mine
 Că te celuiesc * pe tine:
 Din o uiagă * de horincă *,
 Altă nu mi-ai dat nemică.
 5 Și de mi-ai dat cumva odată,
 Mi-ai dat că ți-am fost dragă.
 Pîn' ce-ai venit cîndva la noi,
 Nu mi-ai adus vaci și boi.

Auzită de la Trifoi Ana,
nevastă din Botiza.

CÎNTĂ, CÎNTĂ, GURĂ MÎNDRĂ

- Cîntă, cîntă, gură mîndră,
 Că badea cu dor te-ascultă.
 Pînă taci, gură, nu zici,
 Multe boale-n oasă-mi strîngi.
 5 Cum începi tu, gură, și-a zice,
 Toată boala mi se duce.
 Unde oamenii nu-mi plac,
 Nici în casă nu mă bag;
 Unde omu mie-mi place,
 10 Zori de ziuă mi se face;
 Pentru omul care-mi place,
 Trei zile la drum aș face.

De la Ana Trifoi.

CUCULE DE PE CETATE

Cucule de pe cetate,
 Spune-i mîndrei sănătate,
 Că de mine n-are parte.
 N-are parte, căs departe.
 5 Cucule de pe hinteu *,
 Spune la drăguțu meu
 Că mie nu mi-i de el,
 Cum nu-i lupului de miel;
 Mie nu mie la inimă,
 10 Cum nu-i tină la fîntînă.

De la Ana Trifoi.

DORUL MÎNDREI ȘI CUȘAL MEU

Dorul mîndrei și cușal meu,
 De sar faceșun pod mereu,
 De aici pînă la Brașău,
 Să treacă mîndra și eu.
 5 Să-i tîrguiesc on pieptari
 Și vreo doi-trei taleri mari.
 Să fie și de făloasă,
 După cît e de frumoasă.

De la Ana Trifoi.

FOAIE ALBĂ DIN GRĂDINĂ

Foaie albă din grădină,
 Rumpe-te-aș din rădăcină,
 Să te dau la mîndra-n mînă,
 Să te ducă la fîntînă,
 5 La fîntînă, la sălcută *,
 Unde spal-a mea drăguță.
 Cu spon * și cu albele,
 Și cu roșii rumenele.

De la Ana Trifoi.

FRUNZĂ VERDE-N CODRU DES

Frunză verde-n codru des,
 Toată lumea și-o ales:
 Ce-o fost verde și frumos,
 Ce-o fost bun și drăgostos.
 5 Dară eu ce mi-am ales?
 Trei fire de neghinuță,
 Și-o drăguță cam negruță,
 Săruta-u-aș în guriță.
 Frunză verde acum se face,
 10 Ce iubesc, mamei nu-i place.
 De iar place mamei ca mie,
 Mîne-aș merge-n cununie;
 De iar plăcea și la tata,
 Încă azi ne-am cununa.

De la Ana Trifoi.

PENTRU TINE, RUJĂ PLINĂ

Pentru tine, rujă *plină,
 Nici am somn, nici am hodină,
 Fără uliță cu tină.
 Pentru tine, rujă creață,
 5 Nici am trai, nici am viață,
 Numai uliță cu ceață.
 Pagubă, mîndră, de tine,
 Că nu ești în sat cu mine.
 Pagubă de Dumnezău,
 10 Că nu ești în satul meu.
 Să fii, mîndră, în sat la noi,
 Nu te aș da pe patru boi.
 Fie boi cît nește lei,
 Nu te aș da, mîndră, pe ei;
 15 Fie boi cît de cornuți,
 Tu la ei să nu te uiți.

De la Ana Trifoi.

TOATĂ LUMEA MI STRÎGĂ MIE

Toată lumea mi strîgă mie,
 Că nu s om de omenie.
 Dar nici eu nu vreau să fiu,
 Pînă știu pe badea viu.
 5 Dacă mîndra va muri,
 Tot de omenie oi fi.
 — Spune, mîndră, mîne sta,

Să ngrădiască ulița,
 Tot cu lin și cu pelin,
 10 Și cu crengi de rozmarin,
 Noi să nu ne mai tîlnim.
 Numai sîmbătă o dată,
 Duminecă ziua toată.

De la Ana Jurj,
fată de 25 de ani, din Poieni.

DEI UMBLA, BĂDIȚ, UMBLA

Dei umbla, bădiț, umbla,
 Să n cunjuri toată lumea.
 Dei umbla lumea mprejur,
 Să te n vîrți ca grîu n ciur.
 5 Nu ți găsești, bade, drăguță,
 Să ți cadă la inimuță;
 Cum ți am căzut, bade, eu,
 Dată de la Dumnezău.

De la Ana Jurj.

MÎNĂ DOMNU SLUJILE

Mîna domnu slujile
 Să trimit eu buzele.
 Doară eu n am nebunit
 Să dau guriță n perit.

- 5 Vie domnul slujilor,
Că ști rîndul uşilor,
Și dulceața buzelor.

De la Ana Jurj.

223

FRUNZĂ VERDE CĂLUPĂR

- Frunză verde călupăr *,
Maică, doi feciori mă cer:
Unu negru șaltu băl *.
Frunză verde de măr dulce,
5 După băl, mamă, m-aș duce;
Frunză verde de măr acru,
După negru, meargă dracu.
Că trebe Murășușoprit,
Și femei la soponit.
10 Și sopon de cinci de argint
Și tot nu-l mai văd albit.
Da zău, mamă, pe cel băl,
Cu puțină apă-l spăl.

De la Dumitru Sidău,
de 60 de ani, din Botiza

224

MĂGHIERAN ALES PE MASĂ

- Măghieran ales pe masă,
Mîndruși hireș *, n-are casă.
Măghieran mîndruși la noi,
Mîndruși hireș, n-are boi.

310

- 5 Fă bine, nu te mări *,
Că te-or rîde oamenii.

De la Dumitru Sidău.

225

FRUNZĂ VERDE CRASTAVETE

- Frunză verde crastavete,
Am drăguț pe cît on ied,
Săcerînd prin holde-l pierd.
Cînd mă strînge-ncep a plînge,
5 Cînd mă lasă, fug acasă.

De la Dumitru Sidău.

226

MĂI BĂDIȚĂ, OM FRUMOS

- Măi bădiță, om frumos,
Lasă cosîtura jos.
— Mîndră, cunună de flori,
Cînd te văd, mă iau fiori,
5 Din brîu pînă subsuori.
Mor, mîndră, și mă aprind,
Un'te văd pe drum trecînd.
În cizmuțe tropotînd
Și din gură tot glumînd.

De la Dumitru Sidău.

311

SĂ MOR ASTĂZI, SĂ MOR MÎNE

Să mor astăzi, să mor mîne,
 La dușmani le pare bine,
 Că dușmanii multe-ar zice,
 Ca dragostea să mi-o strice.
 5 Dar, mîndruță, al tău dor,
 Tot nu mă lasă să mor.

De la Dumitru Sidău.

ȚUCUI GURA UNUI OM

Țucui gura unui om,
 Care mă scoală din somn,
 Și nu mă lasă să dorm.
 Țucute, lele, pe tine,
 5 Dar mai am pe oarecine.
 Țucuși, lele, ochii tăi,
 Că sînt dragi și frumușei,
 Și samîna cu a mei.

De la Dumitru Sidău.

DEAR FI DATĂ DUMNEZĂU

De-ar fi dată Dumnezău,
 Să fi murită eu:

Cînd am fost fată micuță,
 Să nu fiu badei drăguță.

5 De-ar fi dată Precesta,
 Să fi murit și badea:
 Cînd a fost copil micuț,
 Să nu mi fi fost mie drăguț.
 Foaie verde de pe baltă,
 10 Dumnezău să nu fi dată
 Asta dragoste-nfocată;
 Asta dragoste-ntre noi,
 De năcaz la amîndoi.

De la Dumitru Sidău.

ÎȚI TRIMET, MÎNDRUCĂ, CARTE

Îți trimet, mîndrucă, carte,
 Șiți trimet guriță ție,
 Precum ne-am iubit dintîie.
 Și dacă nu m-ai uitat,
 5 Și de altul nu ți-ai înșălat,
 Îmi trimete-o cărticea,
 Să-mi stîmpăr inima cu ea.
 Frunză verde de trifoi,
 Că și eu trimeteți-oi:
 10 Ce-i mai mîndru pe la noi,
 Și buze de cele moi.
 Iar de cumva m-ai uitat,
 Mîngăiere ți-ai aflat,
 Și-atunci, mîndrucă, mi spune.
 15 Să uit și eu al tău nume;
 Inima mi s-o liniștesc,
 La tine să nu gîndesc.

De la Dumitru Sidău.

MĂI BĂDIȚĂ, BĂDIȘOR

Măi bădiță, bădișor,
 Lasă-ți dorul mai domol.
 Nu mi-l tot mîna la mine,
 De-mi pun capul după tine.
 5 Și sara și demineța,
 După tine-mi pierd viața.
 C'al tău dor e prea turbat,
 Mă poartă noaptea prin sat.
 Cîte doruri sînt pe lume,
 10 C'al tău nu sînt de nebune.
 Cîte doruri m'au mîncat,
 Ca al tău nu m'au uscat.
 Dorul tău unde m'ajunge,
 Stau în loc și-ncep a plînge.
 15 Prin picioare-n jos mă junghie,
 La inimă mă străpunge.

De la Dumitru Sidău.

SANSIU ALB, CRESCUT ÎN IARBĂ

Sansiu * alb, crescut în iarbă,
 Iubește-mă, bade dragă.
 Foaie verde mătrăgună,
 Iubește-mă astă lună;
 5 C'a pica frunza din nuc,
 Tu te duci, eu rămîn cuc,
 Să nu ne vedem mai mult.
 Tu te duci în cătunie,

Eu rămîn aici pustie;
 10 Tu te duci în altă țiară,
 Rămîn cu dragoste-amară.

De la Dumitru Sidău.

PASĂRE DE PE HINTEU

Pasere de pe hinteu *,
 Spune la drăguțu meu:
 Că eu mor de doru lui
 La umbruța-alunului.
 5 La o umbră de tufiță,
 Mor de dorul tău, bădiță,
 Fără liac de luminiță.
 Fără lumină de său,
 Cu dor mare și cu greu.
 10 Și eu mor de-al tău bănat *,
 Săra cînd mă culc în pat,
 Fără perină sub cap.
 Nu-mi trebuie perina
 Făr' să visez pe badea.
 15 De cîte ori lam visat,
 Cu lacrimi eu m'am sculat,
 Din inimă-am suspinat.

De la Dumitru Sidău.

MĂI BĂDIȚĂ, PĂR TĂIAT

Măi bădiță, păr tăiat,
 Nu crede că te-am lăsat;

Cîte doruri m-au mîncat,
Eu pe toate le-am uitat;
5 Înfocatul tău de dor,
Nu-l pot uita pînă mor.
Bădiță, dragostea ta,
Pînă mor n-o pot uita.
Pare-mi rău și-mi bănuiesc *
10 Că nu pot să te-ntîlnesc.
Pare-mi rău și mi-e bănat *
Pentru că te-am sărutat,
De n-am stare-n al meu sat.

De la Dumitru Sidău.

235

DE-AȘ AJUNGE ZILE MULTE

De-aș ajunge zile multe,
Să mai ies o dată-n munte:
Să hodinesc în presacă *,
Cu mîndra mea cee dragă.
5 S-aud fagii vîjăind,
Pe mîndra-n frunză zicînd.

De la Dumitru Sidău.

236

CUCE, PASERE MĂIASTRĂ

Cuce, pasere măiastră,
Zbori la mîndra în fereastă.
Ca să vezi ce face-n casă.
De-i afla-o suspinînd,

315

5 Vină de-mi spune curînd.
Cîtatunci știu că mă iubește,
Și la mine se gîndește.
De-i afla-o-n voie bună,
Rîzînd cu alții-mpreună,
10 Tu să-mi spui adevărat,
Cîtatunci știu că m-o lăsat.

De la Dumitru Sidău.

237

FRUNZĂ VERDE DIN CURECHI

Frunză verde din curechi,
Mîndra mea n-are păreche;
În trei tîrguri de-ai umbla,
Ca mîndruța n-ai afla:
5 Înaltă și subțirică,
Ca on pui de turturică.

De la Dumitru Sidău.

238

FRUNZĂ VERDE, LEMN USCAT

Frunză verde, lemn uscat,
Arunc ochii peste sat;
Că nu-i pomul retezat,
Ce-i badea rău deochiat:
5 Cu iarbă din trei grădini,
Cu apă din trei fîntîni.

317

Șașezi fermecat de tare,
Deși cată murgu pe vale
Și el e pe murg călare.

De la Dumitru Sidău.

239

MULT MAI STAU ȘI MĂ GÎNDESC

Mult mai stau și mă gîndesc,
Pe ce drum da să pornesc,
Cu tine să măntîlnesc,
Că de doru tău mă topesc.
5 Cum mă culc, te și visez,
Tînd mîna, nu te gălesc.
Numai dorul inimii,
Scris pe fața perinii,
Cu cerneala ochilor,
10 Ochilor fărtașilor.
Dacă văzui scrisoarea,
Mi se rupe inima.
Arunc ochii pe fereastă,
Cocoși cîntă să mă scol,
15 Nu mă pot scula de dor;
Nici nu mă scol, nici nu dorm,
Tot mănvîrtesc și măntorn.
Măi bădiță, voinic blînd,
De trei ori pe zi te plîng.
20 Demineața pînă'n prînz,
Și din prînz pînă sara,
Șașa toată viața.

De la Dumitru Sidău.

318

240

BADE, DRAGOSTELE TALE

Bade, dragostele tale
Mi-o ciuntat zilele mele.
Bădiță, năravul tău
Mi-o stricat sufletul meu.
5 Eu mă jor, nu mi-e păcat,
Că eu mor de-al tău bănat*.
Eu mă jor și nu mi-e greu,
Că eu mor de dorul tău,
Cum n-a murit neam de-al meu.
10 Nu știu, bade, ce-i asta,
De nu te pot mai uita,
Nici ziua, nici noaptea,
Tot la tine mi stă firea.
De cînd, bade, te iubesc,
15 Nici nu cin, nici nu prînzesc,
Numai tot cu dor trăiesc.
Pentru tine, dragă bade,
Cămașa pe spate mi arde,
Inimuța'n mine scade.
20 Arde'n spate și pe piept,
Eu de doru tău mă nec.

De la Dumitru Sidău.

241

FRUNZĂ VERDE MĂGHIERAN

Frunză verde măghieran,
Drăguțu mi-i moroșan*
Cu gubă* și cu opinci,
Nu lăș da pe trei voinici.

319

5 Dă-mă, mamă, după el,
Că-i harnic și frumușal;
Vreu să fiu numai a lui,
O' m-oi duce focului.
Ardă-te focuțu, dor,
10 Și pe tine, bădișor.
De când ne-am prins la iubit,
De-atunci nu ne-am hodinit.
Tot gândind la badea meu,
Arsu-mi-o inima rău.
15 Eu cu dor, badea cu dor,
Nu pot spune tuturor.
Dorurile dintre sate,
Toate zac la noi în spate.

De la Petru Știopoi.
învățător în Vad.

242

FRUNZĂ VERDE LILIAÇ

Frunză verde liliac,
Dulce-i gura de diac * :
Cît trăiești să nu iubești
Diac în haine nemțești.
5 Că diacu-i poamă rea,
Te iubè(ște), da nu te ia.

De la Petru Știopoi.

320

243

BATĂ-TE, MÎNDRUCĂ, BATĂ

Bată-te, mîndrucă, bată,
Cîtă frunză-o fost în piatră.
Că și pe mine m-o bătut
Cît o fost pe dedesupt.
5 Și iară, mîndrucă, te bată,
Ziua de mîni și de-alaltă.
Că și pe mine m-o bătut
Cele doauă ce-o trecut.
Tot zilele cele rele,
10 Ce-i Joița pintre iele.

De la Maria Pop,
fată de 17 ani, din Vad.

244

AUZIT-AM O MINCIUNĂ

Auzit-am o minciună,
Că Murășu-i apă bună,
Cine bea se și cunună.
Hai, mîndruț, să bem și noi,
Să ne luăm amîndoi.
Măi bădiță Niculai,
Spune-mi, gura cui o dai?
Dă-mi-o mie-n chizeșie * ,
Pînă la Sîntă-Mărie.

Auzită de la Irina Vlad,
fată de 19 ani, din Săliște.

321

PORUNCITUMI O MÎNDRU

Poruncitumi o mîndru
 Pe o frunză de cicoare,
 Să mă duc la el că moare.
 Eu iară i am poruncit,
 5 Pe o frunză de curechi *,
 Să moară, cîoi mere * în priveghi *.
 Vină, mîndruț, joi la noi,
 Să ști întorc gura napoi.
 Să nu se văjiă (scă) * să mor,
 Să ști rămîn, mîndruț, dator.

De la Irina Vlad, fată de 19 ani.

TRIMETEMI, MÎNDRĂ, TRIMETE

Trimetemi, mîndră, trimete,
 Ceși în grădină mai verde:
 Trimetemi o floricea,
 Trimetemi gurița ta.
 5 Trimetemi faguri de miere,
 Trimetemi buzăle tale.
 Trimetemi buzăle mie,
 Pecetluite n hîrtie.
 Pecetluite cu ciară,
 10 Să le sărut într-o sară.
 Pecetuite cu miere,
 Să le sărut cu a mele.

De la Irina Vlad.

PRINSAM CAII LA CĂRUȚĂ

Prinsam caila la căruță,
 Și m am dus la voi, mîndruță.
 Fostam tocmai la voi în casă,
 M am întors cu inima arsă.
 5 C am avut de mers departe,
 Și nu mi ai scris nici o carte.
 Tu carte nu mi ai trimis,
 Să ști scriu eu de cînd am mers.
 Și pe cînd iară oi vini,
 10 Să ne putem întîlni.
 Stau pe gînduri cîte on cias,
 Mă gîndesc că să te las,
 Să nu trag mai mult năcaz,
 Dar eu nu te pot lăsa,
 15 Că ția fost dragă gura.

De la Irina Vlad.

STAU CU ZIUĂ PRIN GRĂDINĂ

Stau cu ziuă prin grădină,
 Și suspin de la inimă.
 Cînd m ajuge dor de tine,
 Îmi iau cînele cu mine,
 5 Și pușcuța pe spinare,
 Și mă duc în jos la vale.
 De cînd nu ne am întîlnit,
 Codru s o îngălbinit,
 De bănat * și de urît.

- 10 De cînd, mîndră, am plecat,
Frunza'n codru s'o uscat
De jele și de bănat.
Foaie verde de pe baltă,
De te-aș mai vede odată
15 Prin codru cu frunză lată,
Codru tot l'aș îngrădi,
Tu să nu mai poți ieși.
Cu gard l'aș încunjura,
Să nu ies pînă'i lumea.
20 Tot cu garduri de nuiele,
Să nu poți ieși prin ele.
De nuiele și de piatră,
Să nu mai ieși niciodată.
Apă'n codru aș căra,
25 Codru tot ți l'aș uda,
Să'i fie verde frunza.
Și să'ți faci umbră lată,
Să ne mai umbrim odată.

De la Irina Vlad.

249

DE-AR FI DORUL CA PĂDUREA

- De-ar fi dorul ca pădurea,
Eu l'aș tăia cu securea.
De-ar fi dorul ca holda,
Tăia l'aș cu secerea,
5 Și eu de el aș scăpa,
Inima nu mi-ar mînca,
Jele nu m-ar mai strîca.
Da dorul e mare cîne,
Nu-l poate omorî nime.

324

- 10 Al meu dor e otrăvit,
Cu otravă din Săliște,
Inima ca să mi'o strice.

De la Irina Vlad.

250

ȚINE, DOAMNE, POȘTELE

- Ține, Doamne, poștele,
Să ne ducă cărțile,
Să scriem dorurile.
Tu, leliță, lelișor,
5 Scrie-mi carte că mi'e dor.
Și mi'e dor, de ce mi'i dor,
De frunzuță de bujor,
De apă de la izvor,
Și de glas de păsărele,
10 Și de buze suptirele.
Și mi'e dor, de ce mi'e dor,
De frunzucă de cireș
De on pui ce îl iubesc.
De frunzucă din pădure,
15 De doi ochi ca două mure.

De la Irina Vlad.

251

FĂ-MĂ, DOAMNE, CE MI FA

- Fă-mă, Doamne, ce mi fă,
Fă-mă fir de iederuță,

325

La mîndruța'n grădinuță.
Fă-mă floare de Bănat,
5 La mîndruța lîngă pat.
Fă-mă fir de iarbă creață,
La mîndruța mea în brață.
Am avut o cărărușă, ,
Pînă la mîndra la ușă.
10 Nu știu cine ce-au gîndit,
Cărărușa mi-o'ngrădit;
Nu știu cine ce gîndește,
Cărărușa mi-o'ngrădește.

De la Irina Vlad.

252

MĂM GÎNDIT DE MULTE ORI

Măam gîndit de multe ori,
Să nu mai trimet scrisori.
Pune-oi pana sub picior
Și noi mai scie de dor.
5 Pune-oi pana'n foc să ardă
Și noi mai trimite carte,
La mîndrele de pe sate.

De la Irina Vlad.

253

VAI, DRĂGUȚĂ, CUM TE-AȘ BATE

Vai, drăguță, cum te-aș bate,
Dar mînele-mi sînt legate

326

Cun fir de mătăsă neagră,
Nu te pot bate de dragă.
5 Și de cînd eu te iubesc,
Doamne, multe pătimesc,
Nu știu mort îs, ori trăiesc,
Numai văd că mă topesc
Ca și floarea'n grădinioară,
10 Ce dorește ploșoară.
Așe mor, mîndrucă, eu,
Leliță, de dorul tău.

De la Mihai Șerban,
învățător în Săpînța.

254

DE-AȘ TRĂI CÎT AȘ TRĂI

De-aș trăi cît aș trăi,
Fată mare n-aș iubi.
Ce-aș iubi una micuță,
Să fiu vara cu drăguță.
5 Și iarna cu năvăstuță.
Drăguliță, gura ta,
Pentr'on galbîn n-o aș da.
Pentr'on galbîn, pentru doi,
Pentru doisprezece boi.

De la Mihai Șerban.

255

FRUNZĂ VERDE DIN CĂRARE

Frunză verde din cărare,
Drum la deal și drum la vale,

327

Drumu de la deal îmi place,
Cel din vale, moarte mi face.
5 Că drăguța cea din dial
Mă iubește în zadar;
Dar drăguța cea din vale
Mă iubește cu înfocare.

De la Mihai Șerban.

256

MERGE MÎNDRU, GATA BINE

Merge mîndru, gata bine,
Cu murguțu după sîne.
Cînd a fi mai pe la Vad,
Rumpeșis ar ruda * în steag
5 Și cipcuța de sub barbă,
C'o avut o mîndră dragă.
Cînd a fi mai pe la cină,
Să i ție măsă lumină.
Cînd o fi la miez de noapte,
10 Singur să și poștească moarte.
Cînd s'or zări zorile,
Să i tragă clopotele.

De la Docă Pop,
fată de 13 ani, din Giulești.

257

ÎN FUNDUL GRĂDINII LA NOI

În fundul grădinii la noi,
Paște mîndru patru boi.

328

Pe șolduri trage ciucuri *.
De năcaz căl iau friguri.
5 Și din grai așa grăie(ște):
— Hei, tu, mîndrulica mea,
Ține, mîndră, vinerile,
Să mă lase frigurile.
Am ținut Vinerea Mare,
10 Și l'o scuturat mai tare.

De la Anuța Codrea,
fată de 15 ani, din Rona-de-Jos.

258

MERGE MÎNDRU PE CAL SUR

Merge mîndru pe cal sur,
Blăstăma laș, nu mîndur.
Și eu tot l'oi blăstăma:
Calul să se potighească,
5 La pămînt să mi l trîntească.
— Hei, tu, mîndruluțule,
Să te aducă Dumnezeu
Pe la odorașul * meu,
Să te miluiesc și eu:
10 Cu o cupă de tărîță,
Pe deasupra cărbunași,
Să vezi ce iubești da lași.
Șatunce te oi întreba:
Fostu mi ai drăguț sau ba?

De la Anuța Codrea.

329

LA CRÎȘMUȚA SUB CETATE

La crîșmuȚa sub cetate,
 Se bat două frunze late.
 Acele n^us frunze late,
 Ce:s două fete surate,
 5 Fată mîndră de sărac,
 Și una de om bogat.
 Cee de bogat zicea:
 — Cine m^ăa lua pre mine,
 Căpăta^uza mare bine:
 10 Un pluguȚ cu șase boi,
 Boteiaș * mare de oi.
 Cea sărac^așa zicea:
 — Cine m^ăa vede ochii,
 Te^a lăsa și cu boii.
 15 M^ăa vede sprincenele,
 Te^a lăsa cu oile.

De la AnuȚa Codrea.

260

DUȚE, DOR, CU DORURILE

DuȚe, dor, cu dorurile.
 La plugari cu plugurile,
 DuȚe și l^a meu drăguȚ
 Căⁱ cu plugul în dealuȚ.
 5 De te^antreba ce mai fac,
 Spuneⁱ că m^ăam măritat,
 După el n^ăam așteptat.
 Șuere badea IoniȚă,

330

Să mă duc săⁱ dau guriȚă.
 10 Frunză verde, iarbă lată,
 Gura mea e măsurată,
 Cu măsură din oraș,
 Pe sama lui Grigoraș.

De la Ioana Pop,
fătucă de 7 ani, din Giulești.

261

MÎNDRUCĂ DE PE MARA

— Mîndrucă de pe Mara,
 Ce Țiⁱ amară gura?
 Ori Ți^a dat mamaȚi căline *
 Să nu te săruȚi cu mine?
 5 PoateȚi mă^ata cîte^a da,
 Cu mine Țiⁱ săru^a.
 — Măi bădiȚă, din alt sat,
 Eu mă jor că nu m^ăo dat;
 Că de m^ăar fi dat căline,
 10 Nu m^ăar mai săru^a nime.

De la Ioana Pop,
fată de 10 ani, din Giulești.

262

ZIS-O MÎNDRUL DE LA OI

Zis-o mîndrul de la oi,
 Săⁱ fac struȚ * de iezăroi *,
 Mîni alaltă face^loi,

331

- Sîmbătă trimete l'oi.
5 L'aş trimete pe stele,
Dar stelele s tare multe,
Şi mă tem că lor ascunde.
L'aş trimete pe soare,
Soarele s tare fierbinte,
10 Şi mă tem că l'a aprinde.
L'aş trimete pe lună,
Luna merge cîtilin *,
N'a sosis ntr'on an deplin.

De la Mihai Cupcea, din Călineşti.

263

PACE, MÎNDRĂ, ŞI VIAȚĂ

- Pace, mîndră, şi viaţă,
Mai mult nu te ţin pe braţă,
Numai pînă deminează.
Astăzi beau cu sănătate,
5 Mîne mi iau hainele n spate.
Astăzi beau apă din tău *,
Mîne alaltă din Braşău.
Astăzi beau apă din sat,
Mîni alaltă din Bănat,
Şi m'oi duce, mîndră dulce,
10 Şi n'oi veni pînă i cruce.

De la Mihai Cupcea.

332

264

NEVASTA CARE I FRUMOASĂ

- Nevasta care i frumoasă,
Mare pagubă i la casă,
Că bărbatu i ar lucra,
Singură nu o ar lăsa.
5 Şi cînd se duce la coasă,
Mintea lui îi tot acasă.
El singur să sfătuieşte
Şi cu coasa voroveşte *.
Frunză verde, lemn rotat,
10 Fie acela blăstămat,
Care s'a mai însura,
Şi frumoasă va lua.
Că oricînd la lucru mere *,
Gîndu i stă tot la muiere.

De la Mihai Cupcea.

265

CUCULE, PASERE GRASĂ

- Cucule, pasere grasă,
Ce tot cînţi pe s maicei casă.
O' ţie foame, o' ţie sete,
O' ţie dor de codru verde.
5 — Nici mi i foame, nici mi i sete,
Nici mi i dor de codru verde.
Ci mi i dor de satul meu,
C'am avut trei mîndre n el.
Una n dial, ca şi on păhar,

333

- 10 Una'n vale, ca și'o floare,
Una'n ulița cea mare,
Așa'mi rumpe inima,
Ea mi'o rumpe, ea mi'o leagă,
Cu un fir de lînă neagră.

De la Ana Trifoi, din Botiza.

266

PÎNĂI LUMEA ȘI PĂMÎNTUL

- Pînăi lumea și pămîntul,
Tot la mîndra îmi stă gîndul;
Cînd îmi vine'al mîndrei dor,
Mă leagîn ca ploaia'n nor.
5 Cît voi trăi noi uita
Dragostea mea cu mîndra,
Căm trăit ca două flori,
Crescute'ntrre pășori *.
Cînd mergeam la preumblat,
10 Tot nărodul s'o uitat
Ca la două rîndunele
De pe două crănguțele.
Cînd ședeam noi pe sub pom,
Ne jucam ca doi coconi *.
15 În casă hoream * hori,
Ea mă înstruța * cu flori;
Cînd horea și mîndra mea,
Inima da'mi ardea;
Căci horea cu drag și dor,
20 Dragostele'amînduror.

De la Mihai Șerban, din Săpînța.

334

267

PASERE MÎNDRĂ PISTRUIE

- Pasere mîndră pistruiе,
Spune mîndrului să vie
Că se coc strugurii'n vie
Pe seama lui Vasalie.
5 S'o'njitat * un pițiguș
Și cară pînă ce nu's;
S'o'njitat o ciocă * neagră,
Duce cu creanga întreagă.
S'o'njitat și porumbul,
10 Duce strugurii cu totul.
— Hei, tu, mîndruluțule,
Vină, mîndruluț, la joc
Săști pun o crenguță'n clop,
Să o duci hîdei la joc.
15 Pus'o ura strajă pe noi
Că ne iubim amîndoi;
Poate pune, poate ba,
Cînd om vrea ni'om aduna.
De nu ziua la lumină,
20 Batăr * nopțile la lună;
De nu ziua la vedere,
Batăr nopțile la stele.
Știi, mîndrule, de o dată,
Cînd ședeam la noi pe vatră,
25 Beam horincă * pipărată,
Cu guriță'amestecată,
Morții duin și daina *.

De la Maria Tășcan, din Nănești.

335

CUPRINS

<i>Cuvînt înainte</i>	V
<i>Studiu introductiv</i>	IX
<i>Notă asupra ediției</i>	LXIX

BALADE, COLINDE ȘI BOCETE

<i>Către cititori (cuvîntul culegătorului)</i>	3
<i>Notă la ediția a doua</i>	4
I. Balade istorice și voinicești	5
II. Colinde	125
III. Bocete	171

CÎNTECE POPORANE DIN MARAMUREȘ

I. Cîntece de dragoste	195
------------------------------	-----